

คณะศิลปศาสตร์ RUS

JLARUS

วารสารศิลปศาสตร์ราชมนเกล้าสุวรรณภูมิ

Journal of Liberal Art of Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

ISSN: 2586-9825 E-ISSN: 2730-1982

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2565

Vol.4 No.2 May - August 2022

คณะศิลปศาสตร์
Faculty of Liberal Arts
RUS

Approved by TCI during 2020 - 2024

วารสารศิลปศาสตร์ราชวมงคลสุวรรณภูมิ

Journal of Liberal Art of Rajamangala University
of Technology Suvarnabhumi

P-ISSN: 2586-9825

ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2565)

E-ISSN: 2730-1982

Vol.4 No.2 (May- August 2022)

วัตถุประสงค์

วารสารศิลปศาสตร์ราชวมงคลสุวรรณภูมิ เป็นวารสารวิชาการที่ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI รอบที่ 4 ครั้งที่ 3 ให้เป็นวารสารที่มีคุณภาพกลุ่มที่ 1 (TCI ฐาน 1) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI จนถึง 31 ธันวาคม 2567 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ทางด้านสังคมศาสตร์ ในมิติสังคมศาสตร์ทั่วไป ภาษาและภาษาศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาศาสตร์กายภาพ (ภูมิศาสตร์ ภูมิสังคม สังคมสิ่งแวดล้อม ภูมิประวัติศาสตร์) จิตวิทยา การศึกษารุทกิจ การจัดการและการบัญชี การจัดการการท่องเที่ยว สันทนาการ และการบริการ ลักษณะของบทความที่จะนำลงตีพิมพ์ ได้แก่ บทความวิจัย (Research Article) บทความวิชาการ (Academic Article) บทความปริทรรศน์หรือบทวิจารณ์วรรณกรรม (Review Article) และบทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

บทความที่ได้รับตีพิมพ์จะต้องได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review) อย่างน้อย 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind Peer Review) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารศิลปศาสตร์ราชวมงคลสุวรรณภูมิ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

วารสารศิลปศาสตร์ราชวมงคลสุวรรณภูมิ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน

ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม

คณะกรรมการอำนวยการ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยเอก ดร.ธนู ทดแทนคุณ	คณบดีคณะศิลปศาสตร์
2. อาจารย์ ดร.สัมพันธ์ สุกใส	รองคณบดีด้านบริหารและพัฒนาระบบ
3. อาจารย์วันดี ศรีสวัสดิ์	รองคณบดีด้านวิชาการและวิจัย
4. อาจารย์นันทิ เพชรบุรี	รองคณบดีด้านพัฒนานักศึกษา
5. อาจารย์วาสนา มะลินิน	รองคณบดีประจำศูนย์นันทบุรี
6. อาจารย์ ดร.นันทยา คงประพันธ์	รองคณบดีประจำศูนย์สุพรรณบุรี
7. นางสาวมลฤดี ทับพรม	หัวหน้าสำนักงานคณบดี
8. อาจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข	บรรณาธิการ
9. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ เกษานุช	กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ

1. อาจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
-----------------------------------	---------------------------------------

กองบรรณาธิการ

1. พระครูใบฎีกาอภิชาติ ฒมมสุโท, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. พล.อ.ต. ดร.นภัทร์ แก้วนาค	วิทยาลัยการทัพอากาศ กองทัพอากาศ
3. ศาสตราจารย์ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
4. ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ชลอ รอดลอย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
6. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ จันทะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
7. รองศาสตราจารย์ ดร.รัชชนันท์ อิศรเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
8. รองศาสตราจารย์ ดร.กรัณย์พล วิวรรณมงคล	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
9. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
10. รองศาสตราจารย์สายหยุด อุไรสกุล	ข้าราชการบำนาญ
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิษฎา ศรีเครือตอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.จิตติมา พักเพียง	องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี
14. อาจารย์ ดร.สัมพันธ์ สุกใส	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

กองบรรณาธิการ (ต่อ)

15. อาจารย์ ดร.นันทยา คงประพันธ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
16. อาจารย์ ว่าที่ ร.ต.ดร.ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
17. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ เกษานูช	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
18. อาจารย์ ดร.เกษภา ผาทอง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
19. อาจารย์วาสนา มะลินิน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
20. อาจารย์ชนิดาภา กระแจะจันทร์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
21. อาจารย์พรทิพย์ ช่วยเพล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
22. Miss Lindsay Mayo Fincher	Texas Tech University

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

1. พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธมมสุทฺธ, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. พล.อ.ต. ดร.นภัทร์ แก้วนาค	วิทยาลัยการทัพอากาศ กองทัพอากาศ
4. น.อ.หญิง ดร.อุษา โพนทอง	กรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกลาโหม
5. ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกโธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. ศาสตราจารย์ ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
7. ศาสตราจารย์ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
8. ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
9. รองศาสตราจารย์ ดร.เสรี วงษ์มณฑา	มหาวิทยาลัยพะเยา
10. รองศาสตราจารย์ ดร.ชลอ รอดลอย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
11. รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีเพ็ญ ศุภพิทยากุล	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
12. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ จันตะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
13. รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนิท	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
14. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
15. รองศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
16. รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
17. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
18. รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
19. รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ดอกจันทร์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
20. รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชธร ตู้อองคำ	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก (ต่อ)

21. รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
22. รองศาสตราจารย์ ดร. โชติ บดีรัฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิษฎา ศรีเครือคง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภิกษุศักดิ์ กัลยาณมิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระราชูปถัมภ์
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเมษย์ หนกหลัง	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิติวุฒิ หมั่นมี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกนธ์ แสงโชติ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพาภรณ์ บุญประเสริฐ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนภัทร จันทรเจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถพล คำเขียน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.จิตติมา พักเพียง	องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี
33. ดร.ปรีชัช ดาวอุดม	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
34. ดร.กิตติศักดิ์ เจริญสิทธิประเสริฐ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
35. ดร.เกษญา ผาทอง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
36. รองศาสตราจารย์สายหยุด อุไรสกุล	ข้าราชการบำนาญ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

1. รองศาสตราจารย์ ดร.โกศล จิตวิรัตน์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยเอก ดร.ธนู ทดแทนคุณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพร ภาคิฉาย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิตันท์ บุญมี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัดดาวัลย์ สำราญ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สังข์ทอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวิภา วิริยา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธณภูมิ ปองเสงี่ยม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงจันทร์ สินโพธิ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เนาวรัตน์ อินทรประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นันทวดี วงษ์เสถียร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมบัติ ศิริจันดา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน (ต่อ)

13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิตยา ปุระชาติ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์แจ่มจันทร์ บุญโญปกรณ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุภาวดี เพื่อกฟัก	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จ๊กกเมธ พวงทอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จำรัก ชื่อตรง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักร์กวี ชื่อตรง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กังสดาล ญาณจันทร์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
20. อาจารย์ ว่าที่ ร.ต.ดร.ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
21. อาจารย์ ดร.นันทยา คงประพันธ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
22. อาจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
23. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ เกษานุช	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
24. อาจารย์ ดร.สัมพันธ์ สุกใส	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
25. อาจารย์ ดร.ธารณี นวัสนธิ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
26. อาจารย์ ดร.เบญจพร เชื้อผึ้ง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
27. อาจารย์ ดร.ทิวา ใจหลัก	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
29. อาจารย์ ดร.ฐาปกรณ์ ทองคำนุช	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
30. อาจารย์ วันดี ศรีสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
31. อาจารย์ ปริณุต ไชยนิชัย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
32. Ms.Aura Mendoza Siojo	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ตรวจสอบบทความย่อภาษาอังกฤษ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กังสดาล ญาณจันทร์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จ๊กกเมธ พวงทอง
3. อาจารย์ ดร.ทิวา ใจหลัก
4. อาจารย์รุจิภา ธรรมลักขมี
5. อาจารย์มนพัฒน์ บุญยะบุรณ
6. อาจารย์ออมวจี พิบูลย์
7. อาจารย์กนกกาญจน์ ปานเปรม
7. Mrs.Rhiana Taylor

ตรวจรูปแบบและพิสูจน์อักษร

1. อาจารย์นันทิ เพชรบุรี
2. อาจารย์ชาลินี สำราญอินทร์
3. อาจารย์ฐานะมนตรี กลิ่นจันทร์แดง

ประสานงานวารสาร

1. อาจารย์ชนิดาภา กระแจะจันทร์
2. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ เกษานุช
3. อาจารย์พรทิพย์ ช่วยเพล
4. นายเอกชัย นาคถนอม
5. นายจิระวุฒิ สาระธรรม
6. นางสาวปานवास ประสาทศิลป์

จัดทำรูปเล่มวารสาร

1. อาจารย์ ดร.สมพงษ์ เกษานุช
2. อาจารย์ปริณุต ไชยนิชัย
3. อาจารย์ออมวจี พิบูลย์
4. อาจารย์มนพัฒน์ บุญยะบุรณ
5. อาจารย์กัณฑ์วีร์ เวียงสิมา
6. นายจิระวุฒิ สาระธรรม

ออกแบบปก : อาจารย์กัณฑ์วีร์ เวียงสิมา และนายจิระวุฒิ สาระธรรม

จำนวนพิมพ์ : 120 เล่ม

เจ้าของ : คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
เลขที่ 60 หมู่ 3 ถนนสายเอเชีย (กรุงเทพฯ-นครสวรรค์) ตำบลหันตรา
อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000
โทร. 035-709208, โทรสาร. 035-709208 <http://www.arts.rmutsb.ac.th>

พิมพ์ที่ : ออยุธยาดีไซน์

บทบรรณาธิการ

วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ เป็นวารสารวิชาการที่ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI รอบที่ 4 ครั้งที่ 3 ให้เป็นวารสารที่มีคุณภาพกลุ่มที่ 1 (TCI ฐาน 1) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI จนถึง 31 ธันวาคม 2567 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ทางด้านสังคมศาสตร์ ในมิติสังคมศาสตร์ทั่วไป ภาษาและภาษาศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์วิทยาศาสตร์กายภาพ (ภูมิศาสตร์ ภูมิสังคม สังคมสิ่งแวดล้อม ภูมิประวัติศาสตร์) จิตวิทยา การศึกษา ธุรกิจ การจัดการและการบัญชี การจัดการการท่องเที่ยว สันทนาการ และการบริการ

วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ จัดทำขึ้นปีละ 3 ฉบับ ฉบับนี้เป็นฉบับที่ 11 ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2565) มีบทความจำนวน 15 เรื่อง ประกอบด้วยบทความวิจัยจำนวน 11 เรื่อง และบทความวิชาการ จำนวน 4 เรื่อง

อนึ่ง ความคิดเห็นจากบทความวิชาการหรือรายงานการวิจัยแต่ละเรื่องที่น่าสนใจในวารสารฉบับนี้ เป็นความเห็นจากผู้เขียนหรือผู้วิจัย กองบรรณาธิการมีหน้าที่จัดพิมพ์และเผยแพร่เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการแก่สังคมเท่านั้น

กองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าบุคลากรทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการ ตลอดจนผู้สนใจโดยทั่วไป จะได้รับสาระประโยชน์จากวารสารฉบับนี้

J. dapa Rang

ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข

บรรณาธิการ

วารสารศิลปศาสตร์ราชมนกคสุวรรณภูมิ

Journal of Liberal Art of Rajamangala University
of Technology Suvarnabhumi

P-ISSN: 2586-9825 E-ISSN: 2730-1982

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ข)

บทความวิจัย : Research Article

- AN ECONOMICS FEASIBILITY OF THE COMMERCIAL COMMUNITY PRODUCTS IN PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE 213
Kanokporn Pakeechay, Kanokkarn Klomklaw, and Choklap Mankong
- กลยุทธ์การส่งเสริมการนวดตำรับวัดโพธิ์หลังยุคโควิด-19 เพื่อสร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยเชิงสุขภาพ 228
STRATEGY IN PROMOTING THE WAT PHO MASSAGE DISCIPLINE, POST COVID-19 FOR CONFIDENCE AND SAFETY IN HEALTH
พวงทิพย์ ชัยพิบาสฤชดี, อุไรวรรณ อมรมิมิตร, อาภาภรณ์ โพธิ์กระจ่าง, ปณิตกา โปธิเวชเทวีญ, และรุ่งลักษณ์ รอดคำ
- ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนิสิตที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษาภายใต้สถานการณ์โควิด-19 240
CAUSAL RELATIONSHIP OF ONLINE INSTRUCTIONAL MEDIA AFFECTING LEARNING AMONG STUDENTS STUDYING IN HIGHER EDUCATION UNDER THE COVID-19 SITUATION
อิสระพงษ์ พลธานี และอุมาพร บุญเพชรแก้ว
- องค์ประกอบร่วมคุณลักษณะด้านงานบริการ: ความสามารถในการมีอาชีพในสถานการณ์ COVID-19 กรณีศึกษา บัณฑิตสาขาวิชาการจัดการธุรกิจโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุพรรณภูมิ 253
A CONJOINT SERVICE ATTRIBUTE SOF GRADUATESIN HOTEL BUSINESS MANAGEMENT: THE ABILITY ON CAREER DURING COVID-19 PANDEMIC
ฉัตรมณี ประทุมทอง และธีระวัฒน์ จันทร์ทิ๊ก

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย : Research Article

- การพัฒนาสื่อดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมไทย ด้วยแบบจำลอง 3 มิติ
เชิงสถาปัตยกรรม พระนารายณ์ราชนิเวศน์ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาและ
กรุงรัตนโกสินทร์

DEVELOPMENT OF THAI DIGITAL HERITAGE WITH 3D ARCHITECTURAL
MODEL PHRA NARAI RATCHANIWET IN THE AYUTTHAYA AND
RATTANAKOSIN ERA

ชัชฎา ขวรางกูร และสรชัย ขวรางกูร

266
- รูปแบบการท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

TOURISM PATTERNS OF NEW NORMAL IN AYUTTHAYA PROVINCE

วิรัช ต่างใจ, สุมิตรา เรืองพีระกุล, และธัญยธรณ์ วราพงศ์พิศาล

281
- ชุดความคิดของวิทยากรการเกษตรในจังหวัดแพร่

THE SET OF IDEAS BY AGRICULTURAL GUEST SPEAKERS IN PHRAE
PROVINCE

*ประไพพรรณ กวีเกษม, วรวรรณ ศรียามัย, วรัญญา ยิ่งยงค์กดี
และบุญยงค์ เกศเทศ*

293
- อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของคำว่า “(คน)แก่” ในภาษาไทย

CONCEPTUAL METAPHORS OF WORD “(THE) AGED” IN THAI

ทิชณัฐินี เสถียรธราดล และกมลลาวดี บุรณวัฒน์

307
- เพลงเกี่ยวข้าวอยุธยา: การสืบสานและการอนุรักษ์แบบร่วมสมัยตามพระราชดำริ
สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม-
ราชกุมารี

AYUTTHAYA HARVESTING SONGS: CONTEMPORARY INHERITANCE AND
CONSERVATION INITIATED BY H.R.H. PRINCESS MAHA CHAKRI
SIRIDHORN

วรรษษา พรหมศิลป์

322

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย : Research Article

- การประเมินศักยภาพเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น 334
กรณีศึกษา : ตำบลย่านยาว อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี
THE SPATIAL POTENTIAL ASSESSMENT FOR THE DEVELOPING SOURCES
FOR LOCAL PRODUCT SELLING PLACES CASE STUDY : YAN YAO SUB-
DISTRICT, SAM CHUK DISTRICT, SUPHAN BURI PROVINCE
พัฒนพงษ์ ชงหาร
- กลวิธีการแสดงความเห็นโต้แย้งในละครย้อนยุค เรื่อง บุพเพสันนิวาส 347
STRTEGIE TO EXPRESS OPPOSITIONS IN THE PERIOD
“BUPPE SAN NIVAS”
ลักขณา รุ่งโรจน์

บทความวิชาการ : Academic Article

- พลวัตทางวัฒนธรรมการเมืองของภูมิภาคเอเชียกลาง: ทิศทางการพัฒนา 360
เศรษฐกิจไทยและการท่องเที่ยวบนเส้นทางสายไหมในศตวรรษที่ 21
THE CULTURAL AND POLITICAL DYNAMICS OF THE MIDDLE ASIA
EGIONS: THE DIRECTION OF THAI ECONOMIC AND TOURISM
EVELOPMENT ON THE SILK ROAD IN THE 21ST CENTURY
จง แซ่สง, กนกกาญจน์ ปานเปรม, ภารณี อินทร์เล็ก, เบญจรงค์ พันสะอาด,
และดาราวรรณ จรัสศรี
- การวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบ: การออกแบบวิจัยนโยบายสาธารณะ 373
COMPARATIVE POLICY ANALYSIS: DESIGN OF PUBLIC POLICY RESEARCH
ยศธร ทวีพล
- นาฏกรรมไทย: ศิลปะศาสตร์ไร้พรมแดนในการสร้างภาพลักษณ์ไทยใน 387
ต่างประเทศ
THAI PERFORMING ARTS: THE STATEOFBORDERLESS ARTSTOPROMOTE
THAILAND ABROAD
บุญญ์พัชรเกษม เสริมวัฒนากุล, และสุรพล วิรุฬห์รักษ์

บทความวิชาการ : Academic Article

- การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ประกอบการการท่องเที่ยว 402
เพื่อยกระดับการให้บริการการท่องเที่ยวบนชีวิตวิถีใหม่ ด้วยแอปพลิเคชัน
บนโทรศัพท์มือถือ

THE CULTURAL AND POLITICAL DYNAMICS OF THE MIDDLE ASIA
REGIONS: THE DIRECTION OF THAI ECONOMIC AND TOURISM
EVELOPMENT ON THE SILK ROAD IN THE 21ST CENTURY

แจ่มจันทร์ บุญโญปกรณ์

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	ฐ
ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย	บ
ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ/พิเศษ/ปริทรรศน์/ปกิณกะ	ล
กระบวนการพิจารณาบทความ	ฬ

AN ECONOMICS FEASIBILITY OF THE COMMERCIAL COMMUNITY PRODUCTS IN PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

Kanokporn Pakeechay, Kanokkarn Klomklaw, and Choklap Mankong.
Faculty of Business Administration and Information Technology,
Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi.

E-mail: kanokporn.p@rmutsb.ac.th

Received April 24, 2022; Revised May 10, 2022; Accepted August 28, 2022

Abstract

Support from public and private sectors in pushing community products for sustainability requires the results of an economic feasibility analysis that takes into account economic risks. This research is quantitative research aimed to analyze an economic feasibility and the sensitivity of the commercial community product to use as a basis for academic reference in developing and extending products to create career stability and income. As well as choosing the most cost-effective resources following the economic guidelines. A structural questionnaire was used with 5 product entrepreneurs (Judgement sampling) of BangBan district, Phra Nakhon Si Ayutthaya province. The data was analyzed by ENPV, EBCR and EIRR. The results of the study were as follows: 1) Thepnakha Drinking Water Community Enterprise Group has Economic Value for investment that is Economic Net Present Value (ENPV) is 479,011.08 baht, Economic Benefit-Cost Ratio (EB/C Ratio) is 1.07 times and Economic Internal Rate of Return (EIRR) is 17% and can payback period within 6 years has the potential to resist impact for income changes with 6% and cost changes 15%. 2) Sai Noi Homestay Ecotourism Village It is economical to invest, that is ENPV is 195,616.33 baht, EB/C Ratio is 1.38 times and EIRR is 54% and can payback period within 2 years has the potential to resist impact for income changes with 15%. 3) Takala for health found that Economic Value for investment is as follows: The ENPV = 528,431.09 baht, EB/C Ratio is 1.44 times and EIRR is 8.7 times and can payback period within 0.2 years has the potential to resist the impact of change in income and cost changes more than 15%, while 4) The Banana Processing Group and 5) The Natural material Processing Group, that is not worth the investment when considering the economics. Research results are returned to the community to guide sustainable commercial product development.

Keywords: Economic Feasibility, Sensibility Analysis, Community Products,
Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

Introduction

Community enterprise development is one of the methods for solving people's poverty and is the way to create a sustainable economy, society, and community because it encourages the community to use local resources so that they can be self-sufficiency in the long run. Small and Micro Community Enterprise (SMCE) is the creative

management of community capital for self-sufficient, where community capital includes resources, agricultural products, knowledge, wisdom, culture, local traditions, and government agencies are important units of community enterprise development both in terms of knowledge development of different skills various, marketing support and regulation to support community enterprises (Jakraphong, 2018; Wanapat, 2021)

However, the promotion and development of entrepreneurs in managing local wisdom and creating innovations, promoting and developing product standards from local wisdom, and promoting community marketing channels to international standards are still a problem at present as community enterprises still face problems that should be addressed accelerate development such as production problems unable to produce in time when large orders, lack of labor, high production costs due to the economies of scale, shortage of modern production technology, marketing problems, lack of branding and lack of good packaging, lack of modern product design, no distribution channel through e-commerce or a variety of distribution channels, lack of publicity and promotion, as well as problems with product imitations, problems with continuity in supporting budgets from relevant agencies, and problems in waste management as well as legal measures, etc (Kanokrat, D. & Jarunan, M., 2018; Watchirachai, W., 2018; Atchara, M. et al., 2020; Jatika, K., 2020; Norasmas, J. & Jumpot, S., 2021; Ubonwan, S. & Napatcha, P., 2021; Phannipha, S. et al., 2018).

However, the above problems will not arise if, before the implementation of the project by the community itself, or before the implementation of the project from the public or private sectors, the economic feasibility is analyzed, both with and without a comprehensive project. Then it will play a part in reducing the problem of developing community enterprises or community products that cannot go towards sustainability. Sai Noi Community, Bang Ban District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province is another community that has been continuously supported by government and private agencies due to its abundant community resources, unique way of life, suitable for learning and transferring such as Making Thai desserts, Mon bricks, and healthy coconut shells and the processing of agricultural products by community products that are said to have a variety of products, both grouped into community enterprises and housewives such as Thep Nakha Drinking Water Community Enterprise Group, Sai Noi Homestay Ecotourism Village, etc., but found that the supported projects still lack commercial investment worthwhile analysis. As a result, some products, once implemented, cannot create sustainable careers and incomes for the community. Therefore, before the support from government agencies and the private sector in pushing community products towards sustainability, it is necessary to start from an economic feasibility analysis that takes into account the economic risks of community products before proposing is therefore important of this research.

Research objectives

- 1) To analyze the economic feasibility of commercial community product production
- 2) To analyze the sensitivity of commercial community products

Literature review

The production and distribution of products have considered the concept of the production cycle which consists of a group of business activities related to the production of goods such as product design, planning and scheduling, production operation, and cost accounting in the collection of production costs uses the composition of costs classified by the nature of the components of the product 3 types are Direct Materials, Direct Labor, and Overhead as follows: 1) Direct Materials are the main raw materials used in production and can be identified in the quantity and cost of the production of a particular product and are classified as the majority of raw materials used in production. 2) Direct Labor is the wages paid to employees directly involved in the production of finished goods and is an important part of the wages for processing raw materials into finished goods. 3) Production costs (Overhead) are expenses related to the production of goods other than direct raw materials and direct labor costs (Marshall, B. et al., 2011; Don, R. H. & Maryanne, M. M., 2005). Economic Feasibility Study is the study of economic feasibility based on the pricing of benefit and cost based on the efficiency of resource utilization for production. The price used is called “efficiency price” and the collective analysis is called “Economic Cost-Benefit Analysis” (Nancy, D. et al., 2005).

Project sensitivity analysis is a method of analyzing the best future outcomes from related events by calculating the rate of return on project investment under risk and uncertainty but can estimate probabilities (Probability or expected value) where risk events and economic uncertainties may affect investment decisions, therefore, the sensitivity analysis of the project is required are 1) costs increased by 5, 10 and 15 percent while fixed income 2) revenue decreased by 5, 10 and 15 percent while fixed costs and 3) revenue decreased by 5, 10 and 15 percent, while costs increased by 5, 10, and 15 percent (Maria, D., 2020).

The benefit of sensitivity analysis is to identify variables that cause volatility, the net return of a project to help assess the project more efficiently and that assessment should consider whether the return or benefit derived from the decision is worth enough to offset any potential risks.

From literature review able to synthesize as the research conceptual framework. Figure 1.

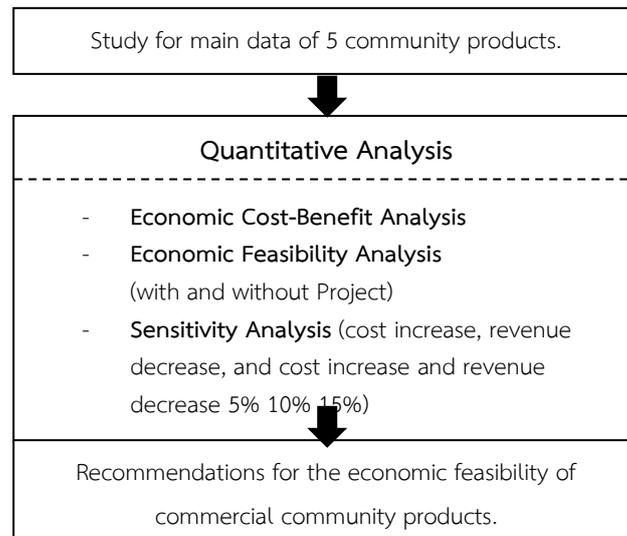

Figure 1 Conceptual framework of an economic feasibility of the commercial community products in Phra Nakhon Si Ayutthaya province.

Research methods

This research is analytical. Emphasis is placed on cost-return analysis and economic feasibility. And the sensitivity of commercial community products. As a basis for product development or continuing to expand the details of the research are as follows:

Data Collection

In-depth Interview with Key Informants by using a specific selection method (Purposive Sampling) with the chairman of the main product group of Sai Noi Community, Bang Ban District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, 5 people are the group leader of 1) Thepnakha Drinking Water Community Enterprise Group 2) Sainoi Homestay Ecotourism Village 3) Takala for health 4) The Banana Processing Group and 5) The Natural Material Processing Group

Structural Questionnaire consists of quantitative and qualitative questions that are both open-ended and closed-ended questions are divided into two parts: 1) Information about community products and 2) Information about costs and returns on product production.

The tool test was a validity test by 5 experts and used to determine the Index of congruence (IOC) by improving and selecting questions with an IOC value greater than 0.5 to be used as a question (Nancy, D. F., et al., 2005). And find the reliability by using the questionnaire to test with product groups in other areas (Try out) amounting to 30 cases and then analyzed for the total reliability using Cronbach's alpha method (Nancy, D. F. et al., 2005). By using acceptance criteria of more than 0.70 from the test, it was found that the total reliability level was at 0.8783, which was higher than the acceptance criteria.

Data analysis

Economic Net Present Value: NPV is the present value of the project's net return or cash flow taking into account the opportunity cost of 1.15% fixed deposit, calculated over the project lifecycle from 2013 to 2019 (before the Covid 19 crisis) using a discount rate of 7% (Don, R. H. & Maryanne, M. M., 2005). The formula used for the calculation as follows:

$$ENPV = \sum_{t=0}^n \frac{(B_t - C_t)}{(1+r)^t}$$

Here ENPV means Net present value
 Bt means Benefit value in year t
 Ct means Cost value in year t
 r means Appropriate discount rate or interest rate
 t means Project duration from year 0, 1, 2, ..., n
 n means Project life (years)

The NPV value should be greater than 0.

Economic Benefit Cost Ratio (BCR) is the ratio between the present value of the return flow and the present value of the cost stream over the project life from 2013 to 2019. The formula is used to calculate as follows:

$$BCR = \frac{\sum_{t=0}^n \frac{B_t}{(1+r)^t}}{\sum_{t=0}^n \frac{C_t}{(1+r)^t}}$$

BCR should be greater than or equal to 1.

Internal Rate of Return (IRR) is the rate of return of a project in which the present value of costs and the present value of investment project expenses equal the present value of the investment project expenditure, which is the rate of return that makes it break even. The formula is used to calculate as follows:

$$\sum_{t=0}^n \frac{(B_t - C_t)}{(1+r)^t} = 0$$

The IRR should be greater than the opportunity cost (7% in the case of high interest on a Thai state bank's prime loan).

Research results

The economic feasibility analysis of 5 main products in Sai Noi community found that 1) Thepnakha Drinking Water Community Enterprise Group 2) Sai Noi Homestay Ecotourism Village and 3) Takala for health it is economically worthwhile to invest when analyzing economic feasibility taking into account economic sensitivity, but 4) The

Banana Processing Group and 5) The Natural Material Processing Group Not worth the investment considering the economics. Details as follows

1) **Thepnakha Drinking Water Community Enterprise Group** using a water filtration system with R.O. (Reverse Osmosis) system with the selling point is the taste of drinking water is similar to “rainwater”, which is a particular favorite of the people in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The R.O. water filtration system is a filtration system using a membrane with a resolution of 0.0001 microns, which makes the solution, contaminants, including various pathogens larger than the pores of the membrane, the membrane cannot penetrate through it, only pure water molecules can pass through the solution and are separated from the bile and eliminated from the system to prevent residual and accumulation within the diaphragm with a water filtration plant illustration. Figure 2.

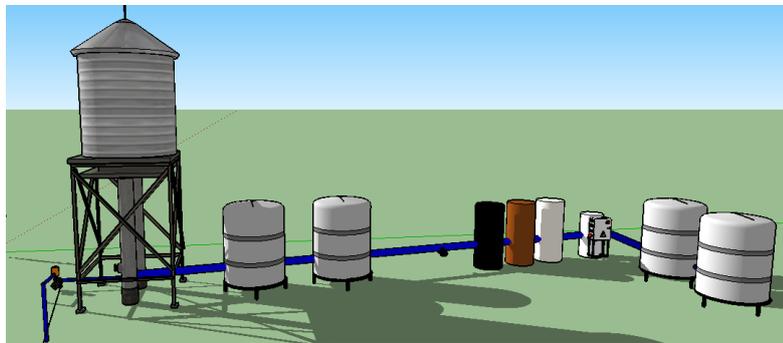

Figure 2 R.O. model of Thep Naka drinking water filtration plant

The cost of producing drinking water Thep Nakha

Number of drinking water production for sale 48,761.40 liters

Cost of electricity and chemicals 38,600.00 baht

Cost of producing 1 liter of water 0.79 baht, Able to calculate total variable cost per bottle size equal to 2.70, 3.17, 3.30, 3.42, and 0.87 baht per bottle of 350 cc, 500 cc, 600 cc, 750 cc, and a glass of 220 cc, respectively. The selling price per unit is 4, 3, 5, 3, baht per bottle, 350 cc (40 baht/ pack), 500 cc (35 baht/ pack), 600 cc (55 baht/ pack), 750 cc (40 baht/ pack), and 220 c glass. C (65 baht/ box), respectively.

Economic Feasibility Analysis in without Project is to produce drinking water in glass and bottles according to the minimum order per month as follows: Size 350 cc, 800 packs, 500 cc. 200 packs, 600 cc., 850 packs, 750 cc., 200 packs and 375 cartons of 220 cc glass. It was found that it was economically feasible to invest. Economic Net Present Value is 479,011.08 Economic Benefit Cost Ratio is 1.07 times and Economic Internal Rate of Return is 17 % and can payback within 6 years (Discount Payback Period is 5.83).

If there is a project, if the business follows the advice from choosing to pump water during the Off-peak period (from 22.00 – 08.30 hrs.) and produces drinking water in a minimum quantity, it will result in savings per unit of cost from 0.79 baht, remaining 0.22 baht found that it was economically feasible to invest. Economic Net Present Value is 1,152,451.35 baht, Economic Benefit Cost Ratio is 1.23 times, and Economic Internal

Rate of Return is 47%, the payback period is 4 and a half years (Discount Payback Period is 4.35).

Table 1 The results of the sensitivity analysis of Thep Nakha Drinking Water Community Enterprise

List	Without project			With project		
	ENPV	EBCR	EIRR	ENPV	EBCR	EIRR
Base year	479,011.08	1.07	17%	1,152,451.35	1.23	47%
Costs increased by 5 % and returns decreased by 5%	(1,255,750.09)	0.82	-28%	585,818.86	1.11	25%
Costs increased by 10% and returns decreased by 10%				19,186.37	1.00	8%
Costs increased by 15% and returns decreased by 15%				(547,446.13)	0.91	-7%
The level that the business can accept						
Costs increased by 15% and returns decreased by 6%				14,383.43	1.00	7%

The Sensibility Analysis found that Thep Nakha Drinking Water Community Enterprise Group is a worthwhile commercial investment considering the economic risks if management is adjusted as recommended. In the case of having a project, it will result in the business having the potential to resist the impact of the change in selling prices (revenues can be reduced by up to 6%) and the cost of change (prices of production factors, prices of electricity, chemicals, packaging increases up to 15 percent). If the business is operating according to recommendations, it will increase the business's competitiveness (A 6 percent increase in returns and a 15 percent reduction in production costs).

2) Sainoi Homestay Ecotourism Village

Homestay Sai Noi offers homestay activities which consist of staying in a traditional Thai house, learning a local lifestyle and cooking with the owner of the house, giving alms to monks in the morning, learn how to make Thai desserts, practice and learn to pack drinking water, making sandalwood flowers, farming, growing vegetables, agriculture, study and learn about ancient sites, religion, history, art and culture, language exchange. Sai Noi Homestay has passed the Thai homestay accreditation standard since 2009 until now, with a total of 15 households, it can accommodate up to 270 guests, it covers the area of villages 1-10 in Tambon Sai Noi, Bang Ban District.

Cost of opening a house

Number of services 192 people/year

Room compensation 250 baht/person/night

The results of economic feasibility analysis without Project revealed that there is the economic feasibility of investment. Economic Net Present Value is 195,616.33 baht,

Economic Benefit Cost Ratio is 1.38 times and Economic Internal Rate of Return is 54%, can payback within 2 and a half years (Discount Payback Period is 1.66).

From the survey area, two approaches to homestay service can be synthesized. The first approach is to change the service from sharing accommodation with homeowners to provide a private home, which can serve 4-6 tourists per house, maintaining the same service characteristics in all respects, just that customers will receive privacy, which will be charged an additional 450 baht per person from the same service nights and The second approach will continue to offer shared accommodation with landlords but will add one more private house, each of which will accommodate four to six tourists each by maintaining the same service characteristics in all respects, only customers will receive privacy, which will be charged an additional 450 baht per person per night from the same service, that is, the second approach is to target customers to 2 targets are customers who only want cheap overnight accommodations and customers who want eco-tourism and privacy who agree to stay at a higher price. This will result in the business owner, the homeowner, creating more income opportunities as an example of a house in the Figure 3

Figure 3 Example of a private house

In the case of a project, there are 3 types of guidelines as follows: 1) providing accommodation with a homeowner (according to the Thai homestay standard), 2) providing a private house, and 3) providing a shared accommodation with a homeowner and private houses found that investment in homestay services in Sai Noi, Bang Ban in all 3 approaches is economically feasible for investment. Economic Net Present Value greater than 0, Economic Benefit-Cost Ratio greater than 1, and Economic Internal Rate of Return greater than 7% return on capital utilization and can payback within 6 years.

Table 2 Results of Sensitivity Analysis of Sai Noi Homestay

List	Costs increased and returns decreased		
	5%	10%	15%
Without project			
ENPV	36,612.96	19,726.31	2,839.66
EBCR	1.25	1.13	1.02
EIRR	38%	23%	9%
With project (house with owner)			
ENPV	46,220.32	25,182.34	4,739.51
EBCR	1.24	1.13	1.02
EIRR	55%	42%	28%
With project (private house)			
ENPV	80,756.73	(10,316.87)	(101,390.47)
EBCR	1.09	0.99	0.89
EIRR	10%	7%	4%
With project (shared house with owner and private house)			
ENPV	224,104.83	50,822.29	(60,153.19)
EBCR	1.22	1.05	0.95
EIRR	14%	9%	5%

The results of the sensitivity analysis revealed that Sai Noi Homestay, Bangban is a worthwhile commercial investment considering the economic risks if there is a change in marketing planning and management strategy according to Thai homestay standards. As a result, the business has the potential to resist the impact of changes in selling prices (revenues can be reduced by up to 15%) and cost changes. (Factory price increases by up to 15 percent) shows that if the business is adjusted according to the recommendations, it will increase the business's competitiveness (15 percent increase in return and 15 percent reduction in production costs).

3) Takala for health

Ta Kala for health It is the use of local wisdom to add value to natural scraps that are not being utilized, that is, to add value from shell scraps worth 3 baht per piece to 379 baht per unit (Finger 4) by a fixed cost of the investment at the first is 16,386.30 baht and the average variable cost per year per production of 1,200 pieces is 312,258.14 baht, the average cost per piece is 262.90 baht, the selling price is 379 baht per piece.

The results of economic feasibility analysis found that investing in Ta Kala for health production has economic potential results in investment are Economic Net Present Value of 528,431.09 baht, Economic Benefit Cost Ratio of 1.44 times and Economic Internal Rate of Return of 8.7 times, indicating that Ta Kala for health can operate business as usual by producing 1,200 pieces of Ta Kala for health per year, sold for 379 baht per unit and can pay back within 2 and a half months (Discount Payback Period is 0.21).

Table 3 The results of the sensitivity analysis of Takala

List	Returns decreased		
	5%	10%	15%
Without project			
ENPV	380,575.10	232,719.10	84,863.10
EBCR	1.30	1.17	1.06
EIRR	605%	364%	142%

The sensitivity analysis revealed that Takala for health is economically viable and has the potential to withstand the impact of changes in selling prices (up to 15%) and cost changes (the price of inputs up to 15 percent).

4) The Banana Processing Group

The banana processors group classified into 2 groups as follows: 1) Cavendish banana, it was found that the cost of producing processed bananas (Only those that are out of grade)

Production amount 1,200 bags/year

Selling price 10 baht/bag

Unit cost 26.81 baht/bag

The results of the economic feasibility analysis revealed that the investment in banana production degraded in processing had the result that there was no economic feasibility of the investment, i.e. Economic Net Present Value was less than 0 (-3,386.73 baht), Benefit-Cost Ratio less than 1 (0.50 times) indicates that the processed banana products are out of grade, which unable to run business considering the production capacity of 1,200 bags of processed bananas per year are sold for 10 baht per unit due to the cost per unit of 26.81 baht.

And 2) Pisang Awak banana, the cost of producing the Pisang Awak banana chips

Production volume 4,800 bags/year

Sold per bag, 8 baht/bag

Average cost 7.73 baht/bag

The results of **economic feasibility analysis** found that investing in the production of Pisang Awak banana chips, there is no economic feasibility of investment are Economic Net Present Value is less than 0 (-24,757.00 baht), Economic Benefit Cost Ratio is less than 1 (0.80 times). Not taking into account the fixed costs and not considering the value of the bananas produced by the farmers themselves. As a result, the selling price of the processed banana products was wrong. Including agriculture, it is seen as adding value to "Bananas are out of grade" which cannot be sold and must be given for free. However, the research team conducted a comparative analysis of the case of processing into other products, such as Khanom Khao Tom Mud, found that the yield was better by comparison. Therefore, the results of the analysis are returned to the community as an alternative to consider adding value to "Bananas are out of grade" next.

5) The Natural Material Processing Group

Cost of making artificial flowers (funeral wood flower)

Single funeral wood flower 1,000 flowers

Selling price 3 baht/flower

Unit cost 3.69 baht/flower

Economic feasibility analysis results was found that the investment in transforming natural materials into funeral wood flower was not available for sale due to the entrepreneurs being volunteers, so they produced for donations and were not sold commercially. As a result, when analyzing the feasibility of commercial economics, therefore, it is not worth the investment.

From the contextual analysis, the area can make recommendations as follows: 1) Entrepreneurs should consider setting the selling price at 4 baht per unit (market price 5 baht per unit. At present, coffin shops are promoting, procuring, and selling funeral wood flowers, making it difficult to operate commercially. 2) Sunk costs should be considered due to occasional procurements, unstable costs, and belief in the production of goods (producing funeral wood flowers in the home will result in the death of the occupants of the house, etc.), and 3) there should be taking into account the sales mix because they do not produce and sell a single product.

The results of economic feasibility analysis can conclude the finding as table 4.

Table 4 the results of the economic feasibility analysis of 5 community products

Detail	Economic feasibility analysis				
	Thepnakha Drinking Water	Sai Noi Homestay	Takala for health	The Banana Processing	The Natural material Processing
ENPV (baht)	479,011.08	195,616.33	528,431.09	N.A.	N.A.
EBCR (times)	1.07	1.38	1.44	N.A.	N.A.
EIRR (%)	17	54%	870%	N.A.	N.A.
PB (year)	5.83	1.66	0.21	N.A.	N.A.

Discussions

An analysis of the economic feasibility and sensitivity of the above 5 commercial community products found that Thep Nakha Drinking Water Community Enterprise Group, Sai Noi Homestay Ecotourism Village, and Healthy Takala are economically feasible and worth the investment. When considering the economic sensitivity in terms of cost and income changes, this is consistent with several studies in Thailand looking at the development of community products that are close to all 3 products, such as: In the case of community drinking water, it is found that it is possible to invest when choosing Reverse Osmosis (RO) system with a net present value of 107,888 baht, a return to cost ratio of 1.15, a projected return of 10.3, and a payback period of 7 years and 10 months shows (Pongphan, P., 2015). In the case of homestay accommodation products, it is found that there is a high probability of commercial business operation

when study the feasibility of expanding the Homestay business by analyzing the overall business operation in term of environmental factors including internal and external factors (Sreewan, C., 2018). When considering the feasibility of the homestay project, it was found that the project was worth the investment. The net present value (NPV) is greater than 0 (15,170,823 baht), the project's internal rate of return (IRR) is 82%, above the cost of financing (WACC) of 15%, and the payback period (PB) is 1.5 years, which Less than what the company had set the target (3 years) shows the attractiveness and the worthiness of the investment (Thanika, C., 2018). In particular, Homestays with separate accommodation sections are particularly attractive (Montira, S., et al., 2018). And should focus on the potential analysis because it will affect the success of operations in terms of economic, social, and environmental (Praphunphong, C., 2020; Wanlop, W. & Santidhorn, P., 2019). And the case of product development from coconut shell according to the creative economy resulted in an increase in revenue from the previous 20% (Apsorn, E., et al., 2019). In particular, health promotion innovations from coconut shell or local waste materials are used to lead to sustainable communities (Faisol, M., 2020).

Building stability and sustainability of community enterprises requires cooperation from various sectors both public and private, community participation by returning information to the community, methods for creating occupational and income stability, the potential of the community, and resource capacity (Wanapat, S., 2021; Watchirachai, W, 2018; Praphunphong, C., 2020; Faisol, M., 2020; Jittapon, C, 2017).

Body of knowledge

Community enterprise development is one of the tools used by the government to solve people's poverty by allocating budgets to upgrade products to push community products to the international market. But without an analysis of the economic feasibility or cost-effectiveness of commercial investment taking into account risks and uncertainties, would lead to unsustainability in the future. That is the problem of community enterprise development at present. That is, people are encouraged to collectively produce new products without analyzing the market feasibility of “producing, but not actually selling” or “not being worth it” because of the lack of comprehensive economic analysis of the economy, society, environment, and culture, which are the first tools that should be picked up before creating an action plan for supporting the budget for the most efficient use of resources and to be the foundation of a good process towards sustainability of the fundamental economy.

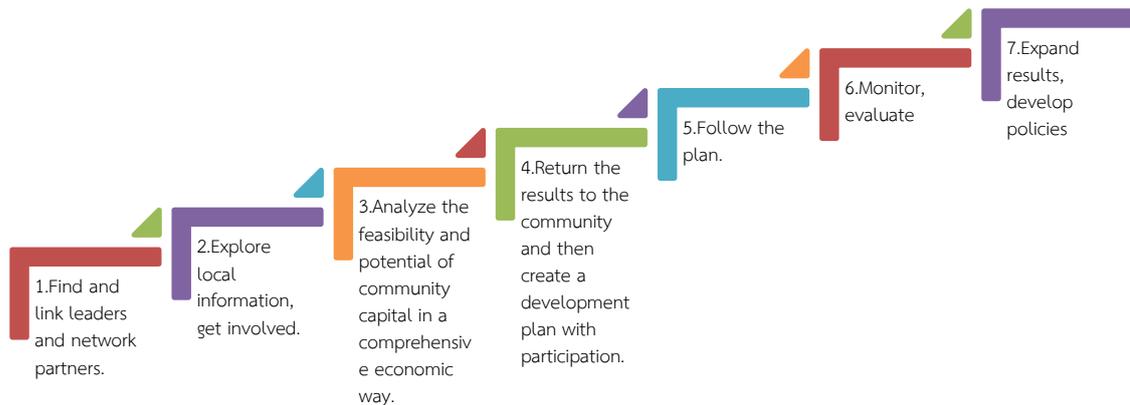

Figure 4 Fundamental economic development based on comprehensive economic analysis.

Conclusion

An Economics feasibility analysis of the commercial community products. To be the basic information for supporting the use of community resources to produce products to enhance the career and sustainable income of the community. The results show that Sai Noi Bang Ban community products have 5 main products that combine professional groups as follows: (1) Thepnakha Drinking Water Community Enterprise Group (2) Sainoi Homestay Ecotourism Village (3) Takala for health (4) The Banana Processing Group and (5) The Natural Material Processing Group. The results of the feasibility analysis of economics showed that community products, Cavendish banana chips and funeral wood flower were not cost-effective. Because both product groups Lack of consideration of opportunity cost of using raw materials in production (deteriorated bananas and banana peel scraps) as well as the labor cost of the producer. Therefore, when analyzing economics value as a result, production costs are higher than revenues. The main problem arises from the lack of commercial business planning, market analysis, diseconomies of scale as a result, the cost of production per unit is higher than the market price (cost price of funeral wood flower is 3.69 baht, market price 2 baht). From the results of the analysis, it was found that pushing community products towards sustainability It is necessary to an economics feasibility analysis of commercial products before the public or private sectors come to support.

Acknowledgement

Thank you for the research fund of Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi for fiscal year 2020.

References

- Apsorn, E., Jiraporn, K., Usanee, P., Usanee, P., Nantharat, N., Chareehan, Y. & Paweena, J. (2019). The Product Development of Coconut Shell Group at Ban Thasap of Yala Province in Creative Economy Concept. *Journal of Yala Rajabhat University*, 14(3), 417-423.
- Atchara, M., Kajohnsak, M. & Neddead T. (2020). Guidelines for the Development of Homestay Capability of Cultural Creative Tourism through the Participation of Communities in Lampang Province. *School of Administrative Studies Academic Journal*, 3(2), 106-122.
- Don, R. H. & Maryanne, M. M. (2005). *Management Accounting*. (7th ed.) Singapore: Thomson South-Western.
- Faisol, M. (2020). *The Innovative Outputs of Healthy Community Projects: A Case Study in Yala Province*. A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Science in Health System Management Prince of Songkla University. 2020.
- Jakraphong, N. (2018). *Community Enterprise Development approach is sustainable with local wisdom studying the community enterprises in Nakhon Phanom and Sakon Nakhon Province.*, Research Report. Economics Field.
- Jittapon, C. (2017). *Product Development from Local Wisdom to Increase an Efficiency of Community-Based Management with Sustainability in Thai-Muslim Village, Amphur Cha Am, Phetchaburi Province*. Research grants from the Faculty of Management Science Silpakorn University. 2017.
- Kanokrat, D. & Jarunan, M. (2018). Homestay and Sustainable tourism Management in Nan Province. *Journal of Graduate Research*, 9(1), 217-234.
- Maria, D. (2020). *10A-Module Feasibility and Sensitivity Analysis*. MBA; Telkom University.
- Marshall, B. R., Paul, J. S. & Scott, L. (2011). *Accounting Information System*. (12th ed.) New Jersey, USA. Pearson Education International.
- Montira, S., Nisakorn, K. & Khrongchay, H. (2018). *A Study of Conditions and Effects of Homestay Tourism: A Case Study of Koh Yo Subdistrict, Mueang District, Songkhla Province*. Retrieved 22 April 2022, from <https://wjst.wu.ac.th/index.php/wuresearch/article/view/5163>.
- Nancy, D. F., Barry, C. & Olewiler, M.D. (2005). *Environmental Economics*. Updated 2nd. Canadian Edition, McGraw-Hill Ryerson Limited, Canada. p.56.
- Norasmas, J. & Jumpot, S. (2021). Legal Measures for Control the Homestay for Sustainable Tourism. *Rajapark Journal*, 15(40), 160-172.
- Phannipha, S., Paripan, K., Nathamon, S., Ngamnic, S. & Phuwanat, S. (2018). Development of Local Product for Hotel Marketing Business in Chiang Rai Province. *Dusit Thani College Journal*, 12(1), 165-182.
- Pongphan, P. (2015). *Establishment and Management of Drinking Water Community' s Group for Self-Reliance of Ban Nong Chum Sang Community, Wiang Sa District, Surattani*. Thesis Master of science in Geosocial Based Sustainable Development.

- Praphunphong, C. (2020). Potentiality of Community Enterprises Development Model which affects the Success of Tourism – based Community Enterprises. *Dusit Thani College Journal*, 13(2), 83-100.
- Sreewan, C. (2018). *Business Plan for Garden Home Stay*. Graduate School, Bangkok University.
- Thanika, C. (2018). *A Business Plan for Banana Homestay*. Thesis of Master of Business Administration Faculty of Commerce and Accountancy, Thammasat University.
- Ubonwan, S. & Napatcha, P. (2021). The Marketing Strategy Development: An Application of Technology, creative thinking, and Innovation for Thailand 4.0 for Community Enterprises in Surin Province. *NRRU Community Research Journal*, 15(1), 94-108.
- Wanapat, S. (2021). Creating Job Security and Income for Community Enterprises in Three Southern Border Provinces: A Case Study of Six Community Enterprise Groups in Pattani, Narathiwat, and Yala Province. *Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences)*, 14(3), 172-200.
- Wanlop, W. & Santidhorn, P. (2019). The effects of Homestay standards in Sustainable Tourism of Community Enterprise: Baanrimklong Homestay, Muaeng, Sumut Songkhram. *Veridian E Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 12(4), 859-872.
- Watchirachai, W. (2018). Marketing Operation of Sabaidee Homestay Provinces. *Journal of Humanities and Social Sciences Mahasarakham University*, 38(5), 26-33.

กลยุทธ์การส่งเสริมการนวดตำรับวัดโพธิ์หลังยุคโควิด-19

เพื่อสร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยเชิงสุขภาพ

STRATEGY IN PROMOTING THE WAT PHO MASSAGE DISCIPLINE, POST COVID-19 FOR CONFIDENCE AND SAFETY IN HEALTH

พวงทิพย์ ชัยพิบาสดุษฐ์

Puangtip Chaiphalsarisdi

อุไรวรรณ อมรนิมิตร

Uraiwan Amornimit

วิทยาลัยสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

College of Allied Health Sciences Suan Sunandha Rajabhat University

อาภาภรณ์ โพธิ์กระจ่าง*

Arpaporn Phokajang*

วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

College of Innovation Management Suan Sunandha Rajabhat University

ปณิตกา โพธิเวชเทวัญ

Panika Potivasttawan

รุ่งลักษณ์ รอดขำ

Runglakamee Rodkam

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Faculty of Management Science Suan Sunandha Rajabhat University

*Corresponding author, E-mail: arpaporn.ph@ssru.ac.th

Received December 22, 2021; Revised February 22, 2022; Accepted August 28, 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การส่งเสริมการนวดตำรับวัดโพธิ์ หลังยุคโควิด-19 เพื่อสร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยเชิงสุขภาพ” เป็นโครงการย่อยที่ 3 ในโครงการชุดซึ่งมีชื่อเรื่องเดียวกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์กลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการนวดตำรับวัดโพธิ์หลังยุคโควิด-19 เพื่อสร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยเชิงสุขภาพ โดยวิเคราะห์เนื้อหาจากผู้เข้าร่วมสนทนาจำนวน 5 คน ทำการสังเคราะห์ร่วมกับผลการวิจัยที่ได้จากโครงการย่อยที่ 1 ศึกษาความพึงพอใจในคุณภาพบริการการนวดตำรับวัดโพธิ์ และโครงการย่อยที่ 2 ศึกษาแนวทางพัฒนารุ่นต้นแบบ ตำรับวัดโพธิ์ หลังยุคโควิด-19 สรุปได้ว่า “นวดไทย” ถูกประกาศความเป็นมรดกโลก มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของไทยที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ เพื่อให้มีการพัฒนาและคงความเป็นมรดกโลกอย่างยั่งยืน ได้ทำการสังเคราะห์และสรุปผล ได้กลยุทธ์ 6 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาหลักสูตรสาขาวิชาการนวดตำรับวัดโพธิ์ และการจัดการเรียนการสอนเพื่อบรรลุผลลัพธ์การศึกษาทั้ง 6 ด้าน กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาแหล่งบริการที่เป็นแบบอย่างการนวดไทยที่บูรณาการชีวิตวิถีไทยแบบใหม่ กลยุทธ์ที่ 3 การสรรหาอย่างกว้างขวางและคัดเลือกเยาวชนผู้มีความพร้อมเข้าสู่หลักสูตรสาขาวิชาการนวดตำรับวัดโพธิ์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2566 กลยุทธ์ที่ 4 สนับสนุนทุนการศึกษาในหลักสูตรสาขาวิชาการนวดตำรับวัดโพธิ์จากชุมชน โดยชุมชนสู่ชุมชน และนานาชาติ กลยุทธ์ที่ 5 กำหนดเกณฑ์ระดับการประเมินคุณภาพผู้นวดตำรับวัดโพธิ์ในการประกันคุณภาพ กลยุทธ์ที่ 6 ทำการวิจัยสถาบันและการวิจัยการบริการการนวดตำรับวัดโพธิ์

คำสำคัญ : กลยุทธ์, การส่งเสริม, การนวดตำรับวัดโพธิ์, โควิด-19, ความมั่นใจด้านความปลอดภัยเชิงสุขภาพ

Abstract

This qualitative research, “Strategy in Promoting the Wat Pho Massage Discipline (WPMD), post COVID-19 Era for Confidence and Safety in Health” is the third study in a research series of the same name. The objective was to synthesize the strategy for promoting the WPMD in the post COVID-19 era in order to build confidence in health safety. Content analysis was used to analyze the information obtained by five experts joining the focus group. The results from the analysis were synthesized with the results of research project 1: Study of the Satisfaction in the Quality of the Wat Pho Massage Discipline Services and those of research project 2: Study of the Guidelines for the Development of a Role Model Instructor, Wat Pho Massage Discipline, Post COVID-19 Era. Since “Thai massage - Nuad Thai” had been inscribed on UNESCO’s Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity in 2019, the research series were conducted with the purpose to develop and maintain the status of world heritage. Six strategies were synthesized: Strategy No. 1: Development of the curriculum of the WPMD and providing teaching and learning to achieve six learning outcomes. Strategy No. 2: Development of traditional Thai massage that had been integrated with the new normal life concept. Strategy No. 3: Extensive recruitment and selecting of fully qualified youth into the WPMD curriculum beginning from the academic year B.E. 2566 (2023). Strategy No. 4: Funding support in studying the WPMD from the community, by the community, to the community and internationally. Strategy No. 5: Define the criteria for the quality evaluation of WPMD masseuses for quality assurance. Strategy No. 6: Conduct institutional research and research on the service provided under the WPMD.

Keywords: Strategy, promoting, Wat Pho massage discipline, COVID-19, confidence and safety in health

บทนำ

จากสถานการณ์แพร่ระบาดของอย่างรวดเร็วของโรคโควิด-19 ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2562 มีการระบาดไปทั่วโลก (Pandemic) และยังมีการระบาดของโรคอย่างต่อเนื่อง ทั่วโลกที่ยังไม่มีการค้นพบวัคซีนหรือยารักษาโรคโควิด-19 ที่มีประสิทธิภาพ ผู้คนและประชาชนจึงต้องดำรงชีวิตอยู่ในยุคการปรับวิถีชีวิตใหม่ ต้องตั้งรับและป้องกันการติดโรคโควิด-19 เพื่อให้มีสุขภาวะและสุขภาพที่ดี ครอบครัวอบอุ่น ตลอดจนเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ และพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิตตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญคือลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพ และให้ทุกภาคส่วนคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพ รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบสุขภาพภาครัฐและปรับระบบการเงินการคลังด้านสุขภาพ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (กระทรวงสาธารณสุข, 2559)

กลุ่มเป้าหมายของโครงการวิจัยนี้เป็นกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิและมีประสบการณ์เกี่ยวกับกฎหมายเกี่ยวข้องกับการนวด หลักสูตรเกี่ยวกับการนวด และการวิจัย การสัมภาษณ์ (Kitzinger, 1995) เกี่ยวข้องกับการรับรู้ ทศนคติ ความคิดเห็น ความเชื่อ และมุมมองในหัวข้อต่าง ๆ โดยมีอิสระในการพูด และปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพื่อค้นหา ขยายความเชื่อ ความคิดเห็น มุมมองของสมาชิกกลุ่ม และวิธีการที่จำเป็นในการส่งเสริมการบริการการนวดที่เกิดผลดีต่อด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม แก่ผู้รับการนวด และปราศจากการติดเชื้อโรคโควิด-19 ให้แก่ผู้นวด ผู้รับการนวด และผู้ที่เกี่ยวข้อง

การนวดตำรับวัดโพธิ์นับได้ว่าได้รับความนิยมสูงสุด ไม่เฉพาะในประเทศไทย แต่มีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ จนได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก การนวดไทยตำรับวัดโพธิ์มีการถ่ายทอดการเรียนการสอนโดยโรงเรียนแพทย์แผนโบราณวัดโพธิ์ ท่าเตียน มีนักเรียนทั้งคนไทย และคนต่างชาติเข้ามาเรียนเป็นจำนวนมาก นอกจากการเรียนการสอนก็มีธุรกิจให้บริการนวดกับลูกค้าทั่วไป ในช่วงของการระบาดโควิด-19 ทางโรงเรียนฯ ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกับธุรกิจนวดไทยในทุก ๆ ส่วนของประเทศ หมอ นวดจำนวนมากที่ต้องหยุดพักงาน และรอวันที่สถานการณ์จะกลับเป็นปกติ แต่ก็ดูเหมือนจะเป็นไปได้ยาก ดังนั้น จึงต้องทำการปรับตัวให้สามารถดำรงอยู่ได้โดยใช้วิถีชีวิตใหม่ เพื่อให้ศาสตร์การนวดวัดโพธิ์ และธุรกิจที่ดำเนินอยู่ สามารถกลับมาใช้ชีวิตชีวาได้อีก การศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมการนวดตำรับวัดโพธิ์ เพื่อสร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยเชิงสุขภาพ จึงเป็นความจำเป็น

บทความนี้นำเสนอผลการศึกษา กลยุทธ์การส่งเสริมการนวดตำรับวัดโพธิ์หลังยุคโควิด-19 เพื่อสร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยเชิงสุขภาพ ผู้วิจัยได้นำผลลัพธ์จากโครงการวิจัยย่อยที่ 1 ศึกษาพฤติกรรมความพึงพอใจของการบริการการนวดตำรับวัดโพธิ์ตามการรับรู้ของผู้รับบริการฯ และความสัมพันธระหว่างความคาดหวังของผู้รับบริการการนวดตำรับวัดโพธิ์กับความพึงพอใจของผู้รับบริการการนวดตำรับวัดโพธิ์ ผลลัพธ์ที่ได้คือ 1) ผู้รับบริการการนวดส่วนมากต้องการนวดเพื่อผ่อนคลาย มีความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการรับบริการด้วยความเชื่อมั่นสูงสุด และเกินความคาดหวัง 2) ความสัมพันธระหว่างความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้รับบริการ มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่ายิ่งมีความคาดหวังมากความพึงพอใจก็จะยิ่งมากขึ้น และในโครงการย่อยที่ 2 ศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาการนวดต้นแบบ ผลลัพธ์ที่ได้คือครูฯ ต้องยึดการดำรงตนและสอนให้ผู้เรียนยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในด้านการดำเนินชีวิตวิถีใหม่ ศึกษาหาความรู้อยู่เสมอเพื่อประสิทธิผลในการนวดและป้องกันความเสี่ยง จากผลการวิจัยดังกล่าวทำให้ทราบข้อมูลในประเด็นการศึกษาวิจัยที่กล่าวมา ซึ่งนำมาใช้เป็นประเด็นข้อคำถามหรือเครื่องมือที่ใช้ในการจัดสนทนากลุ่มของงานวิจัยเรื่องนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อได้กลยุทธ์ในการส่งเสริมการนวดทุกระดับเพื่อนำไปใช้ดูแลสุขภาพตนเอง การนวดเพื่อการพักผ่อนในชุมชน นวดเพื่อการรักษา โดยเฉพาะการนวดที่ตอบโจทย์ความต้องการของคนยุคใหม่ เพื่อสร้างคุณค่าทั้งทางวัฒนธรรม สุขภาพ และเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ยังเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านตำรับนวดวัดโพธิ์ และคงความเป็นมรดกโลกของนวดไทย ให้อยู่คู่กับประเทศไทยตลอดไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อสังเคราะห์กลยุทธ์ส่งเสริมการนวดตำรับวัดโพธิ์หลังยุคโควิด-19 เพื่อสร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยเชิงสุขภาพ

การทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยเริ่มต้นจากการศึกษาว่ากลยุทธ์เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร ซึ่งมีความหมายว่า เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องในการกำหนดภารกิจและเป้าประสงค์ขององค์กร ภายใต้สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร และกลวิธีที่เหมาะสมเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย สำหรับการส่งเสริมเป็นการขยายถ่ายทอดความรู้ตามระบบวิทยาการแผนใหม่ (Innovation System) (ศิริพร สว่างจิตร์ และคณะ, 2560) ซึ่งก่อประโยชน์ทางการศึกษาและมีคุณค่าทางการปฏิบัติ โดยการเรียนรู้ที่สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (พจน์ บุญเรือง, 2522) การที่จะทำให้เป็นที่มั่นใจต่อทั้งผู้มารับและผู้ให้บริการและคงความเป็นเอกลักษณ์ต่อไปนั้น ผู้วิจัยได้เน้นให้มีการพัฒนาครุฑต้นแบบตัวรับวัดโพธิ์ โดยใช้ทฤษฎีของแบนดูรา เพื่อให้ครุฑเกิดความมั่นใจ เป็นการสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง นั่นคือ การรับรู้เชิงปัญญา เชิงทักษะ เชิงบริหาร มีองค์ประกอบคือ 1) ด้านพฤติกรรม (Behavior : B) 2) ปัจจัยภายในส่วนบุคคล เป็นลักษณะด้านความคิดสติปัญญา ทักษะและด้านชีวภาพ (Personal factors : P) และ 3) สภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ ชุมชนและสังคม (External environment : E) (Bandura, 1997; Bandura, 1986) ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความปลอดภัยเชิงสุขภาพ ในการวัดสิ่งต้องระวังก็คือ ด้านความปลอดภัยและภาวะเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นหลังจากการวัด จำเป็นต้องมีการคัดกรองข้อห้ามต่าง ๆ ก่อนปฏิบัติการวัด ผู้ปฏิบัติการวัดต้องพิจารณาสภาวการณ์ซึ่งทางองค์การอนามัยโลกได้สรุปไว้เป็นคำแนะนำไว้ทั้งหมด 17 สภาวการณ์ (World Health Organization, 2010)

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยนำผลการวิจัยจากโครงการย่อยที่ 1 “ศึกษาพฤติกรรมความพึงพอใจของการบริการการวัดตัวรับวัดโพธิ์” เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้รับบริการการวัดตัวรับวัดโพธิ์ ส่วนมากเป็นเพศหญิง สำเร็จระดับอุดมศึกษา มีคู่สมรส ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มารับบริการฯ น้อยกว่า 5 ครั้ง ด้วยเหตุผลเพื่อการผ่อนคลาย และส่วนมากไม่มีโรคประจำตัว 2) ผู้รับบริการฯ มีความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการรับบริการฯ ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านความเชื่อมั่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3) ความพึงพอใจต่อการรับบริการฯ สูงกว่าความคาดหวังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 4) ความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้รับบริการฯ ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน $r = 0.756$ มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สรุปได้ว่าความพึงพอใจของผู้ใช้บริการฯ นั้นเกินความคาดหมาย ยังมีความคาดหวังมากขึ้นความพึงพอใจที่ได้รับบริการก็จะมากขึ้นด้วย

โครงการย่อยที่ 2 “การพัฒนาครุฑต้นแบบตัวรับวัดโพธิ์ หลังยุคโควิด-19” เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัยพบว่าครุฑต้นแบบตัวรับวัดโพธิ์มีความหมายในเชิงบวกที่มากกว่า มีการปฏิบัติที่มีความเหมาะสม ลักษณะของครุฑต้นแบบคือ 1) ต้องเป็นผู้ผ่านการประเมินและได้รับใบประกาศนียบัตร มีความรู้ด้านภาษา สาธิตการสอนได้อย่างละเอียด และให้คำปรึกษาแก่ศิษย์ได้ 2) สอนให้ผู้เรียนมีผลลัพธ์ทางการศึกษาทั้ง 6 ด้าน หมายถึง ด้านคุณธรรม/จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ด้านการสื่อสาร และด้านการฝึกปฏิบัติการเพื่อให้ผู้เรียนสามารถบริการวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) สอนให้เป็นแบบอย่างการใช้ชีวิตวิถีใหม่ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) ปฏิบัติตนให้ปลอดภัยจากโรคระบาดและการติดเชื้อโรคต่าง ๆ 5) มีการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม 6) มีความมั่นใจในด้านความปลอดภัยเชิงสุขภาพ (พวงทิพย์ ชัยพิบาลสถิตย์ และคณะ, 2564)

ผลการวิจัยจากโครงการย่อยทั้งสองนั้นถูกนำมาใช้กำหนดแนวทางการสร้างข้อคำถามในการจัดทำสนทนากลุ่ม (Focus Group) สรุปออกมาให้ได้เป็น “กลยุทธ์การส่งเสริมการวัดตัวรับวัดโพธิ์ หลังยุคโควิด-19 เพื่อสร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยเชิงสุขภาพ” การสนทนากลุ่มเป็นวิธีการวิจัยที่เริ่มในปี ค.ศ. 1940 เกี่ยวกับการวิจัยเชิงการตลาด (Bloor et al., 2001) เป็นรูปแบบการวิจัยเชิง

คุณภาพ โดยการสอบถามความคิดเห็น ความเชื่อ หรือทัศนคติต่อสินค้า การบริการ หรือแนวคิด มีการเลือกสมาชิกร่วมสนทนากลุ่มอย่างเหมาะสม จุดเด่นของสนทนากลุ่ม (Lindlof & Taylor, 2002) คือสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกแก่ผู้วิจัย และกระตุ้นแนวคิด ความจำ หรือประสบการณ์ของสมาชิกร่วมสนทนาในกลุ่ม ทำให้มีแนวคิดที่หลากหลายเกิดขึ้นระหว่างการสนทนากลุ่มในลักษณะถูกไขว้กันได้ และเป็นการสนับสนุนให้หลายคนให้ข้อมูลที่คาดไม่ถึง (Tracy et al., 2006) ดังนั้นผู้วิจัยต้องมีความสามารถในการตั้งข้อคำถามและการคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มที่เหมาะสม

ในด้านหลักเกณฑ์ทฤษฎีเกี่ยวกับการนวดของตำรับวัดโพธิ์ ผู้วิจัยเน้นการนำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลางที่สามารถก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางที่ไม่ประมาท ความมีเหตุผลเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนการดำเนินการทุกขั้นตอน ในขณะที่เดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคน โดยเฉพาะครูผู้สอนนวด ผู้นวด และผู้รับบริการนวด ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอก ซึ่งทั้งหมดนี้รวมกันเป็นหลักที่ปฏิบัติได้ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข

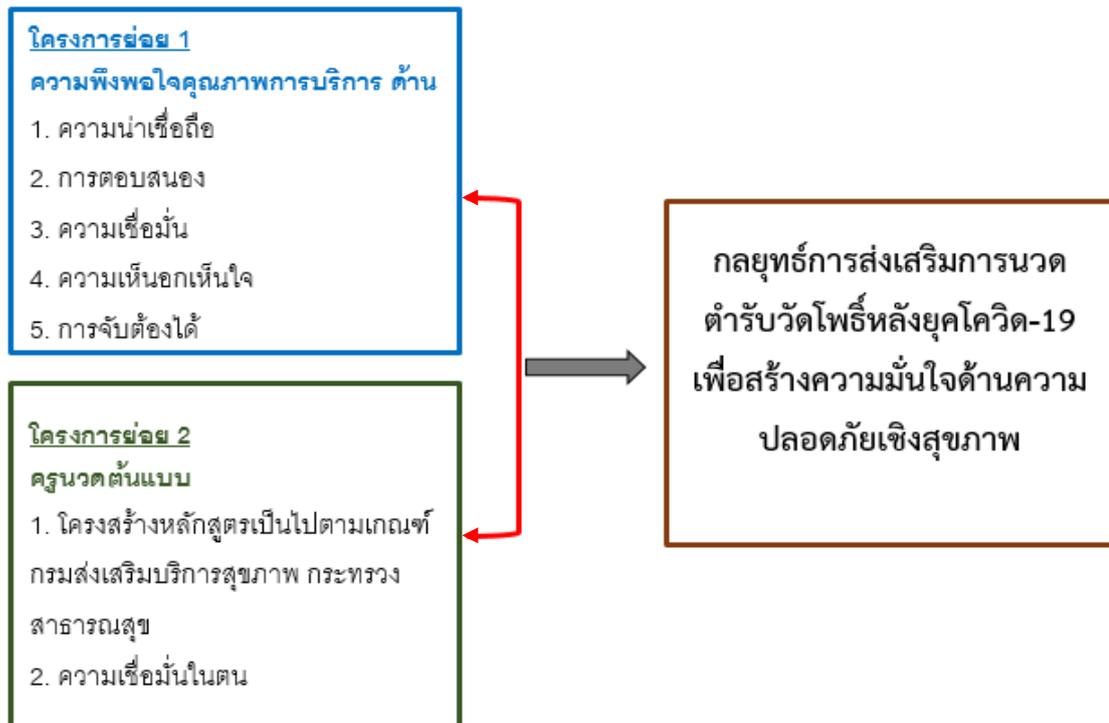
ห่วงที่ 1 คือ พอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองหรือผู้อื่น มีความพอประมาณในการทำหน้าที่ครูต้นแบบสอนนวด เช่น การใช้แรงกดนวดที่ไม่มากหรือน้อยเกินไป รวมทั้งจำนวนครั้งในการนวดแต่ละสัปดาห์ และความพอประมาณของแต่ละบุคคลในการดำรงชีวิต ห่วงที่ 2 คือ มีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นอย่างมีเหตุผล เป็นไปตามหลักวิชาการมาตรฐานการนวด โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบในแต่ละบุคคล ทั้งผู้ทำนวดและผู้รับบริการเป็นสิ่งสำคัญ ห่วงที่ 3 คือ มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง หมายถึง การเตรียมตัวของผู้ทำนวดให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในการดำรงวิถีชีวิตในช่วงที่มีการระบาดของโรคโควิด-19 โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

เงื่อนไขที่ 1 ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ อย่างรอบด้าน คือ มีความรอบรู้เกี่ยวกับการนวดอวัยวะต่าง ๆ โดยนำความรู้และทักษะในการนวดมาพัฒนาตนเอง มีความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาเชื่อมโยงเพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติการ โดยผู้นวดต้องหมั่นศึกษาพัฒนาทักษะให้มีความเชี่ยวชาญมากยิ่งขึ้น เงื่อนไขที่ 2 คุณธรรม ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรมจริยธรรมที่จะต้องเสริมสร้างให้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตของครูนวดต้นแบบ และมีมารยาทที่ดี

ผู้วิจัยได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี และได้ทำการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของกลยุทธ์ การส่งเสริม ความมั่นใจ และการสร้างความเชื่อมั่นในตน ความปลอดภัยเชิงสุขภาพ การทำสนทนากลุ่ม แนวคิดในด้านหลักเกณฑ์ทฤษฎีเกี่ยวกับการนวดตำรับวัดโพธิ์ ซึ่งจะนำมาบูรณาการกับแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ก็ยังมีเรื่องระบาดวิทยา ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีความพึงพอใจ การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม เพื่อนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากโครงการย่อยที่ 1 ที่ใช้แนวคิดความพึงพอใจของ Parasuraman et al., (1988) และโครงการย่อยที่ 2 ผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษาด้านความเชื่อมั่นในตนเองของครูต้นแบบนวดตำรับวัดโพธิ์หรือผู้นวด ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีของแบนดูรา (Bandura, 1997) มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษากลยุทธ์การส่งเสริมการนวดตำรับวัดโพธิ์หลังยุคโควิด-19 เพื่อสร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยเชิงสุขภาพ แสดงดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ผลการศึกษาของโครงการย่อยที่ 1 ศึกษาพฤติกรรมความพึงพอใจของการบริการการนวดตำรับวัดโพธิ์ และโครงการย่อยที่ 2 ศึกษาแนวทางพัฒนาครูต้นแบบตำรับวัดโพธิ์ หลังยุคโควิด-19 โดยการวิเคราะห์ผลลัพธ์ของทั้งสองโครงการย่อย เพื่อนำมาสร้างประเด็นข้อคำถามที่นำมาใช้เป็นประเด็นในการจัดทำสนทนากลุ่ม (Focus Group) ในการวิจัยโครงการย่อยที่ 3 กลยุทธ์การส่งเสริมการนวดตำรับวัดโพธิ์หลังยุคโควิด-19 เพื่อสร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยเชิงสุขภาพ พื้นที่วิจัยคือโรงเรียนแพทย์แผนโบราณ วัดพระเชตุพนฯ (วัดโพธิ์)

โครงการย่อยที่ 1 เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา ประชากรคือ ผู้มารับบริการนวดที่โรงเรียนทั้งหมดในช่วงการระบาดของโควิด-19 กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้มารับบริการนวดจำนวน 74 คน ใช้วิธีการสุ่มเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม 3 ส่วน คือ 1) ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 ข้อ 2) ความพึงพอใจของผู้รับบริการนวดวัดโพธิ์ จำนวน 22 ข้อ มีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประยุกต์ใช้จากแบบของ Parasuraman et al. (1988) และ 3) การประเมินอาการปวดเป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด 1 ข้อ

โครงการย่อยที่ 2 ประชากรคือ ครูสอนนวดจำนวน 54 คน กลุ่มตัวอย่างคือ ครูสอนนวดจำนวน 11 คน ใช้วิธีการสุ่มเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยทางโรงเรียนฯ ได้คัดเลือกครูที่เข้าข่ายความเป็นครูต้นแบบให้กับผู้วิจัยเพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก

โครงการวิจัยย่อยที่ 3 ประชากรคือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญ ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์การนวดไทย มีความเข้าใจบริบทของการนวดวัดโพธิ์อย่างลึกซึ้ง ทุกคนเป็นผู้บริหารระดับสูงอยู่ในสถาบันการแพทย์แผนไทยฯ สุ่มตัวอย่างผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มด้วยวิธีการสุ่มเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้คือประเด็นการสนทนากลุ่มที่ได้นำมาจากผลการวิเคราะห์ผลลัพธ์ของโครงการวิจัยย่อย 1 และ 2 ประกอบไปด้วยเครื่องมือวิจัย 2 ชุด คือ แนวคำถามการสนทนากลุ่มและแบบการสังเกตที่ผ่านการพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน และถูกนำไปทดลองใช้ในสภาพที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง รายละเอียดของเครื่องมือวิจัย มีดังนี้

ชุดที่ 1. แนวคำถามการสนทนากลุ่ม มี 3 ประเด็นหลัก และ 3 ประเด็นเสริม

ประเด็นที่ 1 จากผลวิจัยของโครงการย่อยที่ 1 ศึกษาพฤติกรรมความพึงพอใจของการบริการการนวดตำรับวัดโพธิ์ ควรมีปัจจัยหรือองค์ประกอบใดที่จะนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการนวดตำรับวัดโพธิ์หลังยุคโควิด-19 เพื่อสร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยเชิงสุขภาพ

ประเด็นเสริมที่ 1 ควรมีนโยบาย มาตรการ และวิธีการอย่างไร

ประเด็นที่ 2 จากผลวิจัยของโครงการย่อยที่ 2 ศึกษาแนวทางพัฒนาครูนวดต้นแบบตำรับวัดโพธิ์หลังยุคโควิด-19 ควรมีแหล่งสนับสนุนใดที่จะนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการนวดตำรับวัดโพธิ์ หลังยุคโควิด-19 เพื่อสร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยเชิงสุขภาพ

ประเด็นเสริมที่ 2 ควรมีนโยบาย มาตรการ และวิธีการอย่างไร

ประเด็นที่ 3 จากประสบการณ์ของท่าน ท่านคิดว่าการพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการนวดตำรับวัดโพธิ์ หลังยุคโควิด-19 เพื่อสร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยเชิงสุขภาพนั้น ควรมีวิธีการและรายละเอียดอะไร เพื่อให้กลยุทธ์การส่งเสริมมีความเป็นไปได้ที่จะประสบผลสำเร็จ เพราะเหตุใด

ประเด็นเสริมที่ 3 การพัฒนากลยุทธ์ จะเกิดขึ้นได้อย่างไร โดยวิธีใดบ้าง โปรดยกตัวอย่าง

ชุดที่ 2 แบบสังเกต มี 5 ส่วน ประกอบด้วย 1) ข้อมูลส่วนบุคคล 2) การสนทนา 3) คำศัพท์ที่ใช้ 4) พฤติกรรมที่แสดงออก และ 5) ข้อมูลอื่น ๆ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสนทนากลุ่มซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเพศชาย 4 คน และ เพศหญิง 1 คน เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์สูงด้านการบริหารองค์การและการพัฒนา และการสอนนวดในสาขาต่าง ๆ โดยผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาจากคำกล่าว คำอธิบาย คำอภิปราย การเล่า และข้อคิดเห็นต่าง ๆ แล้วทำการวิเคราะห์ผลการศึกษาคความหมาย องค์ประกอบ และคุณลักษณะครูนวดต้นแบบตำรับวัดโพธิ์ หลังยุคโควิด-19 จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ทำการวิเคราะห์ได้ นำมาสังเคราะห์สกัดหากกลยุทธ์เพื่อรักษาและจรรโลง “นวดไทย” ให้คงอยู่และพัฒนาต่อไป จึงเห็นควรให้มีกลยุทธ์ฯ ดังนี้คือ

กลยุทธ์ที่ 1 : พัฒนาหลักสูตรสาขาวิชาการนวดตำรับวัดโพธิ์ และการจัดการเรียนการสอนเพื่อบรรลุผลลัพธ์การศึกษาทั้ง 6 ด้าน พัฒนาให้เป็นหลักสูตรสาขาวิชาการนวดตำรับวัดโพธิ์ในสังคมวิถีใหม่ (New Normal Society) พัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปในยุคโควิด-19 และหลังยุคโควิด-19 มีระบบการเรียนการสอนที่บูรณาการกับวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น มีคู่มือที่มีคุณภาพ มีรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมในยุคโควิด-19 การพัฒนาครูนวดต้นแบบตำรับวัดโพธิ์จึงสำคัญมาก การฝึกฝนจิต อารมณ์ ความอดทน เพื่อถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และฝึกอบรมเพาะบ่มในรูปแบบการนวดแก่ผู้เรียนในหลักสูตร

กลยุทธ์ที่ 2 : พัฒนาแหล่งบริการที่เป็นแบบอย่างการนวดไทย ที่บูรณาการชีวิตวิถีไทยแบบใหม่ หลังยุคโควิด-19 ต้องมีสภาพแวดล้อมเป็นธรรมชาติบำบัด สถานที่สะอาด มีอากาศถ่ายเทอย่างดี มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำลายเชื้อโรคด้วยองค์ความรู้ด้านสมุนไพรไทย มีเสื้อผ้าที่สะอาดให้เปลี่ยน มีกลิ่นที่หอมชื่นใจ มีเพลงไทยบรรเลงเบา ๆ มีเครื่องตีผสมผสานที่เกิดประโยชน์ต่อสุขภาพ มีมุมให้ผู้รับบริการเรียนรู้ด้านสุขภาพด้วยตนเอง แต่ต้องคงสัญลักษณ์ความเป็นไทย ดังนี้คือ 1) มีบุคลากรที่ต้อนรับตามแบบวัฒนธรรมไทย 2) มีการรณรงค์และประชาสัมพันธ์การให้บริการที่หลากหลาย 3) มีการตรวจคัดกรอง เฝ้าระวัง และดูแลตนเอง โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อโรคโควิด-19 4) มีระบบคัดกรองผู้รับบริการนวดแบบบูรณาการ 5) ให้ความเป็นส่วนตัวตามวัฒนธรรมแก่ผู้รับบริการนวด และผู้นวด ในช่วงเวลาและสถานที่ที่เหมาะสม

กลยุทธ์ที่ 3 : การสรรหาอย่างกว้างขวางและคัดเลือกเยาวชนผู้มีความพร้อม เข้าสู่หลักสูตรสาขาวิชาการนวดตำรับวัดโพธิ์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2566 เพื่อสร้างบุคลากรไทยรุ่นใหม่ให้มีคุณลักษณะและความมีทักษะการนวดตำรับวัดโพธิ์ ที่โดดเด่นอันเป็นสัญลักษณ์ของมรดกโลก “การนวดไทย” วิธีการคัดเลือกต้องทัดเทียมกับการสอบคัดเลือกเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

กลยุทธ์ที่ 4 : สนับสนุนทุนการศึกษาในหลักสูตรสาขาวิชาการนวดตำรับวัดโพธิ์ แก่ชุมชนโดยชุมชน ชูชุมชน และนานาชาติ มีการให้ทุนการศึกษาแก่เยาวชนที่มีคุณลักษณะตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยเป็นทุนการศึกษาของจังหวัด ปีการศึกษาละ 1 ทุน ต่อ 1 จังหวัด เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถปฏิบัติงานในจังหวัดที่ได้รับทุนการศึกษา และนักศึกษานานาชาติให้ปีการศึกษาละ 1 ทุน

กลยุทธ์ที่ 5 : กำหนดเกณฑ์ระดับการประเมินคุณภาพผู้นวดตำรับวัดโพธิ์ ในการประกันคุณภาพ โดยยึดสมรรถนะการนวดและผลลัพธ์ด้านประสิทธิผลจากผู้รับบริการ มีการเลื่อนระดับการประเมินโดยคณะกรรมการพิจารณา คือ สมรรถนะการนวดไทยระดับต้น ระดับกลาง ระดับสูง และระดับสูงสุด โดยมอบวุฒิปัตริสน้ำเงิน สีขาว สีแดง และสีเหลือง ตามลำดับ

กลยุทธ์ที่ 6 : การวิจัยสถาบันและการวิจัยการบริการการนวดตำรับวัดโพธิ์ การพัฒนาการนวดไทยอย่างต่อเนื่องในช่วง “ชีวิตวิถีใหม่” จำเป็นต้องมีการวิจัยร่วมกับองค์กรของรัฐ และองค์กรนานาชาติ ให้มีมาตรฐานความปลอดภัยเพื่อพัฒนาการนวดไทยให้ยังคงไว้ซึ่งความเป็นมรดกโลก

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยของโครงข่ายย่อยที่ 1 พบว่า ผู้รับบริการฯ มีความพึงพอใจต่อการรับบริการฯ สูงกว่าความคาดหวัง มีคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และโครงข่ายย่อยที่ 2 พบว่า ครุฑนวดต้นแบบตำรับวัดโพธิ์ หมายถึง การก้าวสู่การเป็นครูที่เป็นความหมายในเชิงบวก มีการสอนทฤษฎีและฝึกปฏิบัติที่สมดุลกัน ต้องเป็นผู้ผ่านการประเมินและได้รับใบประกาศนียบัตร นวดดีเป็นที่ชื่นชม ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา สอนได้อย่างละเอียด ให้คำปรึกษาแก่ศิษย์ได้ มีการสอนให้ผู้เรียนใช้ชีวิตวิถีใหม่ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความมั่นใจด้านความปลอดภัยเชิงสุขภาพ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของบทความวิจัยนี้ ได้จากการสนทนากลุ่มออนไลน์เนื่องจากอยู่ในช่วงของการระบาดของโควิด-19 จากประเด็นการสนทนากลุ่ม สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดกลยุทธ์การส่งเสริมการนวดตำรับวัดโพธิ์หลังยุคโควิด-19 เพื่อสร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยเชิงสุขภาพ ได้ 6 กลยุทธ์ ผลการวิจัยที่ได้สะท้อนถึงมิติใหม่ของการนวดว่าครุฑต้นแบบต้องปรับตัวในด้านการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด-19 ต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวดในเรื่องความปลอดภัยระหว่างครูกับศิษย์ การนวดตำรับวัดโพธิ์มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน และมีการเพิ่มเติมท่าทางในแต่ละยุคสมัยเพื่อประสิทธิภาพของการนวด จนถึงรัชสมัยรัชกาลที่ 9 มีโรงเรียนแพทย์แผนโบราณจำนวนมาก

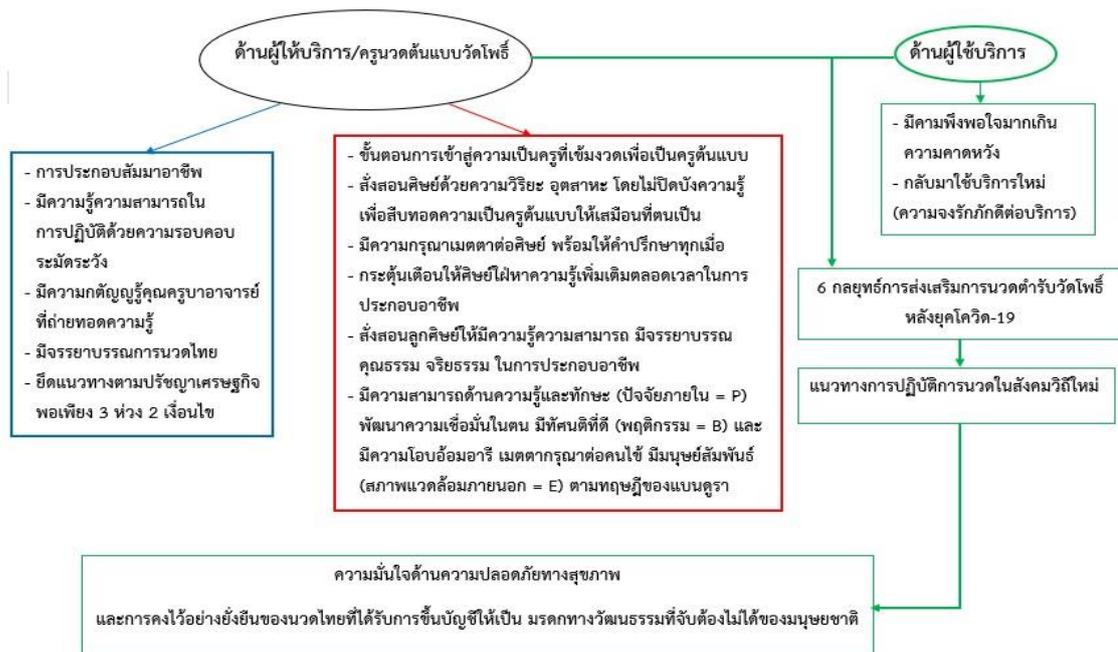
ทั่วประเทศ (กองประกอบโรคศิลปะ, 2541) ซึ่งบทบาทของพระมหากษัตริย์ไทยนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาแพทย์แผนไทยที่ใช้องค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพึ่งพาตนเองได้นั้นมาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับหลักปรัชญาพระราชทานเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช

จากการสืบค้นพบว่ามีการศึกษาที่สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การส่งเสริมการนวดตำรับวัดโพธิ์หลังยุคโควิด-19 เพื่อสร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยเชิงสุขภาพ คือ เรื่อง ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการนวดแผนไทย ในวัดพระเชตุพนฯ (สมพิศ กองอังกาบ และคณะ, 2559) งานวิจัยนี้ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรสาขาวิชาการนวดตำรับวัดโพธิ์ด้วยเช่นกัน ดังนั้นบนเส้นทางของธุรกิจนวดไทยที่ใช้ตำรับวัดโพธิ์ ต้องเตรียมบุคลากรให้มีความพร้อมทั้งความรู้ทฤษฎี ทักษะปฏิบัติ อุปกรณ์ในการนวดต้องมีความพร้อมและเพียงพอ และควรมีการรักษามาตรฐานของการเป็นนวดวัดโพธิ์ไว้ให้ได้ตลอด อาจเพิ่มเติมการนวดที่มีประโยชน์ต่อผู้รับบริการได้ ราคามีความเหมาะสมให้ความสำคัญกับการคัดเลือกบุคลากรเข้ามาทำงาน เพราะการนวดแผนไทยเป็นงานที่ต้องใช้ความอดทน การฝึกฝน จนเกิดความชำนาญ มีประสบการณ์ มีฝีมือในการนวด นอกจากนี้ก็ต้องมีความซื่อสัตย์ มีมารยาท ความรัก ความภาคภูมิใจในวิชาชีพ และที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การจงใจให้หมอนวดมีความจงรักภักดีกับองค์กร เพราะหมอนวดเก่ง ๆ อาจถูกชักจูงให้ย้ายที่ทำงาน และจากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการนวดแผนไทยของนักท่องเที่ยวต่างชาติบนถนนข้าวสาร กรุงเทพมหานคร (ภาณีกานต์ คงนันทะ, 2553) ศึกษาผู้ใช้บริการที่เป็นคนต่างชาติ สรุปในทำนองเดียวกันและสอดคล้องกัน คือ พฤติกรรมของชาวต่างชาติที่มาใช้บริการนวดแผนไทย ส่วนมากจะชอบการนวดตัวมากที่สุด เพื่อคลายเครียด มักกลับมาใช้บริการซ้ำ มีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติจากภูมิปัญญาชาวบ้าน บริการดี มีมาตรฐานของกระทรวง บุคลากรมีประสบการณ์ มีความชำนาญ มีความรู้ มีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สุขภาพเรียบร้อยทั้งด้านการแต่งกายและการมีจิตใจให้บริการ เอาใจใส่ในการบริการ มีทักษะการสื่อสาร สุขภาพแข็งแรงไม่มีโรคติดต่อ สถานที่มีความเหมาะสม มีห้องนวดเพียงพอ มีการเปิดเพลงเพื่อสร้างบรรยากาศ สถานที่และอุปกรณ์มีความสะอาด มีความเงียบ การจัดตกแต่งร้านที่ดึงดูดเกล้าด้วยกลิ่นหอมของสมุนไพร เป็นต้น และ การศึกษาเรื่องการพัฒนากลยุทธ์การตลาดของธุรกิจการนวดเพื่อสุขภาพในเขตเทศบาลนครอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี (นิตยา อภิรัตน์วรกุล และคณะ, 2560) สำระสำคัญทั้งหมดที่สรุปเป็นผลงานวิจัยมีความสอดคล้องในประเด็นและระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในงานวิจัยนี้ วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อกำหนดแนวทางพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดของธุรกิจการนวดเพื่อสุขภาพ และประเมินแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์ใช้ทั้งวิธีการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทำการศึกษาเชิงคุณภาพกับผู้เกี่ยวข้องทั้งธุรกิจการนวด ผลการศึกษาได้พบสภาพปัญหาทางการตลาด 7 ด้าน และได้ถูกนำมาพัฒนาเป็น 7 กลยุทธ์ ในส่วนประสมทางการตลาด 7Ps นั้นเอง การจะนำทั้ง 6 กลยุทธ์สู่การปฏิบัติในรูปแบบความปกติใหม่ (New Normal) ผู้นำซึ่งหมายถึงเจ้าของโรงเรียนสอนนวดต้นตำรับวัดโพธิ์ ต้องมีวิสัยทัศน์และความสามารถในการสร้างแบรนด์ที่มีความเข้มแข็ง มีความน่าเชื่อถือ มีผลการประกอบการที่ดี มีความพร้อมด้านเทคโนโลยี ระบบสารสนเทศ และอุปกรณ์ บุคลากรต้องมีความสามารถ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญที่เหมาะสมกับงาน ซึ่งทำให้จุดแข็งเหล่านี้นำไปสู่ความสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler & Armstrong (2009) ความสำเร็จต้องให้ความสำคัญกับการบริหารงาน ซึ่งขึ้นอยู่กับการจัดการองค์กรที่เป็นระบบ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลด้วยคนและทรัพยากรขององค์กร มีการศึกษาสภาพแวดล้อมด้วยวิธี SWOT Analysis ทั้งนี้ควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ เช่น กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น การนำกลยุทธ์การส่งเสริมการนวดตำรับวัดโพธิ์หลังยุคโควิด-19 เพื่อสร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยเชิงสุขภาพจะทำให้เกิดผลของการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เกิดผลลัพธ์ที่

นำมาใช้ได้จริง ดังนั้นสมควรมีการบูรณาการผลการวิจัยนี้เข้ากับการพัฒนาแพทย์แผนไทยที่ใช้องค์ความรู้ วัตุดิบ จากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพึ่งพาตนเองได้ มีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาพระราชทานเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ผลการวิจัยนี้เมื่อสังเคราะห์ออกมาจะทำให้เห็นภาพของการพัฒนาการนวดไทยให้เกิดคุณภาพ และมีความปลอดภัยเชิงสุขภาพ ทั้งในยุคโควิด-19 และหลังยุคโควิด-19 ดังแสดงตามแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 แสดงการสังเคราะห์หาองค์ความรู้ใหม่จากผลการวิจัยฯ

สรุป

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มเพื่อสร้าง “กลยุทธ์การส่งเสริมการนวดตำรับวัดโพธิ์หลังยุคโควิด-19 เพื่อสร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยเชิงสุขภาพ” จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ ทัศนคติ ความคิดเห็น เพื่อค้นหา ขยายความเชื่อ ความคิดเห็นและมุมมองของสมาชิกกลุ่ม เมื่อนำมาสังเคราะห์พบว่า มีทั้งหมด 6 กลยุทธ์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่พบว่า ในการมาใช้บริการนวดที่วัดโพธิ์มีระดับความพึงพอใจในการให้บริการเกินความคาดหวัง และพฤติกรรมของผู้ใช้บริการนวดมักกลับมาใช้บริการซ้ำ แสดงถึงความจงรักภักดีต่อบริการนวดวัดโพธิ์ ดังนั้นทางสถานบริการของโรงเรียนนวดวัดโพธิ์ หรือสถานบริการนวดที่ใช้ศาสตร์วัดโพธิ์เป็นต้นแบบ ดำเนินการโดยครูนวดต้นแบบวัดโพธิ์ ต้องรักษามาตรฐานการนวดของวัดโพธิ์ไม่ให้อด้อยลงไป หรือถูกด้อยค่าได้ ด้วยการดำเนินการตามกลยุทธ์ที่งานวิจัยนี้ได้นำเสนอไว้ ดังนี้

1.1 ให้มีการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมตามแบบวิถีไทยแบบใหม่ โดยการจัดตั้งหน่วยงานความสะอาดต่าง ๆ ที่มีความปลอดภัยเพื่อป้องกันการติดเชื้อโรคโควิด-19

1.2 คัดเลือกเยาวชนผู้มีความพร้อมเข้าสู่หลักสูตรสาขาวิชาการนวดตำรับวัดโพธิ์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2566 เพื่อที่จะให้คนเหล่านี้เป็นครูนวดต้นแบบในอนาคต

1.3 กำหนดเกณฑ์ระดับการประเมินคุณภาพผู้นวดตำรับวัดโพธิ์ ในการประกันคุณภาพ เพื่อนำธุรกิจให้มีคุณสมบัติตรงตามมาตรฐาน มีการนำวิถีชีวิตคนไทยมาสร้างอัตลักษณ์ที่สามารถนำไปสู่ความแตกต่างจากประเทศอื่น ๆ

1.4 สนับสนุนการศึกษาในหลักสูตรการนวดตำรับวัดโพธิ์ จากชุมชน สู่ชุมชน และนานาชาติ ควรต้องมีการขอสนับสนุนจากภาครัฐในฐานะที่นวดไทยได้รับการขึ้นบัญชีเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมวลมนุษยชาติ ไม่ให้ถดถอยไปในยุคของโควิด-19 เพื่อทางโรงเรียนจะได้มีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ข้ามทวีปให้กับนักเรียนที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 ควรศึกษาความต้องการของผู้รับบริการการนวด หลังยุคโควิด-19 ในรูปแบบกลยุทธ์ส่งเสริมฯ เพื่อค้นหาและสร้างนวัตกรรมบริการนวดที่สะท้อนถึงการนวดตำรับวัดโพธิ์ ให้เป็นไปตามความคาดหวังและความต้องการของลูกค้า

1.6 แนวทางการพัฒนากลยุทธ์ต้องมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 พนักงานนวดต้องผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรมาตรฐานของทางราชการ และขึ้นทะเบียนแล้วถูกต้องตามกฎหมาย เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำเรื่องส่วนประสมทางการตลาดเข้าไปบูรณาการในการศึกษาเกี่ยวกับการนวดวัดโพธิ์ เพราะการนวดเป็นธุรกิจบริการ มีผู้ประกอบการอาชีพ มีผู้รับบริการ ซึ่งจะช่วยเติมเต็มงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเพื่อให้ลูกค้ามองเห็นถึงความคุ้มค่าหรือคุณค่าของบริการ

2.2 ควรมีการศึกษามูลค่าเพิ่มในคุณภาพชีวิตทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ว่าเพิ่มขึ้นจากการรับบริการนวดว่ามีปริมาณมากน้อยเพียงใด และมีความคงทนอยู่เป็นระยะเวลานานเท่าไร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2559). *แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- กองการประกอบโรคศิลปะ. (2541). *ตำราแพทย์แผนโบราณทั่วไป สาขาเภสัชกรรม*. นนทบุรี: สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.
- ขวัญเมือง แก้วดำเกิง. (2563). การใช้ชีวิตอย่างสมดุลและมีความสุข. *วารสารสมาคมวิชาชีพสุขภาพศึกษา*, 35(2), 12-21.
- นิตยา อภิรัตน์วารกุล, ธนภฤติ ทูริสุทธิ์ และสุภัทร์ สมอนา. (2560). การพัฒนากลยุทธ์การตลาดของธุรกิจการนวดเพื่อสุขภาพในเขตเทศบาลนครอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 5(2), 35-50.
- พจน์ บุญเรือง. (2522). *เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาการนิเทศการส่งเสริม*, กรุงเทพมหานคร: คณะเกษตรศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัดสำเนา).
- พระราชบัญญัติ สถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559. *ราชกิจจานุเบกษา*. 30 มีนาคม 2559, 10-24.
- พวงทิพย์ ชัยพิบาลสุขดี, อุไรวรรณ อมรมิตร, อาภาภรณ์ โพธิ์กระจ่าง, ปณิภา โพธิเวชเทวัญ และรุ่งลักษณ์ รอดขำ, (2564). ศึกษาแนวทางพัฒนาครูนวดต้นแบบ ตำรับวัดโพธิ์ หลังยุคโควิด-19. *วารสารสุขภาพกับการจัดการสุขภาพ*, 7(2), 154-167.

- ภาณิกานต์ คงนันทะ. (2553). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการนวดแผนไทยของนักท่องเที่ยวต่างชาติบนถนนข้าวสารกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริพร สว่างจิตร, วลัยพร ศิริภิรมณ์ และพทธี ศิริบรรณพิทักษ์. (2560). การพัฒนากลยุทธ์การบริหาร วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหมตามแนวคิดการเป็นองค์การสมรรถนะสูง. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 18(3), 180-191.
- สมพิศ กองอังกาบ, อโณทัย งามวิชัยกิจ และลัดดา วัจนะสาลีกากุล. (2559). ปัจจัยส่วนประสม การตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการนวดแผนไทย ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร. *วารสารวิจัยและพัฒนาวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 11(3), 295-304.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: W.H. Freeman and Company.
- Bloor, M., Frankland, J., Thomas, M., & Robson, K. (2001). *Focus groups in social research*. London: SAGE Publications.
- Kotler, P. & Armstrong, G. (2009). *Marketing, an Introduction*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Kitzinger, J. (1995). Qualitative research: Introducing focus groups. *British Medical Journal*, 311(7000), 299-302.
- Lindlof, T. R., & Taylor, B. C. (2002). *Qualitative Communication Research Methods*. (2nd ed.). Thousand Oaks, California: Sage.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. & Berry, L. (1988). SERVQUAL A multiple-item scale for measuring consumer perceptions of service quality. *Journal of Retailing*, 64(1), 12-40.
- Tracy, S. J., Lutgen-Sandvik, P., & Alberts, J. K. (2006). *Nightmares, demons and slaves: Exploring the painful metaphors of workplace bullying*. *Management Communication Quarterly*, 20(2), 148-185.
- World Health Organization. (2010). *Benchmarks for training in traditional/complementary and alternative medicine: Benchmarks for training in Nuad Thai*. Geneva: WHO Press. สืบค้น 16 พฤษภาคม 2563. จาก <https://sites.google.com/site/prachyasert/thkicphxpheiyngcom/prawati-phu-cad-tha>.

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ ของนิสิตที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษาภายใต้สถานการณ์โควิด -19

CAUSAL RELATIONSHIP OF ONLINE INSTRUCTIONAL MEDIA AFFECTING LEARNING AMONG STUDENTS STUDYING IN HIGHER EDUCATION UNDER THE COVID-19 SITUATION

อิสระพงษ์ พลธานี

Issarapong Poltanee

อุมาพร บุญเพชรแก้ว

Umaporn Boonphetkaew

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

Kasetsart University Kamphaeng Saen Campus

E-mail: isarapong_aaa@hotmail.com

Received May 10, 2022; Revised May 30, 2022; Accepted August 28, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสำรวจสื่อที่มีการจัดการเรียนการสอน 2) เพื่อประเมินความพึงพอใจการใช้สื่อการเรียนการสอนออนไลน์ และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้วิชาการบริการอาหารและเครื่องดื่มภายหลังการได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 การวิจัยครั้งนี้การวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนิสิตที่เรียนรายวิชาการบริการอาหารและเครื่องดื่มจำนวน 162 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา สถิติเชิงอนุมาน

ผลการวิจัยพบว่า สื่อออนไลน์ที่สามารถดึงดูดความสนใจผู้เรียนมากที่สุดคือ WebEx meeting รองลงมา Microsoft Teams และ Google Hangouts Meet และมีความพึงพอใจจากการใช้สื่อการเรียนการสอนออนไลน์ที่ได้รับรู้ได้ถึงมีการมีประสบการณ์การใช้งานที่มีความเป็นมืออาชีพของผู้สอน ตลอดจนได้รับประสบการณ์จากการแนะนำการใช้งานโปรแกรมของผู้สอนและได้สัมผัสจากเทคโนโลยีเป็นการสร้างประสบการณ์ที่น่าสนใจให้กับการเรียน ที่ส่งผลต่อตัวแปรที่ใช้ในการนำไปศึกษาวิเคราะห์พบว่า โมเดลความสอดคล้องในการใช้งานโปรแกรม ความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรม ประสบการณ์ในการใช้งานโปรแกรม ความตั้งใจในการเรียนจากการใช้โปรแกรม และความตั้งใจในการแนะนำโปรแกรมที่ได้ใช้งาน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

คำสำคัญ: สื่อการเรียน, การสอนออนไลน์, ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

Abstract

This article aimed; 1) to explore media that is being taught; 2) to assess the satisfaction of using online instructional media; and 3) to study the causal relationship and to examine the coherence of the model with empirical data influencing food and

beverage service education after being affected by the COVID-19 situation. This research is quantitative research. The sample group used in this research was 162 students studying in food and beverage service. The instrument used for data collection was questionnaires. The statistics used for data analysis were descriptive statistics inferential statistics.

The results showed that the most engaging online materials for students were WebEx meetings, followed by Microsoft Teams and Google Hangouts Meet, and satisfaction with the use of online learning materials was perceived as a user experience. With the professionalism of the teachers as well as gaining experience from introducing the teacher's program and experiencing the technology from creating an interesting experience to learning affecting the variables used in the study, the analysis found that the ease of use of the program model, satisfaction with using the programs, experience in using the program, intention to learn from using the programs, and willingness to recommend the programs that have been used consistent with empirical data statistically significant at the .001 level.

Keywords: Learning materials, Online teaching, Food beverage services

บทนำ

ปัจจุบันการติดต่อสื่อสารข้อมูลของมนุษย์ได้มีการปรับเปลี่ยนไปอย่างมาก โดยในสมัยอดีต การติดต่อสื่อสารจะเป็นไปในลักษณะที่ไม่ซับซ้อนมากนัก และเป็นการสื่อสารกันต่อหน้าอย่างเดียว เช่น โดยการพูดปากเปล่าระหว่างกัน แต่ต่อมาได้มีการพัฒนาเป็นการสื่อสารที่มีลักษณะของการสื่อสารในระยะไกลมากขึ้น เช่น จดหมาย โทรเลข ซึ่งมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากในอดีตจนถึงปัจจุบันและจากผลการศึกษาของ Evelyne Bevort & Isabella Breda (2008. อ้างถึงใน ขนิษฐา จิตแสง, 2557) ระบุว่าเยาวชนในปัจจุบันส่วนใหญ่เรียนรู้การใช้งานอินเทอร์เน็ตจากเพื่อนมากกว่าครูผู้สอน อย่างไรก็ตามในการเสริมสร้างทักษะในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสารสนเทศอินเทอร์เน็ตอย่างมีประสิทธิภาพนั้น Evelyne Bevort & Isabella Breda (2008. อ้างถึงใน ขนิษฐา จิตแสง, 2557) จำเป็นที่จะต้องมีการสื่อสารในการที่จะทำให้การสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารมีความสมบูรณ์ในการที่จะเข้าใจความหมาย โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (Coronavirus) หรือ โควิด-19 (COVID-19) ที่มีจำนวนผู้ป่วยติดเชื้อที่เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกภาคส่วน การเกิดขึ้นของ COVID-19 ทำให้หลายประเทศต้องใช้เทคโนโลยีออนไลน์รวมทั้งเทคโนโลยีดิจิทัลหลายประเภทที่มีมานานแล้วแต่ยังไม่มีคนใช้กันมากนัก วิกฤตครั้งนี้กลับบังคับให้คนต้องหันมาใช้เทคโนโลยีเหล่านี้อย่างจริงจัง และสร้างโอกาสต่อยอดให้มีผู้เล่นในตลาดมากยิ่งขึ้น อาทิ แพลตฟอร์มที่ช่วยสื่อสารทางไกล จัดประชุม หรืออีเวนต์ Dawi (2018) แม้กระทั่งสถาบันศึกษาก็ต้องพัฒนาไปใช้วิธีการสอนแบบออนไลน์ทดแทนทั้งหมดในช่วงวิกฤต ซึ่งอาจพลิกโฉมระบบการศึกษาโลกผ่านโปรแกรมการสอนออนไลน์

โปรแกรมการสอนออนไลน์เป็นโปรแกรมหรือช่องทางที่ออกมาให้สามารถสื่อสารกับผู้คนจำนวนมากได้ในโลกอินเทอร์เน็ต เป็นโปรแกรมที่สามารถพูดคุยกันแบบเห็นลักษณะทางกายภาพได้พร้อมกันหลายบุคคล หรือเป็นโปรแกรมที่สามารถแบ่งปันงานและแบบฝึกหัดต่าง ๆ ได้ ผู้ที่ต้องการสอนออนไลน์สามารถสมัครเป็นครูที่ Tutor ได้ เพื่อเปิดการสอนออนไลน์ของคุณกับแพลตฟอร์มคุณภาพ ได้รับความไว้วางใจจากหลายประเทศทั่วโลก (Evelyne Bevort & Isabella Breda, 2008)

ซึ่งจากเหตุผลที่กล่าวมานั้นเครือข่ายทางสังคมออนไลน์จึงเริ่มเข้ามามีบทบาทในการหล่อหลอมการเรียนรู้และพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียน เพราะผู้เรียนส่วนใหญ่ใช้ในกิจกรรมประจำวันมากขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยคุณประโยชน์ของเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ที่มีต่อการศึกษาที่มีมากมาย ทำให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารกับผู้คนทั่วโลกได้อย่างรวดเร็ว และสามารถค้นหรือเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศจากทั่วโลกได้ เครือข่ายทางสังคมออนไลน์จึงกลายเป็นแหล่งความรู้ขนาดใหญ่สำหรับผู้เรียน ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายทางสังคมออนไลน์นี้ยังเป็นการเพิ่มทักษะการคิดอย่างมีระบบ โดยเฉพาะทักษะการวิเคราะห์ที่สืบค้น การคิดเชิงวิเคราะห์ การวิเคราะห์ข้อมูล การแก้ปัญหา และการคิดอย่างอิสระให้แก่ผู้เรียนอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากเครือข่ายทางสังคมออนไลน์เป็นแหล่งรวมข้อมูลเป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องทำการวิเคราะห์อยู่เสมอ เพื่อแยกแยะข้อมูลที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์สำหรับตนเอง Chuah & Chuah (2017) ผ่านการประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชาอาหารและเครื่องดื่มมีจุดประสงค์ของวิชาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจการดำเนินงานในแผนกบาร์อันจะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงานได้ในอนาคตหลังจากสำเร็จการศึกษา

ดังนั้นจากเหตุผลข้างต้นที่กล่าวให้เห็นมูลเหตุของการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วที่ส่งผลทำให้ผู้สอนและผู้เรียนจำเป็นต้องมีการปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงลักษณะการถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่อออนไลน์ จึงทำให้ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความสำคัญที่จะต้องศึกษาสำรวจสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ และประเมินความพึงพอใจสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ วิชาการบริการอาหารและเครื่องดื่มภายหลังการได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 จากสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนในปัจจุบัน ทั้งนี้ก็เพื่อนำผลการศึกษาศึกษาเชิงทฤษฎีไปปรับใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง และจะเป็นข้อมูลให้แก่ผู้ที่สนใจในการนำข้อมูลไปปรับใช้ในการเรียนการสอน อาทิ อาจารย์ประจำ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ที่ต้องการทำการศึกษเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ รวมถึงหน่วยงานทางการศึกษาสามารถนำผลจากการศึกษาวิจัยมาประยุกต์ใช้ในแผนพัฒนารายวิชาของสาขาที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้วิชาการบริการอาหารและเครื่องดื่มภายหลังการได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจในการใช้สื่อการเรียนการสอนออนไลน์ วิชาการบริการอาหารและเครื่องดื่มภายหลังการได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของการสำรวจสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ วิชาการบริการอาหารและเครื่องดื่มภายหลังการได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19

การทบทวนวรรณกรรม

การใช้งานโปรแกรมในปัจจุบันขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในการใช้งานของธุรกิจสร้างให้ได้รับประสบการณ์จากการใช้งานหรือเกิดการพัฒนาเพื่อทำให้เกิดประสบการณ์ในการใช้งาน (Lainig, et.al., 2014) มีพื้นฐานมาจากการตัดสินใจซื้อหรือการเลือกใช้งานโปรแกรมที่มีจำนวนมากและสิ่งที่ส่งผลให้เกิดการตัดสินใจขึ้นอยู่กับความคิดและภาพลักษณ์ที่สร้างขึ้นทางสังคมจากสิ่งที่ได้รับมาก่อนหน้าที่จะเลือกใช้งานโปรแกรมจนสามารถพัฒนาเป็นการได้รับประสบการณ์ที่น่าสนใจหรือดึงดูดใจในการใช้บริการในครั้งต่อไป (Curtin, 2005) ซึ่งประสบการณ์เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาที่ซับซ้อนและมีลักษณะเป็นสิ่งที่อยู่ภายในผ่านการตีความในแต่ละบุคคล ที่มีความเกี่ยวข้องกับอารมณ์ สติปัญญาและ

ความงามไปจนถึงรูปแบบการใช้งานหรือบริการที่ได้รับที่รวมถึงความสนุกสนานที่ได้รับระหว่างการใช้งานโปรแกรม (Mei, 2014)

นอกจากนั้นในบางครั้งผู้ใช้บริการจะได้รับประสบการณ์ที่อยู่ในรูปแบบของการเรียนรู้ที่อยู่ในรูปแบบของการศึกษา ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อผู้ใช้งานเกิดการเรียนรู้ในการเพิ่มพูนความรู้หรือทักษะ ซึ่งจะมีบริบทที่แตกต่างกันและมีมิติข้อมูล ซึ่งจากการทบทวรรณกรรมแสดงให้เห็นว่าประสบการณ์ของการใช้งานจะส่งเสริมความตั้งใจในความตั้งใจในการเรียนจากการใช้โปรแกรม ความตั้งใจในการแนะนำโปรแกรมที่ได้ใช้งาน โดยตรง (Kim et al., 2012) ซึ่งประสบการณ์ของผู้ใช้นั้นมีอิทธิพลต่อการรับรู้ถึงความสะดวกในการใช้งาน (Kim et al., 2012) ซึ่งประเด็นดังกล่าวถือว่าเป็นการผสมผสานที่ซับซ้อนระหว่างผลิตภัณฑ์บริการและคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดเป็นความประทับใจ ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์จากการใช้งาน ซึ่งส่วนใหญ่จะถูกจัดประเภทเป็นความรู้ความเข้าใจ (เช่น ความเชื่อ ทศนคติของแต่ละบุคคลเกี่ยวกับ ความสะดวกในการใช้งานโปรแกรม ความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรม ความตั้งใจในการเรียนจากการใช้โปรแกรม ความตั้งใจในการแนะนำโปรแกรมที่ได้ใช้งาน (Beerli & Martin, 2004) ที่ถือว่าเป็นประสบการณ์ทางตรงและทางอ้อม

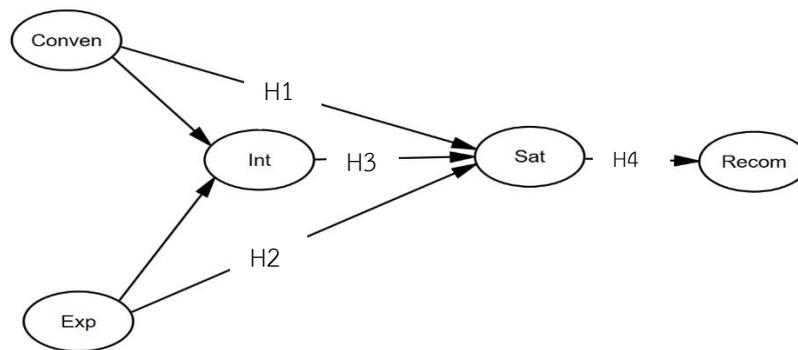
ความพึงพอใจ

ความพึงพอใจถือเป็นเกณฑ์หลักสำหรับการประเมินความสัมพันธ์กับเป้าหมายของนโยบายการดำเนินงานและองค์ประกอบที่สำคัญในการเสริมสร้างความตั้งใจในการศึกษาและการใช้งานเครื่องมือที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ ตลอดจนเป็นแนวทางพื้นฐานสำหรับกระบวนการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจต่อการใช้งานโปรแกรมโดยตรง และความพึงพอใจจะส่งอิทธิพลต่อความตั้งใจในการแนะนำหรือบอกต่อจากการใช้งานที่ผ่านมาในที่สุด (Chuah, 2017) ซึ่งมีมูลเหตุมาจากการได้รับการบริการหรือการได้ทดลองใช้ที่ก่อให้เกิดประสบการณ์และพัฒนาเป็นการให้ความหมายจากประสบการณ์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ (Dawi, 2018) รวมถึงคุณภาพที่ได้รับการจากทดลองใช้โปรแกรมที่แตกต่างกันซึ่งจากลักษณะของความแตกต่างดังกล่าวจะส่งผลต่อการสร้างความพึงพอใจทั้งที่เป็นทางบวก และทางลบอันจะส่งผลต่อความตั้งใจในการแนะนำโปรแกรมจากการใช้งานต่อไปในอนาคตกับผู้ที่สนใจ

สรุปได้ว่า ความสะดวกในการใช้งานโปรแกรมควรมีพื้นฐานที่สอดคล้องกับความพึงพอใจต่อการใช้งาน ผ่านประสบการณ์ในการใช้งานโปรแกรม ส่งอิทธิพลกับความพึงพอใจต่อการใช้งานโปรแกรมในการที่จะทำให้เกิดความตั้งใจในการเรียนจากการใช้โปรแกรมและจะส่งผลทำให้เกิดความตั้งใจในการแนะนำโปรแกรมจากการใช้งาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดและทฤษฎีประกอบด้วย ประสบการณ์ในการใช้งาน (Exp) ความสะดวกในการใช้งานโปรแกรม (Conven) ความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรม (Sat) ความตั้งใจในการเรียนจากการใช้โปรแกรม (Int) ความตั้งใจในการแนะนำโปรแกรมที่ได้ใช้งาน (Recom) ซึ่งสามารถนำเสนอกรอบแนวคิดในการศึกษาที่ได้จากการสังเคราะห์การศึกษาของ(Laing, Wheeler, Reeves, & Frost, 2014; Mei, 2014; Kim et al., 2012; Chuah, 2017; Dawi, 2018) ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนิสิตที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษาภายใต้สถานการณ์โควิด -19 ในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) พื้นที่วิจัย คือ จังหวัดนครปฐม ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสนที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการบริการอาหารและเครื่องดื่ม และเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างโดยไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็น (Non-Probability) โดยใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาลักษณะของกลุ่มที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การศึกษาในครั้งนี้ผู้ดำเนินการวิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลของนิสิตที่ลงทะเบียนเรียนทั้งหมดจำนวน 162 คน เพื่อเป็นการครอบคลุมประเด็นที่ทำการศึกษาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา และจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีความสอดคล้องกับ Sekaran & Bougie (2010) ที่ได้ระบุว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพียง 150 คนนั้นเพียงพอสำหรับการทดสอบสมมติฐานและสามารถอ้างอิงไปยังประชากรที่มีจำนวนมาก และยังสอดคล้องกับ Hair et al. (2010) ที่ได้กล่าวไว้ว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 150 คน เพียงพอสำหรับการทดสอบตัวแปร 5 ตัวหรือน้อยกว่าในการใช้วิธีวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model) จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงดำเนินการจัดเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 162 คน ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้แบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ที่พัฒนาตามแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานจากการประยุกต์ใช้ประเด็น ประสิทธิภาพในการใช้งาน ความสะดวกในการใช้งานโปรแกรม ความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรม ความตั้งใจในการเรียนจากการใช้โปรแกรม ความตั้งใจในการแนะนำโปรแกรมที่ได้ใช้งาน โดยแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้เรียน ส่วนที่ 2 แบบสำรวจสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ วิชาการบริการอาหารและเครื่องดื่มเกี่ยวกับอิทธิพลบนสื่อออนไลน์ ส่วนที่ 3 แบบประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ วิชาการบริการอาหารและเครื่องดื่มเกี่ยวกับอิทธิพลบนสื่อออนไลน์ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบจำนวน 6 ระดับตามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ซึ่งผู้วิจัยมีการตรวจสอบความตรงและความน่าเชื่อถือของข้อมูล การกระจายที่สังเกตได้เป็นปกติหากค่าความเบ้และความโด่ง อยู่ใกล้ศูนย์ที่มีการวัดความเบ้ตั้งแต่ - 2 ถึง + 2 และความโด่งจาก -7 ถึง + 7 (Byrne, 2016) ผลการวิจัยพบว่าความเบ้อยู่ระหว่าง 0.41 ถึง + 0.13 ในขณะที่ความโด่ง อยู่ในช่วง - 0.849 ถึง + 2.06 ซึ่งแสดงว่าข้อมูลมีลักษณะการแจกแจงแบบปกติ (Normality) นอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้มีการลดการเกิด common method bias (CMB) (Hulland et al., 2018) โดยผู้วิจัยทำการพัฒนาแบบสอบถาม

จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอจัดความเข้าใจผิดของผู้ตอบแบบสอบถามโดยทำการทดสอบล่วงหน้า Try out เพื่อให้แน่ใจว่าเครื่องมือมีความเหมาะสมและใช้งานได้จริง และป้องกันปัญหาด้านคุณภาพของข้อมูลที่อาจเกิดขึ้นที่จะส่งผลกระทบต่อการใช้กับโครงสร้างแต่ละรายการเพื่อความถูกต้องของเนื้อหา และความน่าเชื่อถือและความถูกต้องเพื่อเป็นการลดผลกระทบ CMB สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 1. ค่าสถิติเชิงพรรณนาที่ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความถี่ และร้อยละ 2. วิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติขั้นสูงที่มีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เมทริกซ์สหสัมพันธ์ Correlation (Matrix) และประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธี Maximum Likelihood (Joreskog & Sorbom, 1996; Schumacker & Lomax, 2016) โดยกำหนดเป็นขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ 1. การกำหนดข้อมูลเฉพาะของโมเดล 2. การระบุค่าความเป็นไปได้ของโมเดล 3. การประมาณค่าพารามิเตอร์ของโมเดล 4. การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลและ 5. การปรับปรุงโมเดลเพื่อให้สอดคล้องกับทฤษฎีกับข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาใช้ในการศึกษา เพื่อวิเคราะห์โมเดลตามสมมติฐานที่กำหนดและตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นิสิตที่ลงทะเบียนเรียน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีภูมิลำเนากรุงเทพฯ มีรายได้ 5,001-10,000 บาท โดยมีวัตถุประสงค์ของการลงทะเบียนเรียนคือต้องการฝึกปฏิบัติ สำหรับในประเด็นสื่อออนไลน์ที่ผู้เรียนชื่นชอบ พบว่า ส่วนใหญ่ชอบการใช้งานโปรแกรม WebEx meeting ในส่วนของความสะดวกในการใช้งาน พบว่า ชอบการใช้งานโปรแกรม WebEx meeting ด้านความสวยงามดึงดูดใจ พบว่า นิสิตที่ส่วนใหญ่ชอบการใช้งานโปรแกรม Google Hangouts Meet ประเด็นของความราบรื่นของการใช้งานโปรแกรม พบว่า ส่วนใหญ่ชอบการใช้งานโปรแกรม WebEx meeting ความสะดวกในการส่งรายงานส่วนใหญ่ชอบการส่งรายงานจากโปรแกรม Microsoft Teams

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจจากการใช้สื่อการเรียนการสอนออนไลน์ ในภาพรวมมีระดับผลการศึกษายู่ในระดับมาก ($\bar{x}=5.00$, S.D.=0.91) โดยตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ 1. ความพึงพอใจที่มีต่อการทำงานของโปรแกรม ($\bar{x}=5.04$, S.D.=0.89) 2. พึงพอใจของการใช้งานโปรแกรมของผู้สอน ($\bar{x}=5.03$, S.D.=0.88) 3. รู้สึกเพลิดเพลินที่มีต่อการใช้งานโปรแกรม ($\bar{x}=5.02$, S.D.=0.94) ตามลำดับ โดยจะพบว่าทุกประเด็นที่ใช้ในการศึกษามีระดับความคิดเห็นต่อการประเมินอยู่ในระดับมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างประกอบด้วย ตัวแปรแฝง (Latent Variable) จำนวน 5 ตัวแปร แบ่งเป็นตัวแปรแฝงภายนอก (Exogenous Latent Variable) จำนวน 2 ตัว ได้แก่ ความสะดวกในการใช้งานโปรแกรมและประสบการณ์ในการใช้งานโปรแกรม ตัวแปรแฝงภายใน (Endogenous Latent Variable) จำนวน 3 ตัว ได้แก่ ความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรม ความตั้งใจในการเรียนจากการใช้โปรแกรมและความตั้งใจในการแนะนำโปรแกรม

โดยองค์ประกอบด้านความสะดวกในการใช้งานโปรแกรมส่งอิทธิพลทางตรงกับความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรม ที่ค่าน้ำหนัก (Standardized Regression Weight) 0.46 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง (R^2) 0.06 ค่าความแปรปรวน 0.92 และส่งอิทธิพลทางตรงกับความตั้งใจในการเรียนจากการใช้โปรแกรม ที่ค่าน้ำหนัก (Standardized Regression Weight) 0.44 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง (R^2) 0.32 ค่าความแปรปรวน 0.69

องค์ประกอบด้านประสบการณ์ในการใช้งานโปรแกรม ส่งอิทธิพลทางตรงกับความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรมที่ค่าน้ำหนัก (Standardized Regression Weight) 0.33 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง (R^2) 0.06 ค่าความแปรปรวน 0.92 และส่งอิทธิพลทางตรงกับความตั้งใจในการเรียนจากการใช้โปรแกรม ที่ค่าน้ำหนัก (Standardized Regression Weight) 0.43 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง (R^2) 0.32 ค่าความแปรปรวน 0.69

องค์ประกอบด้านความตั้งใจในการเรียนจากการใช้โปรแกรมส่งอิทธิพลทางตรงกับความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรมที่ค่าน้ำหนัก (Standardized Regression Weight) 0.24 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง (R^2) 0.06 ค่าความแปรปรวน 0.92

องค์ประกอบด้านความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรมส่งอิทธิพลทางตรงกับความตั้งใจในการแนะนำโปรแกรมที่ค่าน้ำหนัก (Standardized Regression Weight) 0.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง (R^2) 0.14 ค่าความแปรปรวน 0.81

องค์ประกอบด้านความสะดวกในการใช้งานโปรแกรม ประกอบด้วยตัวแปรเชิงสังเกต (Observed Variable) จำนวน 7 ตัว เรียงตามลำดับของค่าน้ำหนัก (Standardized Regression Weight) จากมากไปน้อย ได้ดังนี้ (Con6) ค่าน้ำหนัก (Standardized Regression Weight) 0.85 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง (R^2) 0.72 ค่าความแปรปรวน 0.31 ตัวแปร (Con5) ค่าน้ำหนัก (Standardized Regression Weight) 0.84 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง (R^2) 0.75 ค่าความแปรปรวน 0.31 ตัวแปร (con3) ค่าน้ำหนัก (Standardized Regression Weight) 0.83 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง (R^2) 0.67 ค่าความแปรปรวน 0.31 ตัวแปร (Con1) ค่าน้ำหนัก (Standardized Regression Weight) 0.83 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง (R^2) 0.69 ค่าความแปรปรวน 0.27 ตัวแปร (con2) ค่าน้ำหนัก (Standardized Regression Weight) 0.82 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง (R^2) 0.67 ค่าความแปรปรวน 0.33 ตัวแปร (Con7) ค่าน้ำหนัก (Standardized Regression Weight) 0.79 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง (R^2) 0.62 ค่าความแปรปรวน 0.51 และตัวแปร (Con4) ค่าน้ำหนัก (Standardized Regression Weight) 0.79 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง (R^2) 0.64 ค่าความแปรปรวน 0.64

องค์ประกอบด้านประสบการณ์ในการใช้งานโปรแกรม ประกอบด้วยตัวแปรเชิงสังเกต (Observed Variable) จำนวน 6 ตัว เรียงตามลำดับของค่าน้ำหนัก (Standardized Regression Weight) จากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ตัวแปร (Exp3) ค่าน้ำหนัก (Standardized Regression Weight) 0.88 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง (R^2) 0.78 ค่าความแปรปรวน 0.22 ตัวแปร (Exp2) ค่าน้ำหนัก (Standardized Regression Weight) 0.87 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง (R^2) 0.76 ค่าความแปรปรวน 0.26 ตัวแปร (Exp1) ค่าน้ำหนัก (Standardized Regression Weight) 0.85 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง (R^2) 0.72 ค่าความแปรปรวน 0.25 ตัวแปร (Exp4) ค่าน้ำหนัก (Standardized Regression Weight) 0.80 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง (R^2) 0.64 ค่าความแปรปรวน 0.36 ตัวแปร (Exp6) ค่าน้ำหนัก (Standardized Regression Weight) 0.77 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง (R^2) 0.59 ค่าความแปรปรวน 0.35 และตัวแปร (Exp5) ค่าน้ำหนัก (Standardized Regression Weight) 0.75 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง (R^2) 0.56 ค่าความแปรปรวน 0.36

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินความสอดคล้องกลมกลืนของสมการโครงสร้าง

ค่าสถิติ	เกณฑ์ที่ใช้พิจารณา	ก่อนปรับปรุง	หลังปรับปรุง
p ของ Chi-Square	มีค่ามากกว่า 0.05	0.000	0.081
CMIN/DF	มีค่าน้อยกว่า 3	3.50	2.16
GFI	มีค่ามากกว่า 0.80	0.02	0.80
TLI	มีค่ามากกว่า 0.80	0.76	0.92
CFI	มีค่ามากกว่า 0.80	0.86	0.93
NFI	มีค่ามากกว่า 0.80	0.76	0.88
RMSEA	มีค่าน้อยกว่า 0.08	0.46	0.08

จากตารางที่ 1 แสดงค่าสถิติประเมินความสอดคล้องกลมกลืนของสมการโครงสร้างการสำรวจสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ วิชาการบริการอาหารและเครื่องดื่มภายใต้การได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ก่อนการปรับปรุงตัวแบบ พบว่า ค่าความน่าจะเป็นของไคสแควร์ Chi-Square Probability Level เท่ากับ .000 ค่าไคสแควร์สัมพันธ์ (CMIN/DF) เท่ากับ 3.50 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.02 ระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบของ Tucker และ Lewis (Trucker Lewis Index : TLI) เท่ากับ 0.76 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (RMSEA) เท่ากับ .46 ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างการสำรวจสื่อการเรียนการสอนออนไลน์หลังจากการปรับปรุงเงื่อนไขในการกำหนดเกณฑ์พิจารณาความสอดคล้องของโมเดล ซึ่งเป็นการพิจารณาค่าสถิติ 6 ตัวชี้วัดตามเกณฑ์ที่ใช้พิจารณา ซึ่งหากตัวชี้วัดที่ใช้พิจารณาผ่านเงื่อนไขจะถือว่าแบบจำลองตัวแบบสมการโครงสร้างมีความสมบูรณ์สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้นหลังจากที่ได้ดำเนินการปรับปรุงแบบจำลองเป็นที่เรียบร้อยแล้ว พบว่า ค่าไคสแควร์สัมพันธ์ (CMIN/DF) เท่ากับ 2.16 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 3 ในการวัดความสอดคล้องของโมเดล ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.80 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.90 และค่า CFI ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) (Comparative Fit Index) เท่ากับ 0.93 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.90 ค่าดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดีเชิงเกณฑ์ (NFI) เท่ากับ 0.88 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.80 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (RMSEA) เท่ากับ 0.08 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.08 และค่าค่าดัชนีวัด ระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบของTucker และ Lewis (Trucker Lewis Index : TLI) เท่ากับ 0.92 จึงสรุปได้ว่า สถิติทั้ง 7 ค่าผ่านเกณฑ์ประเมิน ดังนั้นจึงสามารถทำการสรุปได้ว่าโมเดลสมการโครงสร้างการสำรวจสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ วิชาการบริการอาหารและเครื่องดื่มภายใต้การได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน

ตัวแปร	B	C.R.	Sig	แปรผล
Satisfaction <--- Intention	.052	3.787	***	ยอมรับ
Satisfaction <--- Convenient	.082	6.133	***	ยอมรับ
Satisfaction <--- Experience	.087	4.450	***	ยอมรับ
Recommend <--- Satisfaction	.060	15.582	***	ยอมรับ

ผลการทดสอบสมมติฐานเพื่อวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรแฝงภายในตัวแบบโครงสร้างการสำรวจสื่อการเรียนการสอนออนไลน์มีจำนวน 4 สมมติฐาน ดังนี้

H1: ความสะดวกในการใช้งานโปรแกรมส่งอิทธิพลทางบวกกับความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรม H2: ประสิทธิภาพในการใช้งานโปรแกรม ส่งอิทธิพลทางบวกกับความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรม H3: ความตั้งใจในการเรียนจากการใช้โปรแกรมส่งอิทธิพลทางบวกกับความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรม H4: ความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรมส่งอิทธิพลทางบวกกับความตั้งใจในการแนะนำโปรแกรม ผลการทดสอบสมมติฐานมีค่า 0.82, 0.87, 0.52, 0.60 เป็นไปตามสมมติฐานงานวิจัยที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

ประเด็นสำคัญที่ได้พบจากผลการวิจัยผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นมาอภิปรายเพื่อสรุปโดยมีการนำเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาอ้างอิงสนับสนุนหรือให้เหตุผลที่ต่างออกไปดังต่อไปนี้

ในด้านของประสิทธิภาพในการใช้งานผู้เรียนมีการรับรู้ได้ถึงการใช้ประโยชน์การใช้งานที่มีความเป็นมืออาชีพของผู้สอน รวมถึงการได้รับประสบการณ์จากการแนะนำการใช้งานโปรแกรมของผู้สอน ส่งผลให้ผู้เรียนได้สัมผัสเทคโนโลยีจากเป็นการสร้างประสบการณ์ที่น่าสนใจให้กับการเรียนจากข้อค้นพบดังกล่าวอาจทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกถึงการได้รับการมีส่วนร่วมหรือการแสดงความคิดเห็นที่ทำให้ได้รับประสบการณ์ที่มีความเพลิดเพลินในการเรียน รวมถึงการพยายามสร้างบรรยากาศที่ดีจากการออกแบบ รายละเอียดของประมวลการสอน และสร้างสรรค์รูปแบบของการเรียนปฏิบัติในรายวิชาให้มีความโดดเด่นจากรายวิชาอื่น ๆ ซึ่งจากข้อค้นพบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ (Dawi ,2018) ที่กล่าวถึงข้อค้นพบที่คล้ายคลึงกันในเรื่องของการท่องเที่ยวไว้ว่า ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวคือสภาวะจิตใจความรู้สึกนึกคิดที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการได้รับบริการ เนื่องจากนักท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์ด้านความเพลิดเพลินในการสัมผัสบรรยากาศต่าง ๆ จากการออกแบบ ตกแต่ง และสร้างสรรค์รูปแบบของแหล่งท่องเที่ยวให้โดดเด่นของแต่ละสถานที่หรือแต่ละธุรกิจ (Neuhofner & Buhalis, 2014, Dmitrovic, et. al, 2009) ทั้งนี้ก็เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเพื่อทำให้รู้สึกเกิดความประทับใจจากการที่เดินทางมาท่องเที่ยวหรือใช้บริการซึ่งอาจเป็นเพราะภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทยนั้นเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมมีความแปลกใหม่และน่าสนใจและสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล

นอกจากนั้นในประเด็นของความตั้งใจในการเรียนจากการใช้โปรแกรมมีเหตุผลมาจากสถานการณ์ในปัจจุบันทำให้มีความตั้งใจในการเรียนจากการใช้โปรแกรมเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนเกิดจากการกระตุ้นของเพื่อนร่วมชั้นเรียนและผู้สอนส่งผลให้เกิดความตั้งใจการใช้งานโปรแกรม และการเห็นถึงความสำคัญของผลการเรียนส่งผลให้เกิดความตั้งใจการใช้งาน อาจกล่าวได้ว่าการมีรูปแบบที่ดึงดูดใจและมีความสวยงาม เช่น สี สัน ความสะดวกต่อการใช้งานง่ายในการมองเห็นหน้าที่ของในแต่ละคำสั่ง ที่มีผลทำให้มีความสำคัญต่อความตั้งใจในการเรียนในรายวิชาที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งจากข้อค้นพบและจากการสังเคราะห์ดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Pyo, Uysal & Chang (2002) ที่ให้แนวคิดว่าปัจจัยด้านสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสวยงาม สถานที่ท่องเที่ยวมีความปลอดภัย มีอิทธิพลในระดับอย่างมากต่อความตั้งใจในการท่องเที่ยวซ้ำ

ในด้านความสะดวกในการใช้งานโปรแกรมมีผลดีต่อความสะดวกในการใช้งานในการเข้าร่วมระหว่างการเรียน รวมถึงการมีเมนูคำสั่งสามารถเข้าใจง่ายต่อการใช้งาน และการนำเสนอรายงานหรือสื่อภาพเคลื่อนไหวมีความสะดวกในการนำเสนอรายงาน ตลอดจนสามารถเข้าถึงโปรแกรมได้ง่ายไม่ซับซ้อน เช่น การใช้ไมโครโฟนมีความสะดวกในการใช้งานในกรณีที่มีการสอบถามระหว่างการเรียนการสอน ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวอาจทำการสังเคราะห์ได้ว่าความสะดวกในการใช้โปรแกรมจะส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ทุกองค์ประกอบของการทำให้เกิดความต้องการในการศึกษา

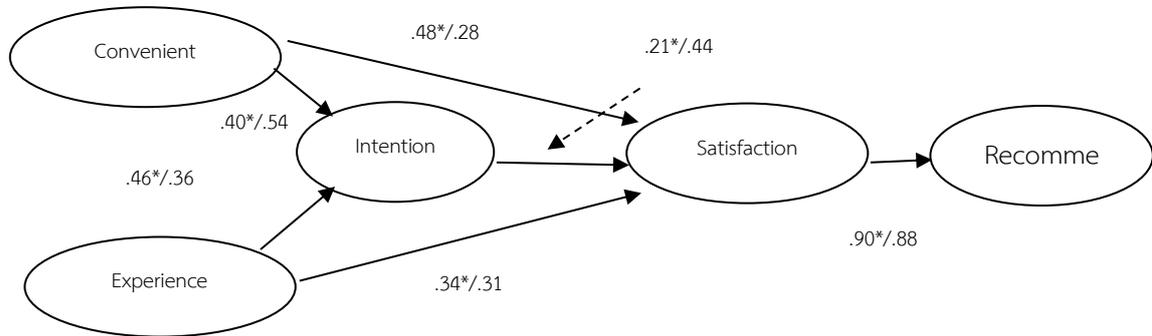

ซึ่งในหลาย ๆ ครั้ง การมีความสะดวกในการใช้งานจะส่งผลต่อการเรียนรู้และการตัดสินใจในการตอบคำถามหรือการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของผู้เรียนในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ Echtner & Ritchie (2003) ที่กล่าวว่าความสะดวกในการใช้งานโปรแกรมชนิดนั้นประเด็นที่มีความน่าสนใจคือภาพความสะดวกในการใช้งานที่จะส่งผลทำให้เกิดความประทับใจหรือสิ่งที่นึกถึงต่อสถานที่หนึ่งหรือจดจำเกี่ยวกับความสะดวกหรือความประทับใจกับสิ่งที่ตนเองได้เกิดการเรียนรู้ในขณะนั้น และนอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chi & Qu (2008) ที่กล่าวว่า ความสะดวกของการใช้งานจะส่งผลต่อความพึงพอใจและความภักดีของนักท่องเที่ยวที่จะแนะนำหรือบอกต่อหรือแม้กระทั่งมีการกลับมาใช้บริการซ้ำ (Loureiro, 2014) ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าด้านความสะดวกในการใช้งานโปรแกรมของนิสิตมีส่วนสำคัญในการทำให้นิสิตเลือกลงทะเบียนเรียนในรายวิชาที่สามารถเลือกได้ตามความสนใจของตนเอง หรือแม้กระทั่งหากจะเปรียบเทียบประเด็นทางการท่องเที่ยวด้วยกัน การได้รับความสะดวกสบายก็จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้เดินทางตัดสินใจในการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น

ด้านความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรมออนไลน์ของนิสิตพบว่า มีความพึงพอใจที่มีต่อการทำงานของโปรแกรม รวมถึงมีความพึงพอใจของการใช้งานโปรแกรมของผู้สอน เป็นผลทำให้มีความรู้สึกเพลิดเพลินที่มีต่อการใช้งานโปรแกรม และทำให้เกิดความพึงพอใจของการใช้งานโปรแกรมของผู้เรียน ซึ่งจากผลการศึกษาอาจจะอธิบายได้ว่า การสร้างความพึงพอใจให้กับผู้เรียนหลักนั้นมาจากการถ่ายทอดจากผู้สอน รวมทั้งการได้ทำกิจกรรมระหว่างการเรียนรู้การสอน และยังได้รับการเติมเต็มในบางครั้งจากการเรียนซึ่งส่งผลให้เกิดความประทับใจในบรรยากาศและความรู้สึกต่อการเรียนในรายวิชาดังกล่าวที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการแนะนำโปรแกรมที่ได้ใช้งานซึ่งพบว่าผู้เรียนมีความตั้งใจในการแนะนำการใช้งานโปรแกรมต่อบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ต้องการใช้สื่อการสอนหรือนำเสนอออนไลน์ รวมถึงจะมีการวางแผนนำสื่อการสอนออนไลน์ที่ได้จากการศึกษาไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตในอนาคต ตลอดจนมีความมุ่งมั่นที่จะใช้สื่อออนไลน์ที่ได้จากการเรียนประยุกต์ใช้กับตนเองหรือบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องทั้งในครอบครัวหรือกลุ่มเพื่อน ซึ่งจากเหตุผลดังกล่าวจากผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Quintal & Polczynski (2010) ในประเด็นของความพึงพอใจที่กล่าวว่าความพึงพอใจจะมีความเกี่ยวข้องกับการรับรู้ในสิ่งที่น่าดึงดูดในหลายมิติ เช่น การรับรู้ถึงคุณภาพ และการรับรู้ถึงคุณค่า ที่จะส่งผลต่อการสร้างความพึงพอใจ และนอกจากนั้นยังมีความสอดคล้องในประเด็นของความพึงพอใจที่ส่งผลต่อการที่จะใช้โปรแกรม จากผลการศึกษาของ Altunel & Erkut (2015) ที่ให้แนวคิดจากผลการศึกษาว่าความพึงพอใจของผู้บริโภคหรือนักท่องเที่ยวจะส่งผลต่อความตั้งใจที่จะแนะนำบุคคลอื่นให้ทำในสิ่งที่ตนเองเคยได้มีความพึงพอใจมาก่อน เพราะเมื่อผู้บริโภคหรือนักท่องเที่ยวหรือแม้กระทั่งผู้เรียนหรือผู้ที่เคยเดินทางหรือทำกิจกรรมใดก็ตามที่ผ่านมาแล้วและเกิดความประทับใจจะมีโอกาสอย่างมากในการที่จะบอกต่อเรื่องราวที่ดีหรือประสบการณ์และสิ่งที่น่าจดจำนั้นให้แก่บุคคลที่ตนเองคิดว่ามีความต้องการที่จะให้ กลุ่มบุคคลดังกล่าวได้มีโอกาสทำกิจกรรมเช่นเดียวกันกับตนเองหรือสัมผัสประสบการณ์อย่างที่ตนเองได้รับที่ผ่านมา นอกจากนี้ Altunel & Erkut (2015) ยังได้ให้ประเด็นที่น่าสนใจในประเด็นความพึงพอใจจากผลการวิจัย ที่กล่าวว่าผู้บริโภค นักท่องเที่ยวหรือแม้กระทั่งผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาในครั้งนี้จะมีแนวโน้มในการตั้งใจในกิจกรรมเดิมอีกครั้ง จะต้องมีความประทับใจในปัจจัยด้านการบริการมากที่สุด ซึ่งจากผลศึกษามีความสอดคล้องกับโมเดลสมการโครงสร้างการสำรวจสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ วิชาการบริการอาหารและเครื่องดื่มภายหลังการได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

* นิสิตเพศหญิง

หมายเหตุ: ค่าอิทธิพลที่แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา (นิสิตเพศหญิง) * = $p < 0.05$

แผนภาพที่ 2 แสดงแบบจำลองสมการโครงสร้างการสำรวจสื่อการเรียนการสอนออนไลน์

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนิสิตที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษาภายใต้สถานการณ์โควิด-19 ได้พบข้อค้นพบที่น่าสนใจต่อการเรียนรู้จากความแตกต่างทางด้านเพศ กล่าวคือ เพศหญิงมีความสะดวกในการใช้งานโปรแกรมที่ส่งผลทำให้เกิดความพึงพอใจมากกว่าเพศชาย ตลอดจนได้เคยมีการใช้งานโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนที่มากกว่าเพศชาย แต่ในด้านของเพศชายนั้นมีความตั้งใจในการศึกษาที่มีพื้นฐานมาจากความสะดวกในการใช้งานโปรแกรมมากกว่าเพศหญิง และสำหรับในด้านประสบการณ์ในการใช้งานโปรแกรมนั้นเพศหญิงมีความตั้งใจในการใช้งานจากประสบการณ์มากกว่าเพศชาย

สรุป

จากการผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนิสิตที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษาภายใต้สถานการณ์โควิด -19 นั้นผู้เรียนมีการรับรู้ได้ถึงการมีประสบการณ์การใช้งานที่มีความเป็นมืออาชีพของผู้สอน และได้รับประสบการณ์จากการแนะนำการใช้งานโปรแกรมของผู้สอน ส่งผลให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ที่น่าสนใจกับการเรียน ซึ่งทำให้เกิดการกระตุ้นมีความตั้งใจในการเรียนจากการใช้โปรแกรมเพิ่มมากขึ้น ที่สอดคล้องและเกี่ยวพันกับการกระตุ้นของเพื่อนร่วมชั้นเรียนและผู้สอนส่งผลให้เกิดความตั้งใจการใช้งานโปรแกรมเพื่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะในส่วนของคุณภาพที่ดึงดูดใจที่ทำให้เกิดความตั้งใจเรียน เช่น สีสัน ความสะดวกต่อการใช้งานของแต่ละคำสั่ง และยังรวมถึงความสะดวกในการใช้งานโปรแกรม นิสิตในการนำเสนอรายงาน ตลอดจนสามารถเข้าถึงโปรแกรมได้ง่ายไม่ซับซ้อน ซึ่งถือว่ามีผลสำคัญของการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจต่อการใช้งานโปรแกรมออนไลน์ของนิสิตที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในระดับดีของสื่อการเรียนการสอนออนไลน์สอดคล้องกับโมเดลสมการโครงสร้างการสำรวจสื่อการเรียนการสอนออนไลน์

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่พบว่าผู้เรียนไม่เคยมีประสบการณ์จากการใช้งานโปรแกรมทางนั้น ดังนั้นทางหลักสูตรหรือกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในการจัดอบรมทักษะการเรียนรู้เทคโนโลยีเพิ่มเติมให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมก่อนที่จะเข้าชั้นเรียน ซึ่งจะก่อให้เกิดการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นหรือสื่อสารความต้องการหรือแบ่งปันประสบการณ์จากการใช้งานได้มากขึ้น

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า การสอบถามในช่องทางการพิมพ์มีความสะดวก ดังนั้นทางหลักสูตรหรือกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรเพิ่มช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับผู้เรียน เช่น การตั้งกลุ่มเพิ่มเติมจากโปรแกรมออนไลน์ที่ผู้สอนมีความเชี่ยวชาญในการใช้งาน ทั้งนี้เพื่อเป็นการช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเป็นการแก้ไขปัญหาจากการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ ความสัมพันธ์ของโครงสร้างจากลักษณะความแตกต่างทางด้านเพศตลอดจนความพึงพอใจในการใช้งานโปรแกรม และความสะดวกในการใช้งานโปรแกรมที่จะส่งผลกระทบต่อ การเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้นผู้พัฒนาหลักสูตรหรือสถานประกอบการที่มีความต้องการจะรับบัณฑิตที่จะการศึกษาเข้าทำงานนั้นควรมีการศึกษาในรายวิชาอื่นของระบบอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เช่น การจัดการที่พักส่วนหน้า การบริการอาหารและเครื่องดื่ม การจัดการภัตตาคาร เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของผู้เรียนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันและนำข้อมูลที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาโมเดลที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ในระบบอุตสาหกรรมบริการ

เอกสารอ้างอิง

- ชนิษฐา จิตแสง. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคคลและกลุ่มบุคคลกับทักษะการรู้เท่าทันสื่อ อินเทอร์เน็ตของเยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น. *อินฟอร์เมชั่น*, 21(1), 46-60.
- Altunel, M. C., & Erkut, B. (2015). Cultural tourism in Istanbul: The mediation effect of tourist experience and satisfaction on the relationship between involvement and recommendation intention. *Journal of Destination Marketing & Management*, 4(4), 213– 221.
- Beerli, A., & Martin, J. D. (2004). Factors influencing destination image. *Annals of Tourism Research*, 31(2), 657–681.
- Bovert, Evelyne. & Breda, Isabella. (2008). Adolescents and the Internet: Media appropriation and perspectives on education. (online). Retrieved December 28, 2013. from <http://www.irma-international.org/>.
- Chi, C.G.-Q. and Qu, H. (2008) Examining the Structural Relationships of Destination Image, Tourist Satisfaction, and Destination Loyalty: An Integrated Approach. *Tourism Management*, 29(1), 624-636.
- Chuah, S., & Chuah, S. (2017). Why do satisfied customers defect? A closer look at the simultaneous effects of switching barriers and inducements on customer loyalty. *Journal of Service*, 27(3), 1–49.

- Curtin, S. (2005). Nature, wild animals and tourism: An experiential view. *Journal of Ecotourism*, 4(2), 1–15.
- Dawi, N. (2018). The influence of service quality on customer satisfaction and customer behavioral intentions by moderating role of switching barriers in satellite pay TV market. *Economics and Sociology*, 11(4), 198–218.
- Dmitrovic, T., Cvelbar, L. K., Kolar, T., Brencic, M. M., Ograjensek, I., & Zabkar, V. (2009). Conceptualizing tourist satisfaction at the destination level. *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*, 3(1), 116–126.
- Echtner, C. M., Ritchie R. B. (1993) The Measurement of Destination Image: An Empirical Assessment. *Journal of Travel Research*, 31 (4), 3–13.
- Mei, X. Y. (2014). *Boring and expensive: The challenge of developing experience-based tourism in the inland region, Norway*. *Tourism Management Perspectives*, 12(2), 71–80.
- Laing, J., Wheeler, F., Reeves, K., & Frost, W. (2014). Assessing the experiential value of heritage assets: A case study of a Chinese heritage precinct, Bendigo, Australia. *Tourism Management*, 40(3), 180–192.
- Lee, B. K., Agarwal, S., & Kim, H. J. (2012). Influences of travel constraints on the people with disabilities' intention to travel: An application of Seligman's helplessness theory. *Tourism Management*, 33, 569–579.
- Loureiro, S. M. C. (2014). The role of the rural tourism experience economy in place attachment and behavioral intentions. *International Journal of Hospitality Management*, 40(1), 1–9.
- Neuhof, B., & Buhalis, D. (2014). Experience, co-creation and technology: Issues, challenges and trends for technology enhanced tourism experiences in: S. McCabe (Ed.), *The Routledge handbook of tourism marketing* (pp.124–139). Routledge: Abingdon, Oxon.
- Otto, J. E., and J. R. B. Ritchie. (1996). The Service Experience in Tourism. *Tourism Management*, 17 (3): 165-74.
- Pyo, S., Uysal, M., & Chang, H. (2002). Knowledge discovery in database for tourist destinations. *Journal of Travel Research*, 40(4), 374–384.
- Quintal, V. A., & Polczynski, A. (2010). Factors influencing tourists' revisit intentions. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, 22(4), 554–578.
- Shi, W., Tang, L., Zhang, X., Gao, Y. and Zhu, Y. (2016). How does word of mouth affect customer satisfaction, *Journal of Business & Industrial Marketing*, 31(3), 393–403.

องค์ประกอบร่วมคุณลักษณะด้านงานบริการ: ความสามารถในการมีอาชีพ
ในสถานการณ์ COVID-19 กรณีศึกษา บัณฑิตสาขาวิชาการจัดการธุรกิจโรงแรม
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
A CONJOINT SERVICE ATTRIBUTE SOF GRADUATES IN HOTEL BUSINESS
MANAGEMENT: THE ABILITY ON CAREER DURING COVID-19 PANDEMIC

ฉัตรมณี ประทุมทอง

Chadmanee Prathumthong

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

Faculty of Management Sciences, Phuket Rajabhat University

ธีระวัฒน์ จันทิก

Thirawat Chantuk

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Faculty of Management Science, Silpakorn University

E-mail: chadmanee.p@pkru.ac.th

Received January 31, 2022; Revised March 8, 2022; Accepted August 28, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบร่วมคุณลักษณะด้านงานบริการของบัณฑิตและ 2) เพื่อทราบคุณลักษณะร่วมที่จำเป็นในการประกอบอาชีพของบัณฑิตในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid -19) งานวิจัยนี้ใช้วิธีวิทยาแบบผสมผสานโดยเชิงคุณภาพศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลหัตถ์ภูมิด้วยวิธีวิจัยเอกสาร เชิงปริมาณ ใช้เทคนิควิเคราะห์องค์ประกอบร่วมจากข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างคือบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการธุรกิจโรงแรมด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิในแต่ละระดับชั้นอย่างเป็นสัดส่วน จำนวน 222 ชุด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมีสถานะมีงานทำส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 24-26 ปี มีอาชีพพนักงานบริการในหน่วยงานบริษัทเอกชน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-25,000 บาท ประสบการณ์ในการทำงาน 4-6 ปี ในอาชีพต้องใช้คุณลักษณะด้านงานบริการเกี่ยวข้องในอัตราส่วนที่สูงมาก และได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ Covid-19 ในอัตราส่วนที่มากเช่นกัน ในส่วนของการวิเคราะห์องค์ประกอบร่วมคุณลักษณะของพนักงานบริการทั้ง 6 ด้าน คือ 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านความรู้และทักษะ 3) ด้านทัศนคติต่องาน 4) ด้านมนุษยสัมพันธ์ 5) ด้านการสื่อสาร และ 6) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับคุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์เป็นอันดับแรกมีสัดส่วนความสำคัญที่ร้อยละ 21.75 และคุณลักษณะร่วมที่จำเป็นในการประกอบอาชีพที่บัณฑิตเห็นชอบที่สุดประกอบด้วย การมีสุขภาพแข็งแรง มีการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลขและการใช้เทคโนโลยี การมีจิตบริการ สามารถทำงานเป็นทีม สามารถใช้วีจันภาษาและอวีจันภาษา และการมีความรับผิดชอบ

คำสำคัญ: คุณลักษณะด้านงานบริการ, การวิเคราะห์องค์ประกอบร่วม, บัณฑิตสาขาวิชาการจัดการธุรกิจโรงแรม, ไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19).

Abstract

The purpose of this research was to study 1) The conjoint analysis of service attributes of the graduates in hotel business management program and 2) The service attributes which

are necessary for their careers during the pandemic of coronavirus 2019 (COVID-19). This research was conducted by using mixed methods research whereas the secondary data in qualitative approach were studied and collected by documentary research and the primary data in quantitative approach were collected from questionnaires provide to 222 samples selected based on probability principle by stratified sampling and analyzed with Conjoint Analysis. The research results were found as follows;

Most of participants are female between 24-26 years old, work as a service worker in a private company, average monthly income between 15,001-25,000 baht and working experience between 4-6 years. The 222 participants were employed and had a very high percentage of occupations that required service attributes and also affected by the pandemic of the coronavirus 2019 (Covid-19) in a high percentage as well.

In the part of conjoint analysis, the attributes of service comprised six attributes namely 1) personality aspect 2) knowledge and skills 3) attitude towards work 4) interpersonal aspect 5) communication aspect and 6) morality and ethics. The participants emphasized on the interpersonal attributes first at 21.75 percent. For common attributes necessary to pursue a career at graduates, the most favorable are being in good health, numerical analysis and use of technology service mind, can work as a team, can use both linguistic and non-verbal and having responsibility.

Keywords: Service attribute, Conjoint Analysis, Hotel Business Management Graduates, Corona Virus 2019 (Covid-19).

บทนำ

ธุรกิจบริการ ธุรกิจที่เป็นตัวขับเคลื่อนบริษัทสังคมโลกในด้านต่าง ๆ ทั้งระดับมหภาคจนถึงระดับจุลภาค แรกเริ่มเดิมทีเป็นผลจากการที่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวโลกเติบโตอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันปฏิเสธไม่ได้ว่าการท่องเที่ยวที่เจริญเติบโตจนเป็นอุตสาหกรรมใหญ่นั้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะมีธุรกิจบริการหลากหลายแขนงเข้ามาเป็นวงจรสนับสนุนให้การท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพจากรายงานสถานการณ์การท่องเที่ยว ปี พ.ศ. 2563 มีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินทางท่องเที่ยวในไทย 307 ล้านคน ขยายตัวร้อยละ 12.51 สร้างรายได้ 2,727 ล้านบาท (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) ธุรกิจบริการหลายประเภทในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจขนส่ง ธุรกิจบริการอาหารและบันเทิง ธุรกิจสินค้าที่ระลึก และหนึ่งในธุรกิจที่มีความเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างแนบแน่น คือธุรกิจโรงแรม เมื่อมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าออกประเทศเป็นจำนวนมากเกิดการพักค้างแรม นั้นเป็นจุดที่ธุรกิจที่พักแรมได้เจริญเติบโตโดยเฉพาะที่พักแรมแบบมาตรฐานโรงแรม ลักษณะของงานโรงแรมเป็นธุรกิจที่ต้องใช้คุณภาพการบริการเป็นจุดขาย ซึ่งเครื่องมือวัดคุณภาพการบริการ 5 ด้านนั้น ประกอบด้วย 1. ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangibles) 2. ความเชื่อมั่นไว้วางใจได้ (Reliability) 3. การตอบสนองลูกค้า (Responsive) 4. การให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า (Assurance) และ 5. การเข้าใจและรู้จักลูกค้า (Empathy) (Parasuraman, Zeithaml & Berry, 1985) ล้วนวัดจากพนักงานบริการทั้งสิ้น บุคลากรด้านงานบริการจึงเป็นผู้ที่มีส่วนในการขับเคลื่อนธุรกิจอย่างที่สุด การสรรหาบุคลากรที่มีใจรักและมีทักษะด้านงานบริการจึงต้องเป็นหน้าที่ของสถาบันการศึกษาที่ต้องมุ่งผลิตบัณฑิตให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตหรือสถานประกอบการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่อยู่ในพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญของประเทศเนื่องด้วยจังหวัดภูเก็ตเป็นเมืองท่องเที่ยวระดับโลก มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเพื่อพักผ่อน ประชุมหรือติดต่อธุรกิจเป็น

จำนวนมาก โรงแรมในจังหวัดภูเก็ตจึงมากตามไปด้วย ความต้องการบุคลากรเพื่อทำงานในแผนกต่าง ๆ ของโรงแรมจึงมีเพิ่มมากขึ้นทุกปี หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ได้เปิดสอนมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 เป็นหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนมาครบ 10 ปี มุ่งผลิตบัณฑิตให้ตรงตามความต้องการแรงงานของอุตสาหกรรมโรงแรมในท้องถิ่น เนื้อหาของหลักสูตรเน้นการปฏิบัติการและบริหารจัดการในอุตสาหกรรมโรงแรม ให้ความสำคัญกับคุณธรรม จริยธรรม บุคลิกภาพ ทักษะวิชาชีพ ตลอดจนความสามารถในการสื่อสาร เพื่อเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพพร้อมสำหรับปฏิบัติงาน

อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและธุรกิจโรงแรมมีความอ่อนไหวและได้รับผลกระทบจากปัจจัยต่างๆ ได้ง่าย โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมภายนอกอย่างเช่นภาวะวิกฤติทางการเมืองและภัยทางธรรมชาติต่าง ๆ (มาลินี สนธิมูล และอิทธิกร ขำเดช, 2557) ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ตั้งแต่มีการยืนยันผู้ติดเชื้อรายแรก ณ เมืองอู่ฮั่น สาธารณรัฐประชาชนจีนเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2562 โดยองค์การอนามัยโลก และมีการแพร่ระบาดทั่วโลกอย่างรวดเร็วส่งผลให้ต้องประกาศภาวะฉุกเฉินทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย (World Health Organization, 2020) ดังนั้นสถานการณ์จึงส่งผลกระทบต่อภาวะการทำงานหรือมีอาชีพของพนักงานบริการในธุรกิจบริการโดยเฉพาะอย่างยิ่งบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการธุรกิจโรงแรม แต่จากผลสำรวจการมีอาชีพของบัณฑิตนั้น ไม่พบอัตราการว่างงานที่มีอัตราส่วนที่สูงมากเท่าใด นับเป็นเรื่องที่น่ายินดี บทความนี้จึงนำเสนอข้อมูลของคุณลักษณะด้านงานบริการในบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการธุรกิจโรงแรม เพื่อทราบองค์ประกอบรวมและความสามารถในการใช้คุณลักษณะนั้นดำรงอาชีพในด้านอื่น ๆ ได้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกดังเช่นในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบรวมคุณลักษณะด้านงานบริการของบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการธุรกิจโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
2. เพื่อทราบคุณลักษณะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพของบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการธุรกิจโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

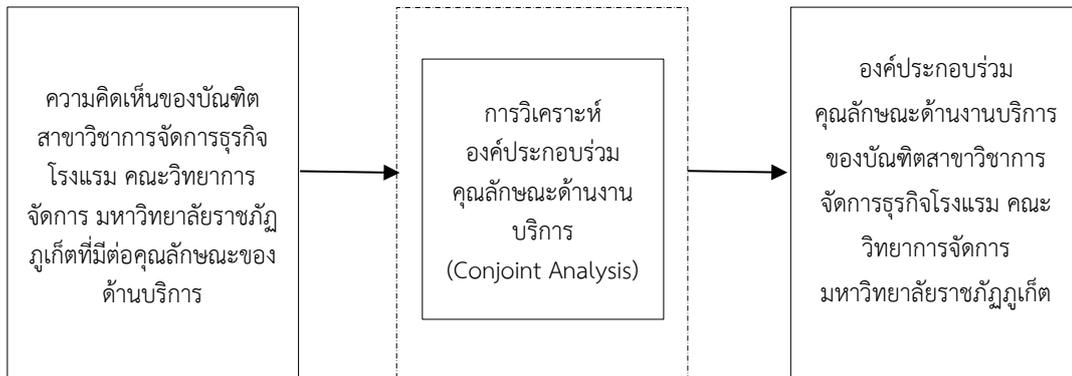
การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับงานบริการ จิตตินันท์ นันทไพบูลย์ (2551) ได้กล่าวว่า งานบริการ ในความหมายทั่วไปคือ การให้ความช่วยเหลือ หรือการดำเนินการเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น แต่ในเชิงธุรกิจ “การบริการ หมายถึง การที่ผู้ให้บริการหรือผู้ขายให้การช่วยเหลือ หรือดำเนินการเพื่อประโยชน์ สุขภาพ ความสุขใจ หรือความสะดวกสบายให้แก่ผู้รับบริการหรือผู้ซื้อ เป็นสิ่งที่ไม่สามารถจับต้องได้ แต่เมื่อผู้รับบริการได้รับบริการไปแล้ว อาจเกิดความประทับใจหรือไม่ประทับใจกับสิ่งเหล่านั้น” (ศิริพร วิษณุมหิมาชัย, 2551 อ้างถึงใน จิตตินันท์ นันทไพบูลย์, 2551)

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะพนักงานบริการ ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ (2548) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของพนักงานบริการและพนักงานโรงแรม สามารถสรุปสาระสำคัญ ได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. พนักงานโรงแรมต้องมีบุคลิกภาพดี หมายถึง ทั้งภายนอกและภายใน บุคลิกภาพภายนอกคือ สุขภาพอนามัยดี ดูแลรักษาความสะอาดของร่างกาย สวมเครื่องแบบให้ถูกต้องและเรียบร้อยขณะปฏิบัติหน้าที่
2. จรรยา มารยาท และความประพฤติดี หมายถึง มารยาทที่ดีในด้านการพูด การยืน การเดิน มารยาทในการปฏิบัติงานโรงแรมตามหน้าที่
3. ความประพฤติดี เรียบร้อย มีระเบียบวินัย ไม่มีเรื่องเสียหายหรือถูกผู้อื่นกล่าวหา ร้องเรียน เคารพต่อกฎต่าง ๆ ที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนหลัก ขั้นแรกเริ่มจากวิธีวิทยาเชิงคุณภาพ โดยทำการวิจัยเอกสารศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะด้านการบริการของบุคลากรด้านการบริการและธุรกิจโรงแรมเพื่อหาองค์ประกอบคุณลักษณะพนักงานบริการจากบทความทั้งสิ้น 51 บทความและสามารถนำมาใช้ได้จริง 15 บทความ โดยมีแหล่งที่มาจากฐานข้อมูลทางวิชาการต่าง ๆ ทางอินเทอร์เน็ต นิตยสาร วารสาร หนังสือ และใช้วิธีการลดรูปข้อมูล นำข้อมูลมาสังเคราะห์และตีความ โดยใช้แนวคิดเรื่องของคุณลักษณะการบริการเป็นหลักแบ่งคุณลักษณะออกเป็นด้านแล้วนำข้อมูลมาเปรียบเทียบโดยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) พบว่า มีความเหมือนกันและถูกต้อง เมื่อได้ร่างองค์ประกอบของคุณลักษณะด้านการบริการแล้ว นำร่างองค์ประกอบที่ได้มาสร้างชุดของคุณลักษณะด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป (Orthogonal Design)

การกำหนดชุดคุณลักษณะ (Attribute) อาศัย key competence ที่องค์การมีอยู่ โดยทั่วไปจะกำหนดสมบัติผลิตภัณฑ์ไว้ 6-8 รายการ แต่ละคุณสมบัติกำหนดให้มีระดับเพียง 2-4 ระดับ ทั้งนี้พบว่า attribute ที่ดีควรมี level ที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงของผู้ตอบใกล้เคียงกับลักษณะที่เป็นไปได้ของผลิตภัณฑ์ และควรมี key competence ขององค์การร่วมเป็น attribute ด้วย และกำหนดให้มี Concept card ประมาณ 12-30 รายการก็พอ คือ พอเหมาะที่จะทำได้คำตอบที่ถูกต้อง (Oppewal & Vriens, 2000)

เมื่อได้ชุดคุณลักษณะเพื่อใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบร่วมที่เหมาะสมแล้ว จึงสร้างแบบสอบถาม (Questionnaires) ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ลำดับความสำคัญของชุดคุณลักษณะด้านงานบริการของบัณฑิต ส่วนที่ 3 ลำดับความเหมาะสมของชุดคุณลักษณะด้านงานบริการของบัณฑิต และส่วนที่ 4 เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence) โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรการจัดการธุรกิจโรงแรมในตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ 2 ท่านและผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจโรงแรมตำแหน่งผู้จัดการทั่วไป ที่ดำรงตำแหน่งมากกว่า 20 ปี อีก 1 ท่านเป็นผู้ตรวจสอบและประเมินความเที่ยงตรง โดยผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนประเมินในการตรวจสอบมากกว่า 0.5 แสดงว่าชุดคุณลักษณะในแบบสอบถามนั้นมีความเหมาะสม และด้วยข้อคำถามงานวิจัยนี้ไม่ได้เป็นลักษณะข้อคำถามเชิงอันดับหรือแบบให้ประเมินค่า (Rating scale) แต่เป็นข้อคำถามประเภทการจัดเรียงลำดับความสำคัญของชุดคุณลักษณะที่มีค่าไม่ซ้ำกัน (Rank Order Scale) แบบสอบถามจึงไม่สามารถหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาได้ (อัศวิน แสงพิบูล, 2562)

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้มาเก็บข้อมูลจากบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการธุรกิจโรงแรมที่จบการศึกษาในปีการศึกษา 2556 – 2563 จำนวน 8 รุ่นเนื่องจากจัดเป็นประชากรทราบค่า จึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรการคำนวณกลุ่มประชากรที่รู้จำนวน (Finite Population) ตามสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.95 และความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่างที่ระดับ 0.05 จะได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 202 คน อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่า ควรเตรียมตัวอย่างสำรองไว้อีกจำนวนร้อยละ 10 ของขนาดตัวอย่าง ซึ่งจะเท่ากับ 20.2 หรือ 20 คน รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 222 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยหลักความน่าจะเป็น (Probability sampling) ด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นการหาคุณลักษณะร่วมที่เป็นสาเหตุของการมีความสามารถในการมีอาชีพ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงต้องเป็นผู้มีอาชีพอยู่ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) โดยผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามเป็นระบบออนไลน์ (Google Form) และในส่วนแรกของแบบสอบถามนั้นเป็นคำถามคัดกรองเฉพาะผู้ที่มีสถานภาพมีงานทำเท่านั้น

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้เมื่อได้ข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์ชุดคุณลักษณะร่วมโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการ Run Conjoint โดยใช้ลักษณะคำสั่ง Syntax

ผลการวิจัย

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมในเรื่องของแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากบทความ ออกมาเป็นคุณลักษณะด้านงานบริการ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงร่างองค์ประกอบของคุณลักษณะด้านการบริการจากวิธีการวิจัยเอกสาร

Attributes	1	2	3	4	5	6
คุณลักษณะ	บุคลิกภาพ	ความรู้รอบรู้และทักษะ	ทัศนคติต่องาน	มนุษยสัมพันธ์	การสื่อสาร	คุณธรรม จริยธรรม
Levels	<ul style="list-style-type: none"> มีสุขภาพแข็งแรง มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับงาน มีความมั่นใจในตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> มีความรอบรู้ในงาน มีการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลขและการใช้เทคโนโลยี สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า 	<ul style="list-style-type: none"> มีความสุข ความพอใจในงาน เป็นภาพลักษณ์ที่ดีให้ออกองค์กร มีจิตบริการ 	<ul style="list-style-type: none"> มีอัธยาศัยและมารยาทดี มีความสามารถในการปรับตัว สามารถทำงานเป็นทีม 	<ul style="list-style-type: none"> สามารถใช้วจนภาษาและอวัจนภาษา สามารถใช้ภาษาอังกฤษ สามารถใช้ภาษาที่สาม 	<ul style="list-style-type: none"> มีความอดทนอดกลั้น มีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ

จากตารางที่ 1 แสดงผลการวิจัย ทฤษฎี หรือเป็น Key competence จากองค์การซึ่งระบุในงานวิจัยที่นำมาศึกษา พบว่าได้คุณลักษณะดังกล่าว 6 ด้าน ประกอบไปด้วย 1) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ 2) คุณลักษณะด้านความรู้รอบรู้และทักษะ 3) คุณลักษณะด้านทัศนคติต่องาน 4) คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ 5) คุณลักษณะด้านการติดต่อสื่อสาร และ 6) คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบร่วมของคุณลักษณะ แบ่งการผลการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกคำตอบ (Multiple choice question) และใช้สถิติร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเป็นบัณฑิตของสาขาวิชาการจัดการธุรกิจโรงแรม จำนวน 222 คน จำแนกสัดส่วนตามอัตราส่วนที่ได้มีการตั้งการสุ่มตัวอย่าง ตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แจกแจงความถี่และจำนวนร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นบัณฑิตของสาขาวิชาการจัดการธุรกิจโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต จำแนกตามชั้นปีที่เข้าศึกษา

รหัสปีที่เข้าศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
53	5	2.3
54	30	13.5
55	30	13.5
56	26	11.7
57	30	13.5
58	17	7.7
59	40	18.0
60	44	19.8
รวม	222	100.0

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดอยู่สถานะมีงานทำ คิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 69.4 จำนวน 154 คน และเพศชายคิดเป็นร้อยละ 30.6 จำนวน 68 คน ส่วนใหญ่มีอายุ 24-26 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.0 จำนวน 91 คน รองลงมาคืออายุ 27-29 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.5 จำนวน 70 คน อายุ 21-23 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.9 จำนวน 53 คน และอายุ 30 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 3.6 จำนวน 8 คน ส่วนใหญ่มีอาชีพพนักงานบริการ คิดเป็นร้อยละ 60.2 จำนวน 133 คน รองลงมาคือทำงานส่วนตัวหรือประกอบอาชีพอิสระ คิดเป็นร้อยละ 18.1 จำนวน 40 คน พนักงานรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 16.7 จำนวน 37 คน และรับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 5.0 จำนวน 11 คน ส่วนใหญ่อยู่ในหน่วยงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 73.0 จำนวน 162 คน รองลงมาคือเจ้าของกิจการ คิดเป็นร้อยละ 20.7 จำนวน 46 คน หน่วยงานรัฐบาล คิดเป็นร้อยละ 4.1 จำนวน 9 คน และหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 2.3 จำนวน 5 คน รายได้เฉลี่ยส่วนใหญ่ 15,001–25,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 41.0 จำนวน 91 คน รองลงมาคือต่ำกว่า 15,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 29.7 จำนวน 66 คน รายได้ 25,001–35,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 26.1 จำนวน 58 คน รายได้ 35,001–45,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.7 จำนวน 6 คน และมากกว่า 45,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.5 จำนวน 1 คน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน 4–6 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.9 จำนวน 82 คน รองลงมาคือมีประสบการณ์ 1–3 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.4 จำนวน 72 คน มีประสบการณ์น้อยกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.9 จำนวน 62 คนมีประสบการณ์ 7–9 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.8 จำนวน 4 คน และมีประสบการณ์ มากกว่า 9 ปี คิดเป็นร้อยละ 0.9 จำนวน 2 คน มีอาชีพที่ต้องใช้คุณลักษณะด้านงานบริการคิดเป็นร้อยละ 95.0 จำนวน 211 คน ไม่ต้องใช้คุณลักษณะด้านงานบริการ คิดเป็นร้อยละ 5.0 จำนวน 11 คน เป็นผู้ได้รับผลกระทบต่ออาชีพจากสถานการณ์การแพร่ระบาด คิดเป็นร้อยละ 92.3 มีจำนวน 205 คน และไม่มีผลกระทบ คิดเป็นร้อยละ 7.7 มีจำนวน 17 คน

ส่วนที่ 2 ลำดับความสำคัญของคุณลักษณะด้านงานบริการของบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการธุรกิจโรงแรมข้อมูลในส่วนนี้เป็นข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ลำดับความสำคัญของคุณลักษณะด้านงานบริการในด้านต่าง ๆ ที่สังเคราะห์และคัดเลือกมาจากการวิจัยเอกสาร โดยใช้เทคนิควิเคราะห์หึ่งค์ประกอบร่วม Conjoint Analysis ในส่วนนี้ผู้ตอบแบบสอบถามนั้นให้ลำดับความสำคัญของคุณลักษณะ ตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ลำดับความสำคัญของคุณลักษณะด้านงานบริการ

ลำดับที่	คุณลักษณะ	สัดส่วนความสำคัญ (ร้อยละ)
1	ด้านมนุษยสัมพันธ์	21.75
2	ด้านคุณธรรมจริยธรรม	20.79
3	ด้านความรู้และทักษะ	18.65
4	ด้านการสื่อสาร	16.60
5	ด้านบุคลิกภาพ	11.24
6	ด้านทัศนคติต่องาน	10.97

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากให้ความสำคัญกับคุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์เป็นอันดับแรก มีสัดส่วนความสำคัญอยู่ที่ร้อยละ 21.75 รองลงมาคือ ด้านด้านคุณธรรมจริยธรรม มีอัตราส่วนความสำคัญอยู่ที่ร้อยละ 20.79 ด้านความรู้และทักษะมีสัดส่วนความสำคัญอยู่ที่ร้อยละ 18.65 ด้านการสื่อสารมีสัดส่วนความสำคัญอยู่ที่ร้อยละ 16.60 ด้านบุคลิกภาพมีสัดส่วนความสำคัญอยู่ที่ร้อยละ 11.24 และด้านทัศนคติต่องาน มีสัดส่วนความสำคัญอยู่ที่ร้อยละ 10.97 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ลำดับความเหมาะสมของชุดคุณลักษณะด้านงานบริการของบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการธุรกิจโรงแรมข้อมูลในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ชุดคุณลักษณะร่วมด้านงานบริการของบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการธุรกิจโรงแรม โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบร่วม Conjoint Analysis ประกอบไปด้วยแบบจำลองความเหมาะสมของชุดคุณลักษณะด้านงานบริการของบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการธุรกิจโรงแรม การวิเคราะห์อรรถประโยชน์รวมของชุดคุณลักษณะด้านงานบริการของบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการธุรกิจโรงแรม และการวิเคราะห์อันดับความเหมาะสมของชุดคุณลักษณะด้านงานบริการของบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการธุรกิจโรงแรม

ตารางที่ 4 แบบจำลองความเหมาะสมของคุณลักษณะด้านงานบริการ

คุณลักษณะ	จำนวนระดับของคุณลักษณะ	ชนิดแบบจำลองความเหมาะสม
ด้านบุคลิกภาพ	3	Discrete
ด้านความรู้และทักษะ	3	Discrete
ด้านทัศนคติต่องาน	3	Discrete
ด้านมนุษยสัมพันธ์	3	Discrete
ด้านการสื่อสาร	3	Discrete
ด้านคุณธรรม จริยธรรม	3	Discrete

จากตารางที่ 4 พบว่ามีค่าสถิติแสดงสอดคล้องของแบบจำลองความเหมาะสมของชุดคุณลักษณะด้านงานบริการของบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการธุรกิจโรงแรม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ค่าสถิติแสดงความสอดคล้องของแบบจำลองความเหมาะสมของชุดคุณลักษณะด้านงานบริการ

สถิติ	ค่าคำนวณ (Value)	นัยสำคัญทางสถิติ(Sig)
Pearson's R	.855	.000
Kendall's Tau	.752	.000

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า การใช้แบบจำลองความเหมาะสมของชุดคุณลักษณะด้านงานบริการ เป็นแบบ Discrete จะมีค่า Pearson's R และ ค่า Kendall's Tau เข้าใกล้ 1 เป็นความสัมพันธ์ที่บ่งบอกความเหมาะสมที่ได้จากผู้ตอบแบบสอบถาม ในการสร้างแบบจำลองความเหมาะสมของชุดคุณลักษณะด้านงานบริการมีความสัมพันธ์กันสูง ยืนยันได้ว่าคุณลักษณะด้านต่าง ๆ เป็นแบบ Discrete มีความเหมาะสมเป็นที่ยอมรับได้

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์อรรถประโยชน์รวมของชุดคุณลักษณะด้านงานบริการ

คุณลักษณะ	ระดับคุณลักษณะ	สัมประสิทธิ์ของ คุณลักษณะ	ความคลาดเคลื่อน มาตรฐาน	ค่านำหนัก ความสำคัญ (ร้อยละ)
ด้าน บุคลิกภาพ	1. มีสุขภาพแข็งแรง	0.044	0.417	11.24
	2. มีรูปลักษณ์ที่เหมาะสมกับงาน	0.098	0.417	
	3. มีความมั่นใจในตนเอง	-0.142	0.417	
ด้านความรอบ รู้และทักษะ	1. มีความรอบรู้ในงาน	-0.411	0.417	18.65
	2. มีการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลขและ การใช้เทคโนโลยี	0.387	0.417	
	3. สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า	0.023	0.417	
ด้านทัศนคติ ต่องาน	1. มีความสุขความพอใจในงาน	-0.332	0.417	10.97
	2. เป็นภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กร	-0.017	0.417	
	3. มีจิตบริการ	0.348	0.417	
ด้านมนุษย สัมพันธ์	1. มีอัธยาศัยและมารยาทดี	-0.203	0.417	21.75
	2. มีความสามารถในการปรับตัว	-0.279	0.417	
	3. สามารถทำงานเป็นทีม	0.483	0.417	
ด้านการ สื่อสาร	1. สามารถใช้วจนภาษาและ อวัจนภาษา	0.498	0.417	16.60
	2. สามารถใช้ภาษาอังกฤษ	0.547	0.417	
	3. สามารถใช้ภาษาที่สาม	-1.044	0.417	
ด้านคุณธรรม จริยธรรม	1. มีความอดทนอดกลั้น	0.261	0.417	20.79
	2. มีความซื่อสัตย์	-0.795	0.417	
	3. มีความรับผิดชอบ	0.534	0.417	
Constant		9.500	0.295	100.00

จากตารางที่ 6 อรรถประโยชน์รวมแสดงให้เห็นความเห็นชอบความเหมาะสมของคุณลักษณะด้านงานบริการของบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการธุรกิจโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ดังนี้

ด้านบุคลิกภาพ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นชอบในการมีคุณลักษณะด้านการมีสุขภาพแข็งแรงเพิ่มขึ้น 0.044 หน่วย เห็นชอบในการมีรูปลักษณ์ที่เหมาะสมกับงานเพิ่มขึ้น 0.098 และเห็นชอบในการมีความมั่นใจในตนเองลดลง 0.184 หน่วย

ด้านความรู้และทักษะ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นชอบในการมีคุณลักษณะด้านการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลขและการใช้เทคโนโลยีเพิ่มขึ้น 0.387 หน่วย เห็นชอบในการมีความสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเพิ่มขึ้น 0.203 หน่วย และเห็นชอบในการมีความรอบรู้ในงานลดลง 0.411 หน่วย

ด้านทัศนคติต่องานผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นชอบในการมีคุณลักษณะด้านการมีจิตบริการเพิ่มขึ้น 0.348 หน่วย เห็นชอบในการเป็นภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กรลดลง 0.017 หน่วย และเห็นชอบในการมีความสุขความพอใจในงาน ลดลง 0.332 หน่วย

ด้านมนุษยสัมพันธ์ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นชอบในการมีคุณลักษณะด้านการมีความสามารถทำงานเป็นทีมเพิ่มขึ้น 4.483 หน่วย เห็นชอบในการมีอัธยาศัยและมารยาทลดลง 0.203 หน่วย และเห็นชอบในการมีความสามารถในการปรับตัวลดลง 0.279 หน่วย

ด้านการสื่อสารผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นชอบในการมีคุณลักษณะด้านการมีความสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น 0.547 หน่วย เห็นชอบในการมีความสามารถใช้วจนภาษาและอวัจนภาษาเพิ่มขึ้น 0.498 หน่วย และเห็นชอบในการมีความสามารถใช้ภาษาที่สามลดลง 1.044 หน่วย

ด้านคุณธรรม จริยธรรมผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นชอบในการมีคุณลักษณะด้านการมีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น 0.534 หน่วย เห็นชอบในการมีความอดทนอดกลั้นเพิ่มขึ้น 0.261 หน่วย และเห็นชอบในการมีความซื่อสัตย์ลดลง 0.795 หน่วย

ตารางที่ 7 ลำดับอรรถประโยชน์รวมของชุดคุณลักษณะด้านงานบริการ

ชุดคุณลักษณะ	ระดับอรรถประโยชน์รวม	อันดับความเหมาะสม
1	10.455	4
2	9.388	8
3	7.826	17
4	8.719	14
5	7.814	18
6	8.243	16
7	9.994	7
8	10.826	3
9	11.794	1
10	10.879	2
11	8.789	13
12	10.448	5
13	9.107	12
14	10.34	6
15	9.357	9
16	9.277	10
17	8.488	15
18	9.256	11

ผลการวิเคราะห์พบว่า ชุดคุณลักษณะที่ 9 อันประกอบไปด้วย การมีสุขภาพแข็งแรง มีการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลขและการใช้เทคโนโลยี การมีจิตบริการ สามารถทำงานเป็นทีม สามารถใช้วิจนาภาษาและอวิจนาภาษา และการมีความรับผิดชอบ เป็นอันดับความเหมาะสมของชุดคุณลักษณะด้านงานบริการของบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการธุรกิจโรงแรมที่มีความเหมาะสมสูงสุด

อภิปรายผล

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นกรวิจัยกลุ่มเป้าหมายหลักคือบัณฑิตที่มีความสามารถมีอาชีพในสภาวะวิกฤติ ผลจากการกำหนดกลุ่มเป้าหมายการสุ่มตัวอย่างอย่างแม่นยำ ได้ผลสรุปในทิศทางดังนี้ คือ ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมีสถานะมีงานทำ มีอาชีพที่ต้องใช้คุณลักษณะด้านงานบริการเข้าไปเกี่ยวข้องในอัตราส่วนที่สูงมาก และอาชีพก็ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ Covid -19 ในอัตราส่วนที่สูงด้วยเช่นกัน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าองค์ประกอบร่วมคุณลักษณะด้านงานบริการของบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการธุรกิจโรงแรมประกอบด้วยคุณลักษณะ 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ 2) คุณลักษณะด้านความรู้และทักษะ 3) คุณลักษณะด้านทัศนคติต่องาน 4) คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ 5) คุณลักษณะด้านการติดต่อสื่อสาร และ 6) คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากให้ความสำคัญกับคุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์เป็นอันดับแรก มีสัดส่วนความสำคัญอยู่ที่ร้อยละ 21.75 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคุณลักษณะด้านการมีมนุษยสัมพันธ์เป็นทักษะของผู้ให้บริการอยู่แล้ว บัณฑิตจึงเห็นว่าเป็นคุณลักษณะร่วมที่สำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรรัตน์ ดวงสุวรรณ (2550) ได้ศึกษาคุณลักษณะฝีมือแรงงานที่พึงประสงค์ของอุตสาหกรรมบริการโรงแรมในแหล่งท่องเที่ยวภาคใต้พร้อมทั้งเปรียบเทียบข้อมูลพื้นฐานของบุคลากรโรงแรม ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรโรงแรมส่วนใหญ่มีคุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์มีความสำคัญที่สุด รองลงมาคือด้านบุคลิกภาพ ด้านทักษะวิชาชีพ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ นันทรัตน์ ปรีวีตรธรรม (2553) ได้อธิบายถึงคุณลักษณะของบุคคลที่มีจิตสำนึกต่อส่วนรวมประกอบไปด้วย การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นเป็นการแสดงความต้องการให้ความช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นต้องการความช่วยเหลือยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความสุภาพถ่อมตน และมีจิตใจอ่อนโยน

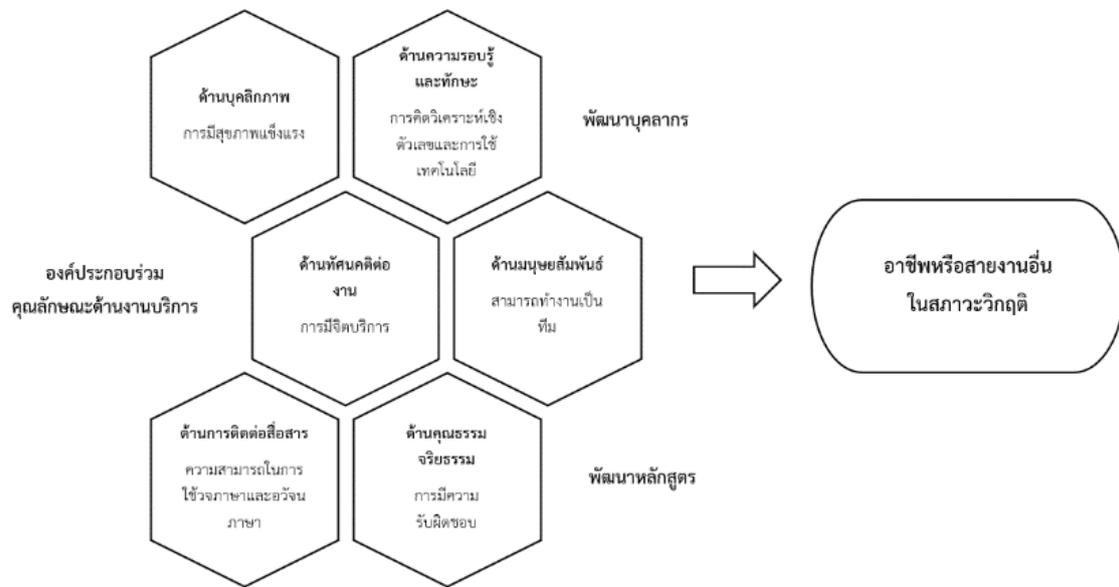
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ชุดคุณลักษณะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพของบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการธุรกิจโรงแรม ได้แก่ การมีสุขภาพแข็งแรง มีการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลขและการใช้เทคโนโลยี การมีจิตบริการ สามารถทำงานเป็นทีม สามารถใช้วิจนาภาษาและอวิจนาภาษา และการมีความรับผิดชอบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคุณลักษณะในแต่ละด้านส่งผลให้บัณฑิตมีลักษณะที่พิเศษจึงสามารถใช้ประโยชน์จากคุณลักษณะเหล่านี้ได้ แม้ในสภาวะวิกฤติ เช่น การเลิกจ้างงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ดังเช่นปัจจุบัน เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ จริญญา ต้นติวราชัย และ อนุชิต จันทรโรทัย (2560) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคลากรในอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว พบว่า บุคลากรที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการ คือมีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดี มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรมจริยธรรม มีบุคลิกภาพในการปฏิบัติงาน มีทักษะด้านปัญญาและความสามารถในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย มีการสื่อสาร มีทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และมีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการ ตามลำดับ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาองค์ประกอบร่วมคุณลักษณะด้านงานบริการของบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการธุรกิจโรงแรม แม้จะพบว่าคุณลักษณะที่สำคัญที่สุดสำหรับบัณฑิตจะเป็นคุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ แต่คุณลักษณะด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นยังคงกระจายอยู่ในอัตราส่วนที่น่าสนใจทั้ง 6 ด้านทั้งนี้ สิ่งที่พบคือคุณลักษณะทั้งหมดสามารถนำไปใช้กับอาชีพหรืองานด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากงานบริการอีกด้วย

- 1) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ พบว่า การมีสุขภาพแข็งแรงสามารถปฏิบัติงานแบบต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid -19) ในปัจจุบัน
- 2) คุณลักษณะด้านความรู้และทักษะ พบว่าการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลขและการใช้เทคโนโลยีสามารถคิดวิเคราะห์เชิงตรรกะอย่างเป็นระบบ และเทคโนโลยีสามารถเป็นตัวช่วยให้งานเกิดความรวดเร็ว
- 3) คุณลักษณะด้านทัศนคติต่องาน พบว่า การมีจิตบริการเป็นพื้นฐานในการเต็มใจช่วยเหลือกันในห้องค์กร ก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
- 4) คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ พบว่า สามารถทำงานเป็นทีม ทำให้งานประสบความสำเร็จโดยง่าย โดยเฉพาะงานที่เป็นลักษณะหลายแผนกทำงานร่วมกัน
- 5) คุณลักษณะด้านการติดต่อสื่อสาร พบว่า ความสามารถในการใช้วัจนภาษาและอวัจนภาษาได้ดี ส่งผลให้กระบวนการสื่อสารในห้องค์กรสมบูรณ์
- 6) คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม พบว่าองค์กรที่พนักงานมีความรับผิดชอบต่องาน ส่งผลให้องค์กรมีความเจริญก้าวหน้า

แผนภาพที่ 2 แสดงคุณลักษณะที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในอาชีพหรือสายงานอื่น

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความวิจัยเรื่องนี้ ชี้ให้เห็นถึงความสามารถมีอาชีพของบัณฑิตในสภาวะวิกฤติ แม้ว่าอาชีพจะได้รับผลกระทบอย่างมากก็ตาม เป็นผลอันเนื่องมาจากบัณฑิตมีคุณลักษณะด้านงานบริการเป็นลักษณะพิเศษ ซึ่งองค์ประกอบรวมคุณลักษณะด้านงานบริการของบัณฑิต ประกอบไปด้วยคุณลักษณะ 6 ด้าน โดยบัณฑิตเห็นว่าคุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์มีความสำคัญเป็นอันดับแรก และนอกจากนั้นชุดคุณลักษณะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพของบัณฑิตยังได้แก่ การมีสุขภาพแข็งแรง มีการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลขและการใช้เทคโนโลยี การมีจิตบริการ สามารถทำงานเป็นทีม สามารถใช้วัจนภาษาและอวัจนภาษา และการมีความรับผิดชอบ แต่ในความเป็นจริง ยังมีคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ที่น่าสนใจในตัวของบัณฑิตที่จำเป็นต่องานบริการ ซึ่งมีความสำคัญลดหลั่นกันไปอยู่อีกมากมาย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 เมื่อทราบองค์ประกอบร่วมคุณลักษณะด้านงานบริการและความสำคัญในลักษณะการเรียงลำดับแล้วตั้งนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาบุคลากรเพื่อป้อนเข้าสู่ธุรกิจบริการควรศึกษาลำดับความสำคัญ เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการจัดการหลักสูตร เช่น การพัฒนาหลักสูตร และเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สถาบันได้ผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

1.2 คุณลักษณะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพของบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการธุรกิจโรงแรมเป็นประโยชน์ให้หน่วยงานสามารถนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดคุณลักษณะด้านการบริการ เพื่อสร้างบุคลากรที่เหมาะสมในอาชีพ และสามารถนำไปเป็นพื้นฐานการทำงานเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทสังคมที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ โดยสร้างความเป็นตัวตนที่มีคุณลักษณะพิเศษนี้ให้ติดตัวบัณฑิตนำไปใช้ในอาชีพได้ทุกอาชีพภายภาคหน้า

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ องค์ความรู้ด้านการรับรู้ตัวตนของบัณฑิตในคุณลักษณะพิเศษด้านต่าง ๆ นำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์และคุณค่าแก่ตนเอง มีความสำคัญในด้านของการรับรู้ความสามารถ เกิดความมั่นใจในตนเอง สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับอาชีพในอนาคตจากการให้ความสำคัญกับคุณลักษณะที่มีในตนเอง สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยเชิงคุณภาพในประเด็นเกี่ยวกับคุณลักษณะพิเศษในตำแหน่งงานที่น่าสนใจในธุรกิจบริการโดยเจาะลึกลงเฉพาะตำแหน่ง เช่น การเข้าถึงความหมาย แรงจูงใจ และมุมมองของการเข้าสู่พนักงานระดับใช้ทักษะปฏิบัติงาน

เอกสารอ้างอิง

- กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563) *ข้อมูลเศรษฐกิจการท่องเที่ยว*. สืบค้น 12 พฤศจิกายน 2564. จาก https://secretary.mots.go.th/policy/more_news.php?cid=24.
- จรรยา ต้นติวราชัย และอนุชิต จันทโรทัย. (2560). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคลากรในอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว. *วารสารสารสนเทศ*, 16(1), 27-36.
- จิตตินันท์ นันทไพบูลย์. (2551). *จิตวิทยาบริการ*. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2548). *การจัดบริการอาหารและเครื่องดื่ม*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นันทรัตน์ ปรีวีดิธรรม. (2553). *การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสา ของเด็กและเยาวชนที่รับทุนการศึกษาสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มาลินี สนธิมูล และอิทธิกร ข้าเดช. (2557). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อการใช้บริการโรงแรมระดับ 5 ดาวในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารการเงินและการบริหารธุรกิจ*, 1(3), 309-332.
- ศิริพร วิชญมหิมาชัย. (2550). *การสร้างความประทับใจแก่ลูกค้าด้วยคุณภาพและคุณค่าในงานบริการ*. สืบค้น 20 พฤศจิกายน 2564. จาก http://mkpayap.payap.ac.th/Contents/satisfy_siriporn.doc.
- สุรียรัตน์ ดวงสุวรรณ. (2550). *คุณลักษณะฝีมือแรงงานที่พึงประสงค์ของอุตสาหกรรมบริการโรงแรม ในแหล่งท่องเที่ยวภาคใต้*. ใน รายงานการวิจัย. ประจวบคีรีขันธ์: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล.

- อัศวิน แสงพิกุล. (2562). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการโรงแรมและการท่องเที่ยว*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Oppewal, H. & Vriens, M., (2000), Measuring perceived service quality using integrated conjoint experiments. *International Journal of Bank Marketing Research*, 18(4), 154-169.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1985, Fall). A Conceptual Model of Service Quality and Its Implications for Future Research. *Journal of Marketing*, 49, 41-50.
- World Health Organization. (2020). *COVID-19 Weekly Epidemiological Update*. Retrieved October 27, 2020. from C:/Users/Administrator/Downloads/weekly-epi-update-11%20(2).pdf.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3th ed.). New York: Harper and Row Publication.

การพัฒนาสื่อดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมไทย ด้วยแบบจำลอง 3 มิติ เชียงสถาปัตยกรรม
พระนารายณ์ราชนิเวศน์ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์
DEVELOPMENT OF THAI DIGITAL HERITAGE
WITH 3D ARCHITECTURAL MODEL PHRA NARAI RATCHANIWET
IN THE AYUTTHAYA AND RATTANAKOSIN ERA

ชัชฎา ชวารังกูร

Chatchada Chawarangkoon

สรชัย ชวารังกูร*

Sorrachai Shawarangkoon*

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Faculty of Science and Technology, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

*Corresponding Author, E-mail: sorrachai.s@rmutsb.ac.th

Received May 27, 2022; Revised June 7, 2022; Accepted August 28, 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์และสรุปข้อมูลมรดกทางสถาปัตยกรรมไทย พระนารายณ์ราชนิเวศน์ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ 2) เพื่อพัฒนาสื่อดิจิทัลแบบจำลอง 3 มิติเชิงสถาปัตยกรรม พระนารายณ์ราชนิเวศน์ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ ขั้นตอนการวิจัยแบ่งงานวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 วิเคราะห์และสรุปข้อมูลมรดกทางสถาปัตยกรรมไทย พระนารายณ์ราชนิเวศน์ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ มีขั้นตอนการดำเนินงาน ได้แก่ ค้นคว้าเอกสารข้อมูล ศึกษาพื้นที่จริง ศึกษาจากแบบจำลอง วิเคราะห์และสรุปข้อมูลเป็นภาพสันนิษฐาน ระยะที่ 2 พัฒนาสื่อดิจิทัลแบบจำลอง 3 มิติเชิงสถาปัตยกรรม พระนารายณ์ราชนิเวศน์ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาและรัตนโกสินทร์ มีขั้นตอนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนวางแผนและวิเคราะห์สื่อ 2) ขั้นตอนเตรียมการผลิต 3) ขั้นตอนผลิตสื่อดิจิทัล 4) ขั้นตอนหลังการผลิต 5) ขั้นตอนนำเสนอและประเมินผล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ นักท่องเที่ยวพระนารายณ์ราชนิเวศน์ จำนวน 30 คน ได้มาจากการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สื่อดิจิทัลแบบจำลอง 3 มิติเชิงสถาปัตยกรรม พระนารายณ์ราชนิเวศน์ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาและรัตนโกสินทร์ แบบประเมินด้านเนื้อหาและด้านเทคนิค แบบประเมินความพึงพอใจ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีการเปรียบเทียบข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ได้ข้อมูลสรุป และภาพสันนิษฐานพระนารายณ์ราชนิเวศน์ 2) คุณภาพด้านเนื้อหาและด้านเทคนิค อยู่ในระดับดีมาก และ 2) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: มรดกทางวัฒนธรรมไทย, สื่อดิจิทัล, แบบจำลอง 3 มิติ, พระนารายณ์ราชนิเวศน์

Abstract

This research was research and development. The objectives of this research were to 1) analyze and summarize the Thai architectural heritage of Phra Narai Ratchaniwet in the Ayutthaya and Rattanakosin era, and 2) develop digital media with a 3D Architectural Model of Phra Narai Ratchaniwet in the Ayutthaya and Rattanakosin era.

The research consisted of 2 phases. Phase 1 was the analysis and summarization of Thai architectural heritage of Phra Narai Ratchaniwet in the Ayutthaya and Rattanakosin era. The process was to research the data sheets, study the actual area, study the model, and analyze and summarize information as an image assumption. Phase 2 was the development of digital media with 3D Architectural Model Phra Narai Ratchaniwet in the Ayutthaya and Rattanakosin era. There were five steps in this process, including 1) planning and media analysis, 2) pre-production, 3) production of digital media, 4) post-production, and 5) presentation and evaluation. The sample of the research were 30 tourists in Phra Narai Ratchaniwet. The research tools were digital media with 3D Architectural Model Phra Narai Ratchaniwet in the Ayutthaya and Rattanakosin era, a content and technical quality assessment form, and a gratification assessment form. The data analysis was qualitative with constant comparison and quantitative using basic statistics that included the mean and standard deviation. The research results were: 1) a summary of the data sheets and image assumptions of Phra Narai Ratchaniwet, 2) the quality in content and technique was at a very good level, and 3) the gratification of students was at the best level.

Keywords: Cultural heritage, Digital media, 3D modeling, Phra Narai Ratchaniwet

บทนำ

พระนารายณ์ราชนิเวศน์ เดิมเป็นพื้นที่พระราชวังโบราณ ที่สมเด็จพระนารายณ์มหาราช กษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา โปรดให้สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2209 ณ เมืองลพบุรี เพื่อใช้เป็นที่พัก ออกราชการ และต้อนรับแขกเมือง ภายหลังการเสด็จสวรรคตของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พระราชวังแห่งนี้ได้ถูกทิ้งร้าง จนถึงสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 กรุงรัตนโกสินทร์ ได้ให้บูรณะพระราชวังของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และสร้างพระที่นั่งขึ้นใหม่ และพระราชทานนามว่า "พระนารายณ์ราชนิเวศน์" (สำนักงานศิลปากรที่ 4 ลพบุรี กรมศิลปากร, 2560) ด้วยพระนารายณ์ราชนิเวศน์ มีการสร้างอาคาร 2 สมัย ได้แก่ มีส่วนที่สร้างในสมัยรัตนโกสินทร์เป็นอาคารสมบูรณ์ และส่วนที่สร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยาจะเหลือเพียงฐานพระที่นั่ง แต่ยังคงแสดงให้เห็นได้ถึงความเจริญรุ่งเรือง และวิทยาการในแต่ละสมัย เป็นสิ่งที่น่าศึกษาสำหรับผู้สนใจท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยในปัจจุบัน มีความเจริญก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง โดยใช้คอมพิวเตอร์ในการจำลองภาพ (Computer Generated Imagery) ในลักษณะ 3 มิติ ที่สามารถนำเสนอภาพเคลื่อนไหวในลักษณะ 3 มิติ หมุนได้รอบทิศทาง มองเห็นทั้งความกว้าง ความสูงและความลึก ภาพที่แสดงออกมามีความสมจริงและมีความสวยงาม (พูนศักดิ์ รัตนพันธ์พานิช, 2550) โดยเทคโนโลยีดิจิทัลนี้ สามารถแสดงผลงานภาพ 3 มิติ ที่สามารถนำโบราณสถาน ที่สภาพปัจจุบันที่เหลือแต่ซากปรักหักพัง ถูกทำลายและบูรณะตามยุคสมัย เช่น พระนารายณ์ราชนิเวศน์ มาวิเคราะห์ พัฒนา และนำเสนอเป็นแบบจำลองเชิงสถาปัตยกรรม 3 มิติ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการศึกษาประวัติศาสตร์ ที่มีความเจริญรุ่งเรืองในสมัยกรุงศรีอยุธยา และกรุงรัตนโกสินทร์ได้

งานวิจัยนี้ได้นำเสนอผลของการพัฒนาสื่อดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมไทย ด้วยแบบจำลอง 3 มิติเชิงสถาปัตยกรรม พระนารายณ์ราชนิเวศน์ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจ วิเคราะห์และสังเคราะห์รูปลักษณะอาคารในแต่ละยุคสมัย พร้อมถ่ายทอดเรื่องราว

ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมที่มีความสวยงาม เป็นเอกลักษณ์ ให้ปรากฏในลักษณะของวิถีทัศน์ แบบจำลอง 3 มิติ ว่ามีความสวยงาม และเนื้อหาเชิงประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นประโยชน์ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา แบบเห็นภาพประกอบที่สวยงาม ชัดเจน พร้อมคำบรรยายที่ถูกต้อง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์และสรุปข้อมูลมรดกทางสถาปัตยกรรมไทย พระนารายณ์ราชนิเวศน์ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์
2. เพื่อพัฒนาสื่อดิจิทัลแบบจำลอง 3 มิติ เชิงสถาปัตยกรรม พระนารายณ์ราชนิเวศน์ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์

การทบทวนวรรณกรรม

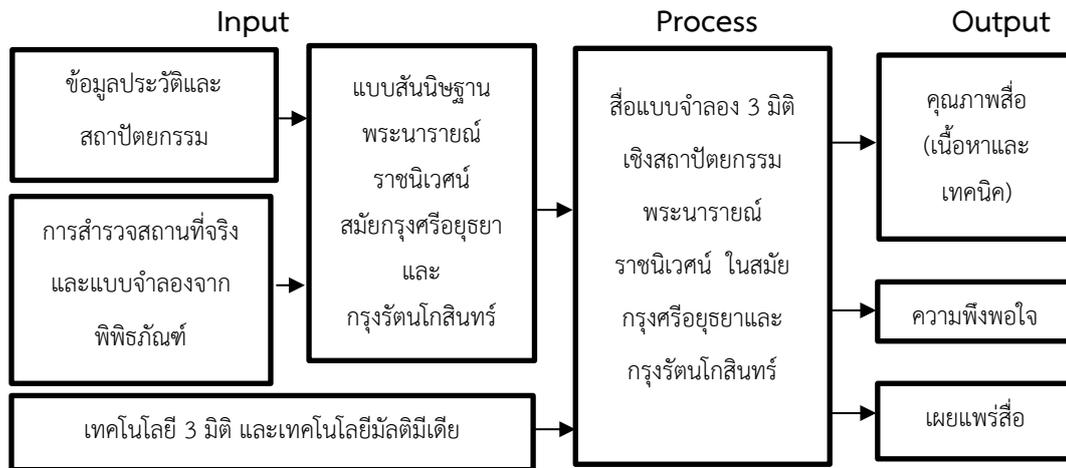
1) มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) ที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ แหล่งโบราณคดี และประวัติศาสตร์ ปัจจุบันมีการจัดเก็บและนำเสนอมรดกทางวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปแบบสื่อดิจิทัล (Digital Heritage) มุ่งเน้นศึกษาการแปลงมรดกวัฒนธรรมให้อยู่ในรูปดิจิทัล (Digitization) หรือการนำเอาเทคโนโลยีสามมิติ หรือเทคโนโลยีเสมือนเข้ามาช่วยในการนำเสนอและการเผยแพร่มรดกวัฒนธรรมที่เป็น งานศิลปวัตถุ โบราณสถานและโบราณวัตถุ (วิศปต์ย์ ชัยช่วย, 2560)

2) ประวัติพระนารายณ์ราชนิเวศน์ เดิมชื่อเรียกคือ พระราชวังลพบุรี ได้สร้างและบูรณะใน 2 สมัย ได้แก่ กรุงศรีอยุธยา และกรุงรัตนโกสินทร์ โดยพระราชวังสร้างขึ้นในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช กษัตริย์กรุงศรีอยุธยา สถาปัตยกรรมและศิลปะในพระราชวังมีการผสมผสานที่หลากหลาย เนื่องจากเป็นยุคสมัยที่ชาวต่างชาติเข้ามามีบทบาททั้งด้านการเมือง การปกครอง รวมถึงสถาปัตยกรรม หลังจากสมเด็จพระนารายณ์มหาราชสวรรคต พระราชวังแห่งนี้ได้ถูกลดบทบาท จนถึงรัชสมัยสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาล 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้ทำการบูรณะและสร้างพระราชวังใหม่ในพื้นที่พระราชวังเดิม และให้ชื่อว่าพระนารายณ์ราชนิเวศน์ (สำนักงานศิลปากรที่ 4 ลพบุรี กรมศิลปากร, 2560)

3) เทคโนโลยี 3 มิติ สามารถประยุกต์ใช้กับการสร้างงานสถาปัตยกรรมและการออกแบบ โดยการนำเอาโปรแกรมคอมพิวเตอร์เข้ามามีส่วนร่วม การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์มิติในด้านนี้จะเป็นการสร้างรูปแบบของอาคาร การตกแต่งภายใน การให้แสง และการจัดมุมกล้อง เพื่อนำเสนอผลงานที่สมจริงและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น (สรชัย ขวรางกูร, 2561)

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของ แสดงผังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

โดยกรอบแนวคิดมีรายละเอียด ดังนี้

- 1 ปัจจัยนำเข้า (Input) โดยการศึกษาและสรุปข้อมูลเพื่อใช้สำหรับการพัฒนาสื่อ ดังนี้
 - 1.1 การศึกษาข้อมูลประวัติและสถาปัตยกรรม ของพระนารายณ์ราชนิเวศน์ได้จากการค้นคว้าเอกสาร หนังสือ โดยเฉพาะผลการจากวิเคราะห์ของสำนักงานศิลปากรที่ 4 ลพบุรี
 - 1.2 การสำรวจข้อมูลจากสถานที่จริง และสำรวจแบบจำลองที่ตั้งอยู่ในพิพิธภัณฑ์
 - 1.3 หลังจากได้ข้อมูลจากการศึกษาและการสำรวจ ผู้วิจัยได้สรุปเป็นแบบสันนิษฐานพระนารายณ์ราชนิเวศน์สมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์
 - 1.4 การศึกษากระบวนการและเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี 3 มิติและเทคโนโลยีมัลติมีเดีย
2. กระบวนการ (Process) การพัฒนาสื่อแบบจำลอง 3 มิติเชิงสถาปัตยกรรม พระนารายณ์ราชนิเวศน์ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ โดยดำเนินการตามข้อมูลที่ได้ศึกษามา
3. ผลลัพธ์ (Output) หลังจากได้สื่อดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมไทย ด้วยแบบจำลอง 3 มิติเชิงสถาปัตยกรรม พระนารายณ์ราชนิเวศน์ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์แล้ว จะมีการนำเสนอและตรวจสอบ ได้แก่ การประเมินคุณภาพสื่อ การประเมินความพึงพอใจ และมีการเผยแพร่สื่อ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีรายละเอียดวิธีการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากร ได้แก่ นักท่องเที่ยวโบราณสถานพระนารายณ์ราชนิเวศน์
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวโบราณสถานพระนารายณ์ราชนิเวศน์ ไม่สามารถระบุตัวบุคคล จำนวน 30 คน ได้มาจากการสุ่มแบบง่าย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 สื่อดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมไทย ด้วยแบบจำลอง 3 มิติเชิงสถาปัตยกรรมพระนารายณ์ราชนิเวศน์ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์
 - 2.2 แบบประเมินคุณภาพ แบ่งเป็นด้านเนื้อหา และด้านเทคนิค โดยประเมินความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC) ค่าเฉลี่ยสูงกว่า 0.5 ทุกข้อคำถาม

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจ โดยประเมินความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC) ค่าเฉลี่ยสูงกว่า 0.5 ทุกข้อคำถาม

3. ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

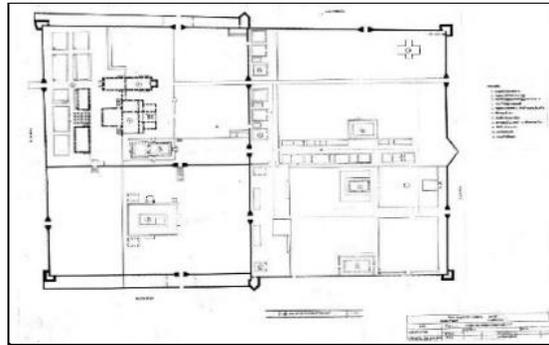
การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

3.1 ระยะที่ 1 วิเคราะห์และสรุปข้อมูลทางสถาปัตยกรรมไทย พระนารายณ์ราชนิเวศน์ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ มีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

3.1.1 การศึกษาข้อมูลประวัติและสถาปัตยกรรมของพระนารายณ์ราชนิเวศน์ โดยค้นคว้าจากเอกสารประวัติศาสตร์ โบราณคดี สถาปัตยกรรม พระนารายณ์ราชนิเวศน์ ประกอบด้วย

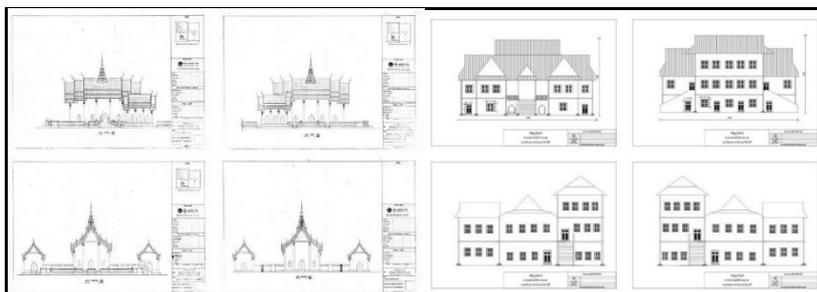
1) ศึกษาประวัติของพระนารายณ์ราชนิเวศน์ ถึงการปรากฏหลักฐานการเป็นพระราชวังโบราณสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และได้มีการบูรณะและสร้างพระราชวังใหม่ในสมัยสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

2) ศึกษาการจัดวาง อาคาร สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ภายในพระราชวัง โดยได้จากข้อมูลจากสำนักงานศิลปากรที่ 4 ลพบุรี แสดงผังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 แสดงภาพตัวอย่างการจัดวางอาคาร พระนารายณ์ราชนิเวศน์

3) ศึกษาแบบแปลนอาคารปัจจุบัน และภาพสันนิษฐานเชิงสถาปัตยกรรมที่สำนักงานศิลปากรที่ 4 ลพบุรี แสดงผังแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 ตัวอย่างแบบแปลนภาพสันนิษฐาน

4) ศึกษาภาพถ่ายของในสมัยก่อนการบูรณะ แสดงผังแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 แสดงตัวอย่างภาพถ่ายก่อนการบูรณะ

3.1.2 การสำรวจสถานที่จริง และแบบจำลองจากพีพีธภัณฑ์ เพื่อดูลักษณะโครงสร้างของอาคารในรูปแบบแบบ 3 มิติ โดยมีรายละเอียดการสำรวจ ดังนี้

1) การสำรวจพื้นที่จริง โดยผู้วิจัยลงพื้นที่สำรวจพระนารายณ์ราชนิเวศน์ โดยดำเนินการวัดขนาด การเก็บภาพถ่ายและวิดีโอ แสดงดังแผนภาพที่ 5

แผนภาพที่ 5 แสดงการสำรวจพื้นที่จริงในพระนารายณ์ราชนิเวศน์

2) การสำรวจจากแบบจำลองในพีพีธภัณฑ์สถานสมเด็จพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรีได้จัดทำขึ้น แสดงดังแผนภาพที่ 6

แผนภาพที่ 6 แสดงการสำรวจแบบจำลองพระนารายณ์ราชนิเวศน์
พีพีธภัณฑ์สถานสมเด็จพระนารายณ์

3.1.3 การวิเคราะห์และสรุปข้อมูลเป็นภาพสันนิษฐาน

หลังจากได้ข้อมูลจากการศึกษา ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์เป็นภาพสันนิษฐานของสิ่งก่อสร้างเชิงสถาปัตยกรรม ภายในพระนารายณ์ราชนิเวศน์ โดยใช้การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison) และสรุปแบบสันนิษฐานและข้อมูลเพื่อนำไปพัฒนาในระยะที่ 2

3.2 ระยะที่ 2 พัฒนาสื่อดิจิทัลแบบจำลอง 3 มิติ เชิงสถาปัตยกรรม พระนารายณ์ราชนิเวศน์ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ โดยมีขั้นตอนการพัฒนาแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 ชั้นวางแผนและวิเคราะห์สื่อ นำแบบภาพสันนิษฐานในระยะที่ 1 มาวิเคราะห์รูปแบบสื่อที่เหมาะสมในการนำเสนอและเผยแพร่ โดยเลือกใช้รูปแบบสื่อวิดีโอแบบจำลอง 3 มิติที่พัฒนาขึ้นมาซ้อนเชิงเปรียบเทียบ พร้อมเสียงบรรยายประกอบ

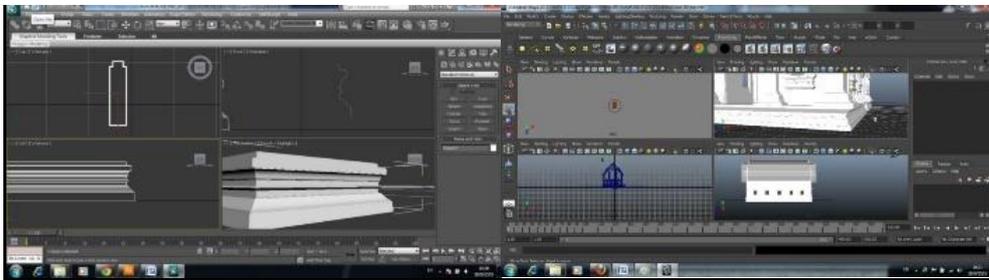
3.2.2 ชั้นเตรียมการผลิต เป็นขั้นการออกแบบด้านเนื้อหา และ เรื่องราว ได้แก่

1) การเขียนบทดำเนินเรื่อง นำเสนอ ประวัติพระนารายณ์ราชินีเวศน์ การจัดวางภายในพระราชวัง สิ่งก่อสร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยา และสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

2) การเขียนสตอรี่บอร์ด เพื่อให้เห็นถึงมุมมองในการนำเสนอ

3.2.3 ชั้นผลิตสื่อดิจิทัล เป็นขั้นที่สร้างสื่อโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ดังนี้

1) ขึ้นรูปแบบจำลอง 3 มิติ (Model) โดยใช้โปรแกรม 3 มิติ โดยเริ่มจากการนำแบบสันนิษฐานที่เป็นภาพตัดขวาง (Orthographic) มาวาง และขึ้นรูปตามแบบสันนิษฐาน แสดงตัวอย่างดังแผนภาพที่ 7

แผนภาพที่ 7 แสดงตัวอย่างการขึ้นรูปแบบจำลอง 3 มิติ

2) ใส่พื้นผิว (Texture) ให้กับแบบจำลอง

3) จัดแสง (Lighting) ให้กับวัตถุ

4) กำหนดมุมมอง (Camera Setting) นำเสนอมุมมองของภาพ

5) ประมวลผลภาพ (Render)

6) การถ่ายภาพ เป็นส่วนของการเก็บภาพและวิดีโอจากสถานที่จริง

7) การบันทึกเสียงบรรยาย เพื่อประกอบวิดีโอ

3.2.4 ชั้นหลังการผลิต (Post-Production) เป็นขั้นตอนการนำภาพและเสียง ที่ได้จากชั้นผลิต มาใช้เทคนิคการซ้อนภาพและตัดต่อโดยใช้โปรแกรมตัดต่อวิดีโอดิจิทัล แสดงดังแผนภาพที่ 8

แผนภาพที่ 8 แสดงการซ้อนภาพและการตัดต่อวิดีโอ

3.2.5 ชั้นนำเสนอและประเมินผล

1) ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านเทคนิค ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพสื่อ

2) ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ได้วิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลค่าเฉลี่ยการประเมินตามเกณฑ์ ดังนี้

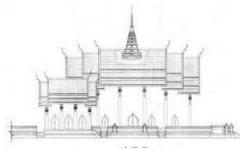
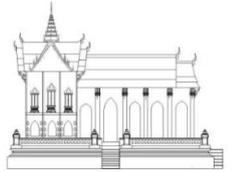
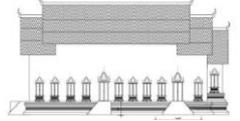
ระดับค่าเฉลี่ย	ระดับคุณภาพ	ระดับความพึงพอใจ
4.21 – 5.00	ดีมาก	มากที่สุด
3.41 – 4.20	ดี	มาก
2.61 – 3.40	ปานกลาง	ปานกลาง
1.81 – 2.60	พอใช้	น้อย
1.00 – 1.80	ปรับปรุง	น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลมรดกทางสถาปัตยกรรมไทย พระนารายณ์ราชนิเวศน์ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ โดยการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลเป็นมีผลการวิจัย ดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์และสรุปแบบสันนิษฐานสิ่งก่อสร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์และสรุปแบบสันนิษฐานสิ่งก่อสร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยา

ชื่อสิ่งก่อสร้าง	การใช้งาน	ข้อมูลสถาปัตยกรรม	ปัจจุบัน	การวิเคราะห์ภาพ			แบบสันนิษฐานสรุป
				ภาพสันนิษฐาน	สถานที่จริง	แบบจำลอง	
เขตพระราชฐานชั้นใน							
พระที่นั่งสุทไธสวรรย์	ที่ประทับส่วนสมเด็จพระนารายณ์มหาราช	อาคารทรงตึกแบบยุโรปปัจจุบัน	เหลือแต่ฐานและผนังด้านใต้เพียงเล็กน้อย	✓	1/2	✓	
เขตพระราชฐานชั้นกลาง							
พระที่นั่งดุสิตสวรรค์ธัญญมหาปราสาท	ห้องพระโรง	ทรงตึกผสมผสานศิลปะแบบไทยและยุโรป	เหลือแต่ฐานและผนังทั้งสี่ด้านแต่ไม่มีหลังคา	1/2	1/2	✓	
พระที่นั่งจันทรพิศาล	ที่กษัตริย์ออกว่าราชการ	แบบไทยผสมแบบอาคารทรงตึก	สภาพสมบูรณ์เพราะได้รับการบูรณะ	✓	✓	✓	

เขตพระราชฐานชั้นนอก							
ตึกพระเจ้าเหา	หอพระ ประจำ พระราชวัง	แบบไทย ผสมยุโรป	เหลือฐานและผนัง เพียง 2 ด้าน	✓	1/2	✓	
ตึกเลี้ยงรับแขก เมือง	สถานที่ ต้อนรับคณะ ราชทูต ต่างประเทศ	อาคารทรง ตึกแบบ ยุโรป	เหลือฐานและผนัง เพียง 2 ด้าน	1/2	1/2	✓	
สิบสอง ห้องพระคลัง	คลังเก็บ สินค้า จำนวน 12 หลัง	อาคารทรง ตึกแบบ ยุโรป	อาคารบางหลัง เหลือแต่ฐาน บาง หลังมีผนัง	1/2	1/2	✓	
โรงช้าง	เก็บช้างเลี้ยง ใน พระราชวัง	อาคาร	เหลือซากอาคาร 10 โรง สภาพ สมบูรณ์ 2 โรง	1/2	1/2	✓	

หมายเหตุ: ✓ = ข้อมูลสมบูรณ์ 1/2 = ข้อมูลไม่สมบูรณ์

1.2 ผลการวิเคราะห์และสรุปแบบสันนิษฐานสิ่งก่อสร้างในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์และสรุปแบบสันนิษฐานสิ่งก่อสร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยา

ชื่อ สิ่งก่อสร้าง	การใช้งาน	ข้อมูล สถาปัตยกรรม	ปัจจุบัน	การวิเคราะห์ภาพ			แบบสันนิษฐานสรุป
				ภาพสันนิษฐาน	สถานที่จริง	แบบจำลอง	
เขตพระราชฐานชั้นกลาง							
หมู่พระที่นั่ง พิมานมงกุฎ	พระที่นั่งส่วน พระองค์ของ สมเด็จพระจอม เกล้าเจ้าอยู่หัว	อาคารทรงตึก แบบตะวันตก	สภาพสมบูรณ์	✓	✓	✓	
หมู่ตึกพระ ประเทียบ	เป็นที่ประทับ ของพระมเหสี เจ้านายผู้หญิง และข้าราชการ บริพารฝ่ายใน	อาคารทรงตึก สูง 2 ชั้น ศิลปะแบบไทย ผสมตะวันตก	สภาพสมบูรณ์	✓	✓	✓	
ตึกทิมดาบ	ตึกของทหาร รักษาการณ์	สถาปัตยกรรม เป็นชั้นเดียว หลังคามุง กระเบื้องดิน เผา	สภาพสมบูรณ์	✓	✓	✓	

หมายเหตุ: ✓ = ข้อมูลสมบูรณ์ 1/2 = ข้อมูลไม่สมบูรณ์

2. ผลการพัฒนาสื่อดิจิทัลแบบจำลอง 3 มิติ เชิงสถาปัตยกรรม พระนารายณ์ราชนิเวศน์ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ มีผลการวิจัย ดังนี้

2.1 ผลการพัฒนาสื่อดิจิทัลแบบจำลอง 3 มิติฯ มีรายละเอียดของผลงานดังนี้

- 1) ส่วนเปิดเรื่อง ปรากฏตราสถาบันผู้จัดทำ และชื่อผลงาน แสดงผังแผนภาพที่ 10

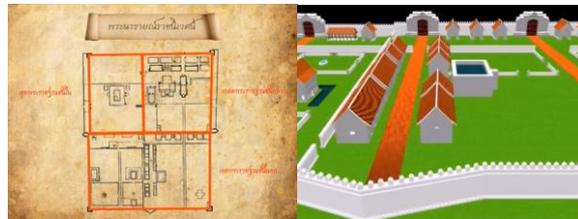
แผนภาพที่ 10 ภาพแสดงส่วนเปิดเรื่อง

- 2) ส่วนนำเสนอภาพปัจจุบันนารายณ์ราชนิเวศน์ ดังแผนภาพที่ 11

แผนภาพที่ 11 ภาพแสดงส่วนนำเสนอภาพปัจจุบัน

- 3) ส่วนนำเสนอแผนผังอาคาร แสดงผังแผนภาพที่ 12

แผนภาพที่ 12 ภาพแสดงส่วนนำเสนอแผนผังอาคาร

- 4) ส่วนนำเสนอสถาปัตยกรรม สมัยกรุงศรีอยุธยา แสดงผังแผนภาพที่ 13

แผนภาพที่ 13 แสดงภาพสถาปัตยกรรม พระนารายณ์ราชนิเวศน์ สมัยกรุงศรีอยุธยา

5) ส่วนนำเสนอสถาปัตยกรรม สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ แสดงผังแผนภาพที่ 14

แผนภาพที่ 14 แสดงภาพสถาปัตยกรรม พระนารายณ์ราชินีเวศน์สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

2.2 ผลการประเมินคุณภาพของสื่อดิจิทัลแบบจำลอง 3 มิติฯ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และด้านเทคนิค ดังนี้

2.2.1 ผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จากสำนักงานศิลปากร ที่ 4 ลพบุรี จำนวน 3 ท่านประเมิน ผลการประเมินแสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินคุณภาพสื่อด้านเนื้อหา

รายละเอียด	คุณภาพด้านเนื้อหา		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
1. ความน่าสนใจของข้อมูลการนำเสนอ เรื่องพระนารายณ์ราชินีเวศน์	5.00	0.00	ดีมาก
2. ความเหมาะสมของปริมาณเนื้อหาที่นำเสนอ	4.33	0.57	ดีมาก
3. ความเหมาะสมของการเรียงลำดับของเนื้อหา	4.67	0.57	ดีมาก
4. ความถูกต้องของชื่อพระที่นั่งและสิ่งปลูกสร้าง	4.67	0.57	ดีมาก
5. ความถูกต้องของภาพสันนิษฐานและรูปแบบพระที่นั่งสิ่งก่อสร้าง	4.33	0.57	ดีมาก
6. ความถูกต้องในการจัดวางแผนผัง ภายในพระนารายณ์ราชินีเวศน์	4.67	0.57	ดีมาก
7. ความน่าสนใจของรูปแบบในการนำเสนอ ด้วยวิดีโอแบบภาพ 3 มิติ	4.33	0.57	ดีมาก
8. การถูกต้องของรูปภาพและเนื้อหาที่นำมาประกอบการนำเสนอ	4.67	0.57	ดีมาก
9. สาระความรู้ที่ได้จากการชมสื่อ	4.33	0.57	ดีมาก
10. ความเหมาะสมที่จะใช้เป็นสื่อเผยแพร่ความรู้มรดกทางวัฒนธรรม	4.67	0.57	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งฉบับ	4.56	0.50	ดีมาก

จากตารางที่ 4 ผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา พบว่า ค่าเฉลี่ยของแบบประเมินทั้งฉบับเท่ากับ 4.56 แปลผลว่า คุณภาพด้านเนื้อหาอยู่ในเกณฑ์ดีมาก

2.2.2 ผลการประเมินคุณภาพด้านเทคนิค โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตสื่อมัลติมีเดีย ประเมินจำนวน 3 ท่าน ผลการประเมินแสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการประเมินคุณภาพสื่อด้านเทคนิค

รายละเอียด	คุณภาพด้านเทคนิค		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
1. ความเหมาะสมในการใช้ภาพ 3 มิติในการนำเสนอ	4.67	0.58	ดีมาก
2. ความชัดเจนของภาพในการนำเสนอ	4.67	0.58	ดีมาก
3. ความสมจริงของภาพ 3 มิติที่นำเสนอ	4.33	0.58	ดีมาก
4. ความเหมาะสมของสีและลวดลายของอาคาร	4.33	0.58	ดีมาก
5. ความเหมาะสมของมุมกล้อง	4.67	0.58	ดีมาก
6. ความเหมาะสมของการจัดแสง	4.67	0.58	ดีมาก
7. คุณภาพของเสียงบรรยาย	4.33	0.58	ดีมาก
8. ความเหมาะสมของดนตรีประกอบ	5.00	0.00	ดีมาก
9. ความต่อเนื่องในการดำเนินเรื่อง	4.67	0.57	ดีมาก
10. ความเหมาะสมของเทคนิคการตัดต่อภาพและเสียง	4.67	0.57	ดีมาก
11. ความเหมาะสมที่จะใช้เป็นสื่อเผยแพร่ความรู้มรดกทางวัฒนธรรม	5.00	0.00	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งฉบับ	4.69	0.46	ดีมาก

จากตารางที่ 5 ผลการประเมินคุณภาพ ด้านเทคนิค พบว่าค่าเฉลี่ยของแบบประเมินทั้งฉบับเท่ากับ 4.69 แปลผลว่า คุณภาพด้านเทคนิคอยู่ในเกณฑ์ดีมาก

2.3 ผลการประเมินความพึงพอใจ โดยผู้วิจัยได้นำสื่อที่พัฒนาให้นักท่องเที่ยวพระนารายณ์ราชนิเวศน์จำนวน 30 คน ประเมินโดยใช้ประเมินความพึงพอใจ ผลการประเมินแสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการประเมินความพึงพอใจ

รายละเอียด	ความพึงพอใจ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
1. ความน่าสนใจของเรื่องพระนารายณ์ราชนิเวศน์	4.63	0.48	มากที่สุด
2. ความสวยงามของโมเดลสิ่งก่อสร้างภาพในพระนารายณ์ราชนิเวศน์	4.60	0.55	มากที่สุด
3. ความน่าสนใจของรูปแบบในการนำเสนอ	4.63	0.48	มากที่สุด
4. ความชัดเจนของภาพในการนำเสนอ	4.47	0.57	มากที่สุด
5. ความเหมาะสมในการซ้อนภาพ	4.43	0.73	มากที่สุด
6. ความต่อเนื่องในการดำเนินเรื่อง	4.60	0.55	มากที่สุด
7. ความเหมาะสมของเสียงที่นำเสนอ	4.47	0.57	มากที่สุด
8. ความเหมาะสมระยะเวลาในการนำเสนอ	4.43	0.73	มากที่สุด
9. ความเหมาะสมที่จะใช้เป็นสื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวพระนารายณ์ราชนิเวศน์	4.60	0.55	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งฉบับ	4.54	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 ผลการศึกษาความพึงพอใจ พบว่าค่าเฉลี่ยของแบบประเมินทั้งฉบับเท่ากับ 4.54 แปลผลว่า ความพึงพอใจอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด

อภิปรายผล

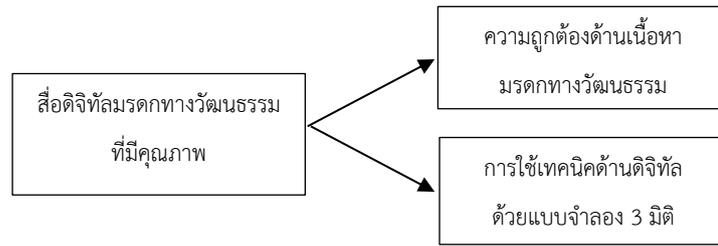
จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลมรดกทางสถาปัตยกรรมไทย พระนารายณ์ราชนิเวศน์ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ พบว่า ผู้วิจัยได้ข้อมูลเป็นภาพสันนิษฐานพระนารายณ์ราชนิเวศน์ ส่งผลให้คุณภาพด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดีมาก อันเนื่องมาจากข้อมูลมาจากแหล่งอ้างอิงที่น่าเชื่อถือ การศึกษาจากสถานที่จริงและแบบจำลอง การได้ผู้เชี่ยวชาญ และ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ส่วนต่างๆ อย่างเป็นระบบและถูกต้องตามหลักวิชาการ ทำให้เกิดความถูกต้องของชื่อ การจัดวางสถาปัตยกรรมต่าง ๆ อีกทั้งพระนารายณ์ราชนิเวศน์มีความยิ่งใหญ่ สวยงามและเป็นเอกลักษณ์ที่มีความน่าสนใจสูง ดังที่ สำนักงานศิลปากรที่ 4 ลพบุรี กรมศิลปากร (2560) ได้กล่าวว่า พระนารายณ์ราชนิเวศน์เป็นโบราณสถานที่สำคัญในจังหวัดลพบุรี ที่มีความสำคัญด้านประวัติศาสตร์แสดงถึงความรุ่งเรืองและสำคัญสูงสุดสมัยหนึ่งของเมืองลพบุรี เนื่องจากเป็นพระราชวังที่พระมหากษัตริย์เสด็จมาประทับ จนเสมือนเป็นราชธานีแห่งที่ 2

2. ผลพัฒนาสื่อดิจิทัลแบบจำลอง 3 มิติ เชียงสถาปัตยกรรม พระนารายณ์ราชนิเวศน์ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ พบว่า คุณภาพของสื่อดิจิทัลที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับดีมาก รวมถึงความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการจัดทำอย่างเป็นขั้นตอน มีการวางภาพสันนิษฐานเป็นต้นแบบ ทำให้เกิดความถูกต้องของสัดส่วน มีความเหมาะสมในการนำเสนอภาพ 3 มิติ การใช้เทคนิคการซ้อนภาพปัจจุบันและภาพในสมัยกรุงศรีอยุธยามีความน่าสนใจ มีการดำเนินเรื่องที่น่าสนใจโดยเฉพาะความสมจริงของภาพ 3 มิติ ที่มีประโยชน์ต่องานออกแบบสถาปัตยกรรมอย่างมาก ดังที่ สรชัย ชวรางกูร (2561) ได้กล่าวว่า คอมพิวเตอร์ 3 มิติ มีประโยชน์ในการนำเสนอมุมมองได้รอบทิศทาง และสามารถประยุกต์ใช้กับงานต่างๆได้มาก ทั้งเกม การภาพยนตร์ รวมถึงใช้งานด้านสถาปัตยกรรมและการออกแบบด้วย ส่งผลให้นักท่องเที่ยวพระนารายณ์ราชนิเวศน์ มีความพึงพอใจต่อของสื่อดิจิทัลที่พัฒนาขึ้น เพราะสื่อดิจิทัลที่สร้างสรรค์ขึ้นมีความน่าสนใจของรูปแบบการนำเสนอ สามารถเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ สนับสนุนการท่องเที่ยวพระนารายณ์ราชนิเวศน์ และส่งเสริมการเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งสื่อสามารถเผยแพร่ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ได้ง่ายและแพร่หลายซึ่งสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวได้อย่างเป็นรูปธรรม

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการพัฒนาสื่อดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมที่พัฒนาขึ้น ด้วยแบบจำลอง 3 มิติ เชียงสถาปัตยกรรม โบราณสถานสำคัญในอดีต หากมีกระบวนการสร้างความถูกต้องด้านเนื้อหา และใช้เทคนิคดิจิทัลที่ทันสมัยสามารถเผยแพร่ จะสามารถส่งเสริมความพึงพอใจในการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมผู้รับชมได้ แสดงผังแผนภาพที่ 15

แผนภาพที่ 15 แสดงแผนภูมิองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

สรุป

ในสื่อดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมไทย ด้วยแบบจำลอง 3 มิติเชิงสถาปัตยกรรม พระนารายณ์ราชินีเวศน์ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ ผู้วิจัยวิเคราะห์และสรุปข้อมูลอย่างเป็นระบบสามารถสรุปแบบสันนิษฐานสิ่งก่อสร้างได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และใช้เทคโนโลยี 3 มิติที่ทันสมัยในการนำเสนอเนื้อหา ส่งผลให้สื่อที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพด้านเนื้อหาและด้านเทคนิคที่ระดับดีมาก และทำให้ผู้รับชมเกิดความพึงพอใจ มีที่ระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเปรียบเทียบ โดยใช้ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อสรุปเป็นสันนิษฐานที่ถูกต้องโดยผู้พัฒนาสื่อสามารถนำข้อมูลไปพัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเพิ่มเติมสำหรับการศึกษาได้

1.2 สื่อดิจิทัล ที่พัฒนาขึ้นในรูปแบบวิดีโอ สามารถเผยแพร่ผลสื่อสังคมออนไลน์ได้ง่าย และสามารถเพื่อเป็นสื่อที่ให้ความรู้ และส่งเสริมการท่องเที่ยวพระนารายณ์ราชินีเวศน์ได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการพัฒนาสื่อดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมมีเนื้อหาและเทคนิคการนำเสนอที่น่าสนใจอีกมากสามารถศึกษาและพัฒนาได้ เช่น โบราณสถานที่สำคัญ วิถีชีวิต หรือผลงานทางศิลปะ ที่สามารถพัฒนาต่อยอดได้และเป็นการส่งเสริมคุณค่าทางศิลปะด้วย

เอกสารอ้างอิง

- นงคันทุช ไพโรพิบูลยกิจ. (2541). *พระราชวังโบราณ*. กรุงเทพมหานคร: ฐานการพิมพ์จำกัด.
- พิริยะ ไกรฤกษ์ และคณะ. (2535). *ศิลปกรรมแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช*. ลพบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูเทพสตรี ลพบุรี.
- พูนศักดิ์ ธนพันธ์พานิช. (2550). *Maya Reference ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพมหานคร: เอก.พี.ซี.บุ๊ก.
- วิศปัติย์ ชัยช่วย. (2560). สารสนเทศมรดกทางวัฒนธรรม: แนวคิดและประเด็นการวิจัย. *วารสารสารสนเทศศาสตร์*, 35(2), 130-153.
- วิสิทธิ์ บุญชุม. (2549). คอมพิวเตอร์กราฟิก 3 มิติ. *วารสารวิทยาศาสตร์ทักษิณ*, 3(1), 11-20.
- สรชัย ขวรางกูร. (2561). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชาพื้นฐานภาพเคลื่อนไหว 3 มิติ*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- _____. (2561). การพัฒนาสื่อดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรมไทย ด้วยแบบจำลอง 3 มิติ เชิงสถาปัตยกรรม วัดไชยวัฒนาราม ในสมัยกรุงศรีอยุธยา. *วารสารการอาชีพและเทคนิคศึกษา*, 8(16), 42-52.

- สำนักงานศิลปากรที่ 4 ลพบุรี กรมศิลปากร. (2552). *โครงการสำรวจและพัฒนาโครงการสำรวจแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท จีไอเมติก เทคโนโลยี จำกัด.
- สำนักงานศิลปากรที่ 4 ลพบุรี กรมศิลปากร. (2560). *หนังสือนำชม พระนารายณ์ราชนิเวศน์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สมเด็จพระนารายณ์ ลพบุรี*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์กรมศิลปากร
- เอี่ยมพร หลินเจริญ. (2555). เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 17(1), 17-29.

รูปแบบการท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา TOURISM PATTERNS OF NEW NORMAL IN AYUTTHAYA PROVINCE

วิชา ต่างใจ

Warisa Thangjai

สุมิตรา เรืองพีระกุล

Sumitra Ruengpeerakul

ธัญยธรณ์ วราพงศ์พิศาล

Tunyathron Varapongpisan

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhamhaeng University

E-mail: wthangjai@rumail.ru.ac.th

Received April 25, 2022; Revised May 27, 2022; Accepted August 28, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ปัจจัย

ผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมมากที่สุด คือ นมัสการหลวงพ่อโตที่วัดพนัญเชิงวรวิหาร โดยเหตุผลที่เดินทางมาท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ พักผ่อนหย่อนใจ เดินทางท่องเที่ยวโดยใช้รถยนต์ส่วนตัวในวันเสาร์-อาทิตย์ และนักท่องเที่ยวต้องสวมใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลาที่อยู่ในสถานที่ท่องเที่ยว ทั้งนี้สถานที่ท่องเที่ยวมีจุดบริการเจลแอลกอฮอล์เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานของกรมควบคุมโรค ซึ่งการท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ทำให้สถานที่ท่องเที่ยวสถานประกอบการ และร้านอาหารต่าง ๆ มีการปรับตัวให้ได้มาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยเพื่อให้ได้รับตราสัญลักษณ์ SHA, SHA Plus หรือ SHA Extra Plus นอกจากนี้ยังพบว่ารูปแบบการท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ภายใต้หลัก DMHTTA ซึ่งสามารถจัดรูปแบบการท่องเที่ยวได้ 4 รูปแบบ ได้แก่ 1. อยุธยาพาชิม ลิ้มลองอาหารเลิศรส 2. มนต์เสน่ห์แห่งธรรม เพชรเม็ดงาม อยุธยาเมืองมรดกโลก 3. ท่องอยุธยา ศึกษาแหล่งประวัติศาสตร์ และ 4. ชิวชิว กินลม ชมวิว วัฒนธรรมเมืองกรุงเก่า โดยแต่ละรูปแบบการท่องเที่ยวมีค่า Eigenvalue เท่ากับ 35.507, 3.680, 2.259 และ 1.585 ตามลำดับ อีกทั้งมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.972, 0.973, 0.983 และ 0.964 ตามลำดับ

คำสำคัญ: จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, รูปแบบการท่องเที่ยว, ชีวิตตามวิถีใหม่

Abstract

The aims of this study were to quantitatively analyze the new normal tourism pattern in Ayutthaya province. The sample was 400 tourists traveling in Ayutthaya province. The tool used to collect data was a questionnaire. The statistics used to

analyze the data were the frequency, percentage, mean, standard deviation, and factor analysis.

The most popular tourist activity was to worship Luang Pho To at the Wat Phanan Choeng Worawihan. The reason for traveling to Ayutthaya province was for relaxation, for which tourists would normally use their own cars to travel on Saturday and Sunday. Tourists must wear masks at all times when they were at a tourist attraction. Every tourist attraction would provide alcohol gel service points in accordance with the Department of Disease Control directive. These measures for the new normal ensured that the various tourist attractions, establishments, and restaurants obeyed the Hygiene and Safety standards and received certification as an SHA, SHA Plus or SHA Extra Plus establishment. Moreover, the tourism pattern of new normal with DMHTTA measures could be divided into four tourism patterns: 1. Ayutthaya enabled you to taste delicious food; 2. Ayutthaya was a charming city of Dharma, a beautiful jewel, and a world heritage city; 3. it was worth exploring Ayutthaya because of its historical sites; and 4. you could relax in Ayutthaya and enjoy the culture of the old city. The eigenvalues for these four tourism patterns were 35.507, 3.680, 2.259, and 1.585, respectively. Moreover, the Cronbach's Alpha coefficients for these four tourism patterns were 0.972, 0.973, 0.983, and 0.964, respectively.

Keywords: Ayutthaya province, Tourism patterns, New normal

บทนำ

จากรายงานสถานการณ์การท่องเที่ยวโลกพบว่าทุกประเทศทั่วโลกมีการนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวและสถานที่ท่องเที่ยวใหม่เพิ่มขึ้นตลอดเวลาตามพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทำให้มีการปรับตัวอย่างรวดเร็วและมีการแข่งขันสูงขึ้น (Dixit, 2020) ประเทศไทยนั้นการท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมภาคบริการที่มีความสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับประเทศและเป็นตัวแปรสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ ดังจะเห็นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยมีจำนวนมากและมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วในเกือบทุกภูมิภาคของประเทศ อีกทั้งยังสร้างรายได้มหาศาลจากนักท่องเที่ยวต่างชาติมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 จนถึงปลายปี พ.ศ. 2562 ก่อนสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus Disease 2019: COVID-19)

การเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถเดินทางเข้าประเทศไทยได้ จึงทำให้รายได้ภาคการท่องเที่ยวของประเทศลดน้อยลง ประเทศไทยได้รับผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของ

ประเทศ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นจังหวัดเขตเศรษฐกิจอุตสาหกรรมที่สำคัญ ซึ่งสามารถเดินทางได้อย่างสะดวกรวดเร็ว เพราะเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร อีกทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ซึ่งมีวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตชุมชน ศิลปะท้องถิ่น และวิถีชีวิตที่สวยงาม โดยจังหวัดพระนครศรีอยุธยาก็ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 เช่นกัน ในการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอยุธยาเมืองมรดกโลกในมุมมองของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว (วันทนิย์ แสนภักดี, 2562) และการศึกษาแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ธนภูมิ ปองเสงี่ยม และวาริชต์ มัชยมบุรุษ, 2558) จากการทบทวนงานวิจัยของวันทนิย์ แสนภักดี (2562) และธนภูมิ ปองเสงี่ยม และวาริชต์ มัชยมบุรุษ (2558) พบว่าเป็นการบริหารจัดการการท่องเที่ยวก่อนเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 จึงได้มีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ดังนั้นจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจึงควรมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่สามารถจัดเป็นโปรแกรมทัวร์หรือแพ็คเกจทัวร์ให้เป็นแรงดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19

บทความวิจัยนี้นำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ของอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลังการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปประยุกต์และปรับปรุงแบบการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย และให้เข้ากับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้เกิดการสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งผลการวิจัยนี้จะยังเป็นประโยชน์ในการพัฒนาผลงานทางวิชาการและนำไปเป็นต้นแบบในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวและรูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ ๆ สำหรับการท่องเที่ยวในอำเภออื่น ๆ ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาหรือจังหวัดอื่น ๆ ได้ดียิ่งขึ้นในช่วงสถานการณ์ที่ยังคงมีการแพร่ระบาดของโรค COVID-19

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลังการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ซึ่งได้รวบรวมทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับงานวิจัยจึงสรุปได้ดังนี้

องค์การท่องเที่ยวโลกได้แบ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวตามลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวเป็น 3 กิจกรรม (วาริชต์ มัชยมบุรุษ, 2562) ดังนี้

1. กิจกรรมการท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติ (Natural Based Tourism)

กิจกรรมการท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติประกอบด้วย 5 กิจกรรม คือ 1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษา

ระบบนิเวศอย่างยั่งยืน 2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Ecotourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเล 3) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์ม ปศุสัตว์ และเลี้ยงสัตว์ เพื่อชื่นชมความสวยงามและเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อ 4) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geo-tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เป็นหินผา ลานหินทราย อุโมงค์ โพรง ถ้ำน้ำลอด และถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อดูความงามภูมิทัศน์ที่มีความแปลกของการเปลี่ยนแปลงของพื้นโลก และ 5) การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการไปชมปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่เกิดขึ้นและการเรียนรู้ระบบสุริยะจักรวาล ซึ่งทำให้ได้รับความรู้ ความประทับใจ ความทรงจำ และประสบการณ์เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนลุ่มน้ำตาปีและชมหิ่งห้อย คลองร้อยสายของอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวไทย (สุพัตรา คำจันทร์ และนนทิภัก เพียรโรจน์, 2558) และสอดคล้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านนาตืนเป็นชุมชนต้นแบบร่วมกันจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นใช้เป็นฐานเพื่อจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (สิริมา ชัยกุล และคณะ, 2562)

2. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Based Tourism)

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณีประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ 1) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่น 2) การท่องเที่ยวชมวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชื่นชมงานประเพณีต่าง ๆ เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ และการเคารพพิธีกรรมต่าง ๆ และ 3) การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบทหรือชุมชน (Village or Community Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ มีความโดดเด่น ได้รับความเพลิดเพลินและความรู้ ศึกษาผลงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน และศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ธนภูมิ ปองเสียม และวารัชต์ มัชฌิมบุรุษ, 2558) และสอดคล้องกับการจัดองค์การสำหรับพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วันทนีย์ แสนภักดี, 2562)

3. กิจกรรมการท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism)

กิจกรรมการท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษประกอบด้วย 9 กิจกรรม คือ 1) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมเพื่อการพักผ่อนและเรียนรู้วิธีการรักษาสุขภาพกายใจ 2) การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (Edu Meditation Tourism) หมายถึง การเดินทางเพื่อทัศนศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปรัชญาทางศาสนา หาคำรู้ สัจธรรมแห่งชีวิต มีการฝึกสมาธิ เพื่อประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น บางกลุ่มมุ่งการเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย 3) การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมชนกลุ่มน้อย (Ethnic Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมของชาวบ้าน และวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่าง ๆ 4) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา

(Sports Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเล่นกีฬาตามความถนัดและความสนใจในประเภทกีฬา 5) การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ เมื่อนักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวแล้วจะได้รับความตื่นเต้น ผจญภัย และประสบการณ์ใหม่ ๆ 6) การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (Home Stay and Farm Stay) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวที่ต้องการใช้ชีวิตใกล้ชิดกับครอบครัวของคนในท้องถิ่นที่ไปเยือน เพื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น 7) การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (Long Stay) หมายถึง กลุ่มผู้ใช้ชีวิตในบั้นปลายหลังเกษียณอายุจากการทำงานที่ต้องการมาใช้ชีวิตในต่างแดนเป็นหลัก โดยเดินทางท่องเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ มากกว่า 1 เดือน 8) การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล (Incentive Travel) หมายถึง การจูงใจให้แก่มูลงค้ำของบริษัที่ประสบความสำเร็จในการขายสินค้า นั้น ๆ ตามเป้าหมาย ซึ่งเป็นการจัดรายการพักร้อนตั้งแต่ 2 - 7 วัน โดยการนำเที่ยวชมสถานที่ต่าง ๆ หรือผสมผสานกับรูปแบบการท่องเที่ยวอื่น และ 9) การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมหรือสัมมนา (Meeting or Convention Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวที่เป็นผลพลอยได้มาจากการเดินทางไปประชุมหรือสัมมนา โดยอาจจะมีหรือไม่มีการศึกษาดูงานและการทัศนศึกษารวมอยู่ด้วยหรืออาจรวมถึงการศึกษาดูงานด้วยตนเองในเวลารว่างหลังจากการประชุมหรือสัมมนา ซึ่งสอดคล้องกับการจัดรูปแบบสุขภาพตามงานที่สร้างได้ของอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวไทย (สุพัตรา คำจันทร์ และนนทิกค เพียรโรจน์, 2558) และสอดคล้องกับการท่องเที่ยวแบบให้รางวัลโดยผ่านโครงการเที่ยวปันสุข ฟันฟูการท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 คือ เราเที่ยวด้วยกันและกำลังใจ (ศรัทธา ธารารัตนสุวรรณ, 2563)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในเรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวสรุปได้ว่ารูปแบบการท่องเที่ยวในลักษณะต่าง ๆ นั้นเป็นลักษณะของการท่องเที่ยวที่ถูกจัดขึ้นตามองค์การท่องเที่ยวโลก ซึ่งเป็นต้นแบบที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการต่อยอดให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันที่เป็นช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ทำให้เกิดการจำกัดกิจกรรมและรูปแบบการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว การทบทวนวรรณกรรมนี้จะนำไปเป็นส่วนหนึ่งของการอภิปรายผลต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามทฤษฎีของ การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) ประกอบด้วยตัวแปรและรูปแบบ ซึ่งแสดงได้ตามแผนภาพดังนี้

ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 13 ข้อ และประเด็นที่เกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาครอบคลุมระดับการทำการกิจกรรมในสถานที่และกิจกรรมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีมาตรการควบคุมโรค COVID-19 ตามมาตรฐานของกรมควบคุมโรค คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณี และกิจกรรมการท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษ คำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 68 ข้อ โดยแบบสอบถามได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของรูปแบบการท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.993

ภาพรวมของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.985

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาระหว่างเดือนมีนาคมถึงกรกฎาคม พ.ศ. 2564 จำนวน 400 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติในการประมวลผล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ปัจจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถสรุปได้เป็น 2 ประเด็น คือ

1. การทำการกิจกรรมการท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และการทำการกิจกรรมรายละเอียดของกิจกรรมการท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณี และการท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นมัสการหลวงพ่อโตที่วัดพนัญเชิงวรวิหาร เพราะวัดมีมาตรการการท่องเที่ยวตามวิถีใหม่โดยยึดหลัก DMHTTA ของกรมควบคุมโรคและได้รับตราสัญลักษณ์ SHA ส่วนประเด็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาพบว่าในแต่ละประเด็นย่อยที่มีค่าร้อยละมากที่สุด ได้แก่ การทราบข้อมูลการท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ต/แอปพลิเคชัน ปัจจัยที่มีผลต่อการเดินทางมาท่องเที่ยว คือ ระยะเวลาใกล้กรุงเทพมหานคร วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยว คือ ต้องการพักผ่อนหย่อนใจ และการชำระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการท่องเที่ยวตามมาตรการเยียวยาของรัฐบาล คือ ไม่ได้ใช้สิทธิ์โครงการ นอกจากนี้ความสะดวกในการมาท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาพบว่าในแต่ละประเด็นที่มีค่าร้อยละมากที่สุด ได้แก่ จำนวนครั้งที่เดินทางมาท่องเที่ยว คือ มากกว่า 4 ครั้งต่อปี ช่วงวันที่เดินทางท่องเที่ยว คือ วันเสาร์ - วันอาทิตย์ บุคคลที่ร่วมเดินทางท่องเที่ยว คือ ครอบครัว พาหนะที่ใช้เดินทางท่องเที่ยว คือ รถยนต์ส่วนตัว จำนวนวันที่ใช้ใน

การเดินทางท่องเที่ยว คือ 1 วัน และประเภทของที่พักรที่เลือก คือ ประเภทอื่น ๆ เช่น ไม่พักค้างคืน เป็นต้น และความพึงพอใจในการท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาพบว่าระดับความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในส่วนของสถานที่ท่องเที่ยวที่มีมาตรการควบคุมโรค COVID-19 ตามมาตรฐานของกรมควบคุมโรค ระดับความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานที่ท่องเที่ยวมีจุดบริการเจลแอลกอฮอล์ ในส่วนของความมั่นใจในเรื่องความปลอดภัยจากโรค COVID-19 พบว่าระดับความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สวมใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลาที่อยู่ในสถานที่ท่องเที่ยว และในส่วนการเดินทางท่องเที่ยวในแต่ละจุดมีความสะดวกและปลอดภัยจากโรค COVID-19 พบว่าระดับความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัยในโรงแรม/ที่พัก/ห้างสรรพสินค้า/ศูนย์การค้า/ร้านขายของที่ระลึก

2. การวิเคราะห์รูปแบบการท่องเที่ยวสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ได้ 4 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 **อยุธยาพาชิม ลิ้มลองอาหารเลิศรส** ประกอบด้วย 1) ชิมกุ้งแม่น้ำอยุธยาเนื้อแน่น เคียงด้วยเทคนิคพิเศษจากร้าน The Wine Ayudhya 2) แซ่ภาพที่บุษบา คาเฟ่ 3) เช็คอิน ณ บ้านป้อมเพชร คาเฟ่ ด้วยสไตล์อิฐสีส้มคู ๆ แห่งอยุธยา 4) สัมผัสวิถีธรรมชาติสไตล์เรือนไทย ณ อยุธยาเรทรีต (Ayutthaya Retreat) 5) ลิ้มรสชาติเบเกอรี่อร่อยพร้อมรับลมริมน้ำ ณ The Summer House 6) จิบชา กาแฟ กับบรรยากาศแบบดั้งเดิมในวิถีชีวิตริมโค้งน้ำเจ้าพระยา ณ อันธิกา คาเฟ่ 7) รับประทานอาหาร หลากหลายสไตล์ ณ พระนครแซ่บ คาเฟ่ 8) พักผ่อน ชิวชิว ที่รักษณา คาเฟ่ 9) ชาร์จแบตเตอรี่ชีวิตด้วย ธรรมชาติที่บ้านตาคาเฟ่ 10) ย้อนยุคชิมขนมไทยกับบ้านข้าวเหนียว 11) ชมพระปราสาทที่ปราสาทวิว คาเฟ่ 12) เติมพลังกับก๋วยเตี๋ยวเรือห้อยขา และ 13) เลือกซื้อกุ้งแม่น้ำและอาหารทะเลที่ตลาดกลางเพื่อการเกษตร โดยตัวแปรของรูปแบบนี้มีระดับ Eigenvalue เท่ากับ 35.507 และมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.972

รูปแบบที่ 2 **มนต์เสน่ห์แห่งธรรม เพชรเม็ดงาม อยุธยาเมืองมรดกโลก** ประกอบด้วย 1) ชมความงดงามของพระเจดีย์ชัยมงคลที่วัดใหญ่ชัยมงคล 2) เยี่ยมชมพระเจดีย์ 3 องค์ ที่วัดพระศรีสรรเพชญ์ 3) ชมความงดงามของพระปราสาทที่วัดไชยวัฒนาราม 4) นมัสการหลวงพ่อดโต ที่วัดพนัญเชิงวรวิหาร 5) กราบสักการะพระพุทธรูปขนาดใหญ่ที่วิหารพระมงคลบพิตร 6) ถ่ายภาพ ที่ระลึกเศียรพระพุทธรูปหินทรายที่วัดมหาธาตุ 7) กราบสักการะพระนอนองค์ใหญ่สีขาวที่วัดโลกยสุธาราม 8) เยี่ยมชมโบราณสถานแห่งประวัติศาสตร์ที่วัดพุทไธสวรรย์ 9) ศึกษาประวัติศาสตร์ที่วัดพระเมรุราชิการาม 10) กราบไหว้หลวงพ่อยิ้มที่วัดท่าการ้อง 11) เยี่ยมชมโบราณสถานแห่งชาติที่วัดมเหยงคณ์ 12) กราบสักการะพระปราสาทองค์ใหญ่ที่วัดพระราม 13) เยี่ยมชมสถาปัตยกรรมพระเจดีย์ภูเขาทองใหญ่ ที่วัดภูเขาทอง 14) ชมวิวบนเกาะกลางแม่น้ำเจ้าพระยาที่วัดนิเวศน์ธรรมประวัติราชวรวิหาร และ 15) เยี่ยมชมและกราบนมัสการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา โดยตัวแปรของรูปแบบนี้มีระดับ Eigenvalue เท่ากับ 3.680 และมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.973

รูปแบบที่ 3 **ท่องอยุธยา ศึกษาแหล่งประวัติศาสตร์** ประกอบด้วย 1) แต่งชุดไทยกราบไหว้ เจดีย์แปดเหลี่ยมที่วัดพระงาม 2) เยี่ยมชมหลังคาพระอุโบสถประดับช่อฟ้าใบระกาทางหงส์ที่ วัดสุวรรณาการารามราชวรวิหาร 3) เยี่ยมชมโบราณสถานวัดบรมพุทธาราม 4) เยี่ยมชมโบราณสถาน ที่วัดกุฎีดาว 5) ชมสถาปัตยกรรมดั้งเดิมของสถานีกาการค้าตัดซ์ที่หมู่บ้านฮอลันดา 6) ศึกษาประวัติ

ความเป็นมาของชาวโปรตุเกสในสมัยอยุธยา และชมหลุมฝังศพชาวโปรตุเกสที่หมู่บ้านโปรตุเกส 7) ศึกษาประวัติศาสตร์ที่วัดนักบุญยอเซฟ 8) ชมหุ่นขี้ผึ้งของท้าวทองกีบม้า (ราชินีขนมไทย) ที่หมู่บ้านญี่ปุ่น 9) กราบนมัสการหลวงพ่อกษัตริย์ที่วัดแม่นางปลื้ม 10) เยี่ยมชมโบราณสถานและไหว้พระที่วัดเชิงท่า 11) ศึกษาหาความรู้ที่สถาบันอยุธยาศึกษา 12) เยี่ยมชมความงดงามของลายปูนปั้นที่วัดราชบูรณะ 13) ศึกษาเรียนรู้จากพิพิธภัณฑ์เรือไทย 14) เยี่ยมชมพระที่นั่งพิมานรัตยาและหอส่งก้อง ณ พระราชวังจันทร์เกษม 15) ศึกษาประวัติศาสตร์และไหว้พระที่วัดกษัตริย์ราชวรวิหาร 16) เยี่ยมชมความงดงามของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ จันทรเกษมหรือวังหน้า และ 17) ศึกษาประวัติศาสตร์ที่ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา โดยตัวแปรของรูปแบบนี้มีระดับ Eigenvalue เท่ากับ 2.259 และมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.983

รูปแบบที่ 4 **ชีวชีว กินลม ชมวิว วัฒนธรรมเมืองกรุงเก่า** ประกอบด้วย 1) ล่องเรือชมข้างอาน้ำ (หมู่บ้านข้างเพนียดหลวง) ริมแม่น้ำลพบุรี 2) ชี่ข้างชมเมืองเก่า (วังข้างอยุธยา แล เพนียด) 3) นั่งรถรางชมเมืองเก่า 4) ชม ชิม ซื้อป เมล่อน ที่ฟาร์มเมล่อน Papa'SAM 5) กางเต็นท์ที่ Yaks Park 6) ล่องเรือไหว้พระ 9 วัด รอบเกาะเมืองอยุธยา 7) นั่งเรือรอบเกาะเมืองอยุธยา 8) ชมวิถีชีวิตริมแม่น้ำเจ้าพระยา ณ เกาะเกิด และ 9) เที่ยวงานประเพณีสงกรานต์กรุงเก่า “เล่นน้ำกับข้าง” โดยตัวแปรของรูปแบบนี้มีระดับ Eigenvalue เท่ากับ 1.585 และมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.964

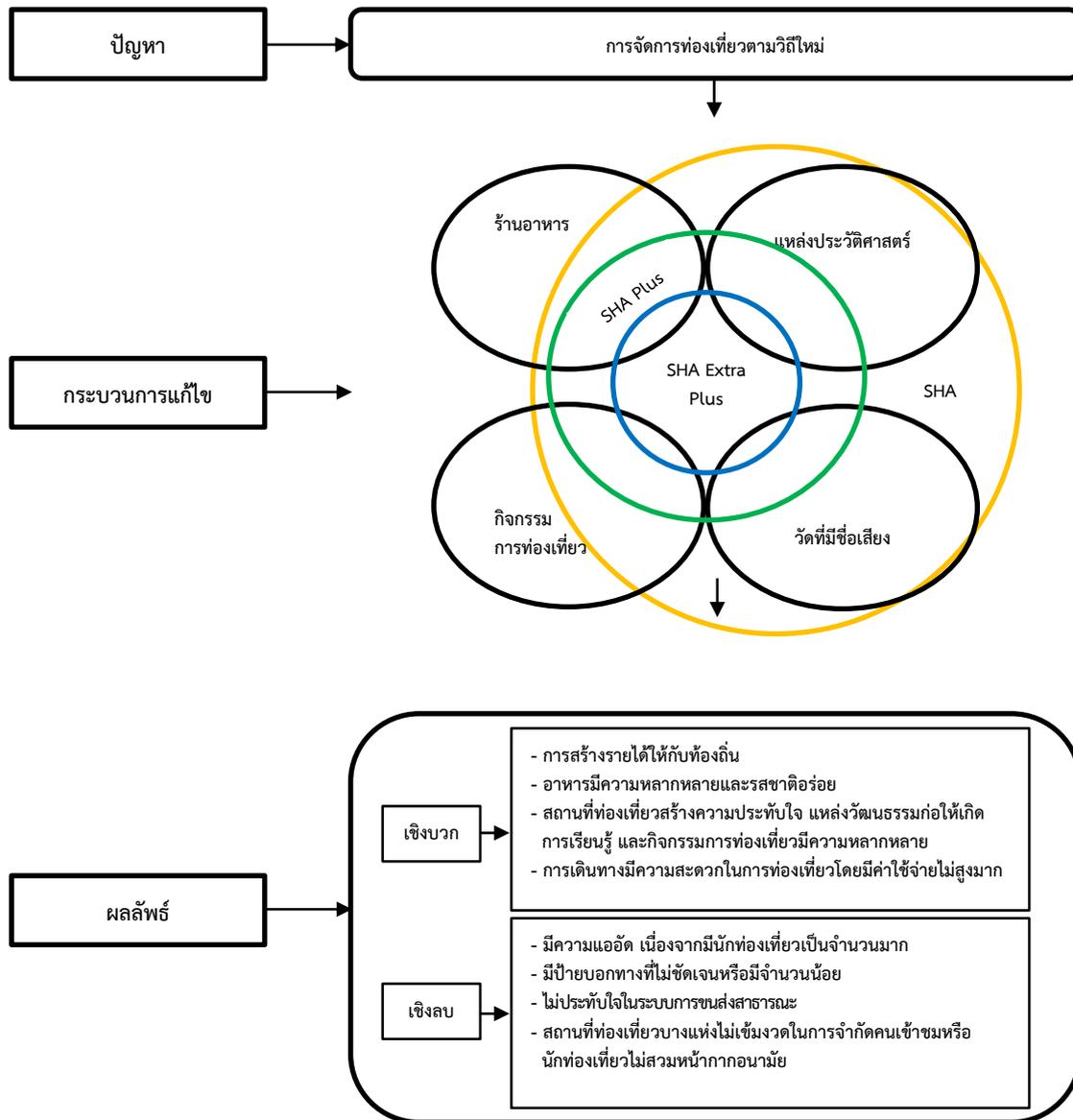
อภิปรายผล

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์พบว่ารูปแบบการท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาสามารถจัดได้ 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่ 1 **อยุธยาพาชม ล้มลองอาหารเลิศรส** รูปแบบที่ 2 **มนต์เสน่ห์แห่งธรรม เพชรเม็ดงาม อยุธยาเมืองมรดกโลก** รูปแบบที่ 3 **ท่องอยุธยา ศึกษาแหล่งประวัติศาสตร์** และรูปแบบที่ 4 **ชีวชีว กินลม ชมวิว วัฒนธรรมเมืองกรุงเก่า** ทั้งนี้เป็นเพราะรูปแบบที่ 1 เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับร้านอาหาร รูปแบบที่ 2 เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับวัดที่มีชื่อเสียงหรือได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก รูปแบบที่ 3 เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับแหล่งประวัติศาสตร์ และรูปแบบที่ 4 เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุพัตรา คำจันทร์ และนนทิภัค เพียรโรจน์ (2558) ที่กล่าวไว้ว่ารูปแบบการท่องเที่ยวของอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวไทย มี 5 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่ 1 มนต์เสน่ห์ธรรมะ และชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง รูปแบบที่ 2 ธรรมชาติที่ลงตัวกลางเมืองคนดี รูปแบบที่ 3 ท่องเที่ยวชุมชนลุ่มน้ำตาปี รูปแบบที่ 4 ชมหิ่งห้อยคลองร้อยสาย และรูปแบบที่ 5 สุขภาพตามงานที่สร้างได้ นอกจากนี้รูปแบบการท่องเที่ยวยังสอดคล้องกับแนวคิดของปิรันธ ซินโซติ และธีระวัฒน์ จันทิก (2559) เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มี 5 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่ 1 แหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ รูปแบบที่ 2 ผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ รูปแบบที่ 3 ชุมชนเชิงสร้างสรรค์ รูปแบบที่ 4 กิจกรรมหรือสินค้าเชิงสร้างสรรค์ และรูปแบบที่ 5 การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงรูปแบบการท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ทำให้เกิดปัญหาการจัดการท่องเที่ยว เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีจำนวนน้อย ซึ่งสาเหตุเกิดจากความวิตกกังวลว่าสถานที่ท่องเที่ยวชื่อดังจะมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรค COVID-19 และไม่แน่ใจว่าสถานที่ท่องเที่ยวมีมาตรการในการควบคุมโรคมากนักน้อยเพียงใด จึงควรมีกระบวนการนำรูปแบบการท่องเที่ยว 4 รูปแบบมาจัดการปรับปรุงแก้ไขให้ได้มาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย เพื่อให้ได้รับตราสัญลักษณ์ SHA,

SHA Plus และ SHA Extra Plus ตามลำดับ จนกระทั่งได้ผลลัพธ์ที่เกิดประโยชน์ต่อจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ การสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่น อาหารมีความหลากหลายและรสชาติอร่อย สถานที่ท่องเที่ยวสร้างความประทับใจ แหล่งวัฒนธรรมก่อให้เกิดการเรียนรู้ และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย

สรุป

ผลการศึกษาพบว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมมากที่สุด คือ นมัสการหลวงพ่โตที่วัดพนัญเชิงวรวิหาร โดยวัดมีมาตรการการท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ที่เป็นไปตามเกณฑ์ของกรมควบคุมโรค จนได้ตราสัญลักษณ์ SHA ส่วนแรงจูงใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในแต่ละประเด็นที่มีค่าร้อยละมากที่สุด ได้แก่ การทราบข้อมูลการท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ต/แอปพลิเคชัน ปัจจัยที่มีผลต่อการเดินทางมาท่องเที่ยว คือ ระยะทางใกล้กรุงเทพมหานคร วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยว คือ ต้องการพักผ่อนหย่อนใจ และการชำระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการท่องเที่ยวตามมาตรการเยียวยาของรัฐบาล คือ ไม่ได้ใช้สิทธิ์โครงการ เรื่องความสะดวกในการมาท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในแต่ละประเด็นที่มีค่าร้อยละมากที่สุด ได้แก่ จำนวนครั้งที่เดินทางมาท่องเที่ยว คือ มากกว่า 4 ครั้งต่อปี ช่วงวันที่เดินทางท่องเที่ยว คือ วันเสาร์ - วันอาทิตย์ บุคคลที่ร่วมเดินทางท่องเที่ยว คือ ครอบครัว พาหนะที่ใช้เดินทางท่องเที่ยว คือ รถยนต์ส่วนตัว จำนวนวันที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยว คือ 1 วัน และประเภทของที่พักที่เลือก คือ ประเภทอื่น ๆ เช่น ไม่พักค้างคืน เป็นต้น และความพึงพอใจในการท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีระดับความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อีกทั้งในส่วนของสถานที่ท่องเที่ยวที่มีมาตรการควบคุมโรค COVID-19 ตามมาตรฐานของกรมควบคุมโรค โดยมีจุดบริการเจลแอลกอฮอล์ นักท่องเที่ยวสวมใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลาที่อยู่ในสถานที่ท่องเที่ยว และการเดินทางท่องเที่ยวในแต่ละจุดมีความสะดวกและปลอดภัยจากโรค COVID-19

ในประเด็นของรูปแบบการท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาพบว่าสามารถจัดรูปแบบการท่องเที่ยวได้ 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่ 1 อยุธยาพาชิม ลิ้มลองอาหารเลิศรส รูปแบบที่ 2 มนต์เสน่ห์แห่งธรรม เพชรเม็ดงาม อยุธยาเมืองมรดกโลก รูปแบบที่ 3 ท่องอยุธยา ศึกษาแหล่งประวัติศาสตร์ และรูปแบบที่ 4 ชิวชิว กินลม ชมวิว วัฒนธรรมเมืองกรุงเก่า โดยแต่ละรูปแบบการท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ต้องเป็นไปตามหลัก DMHTTA

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์พบว่ารูปแบบการท่องเที่ยวตามวิถีใหม่สามารถจัดได้ 4 รูปแบบ คือ ร้านอาหาร วัดที่มีชื่อเสียงหรือได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก แหล่งประวัติศาสตร์ และกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ ๆ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยว สถานประกอบการร้านอาหาร ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวและโรงแรม ควรเร่งดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานของกรมควบคุมโรค เพื่อลดความเสี่ยงในการติดเชื้อและป้องกันการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 อีกทั้งเพื่อสร้างความมั่นใจและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวโดยควรดำเนินการเพื่อขอรับตราสัญลักษณ์ SHA, SHA Plus และ SHA Extra Plus นอกจากนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและบริษัทนำเที่ยวสามารถจัดทำโปรโมชันในรูปแบบโปรแกรมทัวร์ที่หลากหลายแพ็คเกจโดยการนำรูปแบบจากการวิจัยไปประยุกต์ให้เป็นทางเลือกแก่นักท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวให้มากขึ้นทำให้รายได้ของชุมชนเพิ่มขึ้นภายใต้การท่องเที่ยวตามวิถีใหม่

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบรูปแบบการท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่สำคัญ 4 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 อยุธยาพาชิม ลิ้มลองอาหารเลิศรส รูปแบบที่ 2 มนต์เสน่ห์แห่งธรรม เพชรเม็ดงาม อยุธยาเมืองมรดกโลก รูปแบบที่ 3 ท่องอยุธยา ศึกษาแหล่งประวัติศาสตร์ และรูปแบบที่ 4 ชิวชิว กินลม ชมวิว วัฒนธรรมเมืองกรุงเก่า สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยควรให้ความสำคัญกับการสร้างความเชื่อมั่นในการใช้บริการการท่องเที่ยวและได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยว รูปแบบตามวิถีใหม่แก่นักท่องเที่ยว สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวตามวิถีใหม่ของอำเภออื่น ๆ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อให้ทราบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในทุกพื้นที่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา หรือใช้อยุธยาโมเดลในการทำวิจัยของจังหวัดอื่น ๆ เพื่อสร้างรายได้กับท้องถิ่นของจังหวัดนั้น ๆ เพิ่มขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณรายจ่ายจากรายได้มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเภทมหาวิทยาลัย โดยสถาบันวิจัยและพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2565). *สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทย รายจังหวัด ปี 2564*. สืบค้น 12 พฤษภาคม 2565. จาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=630.
- ธนภูมิ ปองเสงี่ยม และวารชต์ มัธยมบุรุษ. (2558). แผนพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารอารยธรรมศึกษาโขง-สาละวิน*, 6(2), 95-111.
- ปรีรันท์ ชิมโชค และธีระวัฒน์ จันทิก. (2559). รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 9(1), 250-268.
- วันทนีย์ แสนภักดี. (2562). แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอยุธยาเมืองมรดกโลก. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 9(1), 36-49.
- วารชต์ มัธยมบุรุษ. (2562). โครงสร้างของระบบการท่องเที่ยว. *วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย*, 14(1), 94-102.
- ศุทธิฎา ธารรัตน์สุวรรณ. (2563). ผลกระทบเชื้อไวรัส COVID-19 ต่อวิกฤตการท่องเที่ยวของประเทศไทย (Impact of COVID-19 on Tourism Sector in Thailand). *บทความวิชาการสำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา*, 10(15), 1-22.
- สิริมา ชัยกุล, จิรโชค วีระสย, เสาวคนธ์ สุดสวาท และวรรณภา แผนมุนิน. (2562). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในพื้นที่ภาคใต้แถบทะเลอันดามัน. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 9(2), 376-389.
- สุพัตรา คำจันทร์ และนนทิกัด เพียรโรจน์. (2558). รูปแบบการท่องเที่ยวของอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวไทย. *วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ*, 6(2), 112-122.
- Dixit, S.K. (2020). *Tourism in Asian Cities*. London, UK: Routledge.

ชุดความคิดของวิทยากรการเกษตรในจังหวัดแพร่
THE SET OF IDEAS BY AGRICULTURAL GUEST SPEAKERS
IN PHRAE PROVINCE

ประไพพรรณ ก้าวเกษม

Praphaiphon Kewkasem

นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

Doctor of Philosophy (Thai), Faculty of Liberal Arts, Phayao University

วรวรรณ ศรียาภัย, วรัญญา ยิ่งยงศักดิ์

Worawat Sriyabhaya, Warunya Yingyongsak

ภาควิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

Faculty of Liberal Arts, Phayao University

บุญยงค์ เกศเทศ

Boonyong Ketthet

สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

School of Liberal Art, Walailak University

E-mail: praphaiphankew@gmail.com

Received May 5, 2022; Revised May 27, 2022; Accepted August 28, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชุดความคิดในสัมพันธสารของวิทยากรการเกษตรในจังหวัดแพร่ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ 2) เครื่องบันทึกเสียง 3) วิดีทัศน์ สำหรับข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นต้นบทสัมภาษณ์และต้นบทบรรยาย จำนวนทั้งสิ้น 15 ต้นบท จากวิทยากรการเกษตรกรในจังหวัดแพร่ จำนวน 12 คน ซึ่งทำการรวบรวมข้อมูลในระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2564

ผลการวิจัยพบว่า ชุดความคิดในสัมพันธสารการเกษตรที่ศึกษาผ่านกลวิธีภาษาได้นำเสนอชุดความคิดของวิทยากรการเกษตร จำนวน 4 ชุดความคิด คือ 1) ชุดความคิดด้านกบองค์ความรู้เกษตร 2) ชุดความคิดด้านเกษตรกร 3) ชุดความคิดด้านทัศนต่อวิถีการเกษตร 4) ชุดความคิดด้านทัศนต่อปัจจัยทางการเกษตร ทั้งนี้ ชุดความคิดดังกล่าวล้วนสะท้อนอุดมการณ์ ชุมชนปฏิบัติการเกษตรวิถีปฏิบัติการทางสังคม และนโยบายภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญในการนำเสนอ “อุดมการณ์ทางการเกษตร”

คำสำคัญ: ชุดความคิด, สัมพันธสาร, กลวิธีทางภาษา, วิทยากรการเกษตร, ระบบเกษตร

Abstract

This article aimed to analyze the sets of ideas presented in the discourse of agricultural guest speakers in Phrae Province. The data was qualitative research using interviews, a recorder, and video. The data used for analysis included 15 interviews and lectures from 12 agricultural guest speakers in Phrae Province. The data was collected

from May to September 2021. The results revealed the four sets of ideas in agricultural discourse that included 1) a set of the agricultural knowledge ideas, 2) a set of the farmers' ideas, 3) a set of views on agricultural ways of life, and 4) a set of the views on agricultural factors. However, all sets of ideas reflected ideology, community agricultural practices, social practice, and policy of the government sector and their important roles in presenting Agricultural Ideals.

Keywords: The set of ideas, Discourse, Linguistic Strategies, Agricultural guest speakers, Agricultural System

บทนำ

การพูดในฐานะวิทยากรเป็นการพูดในที่ชุมชนประเภทหนึ่ง การสื่อสารมีทั้งสถานการณ์ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยวิทยากรต้องสื่อสารกับผู้ร่วมงานให้ได้รับความรู้หรือสัมพันธสารตามวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร โดยวิทยากรจะต้องมีความรู้ความสามารถในเรื่องที่พูด มีความน่าเชื่อถือเป็นผู้มีศิลปะในการใช้ภาษา ฯลฯ ในแต่ละสถานการณ์การสื่อสาร การพูดของวิทยากรแต่ละคนย่อมมีแบบแผนที่มีทั้งเหมือนกันและแตกต่างกัน เนื่องจาก “วิธีพูดมักสัมพันธ์กับวิถีคิด และวิถีคิดก็นำไปสู่การเลือกใช้ถ้อยคำ ไวยากรณ์ รูปแบบ และประเภทสัมพันธสาร เพื่อสร้างและผลิตตัวบทเพื่อสื่อสารออกไป” (จันทิมา อังคพณิชกิจ, 2561) ซึ่งตัวบทที่สื่อสารออกป็นั้นจะมีชุดความคิดของวิทยากรแฝงอยู่ด้วยการที่วิทยากรจะสร้างความสำเร็จในการสื่อสารได้นั้น จันทิมา อังคพณิชกิจ (2561) ได้อธิบายว่า คนเราจะสร้างความสำเร็จให้กับตนเองได้ จะต้องรู้ถึงสภาพแวดล้อมของสถานการณ์และบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่ตนใช้ชีวิตอยู่ ประกอบกับความรู้ความสามารถในการสื่อสารและการเลือกใช้ถ้อยคำภาษาที่เหมาะสมอย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ ซึ่งต้องอาศัยความรู้ทางภาษาระดับเหนือกว่าประโยค ความรู้ทางไวยากรณ์ ภาษา และต้องมีทักษะทางสังคมวัฒนธรรมประกอบกัน ทั้งหมดนี้เรียกว่า ภาษาระดับสัมพันธสาร (discourse) กระบวนการทางภาษาดังกล่าวนี้ เป็นปรากฏการณ์ในการเป็นวิทยากรทุกรูปแบบ รวมถึงการเป็นวิทยากรในกระบวนการส่งเสริมเกษตรของรัฐด้วย

บทความวิจัยนี้มุ่งนำเสนอผลการศึกษาเชิงพื้นที่ในจังหวัดแพร่ จากการศึกษาผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์และสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในการอบรมเกษตรกรของวิทยากรการเกษตรซึ่งปฏิบัติงานในสังกัดสถาบันการศึกษาและหน่วยงานส่งเสริมเกษตรเพื่อรวบรวมตัวบทสัมพันธสารและศึกษาชุดความคิดทางการเกษตรที่แฝงในภาษาของตัวบท โดยกระบวนการทางภาษาได้ทำให้เห็นถึงความคิด ความรู้ ความเชื่อ อุดมการณ์ และการชี้แนะแนวคิดแนวปฏิบัติทางการเกษตรของวิทยากรการเกษตรที่ส่งไปยังกลุ่มเกษตรกรในแต่ละสถานการณ์การสื่อสาร อันจะนำไปสู่การสร้างความเข้าใจกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้และวิถีปฏิบัติการทางการเกษตรของวิทยากรการเกษตรซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต้องปฏิบัติงานให้บรรลุนโยบายของรัฐ และผลการวิจัยยังสะท้อนให้ตัวชี้วัดบางประการตามกระแสของการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งข้อมูลเหล่านี้ยังเป็นแนวทางในการพัฒนาและจัดการกระบวนการส่งเสริมเกษตรของรัฐ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาชุดความคิดของวิทยากรการเกษตรในจังหวัดแพร่

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรในสังคมไทย และกระบวนการศึกษาวิเคราะห์สัมพันธสารและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมข้อมูลศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถสรุปโดยสังเขปได้ดังนี้

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับการเกษตรในสังคมไทย

สังคมไทยมีฐานรากมาจากเกษตรกรรม การเกษตรจึงเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศและมีความสำคัญต่อการดำรงชีพ หลังจาก 15 กุมภาพันธ์ 2493 ที่ประเทศไทยเริ่มตั้ง “สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ” ปัจจุบันคือ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) และในปี พ.ศ. 2504 เป็นครั้งแรกที่ประเทศไทยเริ่มดำเนินแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผลของแผนฯ แรกนี้ เศรษฐกิจขยายตัวถึงร้อยละ 8 ต่อปี จากที่ตั้งเป้าไว้ร้อยละ 5.5 ต่อปี ถือว่าประสบความสำเร็จ (เศรษฐศาสตร์ดอทคอม, 2554) ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตจากเกษตรธรรมชาติเป็นการผลิตในเชิงการค้า การผลิตรูปแบบนี้จะใช้รูปแบบการสังเคราะห์เคมี เช่น ใช้ปุ๋ยเคมี ใช้ฮอร์โมนสังเคราะห์ รวมทั้งสารเคมีป้องกันกำจัด เพื่อเพิ่มผลผลิตและผลตอบแทน (นิพนธ์ ไชยมงคล, 2546) อย่างไรก็ตาม จากการสะท้อนปัญหาบ่งชี้ว่าการเกษตรแผนใหม่เป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน กอปรกับกระแสสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ผลักดันแนวทางการสร้างสมดุลระหว่างการเกษตรกับสิ่งแวดล้อม ทั้งยังช่วยฟื้นฟูระบบนิเวศเพื่อใช้แก้ปัญหา จึงเกิดแนวคิด “ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน” เพื่อการพึ่งพาตนเองขึ้น เมื่อการเกษตรกำลังถูกมองเป็นปัญหาการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน การดำเนินไปภายใต้สัมพันธสารการพัฒนาของชาติที่ต้องดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ต่อเนื่อง ยั่งยืน ซึ่งแปรผกผันกับการเกษตรที่ต้องการเชิงปริมาณ ผลผลิตที่มาก รวดเร็ว ระยะเวลา จึงพึงปุ๋ยและสารป้องกันกำจัดรูปแบบเคมี ที่กลับทำลายทรัพยากรต่าง ๆ ในที่สุดการเกษตรของไทยจำเป็นต้องกลับมาเรียนรู้กันใหม่ อาทิ ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นระบบเกษตรกรรมธรรมชาติ ร่วมกับการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาปรับใช้ตามแนวทางเกษตรปราดเปรื่อง (smart farm) กระบวนการส่งเสริมเกษตรของหน่วยงานรัฐจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามบริบทและพัฒนาไปสู่การจัดทำ การเกษตรในรูปแบบใหม่ เพื่อให้เกษตรกรสามารถปรับตัวอยู่กับสถานะสังคม เศรษฐกิจ การค้า และการเมืองได้ สัมพันธสารของวิทยาการทางการเกษตรจังหวัดแพร่จึงถูกประกอบสร้างขึ้นเป็นตัวบทเพื่อถ่ายทอดแก่เกษตรกร สัมพันธสารเหล่านี้ได้สะท้อนถึงการเป็นตัวชี้วัดหนึ่งตามกระแสของการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งจากการสืบค้นยังไม่พบการวิจัยในประเด็นเหล่านี้

2. องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการศึกษาวิเคราะห์สัมพันธสารและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ชุดความคิดในสัมพันธสารจึงเป็นระเบียบวิธีการวิเคราะห์ภาษาในระดับสัมพันธสาร (discourse) ในมิติของภาษาและการสื่อสารเพื่อการตอบคำถามทางภาษาศาสตร์ เช่น ปรากฏการณ์ทางโครงสร้างของภาษา หรือไวยากรณ์ภาษา ฯลฯ หรืออาจต้องตอบคำถามอื่น ๆ เชิงสหวิทยาการสำหรับผู้สนใจบทบาทและหน้าที่ของภาษาในสังคม รวมไปถึงรูปแบบต่าง ๆ ของการสื่อสารในสังคม เช่น การสนทนา ภาษาใช้สื่อ (media) เป็นต้น ทั้งนี้ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับการสื่อสารในสังคมนั้น เมื่อต้องวิเคราะห์สัมพันธสารก็เพื่อที่จะทำให้การศึกษาวิเคราะห์แง่มุมต่าง ๆ ของโครงสร้างและหน้าที่ของภาษาที่ใช้ในการสื่อสารชัดเจนและมีมิติมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาว่าภาษาในฐานะเป็นการกระทำทางสังคมมนุษย์อย่างหนึ่ง การวิเคราะห์ภาษาจึงมิใช่เพียงการทำความเข้าใจลักษณะทางภาษาเท่านั้น

แต่จะทำให้เข้าใจมนุษย์ที่ใช้ภาษานั้นเป็นเครื่องมือหนึ่งของการสื่อสารอยู่ในสังคมนั้นไปด้วย (จันทิมา อังคพณิชกิจ, 2561) แนวคิดการวิเคราะห์สัมพันธ์สารนี้จึงนำมาสู่การศึกษาแนวทางการวิเคราะห์ด้วยบท ทั้งข้อเขียนและคำพูดในโครงสร้างและตัวบท ของ แวน ไดค์ (van Dijk, 2009 อ้างถึงใน ณิชพร พานโพธิ์ทอง, 2556) ซึ่งเสนอว่า งานวาทกรรมศึกษาเชิงวิพากษ์ต้องมีทั้งการวิเคราะห์ระดับจุลภาค (ตัวบท) และระดับมหภาค (สังคม) เช่น หากงานวิจัยนั้นศึกษาประเด็นเกี่ยวกับการเหยียดเชื้อชาติในรายงานข่าวประเทศหนึ่ง ก็ต้องมีทั้งการวิเคราะห์ตัวบทข่าวและการวิเคราะห์บริบททางสังคมของประเทศนั้นด้วย ซึ่งตัวอย่างงานวิจัยที่สอดคล้องกับแนวคิดนี้ เช่น งานของ กมลรัตน์ เพ็ชรขาวเขียว และจันทิมา อังคพณิชกิจ (2563) ที่ได้ศึกษาประเด็นวาทกรรมและอุดมการณ์เกี่ยวกับป่าในสังคมไทยในข่าวหนังสือพิมพ์ ก็ต้องมีทั้งการวิเคราะห์ตัวบทข่าวและการวิเคราะห์บริบททางสังคมของประเทศด้วย ทั้งนี้ ในส่วนของการวิเคราะห์ตัวบทซึ่งเป็นการศึกษาข้อเขียนและคำพูดที่เป็นรูปธรรมสามารถเชื่อมโยงเราไปสู่ประเด็นที่เป็นนามธรรมได้ เช่น กรณีการใช้อำนาจในทางมิชอบ ความไม่เท่าเทียม หรือความอยุติธรรมได้ แวน ไดค์ พิจารณาว่า ภาษาระดับต่าง ๆ รวมถึงอวัจนภาษาสัมพันธ์กับอำนาจ ซึ่งผู้ที่ศึกษาต้องวิเคราะห์ไม่ใช่ว่าเรื่องกฎไวยากรณ์ เช่น คำนามในภาษาอังกฤษต้องมีคำนำหน้านาม หรือคำนามนับได้พหูพจน์ต้องมีหน่วยคำแสดงพหูพจน์เติมท้าย ฯลฯ แต่คือโครงสร้าง (structures) และกลวิธีทางภาษา (strategies) ในตัวบทที่สื่ออุดมการณ์บางอย่าง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรในสังคมไทย กระบวนการศึกษาวิเคราะห์สัมพันธ์สารและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมข้อมูลศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การศึกษาชุดความคิดในสัมพันธ์สารของวิทยากรการเกษตรในพื้นที่จังหวัดแพร่ มีเป้าหมายของการศึกษามีใช่เพียงการวิเคราะห์กระบวนการทางภาษาในสัมพันธ์สารเท่านั้น แต่คือการวิเคราะห์วิธีคิดและการเปิดเผยความคิดที่แฝงอยู่ในสัมพันธ์สารของวิทยากรการเกษตรในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลวิจัยภาคสนามโดยการสุ่มแบบเจาะจงในพื้นที่จังหวัดแพร่ ระหว่างเดือนพฤษภาคม - กันยายน 2564 และมีกระบวนการในการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์สาร กลวิธีทางภาษา แนวคิดการวิเคราะห์ตัวบทสัมพันธ์สาร และระบบการเกษตร ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวบท โครงสร้างสัมพันธ์สารและกลวิธีทางภาษาในการสื่อสารชุดความคิดทางการเกษตร

2. การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) และเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการศึกษาดูงานในแปลงเกษตรหรือการอบรมของวิทยากรการเกษตรกลุ่มนักวิชาการสังกัดสถาบันการศึกษาและสังกัดหน่วยงานส่งเสริมเกษตร จำนวน 12 คน รวบรวมตัวบทได้ จำนวน 15 ตัวบท ดังมีขั้นตอนต่อไปนี้

2.1 ศึกษาและคัดเลือกวิทยากรการเกษตร โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติความรู้ความชำนาญเฉพาะทางด้านการเกษตรและศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเป็นวิทยากรการเกษตรแก่เกษตรกร นักเรียนนักศึกษา และผู้สนใจ

2.2 รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการบรรยายในการนำชมแปลงเกษตรหรือการอบรม

2.3 นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 2.2 ทั้งจากการบันทึกเสียงสัมภาษณ์และวิดีโอที่ค้นมาถ่ายถอดเป็นลายลักษณ์อักษร กรณีวิทยากรการเกษตรพูดภาษาไทยถิ่นเหนือได้ถ่ายทอดเสียงด้วยอักษรภาษาไทย

มาตรฐานโดยยึดหลักการถ่ายทอดความและอักษรวิธีถ่ายทอดเสียงภาษาไทยถิ่นเหนือของยุทธพร นาคสุข (2561) โดยผู้วิจัยได้บันทึกตารางบันทึกถ่ายทอดเสียงพูดของวิทยากรการเกษตร

2.4 ทำการพิสูจน์อักษรบันทึกตารางบันทึกถ่ายทอดเสียงพูดของวิทยากรการเกษตร

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) คือวิทยากรการเกษตร ผู้วิจัยได้กำหนด 2 กลุ่มย่อย คือ วิทยากรการเกษตรกลุ่มนักวิชาการสังกัดสถาบันการศึกษาและวิทยากรการเกษตรกลุ่มนักวิชาการสังกัดหน่วยงานส่งเสริมเกษตร ซึ่งได้กำหนดคุณสมบัติของวิทยากรการเกษตรและการสุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

3.1 เกณฑ์คุณสมบัติของวิทยากรการเกษตร ได้แก่

3.1.1 มีความรู้ความชำนาญเฉพาะทางด้านการเพาะปลูกพืช การเลี้ยงปศุสัตว์ การประมง และศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

3.1.2 มีประสบการณ์ในการเผยแพร่ความรู้เฉพาะทางไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือมีผลงานวิชาการ หรือมีความชำนาญเฉพาะในการส่งเสริมการเกษตรแก่เกษตรกร หรือมีการบริการวิชาการที่ต้นสังกัดรับรอง/ตามที่ต้นสังกัดมอบหมาย

3.1.3 มีความยินดีในการให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และ/หรือ

3.1.4 มีความยินดีให้ผู้วิจัยเข้าเยี่ยมชมและสังเกตการณ์ในการอบรมเกษตรกร

3.2 การสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีเจาะจงวิทยากรการเกษตรกลุ่มนักวิชาการสังกัดสถาบันการศึกษา คือมหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ จำนวน 2 คน และวิทยากรการเกษตรกลุ่มนักวิชาการสังกัดหน่วยงานส่งเสริมเกษตรในพื้นที่จังหวัดแพร่ ที่มีความยินดีให้ข้อมูลและไม่จำกัดด้านพื้นที่ จำนวนอย่างต่ำ 8 คน ทั้งนี้ ผลจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยสามารถสัมภาษณ์และศึกษาดูงานวิทยากรการเกษตรทั้งสองกลุ่มนี้ได้ จำนวน 12 คน ได้แก่

3.2.1 วิทยากรการเกษตรกลุ่มนักวิชาการสังกัดสถาบันการศึกษา มีจำนวน 2 คน ได้แก่ อาจารย์ประจำหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการผลิตพืช คือ วิทยากรการเกษตร 1 และอาจารย์ประจำหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรป่าไม้ คือ วิทยากรการเกษตร 2

3.2.2 วิทยากรการเกษตรกลุ่มนักวิชาการสังกัดหน่วยงานส่งเสริมเกษตร ในจังหวัดแพร่ มีจำนวน 10 คน ดังนี้

3.2.2.1 วิทยากรการเกษตรสำนักงานเกษตรจังหวัดแพร่ จำนวน 1 คน ได้แก่ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ กลุ่มงานอารักขาพืช คือ วิทยากรการเกษตร 3

3.2.2.2 วิทยากรการเกษตรสำนักงานเกษตรอำเภอร่องวาง จำนวน 2 คน ได้แก่ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ คือ วิทยากรการเกษตร 4 และนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ คือ วิทยากรการเกษตร 5

3.2.2.3 วิทยากรการเกษตรสำนักงานเกษตรอำเภอลอง จำนวน 3 คน ได้แก่ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษ คือ วิทยากรการเกษตร 6 และนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ จำนวน 2 คน คือ วิทยากรการเกษตร 7 และ วิทยากรการเกษตร 8

3.2.2.4 วิทยากรการเกษตรสำนักงานเกษตรอำเภอสอง จำนวน 1 คน ได้แก่ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษ คือ วิทยากรการเกษตร 9

3.2.2.5 วิทยากรการเกษตรสำนักงานเกษตรอำเภอหนองม่วงไข่ จำนวน 3 คน ได้แก่ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ คือ วิทยากรการเกษตร 10 และนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ จำนวน 2 คน คือ วิทยากรการเกษตร 11 และ วิทยากรการเกษตร 12

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกถ่ายทอดคำพูดวิทยากรการเกษตร ตารางวิเคราะห์โครงสร้างสัมพันธสารและชุดความคิดของวิทยากรการเกษตร ซึ่งประยุกต์จากแนวคิดการจำแนกรูปแบบข้อความตามประเภทของลองเอเคอร์ (Longacre, 1983 อ้างถึงใน สมทรง บุรุษพัฒน์, 2537; จันทิมา อังคพนดิชกิจ 2561)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม ผู้วิจัยได้รับอนุญาตให้บันทึกเสียงและบันทึกวีดิทัศน์ ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ ทำให้ได้ข้อมูลภาษา 2 ชุด ได้แก่

5.1 ข้อมูลการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากวิทยากรการเกษตรให้สัมภาษณ์ สำนักงานต้นสังกัด กรณีนี้ได้ข้อมูลสัมภาษณ์ คนละ 1 ตัวบท รวมเป็นตัวสัมภาษณ์ 4 ตัวบท

5.2 ข้อมูลการบรรยาย ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์ให้เข้าสังเกตการณ์และมีส่วนร่วมในการอบรมเกษตรกร กรณีนี้ได้ข้อมูลการบรรยาย คนละ 1 ตัวบท รวมเป็นตัวบทบรรยาย 11 ตัวบท

6. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ชุดความคิดของวิทยากรการเกษตรกรในจังหวัดแพร่ ผ่านกลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในตัวบท ซึ่งตัวชี้วัดที่ใช้ในการจำแนกชุดความคิดคือ การปรากฏร่วมของศัพท์และกลวิธีทางภาษา โดยเฉพาะกลวิธีการเชื่อมโยงความ และกลวิธีทางวัจนปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรม

7. การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย โดยการอธิบายผลตามกระบวนการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) และสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า ชุดความคิดทางการเกษตรที่นำเสนอผ่านตัวบทสัมภาษณ์และตัวบทบรรยาย ได้แก่ 1) ชุดความคิดที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ด้านเกษตร 2) ชุดความคิดที่เกี่ยวข้องกับทักษะต่อเกษตรกร 3) ชุดความคิดที่เกี่ยวข้องกับทักษะของวิธีการเกษตร และ 4) ชุดความคิดที่เกี่ยวข้องกับทักษะของปัจจัยทางการเกษตร โดยชุดความคิดดังกล่าวนี้ถูกประกอบสร้างเป็นตัวบทและสื่อสารผ่านกลวิธีทางภาษา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ชุดความคิดด้านองค์ความรู้เกษตร

ผลการศึกษาและวิเคราะห์ตัวบทสัมภาษณ์และตัวบทบรรยาย พบว่า วิทยากรการเกษตรมีชุดความคิดด้านองค์ความรู้เกษตร ดังต่อไปนี้

1.1 **ภูมิหลัง** คือความเป็นมา ความจำเป็นและความสำคัญ หลักการและเหตุผล ที่จะทำให้ทราบถึงที่มา-ที่ไป ของการทำงานการเป็นวิทยากร การศึกษาเรื่องหนึ่ง ๆ ให้เห็นแนวคิดหรือวิธีคิดในการออกแบบงานหรือวิธีการดำเนินการของงาน และเข้าใจหลักการและเหตุผลที่เลือกมาทำงานนั้น ๆ ผลการศึกษาและวิเคราะห์ตัวบทสัมภาษณ์และตัวบทบรรยายของวิทยากรการเกษตร พบว่ามีชุดความคิดเกี่ยวกับภูมิหลังจะมี 2 ชุดความคิด คือประวัติวิทยากรการเกษตรและภูมิหลังของการปฏิบัติงานในฐานะวิทยากร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

“(จบ ม.ปลายแล้วก็ไปต่ออะไรคะ) ปริญญาตรีมหาลัยเชียงใหม่ *คณะเกษตรศาสตร์ ... สาขาพืชสวน* (แล้วหลังจบทำงานเลยหรือว่าเรียนต่อ) ปริญญาโทจะเป็น...*สาขาวิทยาการจัดการ หลังเก็บเกี่ยวกับพวกการจัดการใช้ขั้นตอนการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว* ซึ่งชะลอการเสื่อมและรักษาคุณภาพผลผลิตอะคะ (สาขาที่เรียนกับตำแหน่งงานที่ทำในปัจจุบันมีผลประโยชน์ได้มากมายคะ) มาก

เพราะว่า**มันตรงสาขาที่เราเรียนปริญญาตรี...** (อิม แสดงว่าทิศทางทำให้ความรู้นักกว้างในมุมมองของ
เกษตรอำเภอ) ไขกว้างขึ้น บางที่ต้องไปเรียนถึง**การตลาด**ด้วย แล้วมองการตลาดให้ออก ...
(ในตำแหน่งงานปัจจุบันนี้ต้องไปเรียนเพิ่มมัย) **บางทีก็ต้องไปเรียนเพิ่มมันก็จะมีคอร์สเรียนสั้น ๆ ของ
มหาวิทยาลัยที่ให้เรา วิดีโอคอนเฟอเรนซ์ หรือว่าไปเรียนทางอินเทอร์เน็ต มันจะมีคอร์สสั้นเรียนเล็ก
ๆ น้อย ๆ สำหรับอย่างของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เขาจะมีคอร์สสั้น ๆ อยู่ในอินเทอร์เน็ตอยู่แล้ว”**
(วิทยากรการเกษตร 10, 2564)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นได้ว่าเมื่อมีภูมิหลังด้านการศึกษาจึงมีส่วนสำคัญในการนำ
ความรู้มาถ่ายทอด และเมื่อสถานการณ์เปลี่ยน ไม่อาจจะเป็นงานตามหน้าที่หรือนโยบายภาครัฐที่เปลี่ยน
รูปแบบ ก็ต้องพัฒนาหรือแสวงหาความรู้เพิ่มเติม จึงสะท้อนว่านโยบายการส่งเสริมเกษตรเปลี่ยนแปลง

1.2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเกษตร ในที่นี้จะหมายถึงความรู้ในตัววิทยากรการเกษตร
ซึ่งสามารถถ่ายทอดไปได้ โดยความรู้ที่ได้รับจากการค้นคว้า การฟัง-ได้ยิน การคิด รวมทั้งประสบการณ์
ผลการวิเคราะห์ตัวบทพบว่า ชุดความคิดด้านนี้มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะทางวิชาการของวิทยากร
การเกษตรแบบปัจเจก ซึ่งสะท้อนความรู้ความชำนาญที่แตกต่างกัน โดยพิจารณาจากการจัดอบรมแต่ละ
ครั้งมีการจัดสรรหัวข้อเรื่องในการบรรยายหรือสาธิตเฉพาะบุคคลตามแต่ความถนัดของวิทยากรการเกษตร
ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 2

“...เลามาจัดอันดับกันอีกที อันไหนที่อยากจะดำเนินการก่อนนะ อันนั้นมันเป็นเพียงแนวทางบ่ตาย
เป็นแนวทางที่เฮาเสนอว่า ถ้าบ่เผลอแล้วจะอ้อได้ เฮาบ่จำเป็นต้องอ้อหมด เอาที่เฮามีความพ้อมแล้วก็
เหมาะก็วิถีชีวิตและชุมชนของเฮาได้” (วิทยากรการเกษตร 3, 2564)

ตัวอย่างที่ 3

“อันนี้เป็นตัววิทยาศาสตร์อันหนึ่งละเนาะที่เป็นวิจัยมาเลาะ จะเป็นค่าซีเอ็นเรโซ (C/N Ratio)
ฮู้จักกั คืออะหยัง C ก็คือตัวคาร์บอนนะคับ N ก็คือ ไนโตรเจนเนาะ คาร์บอนมาจากไหน ก็มาจาก
สารอินทรีย์วัตถุ แล้วตัว N มาจากไหน มาจากขี้วัวหนาคับ...” (วิทยากรการเกษตร 7, 2564)

จากตัวอย่างที่ 2 และตัวอย่างที่ 3 เป็นการอบรมลดการเผาและการจัดการเศษวัสดุทาง
การเกษตรซึ่งจัดอบรมโดยสำนักงานเกษตรอำเภอลอง วิทยากรการเกษตรคนแรกทำหน้าที่เป็นวิทยากร
กระบวนการในการลงมติ ในขณะที่วิทยากรการเกษตรคนที่สองทำหน้าที่เป็นวิทยากรผู้บรรยาย

1.3 ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือทรัพยากรที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และนำมาใช้ประโยชน์ได้
จากผลการศึกษาและวิเคราะห์สัมพันธ์สารของวิทยากรการเกษตร พบว่ามีความเกี่ยวกับระบบเกษตรใน
ประเด็นธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 4

“**สุดท้ายผลกระทบ**ก็อยู่ที่ตัวคนทำนะคับเนาะ เรื่องสุขภาพของเฮาที่เสียง ลดการใช้สารเคมีต่าง ๆ
มันผลย่อมกลับมากะเฮา...” (วิทยากรการเกษตร 3, 2564)

1.4 การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเจ้าหน้าที่รัฐ ในที่นี้จะหมายถึงการที่วิทยากรการเกษตรอยู่
ในสถานะเจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำการตามหน้าที่ในตำแหน่งและตามนโยบาย โดยมีวัตถุประสงค์หรือ
มีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ หรือการรักษาประโยชน์ของส่วนรวมตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายของรัฐ
ผลการวิเคราะห์ตัวบท พบว่ามีชุดความคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเจ้าหน้าที่รัฐ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 5

“ทะเบียนเกษตรกร อันนี้รับผิดชอบโดยตรงเลยครับ เพราะมันเกี่ยวข้องกับนโยบายของรัฐเยอะเนาะ เรื่องเกษตรกร เพราะฉะนั้นเรื่อง**ทะเบียนเกษตรกร** **เกษตรกรตำบลจะรับผิดชอบเป็นหลัก** แต่ถ้า**งานจำเป็น อย่างเช่น แปลงใหญ่ งานโครงการต่าง ๆ** เนี่ย ก็จะเป็นงานที่คนที่รับผิดชอบโครงการ... นั้นแหละรับผิดชอบเป็นหลัก” (วิทยากรการเกษตร 4, 2564)

2. ชุดความคิดด้านทัศนต่อเกษตรกร

ผลการศึกษาและวิเคราะห์ตัวบทสัมภาษณ์ พบว่า ชุดความคิดด้านทัศนต่อเกษตรกร ได้แก่

2.1 การเรียนรู้และการปรับใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเกษตร รวมทั้งประสบการณ์ที่เคยปฏิบัติในมหาวิทยาลัยด้านเกษตรของผู้วิจัย ทำให้เข้าใจถึงปัจจัยในการทำเกษตรให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งปัจจัยสำคัญประการหนึ่งคือเกษตรกรและผู้ที่จะคิดจะทำเกษตรจะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตร สิ่งเหล่านี้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วซึ่งการทำเกษตรแต่ละประเภทก็ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมแตกต่างกัน ที่สำคัญคือเกษตรกรและผู้ที่จะคิดจะทำเกษตรจะต้องเรียนรู้ที่จะปรับใช้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมเกษตรของตนเอง ทั้งนี้ ผลการศึกษา พบว่ามีวิทยากรการเกษตรกล่าวถึงประเด็นนี้ไว้อย่างน่าสนใจ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 6

“...บางที**เทคโนโลยีใหม่มาอาจแรก ๆ อาจจะไม่ยอมรับ อย่างโดรนแบบเนี่ย ...**เราก็เชิญบริษัทโดรนมาให้ความรู้เขามาให้มาอธิบายมาสาธิตมาบินให้ดูมาพ่นอะไรยังไงวิธีการยังไง ให้เจ้าหน้าที่ตรงนั้นรับผิดชอบ ... ให้ชาวบ้านเขาฟังแล้วก็เริ่มยอมรับ ... เพราะว่า 1. ประหยัดค่าใช้จ่าย 2. เร็วด้วย (ทำไม่ถึงเร็ว) เร็วเพราะว่าคนฉีด ... มันเสี่ยงอันตรายอยู่แล้ว ... ฟังเห็นปีเนี่ยที่แบบ**ชาวบ้านกระตือรือร้นในการที่จะเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามา** ซึ่ง ๆ กำลังยอมรับเพราะว่า**จริงแล้วโดรนเข้ามาหลายปีแล้ว**” (วิทยากรการเกษตร 10, 2564)

3. ชุดความคิดด้านทัศนต่อวิธีการเกษตร

วิธีการทำการเกษตรได้รับการพัฒนาจากเงื่อนไขในท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต จึงเน้นผลผลิตที่หลากหลายให้พึ่งพาตนเองได้ ขณะเดียวกันก็พัฒนาระบบการผลิตให้มีความหมายในทางวัฒนธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันเป็นชุมชนให้มั่นคง การเกษตรจึงเป็นวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่วางอยู่บนพื้นฐานขององค์ความรู้และภูมิปัญญา ผลการวิเคราะห์ตัวบทและปริบทแวดล้อม พบว่าวิทยากรการเกษตรมีชุดความคิดด้านทัศนต่อวิธีการเกษตร ดังต่อไปนี้

3.1 ทัศนคติ เนื่องจากนักจิตวิทยาได้ศึกษาในความหมายที่ต่างกันไป ในที่นี้จะได้กล่าวถึงลักษณะโดยรวมของทัศนคติที่ทำให้เกิดความเข้าใจทัศนคติให้ดีขึ้น ซึ่งลักษณะของทัศนคติที่สำคัญ ได้แก่ ทัศนคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ มีลักษณะที่คงทนถาวรอยู่นานพอสมควร และมีลักษณะของการประเมินค่าอยู่ในตัว (บอกลักษณะดี-ไม่ดี ชอบ-ไม่ชอบ ฯลฯ) ทัศนคติทำให้บุคคลที่เป็นเจ้าของพร้อมที่จะตอบสนองต่อที่หมายของทัศนคติ และทัศนคติบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับสิ่งของและเหตุการณ์

ผลการศึกษาชุดความคิดด้านทัศนต่อวิธีการเกษตร พบว่าวิทยากรการเกษตรได้จัดกระบวนการอบรมความรู้และกระบวนการทำความเข้าใจกับเกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรมีทัศนคติที่สอดคล้องกับนโยบายภาครัฐและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตามประเด็นนี้พบข้อมูลที่น่าสนใจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 7

“สมัยก่อนนี้เกษตรกรหนึ่งนี่ไปทั่วเลย แล้วก็มาเป็นนักวิชาการอยู่ทางพิษณุโลก **เผาทุกตี ... เผาทุกตี อันนี้คือความจริง** ... เกษตรเฮาก็เคย เป็นเลื่องปกติแมน่ก่คับ (หัวเราะ) ... เฮาบ่เกยเจอใครที่บ่เกยเผาหนา ... **ทำไมถึงเผาคับ อันนี้ถามกันก่อน เพาะอะหยังคับถึงเผา (มันง่าย) มันง่าย ๆ ตีกคับ ถ้าเกิดบ่เผาญะอย่างอื่นได้ก่ (บ่ได้) บ่ได้ บ่ได้หรือว่าบ่ญะ (บ่ญะ)** (วิทยากรการเกษตร 11, 2564)

จากตัวอย่างข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงวิธีการเกษตรของเกษตรกรที่มีภูมิทัศน์คติที่สอดคล้องไปทางเดียวกันกับกับนโยบายภาครัฐและการทำเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3.2 ค่านิยม เป็นสิ่งที่บุคคลพอใจหรือเห็นว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าแล้วยอมรับไว้เป็นความเชื่อหรือความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ค่านิยมจะสิ่งอยู่ในตัวบุคคลในรูปของความเชื่อตลอดไป จนกว่าจะพบกับค่านิยมใหม่ ซึ่งตนพอใจกว่าก็จะยอมรับไว้ เมื่อบุคคลประสบกับการเลือกหรือเผชิญกับเหตุการณ์แล้วต้องตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งจะนำค่านิยมมาเป็นสิ่งชี้้นำการตัดสินใจและกระทำ ผลการศึกษาพบข้อมูลที่น่าสนใจ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 8

“สมัยก่อนเขาปลูกข้าวนี้ผมถามก่อน ใครปลูกข้าวมาเกิน 20 ปีพ่อง ... หันตั้งแต่รุ่นพ่อรุ่นแม่เขาปลูกนี้ก่คับ ถ้าท่านปลูกข้าวหรือทำการเกษตรตั้งแต่แลงมาหนาคับ ท่านจะหันปุ๋ย ๆ ตะก่อนเป็นใส่หนักกว่านี้ก่คับ ... ใส่ปุ๋ยเป็นปุ๋ยอะหยังคับ ปุ๋ยคอก ไร่ก่คับ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ๆ นี้ยังบ่ค่อยมีตะก่อนเป็นปุ๋ยคอกหนาคับ แล้วข้าวงามก่คับ สมัยก่อนกินลำก่คับ มะเดียนี่ใส่ปุ๋ยก่คับ มีใครบ่ใส่ปุ๋ยคอกพ่องมะเดียนี่...” (วิทยากรการเกษตร 11, 2564)

4. ชุดความคิดด้านทัศนคติต่อปัจจัยทางการเกษตร

ผลการศึกษาและวิเคราะห์ด้วยทศสัมพันธ์สารและปริบทแวดล้อม พบว่าวิทยากรการเกษตรมีชุดความคิดด้านทัศนคติต่อปัจจัยทางการเกษตร ดังต่อไปนี้

4.1 ทุน เป็นหลักทรัพย์ทางการเงินในความครอบครองของเจ้าของที่นับรวมเป็นสินทรัพย์ อาจอยู่ในรูปแบบเงิน ที่ดิน งบประมาณ ฯลฯ ผลการศึกษาชุดความคิดด้านทัศนคติต่อปัจจัยทางการเกษตรพบว่า วิทยากรจัดการอบรมความรู้และทำความเข้าใจกับเกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรสามารถคำนวณต้นทุนในกิจกรรมการเกษตร ตามประเด็นดังกล่าวพบข้อมูลที่น่าสนใจ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 9

“ต้นทุนเฮอะ ค่ารถไถก็บาท (เอา 500) 500 บวกแหม 500 ลอบละ 1,500 ลวมหมด 1,500 โอเคค่าเกี่ยวค่าดุดข้าว เอ้อค่าดุดข้าว มีอะหยังแหมก่ ปลูกข้าวมีอะหยังแหมก่ ฮอร์โมนใส่ก่ ปุ๋ยอินทรีย์ใส่ก่ (บ่มีละนะ) อ่าลวมสะตั้ง**ค่าต้นทุน**ลวมได้ก่บาท (บ่เป็นหมื่นกะนิ) อ่าเฮาบ่ได้ทำบุญซีไว้ (ญะ ๆ บ่ได้กิน) ถึงเฮาญะเฮาก็ทำบุญซีไว้เฮาจะได้อยู่**ว่าต้นทุน**เฮาไปเต้าใด” (วิทยากรการเกษตร 10, 2564)

4.2 งบประมาณสนับสนุน คือการเงินสนับสนุนในขอบเขตข้อจำกัด โดยมากแล้วอาจพบในวงรีว่า หนึ่งปีงบประมาณ ซึ่งอาจรวมถึงเงินทุนของรัฐ สินทรัพย์ผ่านโครงการ โดยที่รัฐและองค์กรต่าง ๆ ใช้เพื่อแสดงกลยุทธ์ของกิจกรรมหรือผลลัพธ์ให้สามารถวัดได้ ผลการศึกษา พบว่าวิทยากรการเกษตรได้จัดกระบวนการอบรมความรู้และกระบวนการทำความเข้าใจกับเกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรเข้าใจแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานที่ให้บริการงบประมาณสนับสนุน เพื่อให้เกษตรกรสามารถได้รับงบประมาณสนับสนุนไปใช้ในกิจกรรมการเกษตรได้ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 10

“... **ที่จริงโครงการหลวงมันอยู่ไม่ได้หรอก ถ้ามันไม่มีเงินรัฐช่วยอะ มันก็เจ๊งไปตั้งนานแล้วแหละ เพราะมันปลูกครึ่งหนึ่งทิ้งครึ่งหนึ่ง มันก็เป็นอย่างนี้...**” (วิทยากรการเกษตร 4, 2564)

4.3 การตลาด กิจกรรมทางธุรกิจที่มีผลให้เกิดแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภคให้ได้รับความพึงพอใจ ผลการศึกษาชุดความคิดด้านทักษะต่อปัจจัยทางการเกษตร พบว่า วิทยากรการเกษตรได้อธิบายถึงขอบเขตองค์ความรู้ที่ต้องส่งเสริมเกษตรกร ซึ่งปัจจุบันได้ขยายขอบเขตไปถึงเรื่องการตลาดด้วย เพื่อให้เกษตรกรสามารถดำเนินกิจกรรมเกษตรครบวงจรมากขึ้นได้ ตามประเด็นดังกล่าวพบข้อมูลที่น่าสนใจ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 11

“**มันก็มีปัญหาเดียวคือเวลาเราขายไปบางคั้งอ่า สินค้าไม่ออกเราก็ต้องคุยกับลูกค้า เรื่องของการเลิกเก็บสินค้า ลับ (รับ) ตีคืน**” (วิทยากรการเกษตร 11, 2564)

จากตัวอย่างข้างต้น วิทยากรการเกษตรได้สะท้อนให้รับรู้ถึงกลไกการตลาดว่า การเลือกปลูกสินค้าทางการเกษตรจำเป็นต้องมีผู้รับซื้อสินค้าและบริการที่ทำให้เกิดการพึงพอใจ ซึ่งถ้าไม่พึงพอใจต่อสินค้าและบริการต้องมีการตกลงใหม่เพื่อให้เกิดความพึงพอใจของทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย

4.4 นโยบายภาครัฐ เป็นแนวทางกิจกรรม การกระทำ หรือการตัดสินใจของหน่วยงานรัฐบาล ซึ่งตัดสินใจหรือกำหนดไว้ล่วงหน้าเพื่อชี้ให้มีกิจกรรมหรือการกระทำต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ นโยบายของรัฐจะต้องเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาจากสภาพสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา การจ้างงาน การค้าระหว่างประเทศ รวมทั้งสภาพความมั่นคงของประเทศ ผลการศึกษาตัวบท พบว่า วิทยากรการเกษตรหลายท่านได้แสดงทัศนะต่อนโยบายภาครัฐไว้อย่างน่าสนใจ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 12

“(...เราไม่ได้เน้นว่าต้องตาม**นโยบายรัฐ** คือ นโยบายจริง ๆ ถ้า**ว่านโยบาย 20 ปี**นะ **นโยบายชาติ** มันจะแบบว่า เอ่อ..สุดท้ายมันจะกลายเป็น**อินทรีย์อะ** ในคำศัพท์ของเขอะนะ **ในนโยบายชาติ 20 ปี**อะนะ) เอา ๆ แค่มันห้ามนำเข้า**ปุ๋ยเคมีกับสารเคมี**เข้าอ้อมมันได้ก่อนไหม (ถูก) อ่า ๆ ถ้าคุณยังเอาเข้ามา แล้ว**คุณจะไปสร้างนโยบาย 20 ปี**มันได้ไงเล่า” (วิทยากรการเกษตร 4, 2564)

จากตัวอย่างข้างต้น วิทยากรการเกษตรได้แสดงทัศนะว่า ประเด็นเกี่ยวกับนโยบายชาติ 20 ปี เกษตรอินทรีย์ ปุ๋ยเคมี สารเคมี และการจัดการทางการเกษตรเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายชาติ ด้วยตัวบทปัจจุบันซึ่งเป็นตัวบทที่ผู้ส่งสารกำลังวิเคราะห์อยู่ ได้มีความสัมพันธ์ในเชิงตอบสนองและตอบโต้กับนโยบายรัฐ

ผลการศึกษาสัมพันธ์สารของวิทยากรการเกษตรในจังหวัดแพร่ ในประเด็นชุดความคิดของวิทยากรการเกษตรดังกล่าวข้างต้น ได้สะท้อนอุดมการณ์ด้านการเกษตรของวิทยากรการเกษตร โดยชุดความคิดของวิทยากรการเกษตรกลุ่มนักวิชาการสังกัดสถาบันการศึกษาและสังกัดหน่วยงานส่งเสริมเกษตรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ด้วยชุดความคิดเหล่านี้ถูกสร้างขึ้นจากความคิด ความเชื่อ องค์กรความรู้ สภาพสิ่งแวดล้อม ข้อมูล บริบทพื้นที่ และนโยบายของรัฐ อันสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งและรับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยดังกล่าวแล้วข้างต้น ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นอันเป็นข้อสังเกตและข้อค้นพบ จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ โดยได้อภิปรายตามลำดับชุดความคิดจากผลของการวิจัย ดังต่อไปนี้

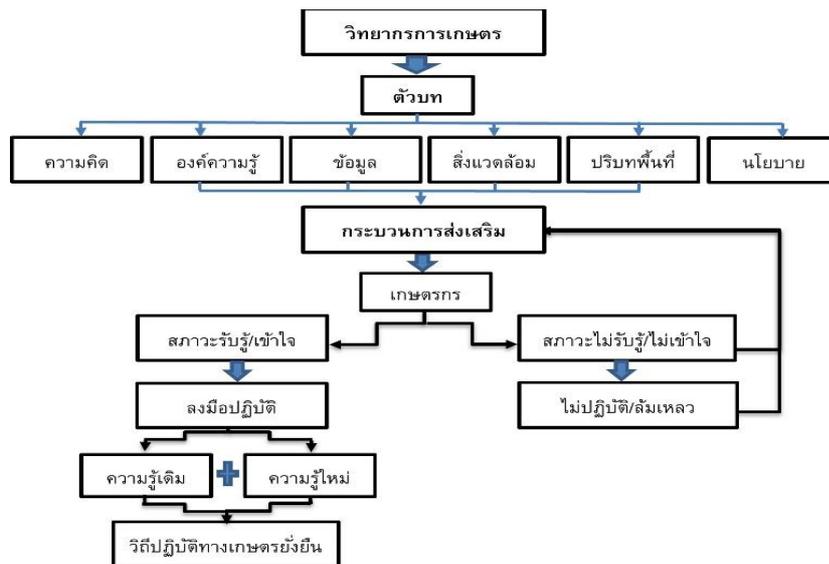
1. จากผลการวิจัยในประเด็น “ชุดความคิดเกี่ยวกับเกษตรกร” ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า วิทยากร การเกษตรมุ่งเน้นนำเสนอการทำบัญชีครัวเรือน การคำนวณต้นทุน และการลดต้นทุนการผลิต ทั้งรูปแบบ ที่เป็นหัวข้อการบรรยายอย่างเป็นทางการและการอ้างถึงในการบรรยายประเด็นอื่น ๆ ทั้งนี้ การซ้ำประเด็น ความรู้ของวิทยากรการเกษตรรวมทั้งการซ้ำคำศัพท์หรือการซ้ำรูปภาษาทั้งหมด (complete reiteration) และการซ้ำโครงสร้างประโยค (parallelism) ที่ปรากฏในตัวสัมพันธสารดังกล่าวนี้ จันทิมา อังคพณิชกิจ (2561) เรียกว่า การปรากฏซ้ำ (recurrence) ซึ่งมีลักษณะของการซ้ำ อาจเป็นการปรับเปลี่ยนรูปภาษานั้น บางส่วนก็ได้ วิธีเชื่อมโยงเช่นนี้มักพบมากในการพูดสดเพราะมีเวลาในการคิดวางแผนการพูดได้น้อย ซึ่งบางครั้งอาจเป็นการย้ำเรื่อง (topic) ที่ผู้พูดต้องการกล่าวถึงเพื่อไม่ให้ออกนอกเรื่อง และยังทำให้ผู้ฟัง ได้ติดตามเรื่องที่พูดว่าเป็นเรื่องเดียวกันด้วย หรือมีความสัมพันธ์กันของประเด็นที่กำลังพูดถึง

อย่างไรก็ดี ตัวบทเหล่านี้ยังได้สะท้อนชุดความคิดที่แฝงเร้นอยู่ซึ่งผู้วิจัยมีข้อพึงพิจารณา กล่าวคือ การย้ำประเด็นหรือหัวเรื่องซ้ำ ๆ อาจเกิดจากการประเมินว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่ทำบัญชีครัวเรือน เพื่อคำนวณต้นทุนและกำไรได้ ทำให้เกษตรกรทำงานโดยไม่รู้ต้นทุนการผลิต ไม่คิดค่าแรงงานตนเอง ส่งผลให้เกษตรกรขาดทุนและต้องกู้มาลงทุนใหม่อย่างต่อเนื่อง ในทางตรงกันข้าม หากพิจารณาว่าวิทยากร การเกษตรถ่ายทอดประเด็นไปโดยมิได้พิจารณาการตอบสนองของเกษตรกร หรือมิได้มีการติดตามประเมินผล หลังการอบรมให้ความรู้ อีกทัศนะหนึ่งคือวิทยากรการเกษตรถ่ายทอดสัมพันธสารดีแต่ไม่ได้อยู่ในกระแสชีวิตประจำวัน หรือเกษตรกรไม่ได้ให้ความสนใจปฏิบัติตาม หรือไม่เข้าใจและไม่ชวนขยายที่จะเรียนรู้ หรืออาจรับรู้ เข้าใจ แต่ไม่มีความพยายามที่จะปรับเปลี่ยนวิถีปฏิบัติ พฤติกรรมเหล่านี้สะท้อนได้ว่า เกษตรกรยังขาดคุณสมบัติในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งผลให้ปรับตัวช้าและไม่ทันต่อการกระแสพัฒนา

2. ผลการศึกษาชุดความคิดในสัมพันธสารของวิทยากรการเกษตรในจังหวัดแพร่ ที่สื่อสาร สัมพันธสารทางการเกษตรได้แสดงให้เห็นชุดความคิดที่พยายามที่จะชี้้นำความคิดของเกษตรกร ซึ่งภาษา และกลวิธีทางภาษาของวิทยากรเกษตรเป็นภาษามีใช้อยู่ในสังคมและเป็นวิถีปฏิบัติทางสังคมของการประกอบอาชีพเกษตรในพื้นที่จังหวัดแพร่ การนำเสนอสัมพันธสารได้ถ่ายทอดผ่านตัวบทและนำเสนอ ชุดความคิด 4 ชุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในผลการวิจัยวาทกรรมและอุดมการณ์เกี่ยวกับป่าในสังคมไทย ของ กมลรัตน์ เพ็ชรขาวเขียว และจันทิมา อังคพณิชกิจ (2563) ว่ากลวิธีทางภาษาเป็นเครื่องมือและ กลไกสำคัญที่ผู้ผลิตตัวบทใช้สื่อและสร้างความหมายผ่านอุดมการณ์ ในที่นี้วิทยากรการเกษตรพยายาม ชี้นำอุดมการณ์ อันได้แก่ อุดมการณ์การเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อุดมการณ์ทุนนิยม และอุดมการณ์การพัฒนา

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาชุดความคิดในสัมพันธสารของวิทยากรการเกษตรในจังหวัดแพร่ พบข้อค้นพบที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกระบวนการส่งเสริมความรู้ของวิทยาการการเกษตร

จากแผนภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่าตัวบทของวิทยาการการเกษตรประกอบสร้างขึ้นจากความคิด ความเชื่อ องค์ความรู้ ข้อมูล สภาพสิ่งแวดล้อม บริบทพื้นที่ และนโยบายต่าง ๆ แล้วจึงนำสิ่งเหล่านี้ นำเสนอผ่านกลวิธีทางภาษาซึ่งเป็นกระบวนการส่งเสริมความรู้เพื่อถ่ายทอดแก่เกษตรกร หลังจากผ่าน กระบวนการแล้ว เกษตรกรจะเกิดสภาวะในการตอบสนอง 2 ลักษณะคือ 1) สภาวะรับรู้/เข้าใจ และ 2) สภาวะไม่รับรู้/ไม่เข้าใจ (อาจตีความได้อีกแบบว่า สภาวะรับรู้แต่ไม่เข้าใจ) หากเกิดสภาวะลักษณะ 1) ก็จะสามารถลงมือปฏิบัติและสามารถผสานองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่กับองค์ความรู้ใหม่ได้เกิดเป็นวิถีปฏิบัติ ทางเกษตรยั่งยืนได้ ในทางตรงกันข้าม หากเกษตรกรเกิดสภาวะลักษณะ 2) ก็จะไม่สามารถลงมือปฏิบัติ หรืออาจลงมือปฏิบัติได้แต่ล้มเหลวอันเกิดจากปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ลักษณะเช่นนี้ทำให้เกิดการส่งเสริม ความรู้ทางการเกษตรซ้ำแล้วซ้ำอีก ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดประเด็นหนึ่งคือ การลดการเผา ซึ่งวิทยาการการเกษตร ได้มีการส่งเสริมความรู้ซ้ำในรอบหลายปีที่ผ่านมา

สรุป

การศึกษาชุดความคิดของวิทยาการการเกษตรในจังหวัดแพร่ครั้งนี้ สามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ ของการวิจัย กล่าวคือ ชุดความคิดในสัมพันธสารของวิทยาการการเกษตรที่ศึกษาผ่านกลวิธีภาษาได้ เผยให้เห็นชุดความคิด จำนวน 4 ชุดความคิด คือ 1) ชุดความคิดด้านกับองค์ความรู้เกษตร 2) ชุดความคิด ด้านเกษตรกร 3) ชุดความคิดด้านทัศนคติต่อวิถีการเกษตร 4) ชุดความคิดด้านทัศนคติต่อปัจจัยทางการเกษตร อย่างไรก็ตาม ชุดความคิดดังกล่าวล้วนสะท้อนอุดมการณ์ วิถีปฏิบัติทางการเกษตร และนโยบายภาครัฐ ที่มีบทบาทสำคัญในการนำเสนอ “อุดมการณ์ทางการเกษตร”

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยชุดความคิดของวิทยากรการเกษตรกรในจังหวัดแพร่ พบว่า ตัวบทที่วิทยากรการเกษตรมุ่งชี้้นำความคิดเกี่ยวกับการทำบัญชีครัวเรือน การคิดต้นทุนการผลิต การลดต้นทุนการผลิต การวางแผนการผลิต หรือแม้แต่การลดการเผา การใช้เศษวัสดุทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า ฯลฯ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่ามีประเด็นเบื้องหลังที่แอบแฝงภายใต้การนำเสนอองค์ความรู้ซ้ำแล้วซ้ำอีกอย่างชัดเจนว่าตัวบทที่เกิดขึ้นมุ่งให้เกิดความรับรู้และความรู้แก่เกษตรกร รวมทั้งสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างระบบการเกษตรกับสิ่งแวดล้อมและรายได้ของเกษตรกร แต่สิ่งที่แฝงไว้คือการพยายามสะท้อนให้เห็นว่าการที่เกษตรกรไทยได้พัฒนาไปสู่เกษตรแผนใหม่ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมจริง ในขณะที่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดการรับรู้และองค์ความรู้ในการจัดการแปลงเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและเพิ่มรายได้ ทั้งที่ความจริงแล้วภาครัฐก็ใช้งบประมาณในการส่งเสริมความรู้ทางการเกษตรซ้ำแล้วซ้ำอีก ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการศึกษาวิจัยกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรของแต่ละพื้นที่ที่ไม่สามารถจัดการแปลงเกษตรและเป็นหนี้เรื้อรัง เพื่อถอดบทเรียนของความล้มเหลวทางการเกษตรของเกษตรกรไทยภายใต้การส่งเสริมการเกษตรด้วยเกษตรทฤษฎีใหม่ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ได้รับการยกย่องจากประชาคมโลก

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาชุดความคิดทางการเกษตรในนักวิชาการกลุ่มอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่น พัฒนาที่ดิน สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ฯลฯ เพื่อนำผลการวิจัยที่จะได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการอบรม หรือส่งเสริมเกษตรกรแก่เกษตรกรให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2.2 ควรศึกษาชุดความคิดของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับห่วงโซ่อุปทาน (supply chain) ทางการเกษตร เช่น เกษตรกรและกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกระบวนการต่าง ๆ ตั้งแต่ก่อนผลิตผลผลิตทางการเกษตร สินค้าเกษตร จนกระทั่งนำสินค้าไปสู่กลุ่มผู้บริโภค ซึ่งกระบวนการเหล่านี้มีความเชื่อมโยงถึงกันทั้งหมด และต้องผ่านขั้นตอนตามมาตรฐานเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความประทับใจต่อผลิตภัณฑ์ เพื่อนำผลการวิจัยที่จะได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมเกษตรกรแก่เกษตรกรและการพัฒนาการเกษตรของประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- กมลรัตน์ เพ็ชรชาวเขียว และจันทิมา อังคพณิชกิจ. (2563). วาทกรรมและอุดมการณ์เกี่ยวกับป่าในสังคมไทย. *วารสารศิลปศาสตร์*, 20(2), 104-141.
- จันทิมา อังคพณิชกิจ. (2561). *การวิเคราะห์ข้อความ (Discourse Analysis)*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). *วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการนำมาศึกษาวาทกรรมในภาษาไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิพนธ์ ไชยมงคล. (2546). *ผักอินทรีย์*. สืบค้น 10 มกราคม 2561, จาก <http://www.karsetindy.com>.
- ยุทธพร นาคสุข. (2561). หน่วยที่ 2 ภาษาไทยถิ่นเหนือ ใน *ภาษาถิ่นและวรรณกรรมท้องถิ่นไทย*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (เอกสารประกอบการสอนหน่วยที่ 1-8).

- เศรษฐศาสตร์ดอทคอม (setthasat.com). (2554). 50 ปี จาก “พ.ศ.2504 ผู้ใหญ่ลีตีกลองประชุม” ...
ทำไม?. สืบค้น 1 มกราคม 2561, จาก <http://setthasat.com>.
- สมทรง บुरुษพัฒน์. (2537). *วจนะวิเคราะห์ : การวิเคราะห์ภาษาระดับข้อความ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ความเป็นมา*. สืบค้น
1 มกราคม 2561, จาก <http://www.nesdb.go.th>.

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของคำว่า “(คน)แก่” ในภาษาไทย CONCEPTUAL METAPHORS OF WORD “(THE) AGED” IN THAI

พิชญ์สินี เสถียรธรราดล

Phitsinee Sathientharadol

กมลาวดี บุรณวัฒน์*

Kamalawadee Buranawanna*

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

Department of English, School of Liberal Arts, University of Phayao

*Corresponding author, E-mail : kamalawadee@hotmail.com

Received January 24, 2022; Revised April 7, 2022; Accepted August 28, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของคำว่า “(คน)แก่” ในภาษาไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ข้อความที่มีคำว่า (คน) แก่ จำนวน 203 ข้อความ จากการสืบค้นข้อมูลแบบสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจากฐานข้อมูลคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติและการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของคำว่าคนแก่ มีจำนวน 36 อุปลักษณ์ เรียงลำดับตามความถี่ที่ปรากฏจากมาก-น้อยดังนี้ (1) ความเสื่อมถอยทางกายภาพ-อารมณ์ (2) เกณฑ์อายุ (3) สิ่งไม่พึงประสงค์ (4) ภาระ (5) ผู้รู้ (6) ผู้นำ (7) ผู้อยู่ใกล้ความตาย (8) ผู้อ่อนแอ (9) ปรากฏการณ์ธรรมชาติ (10) จุดหมาย (11) ผู้ป่วย (12) ความเชื่องช้า (13) ความล้าสมัย (14) ผู้ไม่เท่าทัน (15) ผู้เจ็บเบงา (16) เด็ก (17) นักเดินทาง (18) สิ่งน่ากลัว (19) ผู้ปฏิบัติธรรม (20) สภาวะจำยอม (21) ผู้อ่อนไหว (22) อาหาร (23) สัตว์เลี้ยง (24) ตำแหน่ง (25) คู่ต่อสู้ (26) เวลา (27) เกษตรกร (28) ผู้อ่อนน้อม (29) ผู้ใช้ชีวิต (30) ความงาม (31) ผู้ยึดติด (32) ท้องฟ้า (33) โรค (34) ผู้นำสงสาร (35) ผู้ด้อย (36) ตึกตากลมลูก ผลการศึกษานี้ สามารถเป็นพื้นฐานในการสร้างความเข้าใจและส่งเสริมให้คนไทยมีมุมมองต่อผู้สูงอายุในฐานะที่เป็นผู้รู้ และผู้นำในชุมชน และเป็นส่วนหนึ่งของกลไกในการพัฒนาสังคม

คำสำคัญ: คนแก่, อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์, เครือข่ายความหมาย

Abstract

This Article aimed to study the conceptual metaphor of word “(the) aged” in Thai. This research is qualitative research. The data were 203 texts containing the word “(the) aged” in Thai National Corpus by simple random and focus group interview. Analysis data by descriptive statistics and content analysis.

The research results were found as follows;

1) There are 36 conceptual metaphor of the word “the aged” in Thai including (1) DETERIORATION (physical-emotional) (2) LIFE CRITERIA (3) UNDESIRABLE CONDITION

(4) A BURDEN (5) A PHILOSOPHER (6) LEADER (7) A PERSON CLOSE TO DEATH (8) WEAKLING (9) NATURAL PHENOMENON (10) DESTINATION (11) A PATIENT (12) LAGGING (13) OBSOLESCENCE (14) A NAIVE PERSON (15) SILENCE (16) A CHILD (17) A TRAVELLER (18) A SCARY THING (19) A DHARMA PRACTITIONER (20) A SERVITUDE (21) A SENSITIVE PERSON (22) FOOD (23) A PET (24) A POSITION (25) AN OPPONENT (26) TIME (27) A FARMER (28) MODESTY (29) A LIFE SPENDER (30) BEAUTY (31) AN ADHERENT (32) THE SKY (33) DISEASE (34) A PITYFUL PERSON (35) AN INFERIOR (36) A ROCKING DOLL respectively. The results of the study could be used to make the understanding among Thai people and promote the benefit to them in order to have positive attitude toward the elderly as a philosopher or leader in the community and promote them as a part of social development mechanism.

Keywords: The aged, Conceptual metaphors, Semantic network

บทนำ

จากข้อมูลของ ประชากรผู้สูงอายุทั่วโลก สหประชาชาติ (United Nations World Population Ageing) พบว่า ประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ซึ่งสหประชาชาติระบุว่า ประเทศไทยมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ในสัดส่วนเกินร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ ถือว่าประเทศนั้นก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ หรือ Aging Society และจะเป็น "สังคมผู้สูงอายุเต็มรูปแบบ" (Aged Society) เมื่อสัดส่วนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 20 (จिरาภรณ์ การะเกตุ, 2562) เพื่อเตรียมพร้อมให้ประเทศไทยเป็นสังคมสูงอายุที่มีคุณภาพและมีคุณภาพชีวิตที่ดีเพื่อเป็นพลังของสังคม คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติได้ปรับแผนปฏิบัติการฯ (พ.ศ.2563-2565) โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้สังคมมีทัศนคติเชิงบวกต่อผู้สูงอายุ ไม่มองว่าผู้สูงอายุเป็นภาระต่อสังคม โดยมุ่งเน้นการสร้างทัศนคติกับกลุ่ม ประชากรอายุ 18 - 59 ปี จำนวน 40 ล้านคน (โพสตุฑุเดย์, 2563) ดังนั้นก่อนที่จะสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อประชากรกลุ่มอื่นที่มีต่อผู้สูงอายุหรือคนแก่นั้น ควรมีการศึกษามุมมองหรือทัศนคติพื้นฐานที่คนไทยมีต่อคนแก่ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความเข้าใจและทัศนคติเชิงบวกตามแนวทางที่มีประสิทธิภาพโดยไม่ขัดหรือแย้งกับพื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรมไทย

การศึกษามุมมอง ความคิดเห็น หรือทัศนคติของมนุษย์นั้นสามารถกระทำได้ผ่านการวิเคราะห์ภาษา ดังที่สมมุติฐานภาษาสัมพัทธ์ (Linguistic Relativity Hypothesis) หรือ Sapir-Whorf hypothesis ได้กล่าวไว้ว่า ภาษาเป็นเครื่องกำหนดความคิด ดังนั้นผู้ใช้ภาษาในรูปแบบที่ต่างกันจึงแสดงให้เห็นถึงมุมมองในการมองโลกที่ต่างกัน (ฉัตรชนก จันทรแย้ม และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2561; ชูติชล เอมดิษฐ์, 2559) นอกจากนั้น เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980) ยังกล่าวว่าอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เป็นกระบวนการทางภาษากระบวนการหนึ่งที่สะท้อนระบบความคิดของมนุษย์ในการทำความเข้าใจและให้ความหมายกับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวอย่างเป็นระบบ ดังที่ปรากฏในงานวิจัยจำนวนมากที่มุ่งศึกษามุมมองและทัศนคติของผู้ใช้ภาษาต่าง ๆ ที่มีต่อสิ่งรอบตัว อาทิ อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ความจน (ธนพล เอกพจน์, 2561) ที่เป็นทัศนะเชิงลบและเป็นสิ่งขัดขวางการดำเนินชีวิตจึงต่าง

ต้องการที่จะทำให้ความจนหมดหรือหายไปจากชีวิต ประกอบกับงานวิจัยเกี่ยวกับภาพตัวแทนของผู้สูงอายุที่ไร้ระ บุษบกแก้ว และณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2563) ได้พบว่า หนังสือพิมพ์รายวันของไทยได้นำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้สูงอายุทั้งด้านบวกและด้านลบ ในฐานะผู้มีศักยภาพ และผู้ที่ควรเคารพ ในขณะเดียวกันก็ผู้สูงอายุก็ถูกนำเสนอในฐานะของผู้ไร้ความสามารถ ผู้มีร่างกายทรุดโทรม และเป็นภาระของประเทศ ผ่านกลวิธีทางภาษาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การใช้สถานภาพผู้มีอายุมาก การนำเสนอเป็นกลุ่มเดียวกันกับผู้ป่วยและผู้พิการ และการประเมินค่าด้านลบ อีกด้วย

งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของคำว่า “คนแก่” ในภาษาไทย โดยคาดว่าจะได้องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจและทัศนคติเชิงบวกต่อผู้สูงอายุให้แก่คนในวัยอื่นรวมถึงตัวผู้สูงอายุเอง อันจะนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุขที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจสำหรับสังคมไทยเมื่อต้องเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบในอนาคตอันใกล้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของคำว่า “(คน)แก่” ในภาษาไทย

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีที่ใช้วิเคราะห์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ทฤษฎีอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ (conceptual metaphor) และงานวิจัยด้านภาษาศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ (conceptual metaphor)

เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980) กล่าวถึงอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ว่าเป็นกระบวนการทางความคิดของมนุษย์ที่เกิดขึ้นโดยการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นประสบการณ์ใหม่หรือองค์ความรู้ใหม่มักมีความเป็นนามธรรมที่เรียกว่า สิ่งเปรียบหรือมโนทัศน์ต้นทาง (target domain) เป็นสิ่งที่รู้จักอยู่ก่อนหน้าแล้วหรือประสบการณ์/องค์ความรู้เดิมและเป็นสิ่งที่เข้าใจหรือมีความเป็นรูปธรรมสูงกว่าเรียกว่า สิ่งถูกเปรียบหรือมโนทัศน์ปลายทาง (source domain) เพื่อแสดงให้เห็นภาพหรือมีความเข้าใจในสิ่งที่กำลังพูดถึงชัดเจนมากขึ้นผ่านทางภาษาที่เราใช้ในชีวิตประจำวันเช่น อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ TIME IS MONEY เวลาคือเงิน ที่ปรากฏในประโยค “You’re wasting my time.” คุณกำลังทำให้ฉันเสียเวลา ที่นำ “เวลา” ซึ่งมีความเป็นนามธรรมมากกว่า เปรียบเป็น “เงิน” ที่ผู้พูดรู้สึกว่าจะต้องได้มากกว่า เพื่อแสดงให้เห็นผู้ฟังได้รับรู้ว่า เวลาเป็นสิ่งมีค่า มีจำกัด ซึ่งสอดคล้องกับ อุงเกอร์เรอร์และชมิท (Ungerer & Schmid, 1996) ที่ได้กล่าวว่า อุปลักษณะนั้นไม่ได้เป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกผ่านทางภาษาเท่านั้น แต่ยังเป็นวิธีการที่เราคิดหรือรู้สึกกับสิ่ง ๆ หนึ่งอีกด้วย ดังนั้นอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์จึงเป็นหนึ่งในเครื่องมือทางภาษาที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงวิธีการ ความเข้าใจ ความคิดและความรู้สึกของมนุษย์ที่ต่อสิ่งหนึ่ง ๆ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์

งานวิจัยด้านภาษาศาสตร์ที่ศึกษามโนทัศน์ของผู้คนเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ในสังคมผ่านการวิเคราะห์อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ปรากฏอยู่เป็นจำนวนมาก และได้พบว่าอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เหล่านั้นสะท้อนความคิดเห็น และทัศนคติของผู้ใช้ภาษา และค่านิยมของสังคมอีกด้วย อาทิ ประเด็นเกี่ยวกับความรัก กรรม และความจน โดย ศรีณชนก ศรีแก้ว และ สมชาย สำเนียงงาม (2560) เอกพล

ดวงศรี (2561) และธนพล เอกพจน์ (2561) ตามลำดับ ซึ่งพบว่า อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ของความรัก เปรียบบุคคลที่สามสะท้อนให้เห็นมุมมองความคิดของคนไทย ที่มีต่อบุคคลที่สามในด้านความรักในแง่ลบและไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม เช่น บุคคลที่สามเป็นส่วนของร่างกายมนุษย์ที่เกินมา ผู้ร้าย/ผู้ต้องหา/จำเลย นักกีฬาตัวสำรอง/เป็นรอง/แพ้ นักแสดงบทร้าย/บทรอง ผู้ที่มีคุณสมบัติด้อย/ไม่เป็นที่ต้องการ/สัตว์ ภูติผีปีศาจ ส่วนอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ของคำว่า “กรรม” ในสังคมไทย สอดคล้องกับมนทัศน์ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่ว่า ผู้ใช้ภาษามีมุมมองเรื่องความหมายของกรรมคลาดเคลื่อนไปและมีความหมายแคบลง หมายถึง กรรมชั่วเท่านั้น และยังสะท้อนมุมมองของผู้ใช้ภาษาไทยที่มีต่อกรรม 4 ลักษณะ คือ กรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนไม่พึงปรารถนา กรรมเป็นสิ่งที่อยู่จริงและมนุษย์จะได้รับผลของการกระทำนั้นแน่นอน กรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์ไม่สามารถต่อต้านได้ เป้าหมายในชีวิตของมนุษย์คือ การหลุดพ้นจากบ่วงกรรมและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี เนื่องจากอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ของคำว่า “กรรม” ในภาษาไทยสะท้อนมุมมองว่า กรรมคือสิ่งสกปรก หนี้ โรค ศัตรู และพลังธรรมชาติ นอกจากนี้ อุปลักษณ์ความจนสะท้อนความคิดในเชิงลบ โดยมองว่าความจนคือสิ่งที่ทำให้ชีวิตไม่มีความสุขเป็นอุปสรรค ขัดขวางการดำเนินชีวิตจึงต่างต้องการที่จะทำให้ความจนหมดหรือหายไปจากชีวิต และยังเห็นว่า ความจนเป็นสิ่งที่ไม่คงทนหรืออยู่กับมนุษย์ไม่ได้นาน โดยมองว่า ความจน คือ ศัตรู พื้นที่ วัตถุ และโรค ซึ่งขัดขวางการดำเนินชีวิต

นอกจากการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์แล้ว ยังมีงานวิจัยด้านภาษาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ได้แก่ อีระ บุชบกแก้ว และณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2563) ซึ่งได้วิเคราะห์ภาพตัวแทนของผู้สูงอายุและกลวิธีทางภาษาที่ใช้นำเสนอภาพตัวแทนเหล่านั้นจากหนังสือพิมพ์รายวันของไทย และพบว่า หนังสือพิมพ์ได้นำเสนอความคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุทั้งด้านบวกและด้านลบ ในฐานะผู้มีศักยภาพและผู้ที่ควรเคารพ ในขณะเดียวกันก็ผู้สูงอายุก็ถูกนำเสนอในฐานะของผู้ไร้ความสามารถ ผู้มีร่างกายทรุดโทรม และเป็นภาระของประเทศ โดยภาพตัวแทนที่ถูกนำเสนอมักจะเป็นไปในด้านลบมากกว่าด้านบวก ผ่านกลวิธีทางภาษาในรูปแบบต่าง ๆ 1. การใช้สถานภาพผู้มีอายุมาก เช่น การใช้คำว่าผู้มีอายุ 60 ปีขึ้นไป คนแก่ วัยเกิ่นร้อย 2. การนำเสนอเป็นกลุ่มเดียวกันกับผู้ป่วยและผู้พิการ เช่น การปรากฏร่วมของกลุ่มคำ เด็กเล็ก คนเฒ่าคนแก่ คนป่วย 3. การประเมินค่าด้านลบ เช่น คำว่าผู้สูงอายุติดเตียง ไม่ไถ่ล้าง ปัญหาผู้สูงอายุ ผู้ไร้ที่พึ่ง 4. การประเมินค่าด้านบวก เช่น ประชาญ์ผู้สูงอายุผู้อาวุโส ผู้มีประสบการณ์ เป็นต้น

ส่วนงานวิจัยด้านสังคมศาสตร์เกี่ยวกับความต้องการและบทบาทของผู้สูงอายุ อาทิ สุนทร สุวรรณละออง (2561) ได้ศึกษาความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี และพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงาน เพราะไม่มีความประสงค์จะทำงานและไม่มีความสุขในการทำงาน ในขณะเดียวกันจากการสำรวจความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานนั้น ผู้สูงอายุมีความต้องการพัฒนาศักยภาพ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย โดยมีความต้องการสวัสดิการในการดูแลรักษาสุขภาพให้สมบูรณ์แข็งแรง ซึ่งประกอบด้วย เรื่องการควบคุมคุณภาพอากาศ อาหาร น้ำดื่ม สวัสดิการด้านยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม พื้นที่ออกกำลังกาย และที่อยู่อาศัย เป็นต้น ด้านจิตใจ ผู้สูงอายุมีความต้องการความรัก ความเข้าใจ การให้เกียรติจากครอบครัว ความปลอดภัยในการดำรงชีวิต ความมั่นใจในตนเอง และการอุทิศตัวเพื่อสังคม ด้านสังคม ผู้สูงอายุต้องการการยอมรับ การยกย่องนับถือ ความก้าวหน้าในชีวิต การสร้างคุณค่าให้กับสังคม และการพบความจริงแห่งชีวิต ด้านความรู้และทักษะการทำงาน ผู้สูงอายุต้องการพัฒนาความสามารถด้านคอมพิวเตอร์และการสื่อสารออนไลน์ ทักษะ

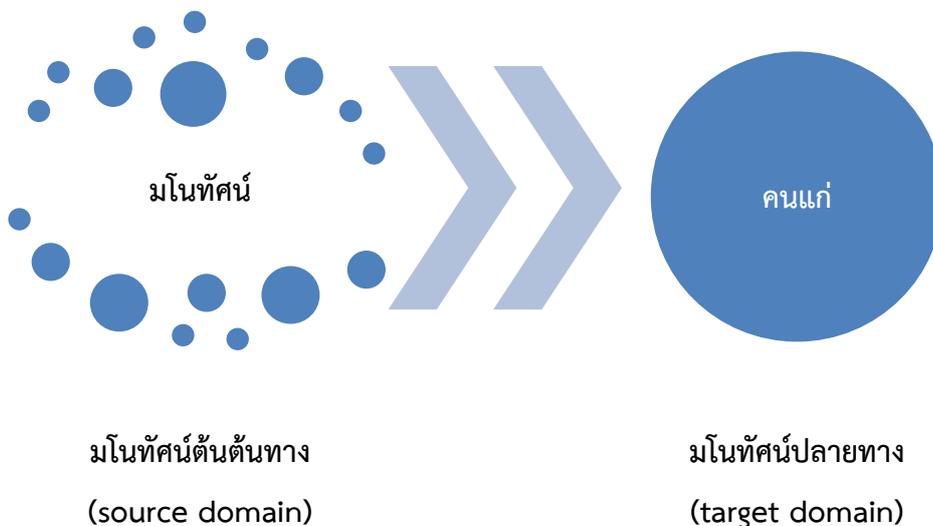

ภาษาอังกฤษ การจัดการความขัดแย้ง ความรู้ด้านกฎหมาย ความรู้ในอาชีพใหม่ ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ นิติยา ทวีชีพ และพิทักษ์ จันทร์เจริญ (2560) พบว่าผู้สูงอายุมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่นในหลายด้าน อาทิ ด้านครอบครัวด้วยการเป็นที่ปรึกษาของสมาชิกในครอบครัว หรือเป็นผู้ช่วยเจรจาข้อขัดแย้งในบ้าน ด้านการศึกษาด้วยการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ด้านการพัฒนาชุมชนด้วยการเป็นแกนนำหรืออาสาสมัครร่วมกิจกรรมในชุมชน และด้านศาสนาและวัฒนธรรม เช่น การเป็นมัคทายกของวัด เป็นต้น อย่างไรก็ตามงานวิจัยพบว่าการที่ผู้สูงอายุตระหนักถึงคุณค่าของตนเองน้อยและการไม่ได้ตั้งเป้าหมายในการปรับตัวอยู่ในชุมชนนั้นเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ ดังนั้นการสร้างคุณค่าตระหนักในคุณค่าของผู้สูงอายุและสนับสนุนกิจกรรมที่พัฒนาหรือส่งเสริมศักยภาพหรือความเชี่ยวชาญของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องจึงเป็นสิ่งจำเป็น

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้ สะท้อนให้เห็นภาพผู้สูงอายุในสังคมว่าเป็นผู้มีศักยภาพและเป็นผู้มีร่างกายทรุดโทรม และยังสะท้อนความต้องการของผู้สูงอายุว่าต้องการความเข้าใจและการให้เกียรติจากสังคมด้วยการตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุอีกด้วย

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ซึ่งคณะผู้วิจัยมุ่งศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมผ่านการใช้ภาษาตามสมมุติฐานภาษาสัมพัทธ์ (Linguistic Relativity Hypothesis) หรือ Sapir-Whorf hypothesis โดยมีรายละเอียดดังนี้ ภาษาเป็นเครื่องกำหนดความคิด ดังนั้นผู้ใช้ภาษาในรูปแบบที่ต่างกันจะมีมุมมองในการมองโลกต่างกัน (ฉัตรชนก จันทร์แย้ม และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2561; ซุติชล เอมติษฐ์, 2559) กรอบแนวคิดในงานวิจัยนี้ได้รับอิทธิพลมาจากแนวความคิดนี้ กล่าวคือ ภาษาสามารถสะท้อนความคิด สังคมและวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษาได้ ดังนั้นการใช้อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ซึ่งเป็นกลวิธีการสื่อความคิดด้วยการใช้ภาษาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ผู้ใช้ภาษาเคยมีประสบการณ์มาก่อนจึงสามารถสะท้อนความคิด สังคมและวัฒนธรรมตามมุมมองและเจตนาของผู้ใช้ภาษาได้เช่นเดียวกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ ตามแนวคิดของ Lakoff & Johnson (1980)

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดขอบเขตการวิจัยด้วยการกำหนดแหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ข้อความภาษาไทยที่มีอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของคำว่า “คนแก่” ปรากฏอยู่ กลุ่มตัวอย่างคือ 1. ข้อความภาษาไทยที่มีอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของคำว่า “คนแก่” ปรากฏอยู่ที่สืบค้นจาก Thai National Corpus (Third Edition) คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประมาณ 300 ข้อความ โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โดยคัดเลือก 300 ข้อความแรกที่เกิดจากการสืบค้นและเป็นข้อความที่ไม่ซ้ำกัน 2. ผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดพะเยาจากพื้นที่ในและนอกอำเภอเมือง จำนวน 21 ท่าน ที่ประกอบอาชีพแตกต่างกัน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุอาจมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับผู้สูงอายุในจังหวัด จึงอาจไม่สามารถสะท้อนมุมมองของผู้สูงอายุทั้งจังหวัดได้อย่างครอบคลุมเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 จึงเป็นอุปสรรคต่อการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อสัมภาษณ์ แต่ก็ยังสามารถที่จะช่วยสะท้อนความคิดของผู้สูงอายุต่อคำว่า “คนแก่” ได้ในบางส่วน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งได้แก่ 1) ตารางเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล โดยหลังจากสร้างตารางเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจะส่งตารางฯ ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาศาสตร์ 3 ท่าน ตรวจสอบและประเมินค่าความสอดคล้องของเครื่องมือตามวัตถุประสงค์ (IOC) โดยหากมีหัวข้อใดของตารางมีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ผู้วิจัยจะตัดออกจากเครื่องมือทันที และหลังจากวิเคราะห์ผลการวิจัย ผู้วิจัยจะส่งผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาศาสตร์ 3 ท่านเป็นผู้ตรวจสอบและประเมินผล โดยหากผลการวิเคราะห์ข้อความใดที่ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 2 ใน 3 ไม่เห็นด้วย ผู้วิจัยจะตัดผลการวิเคราะห์ข้อความนั้นออกจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง 2) แบบสัมภาษณ์โดยใช้คำถามต่อไปนี้ 1) กิจกรรมระหว่างวันของแม่ ๆ หลังเกษียณทำอะไรบ้าง 2) ใช้มือถือทำอะไรบ้าง 3) ใช้มือถือสื่อสารกับใครบ้าง เคยเรื่องอะไรกันบ้าง 4) ชอบส่งสวัสดีวันจันทร์ไหม ใช้รูปอะไรมากที่สุด ทำไมจึงส่ง 4) รู้สึกยังไงกับคำว่าคนแก่ 5) อยากบอกอะไรกับเด็ก ๆ หรือลูกหลาน ทั้งนี้งานวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ก่อนเริ่มดำเนินการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้คำว่า “แก่” เป็นคำค้นหา จากนั้นคัดข้อความที่แสดงข้อมูลซ้ำกันออก แล้วจึงคัดเลือกข้อมูลที่มีอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของคำว่า “คนแก่” ที่พบเป็นข้อความลำดับแรก จำนวน 300 ข้อความ โดยกำหนดเกณฑ์คัดออกดังนี้ 1. เป็นข้อความที่ไม่มีคำว่า แก่ ที่แสดงความหมายเกี่ยวกับผู้สูงอายุปรากฏอยู่ เช่น ถ้าเป็นไปได้ควรจะจัดให้ถึงน้ำมีขนาดเพียงพอแก่การใช้ น้ำเป็นระยะเวลาานาน 2. เป็นข้อความที่กล่าวถึงคนแก่คนใดคนหนึ่งแบบจำเพาะเจาะจง เช่น เสียกรีดร้องของคุณป้าแก่ ๆ ดังขึ้นพร้อมกับตอนที่ฉันและซีเนอามาถึงที่เกิดเหตุพอดี 3. เป็นข้อความที่กล่าวถึงคนแก่ด้วยความหมายโดยตรงที่หมายถึง ผู้มีอายุมากหรือผู้อยู่ในวัยชรา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2555) เช่น ผมก็เลยเดินไปนอนใต้ถุนกุฏิพระแก่อย่างสงบเสงี่ยม นอกจากนี้ยังเก็บรวบรวมข้อความที่ในส่วนที่ผู้สูงอายุแสดงความคิดเห็นภายใต้คำถามที่ว่า รู้สึกยังไงกับคำว่าคนแก่ และอยากบอกอะไรกับเด็ก ๆ หรือลูกหลาน

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของคำว่า “แก่” ที่พบในแต่ละข้อความ จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาศาสตร์จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบผลการวิเคราะห์

ข้อมูล และหากอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ใดที่มีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 2 ใน 3 ไม่เห็นด้วย ผู้วิจัยจะดำเนินการคัดอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์นั้นออกจากผลการวิเคราะห์ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น สุดท้ายจึงดำเนินการจัดกลุ่มอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ที่พบ คำนวณค่าความถี่โดยแสดงเป็นคำร้อยละประกอบการบรรยายผลการวิเคราะห์

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าในประเด็นความถี่ของอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของคำว่า (คน)แก่ หลังจากเก็บข้อมูลจำนวน 300 ข้อความที่ปรากฏคำว่า (คน)แก่ ด้วยการสุ่มอย่างง่าย พบข้อความซ้ำ 31 ข้อความ ดังนั้นจำนวนข้อความที่นำมาวิเคราะห์จึงมีจำนวนทั้งสิ้น 269 ข้อความ และมีจำนวนข้อความที่ปรากฏอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์จำนวน 203 ข้อความ โดยอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ที่ปรากฏมีดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของคำว่า (คน)แก่

ที่	มโนทัศน์ ปลายทาง	มโนทัศน์ ต้นทาง	จำนวน	ร้อยละ	ที่	มโนทัศน์ ปลายทาง	มโนทัศน์ ต้นทาง	จำนวน	ร้อยละ
1	คนแก่ คือ	ความเสื่อมถอย (กายภาพ- อารมณ์)	40	20	19	คนแก่ คือ	ผู้ปฏิบัติธรรม	3	1.5
2	คนแก่ คือ	เกณฑ์อายุ	13	6.4	20	คนแก่ คือ	สภาวะจำยอม	3	1.5
3	คนแก่ คือ	สิ่งไม่พึงประสงค์	13	6.4	21	คนแก่ คือ	ผู้อ่อนไหว	3	1.5
4	คนแก่ คือ	ภาระ	11	5.4	22	คนแก่ คือ	อาหาร	3	1.5
5	คนแก่ คือ	ผู้รู้	11	5.4	23	คนแก่ คือ	สัตว์เลี้ยง	2	1
6	คนแก่ คือ	ผู้ดูแล/ผู้นำ/ผู้ บุกเบิก/ผู้สร้าง	10	4.9	24	คนแก่ คือ	ตำแหน่ง	2	1
7	คนแก่ คือ	ผู้อยู่ใกล้ความ ตาย	9	4.4	25	คนแก่ คือ	คู่ต่อสู้	2	1
8	คนแก่ คือ	ผู้อ่อนแอ	9	4.4	26	คนแก่ คือ	เวลา	2	1
9	คนแก่ คือ	ธรรมะ/ ปรากฏการณ์ ธรรมชาติ	9	4.4	27	คนแก่ คือ	เกษตรกร	1	0.5
10	คนแก่ คือ	จุดหมาย	7	3.4	28	คนแก่ คือ	ผู้อ่อนน้อม	1	0.5
11	คนแก่ คือ	ผู้ป่วย	7	3.4	29	คนแก่ คือ	ผู้ใช้ชีวิต	1	0.5
12	คนแก่ คือ	ความเชื่องช้า	6	3	30	คนแก่ คือ	ความงาม	1	0.5
13	คนแก่ คือ	ความล้าสมัย	6	3	31	คนแก่ คือ	ผู้ยึดติด	1	0.5
14	คนแก่ คือ	ผู้ไม่เท่าทัน/ผู้ไม่รู้	6	3	32	คนแก่ คือ	ท้องฟ้า	1	0.5
15	คนแก่ คือ	ความเจ็บเหงา	4	2	33	คนแก่ คือ	โรค	1	0.5
16	คนแก่ คือ	เด็ก	4	2	34	คนแก่ คือ	ผู้นำสงสาร	1	0.5
17	คนแก่ คือ	การเดินทาง	4	2	35	คนแก่ คือ	ผู้ด้อย	1	0.5
18	คนแก่ คือ	สิ่งน่ากลัว	3	1.5	36	คนแก่ คือ	ตุ๊กตาล้มลุก	1	0.5
รวม			172	85	รวม			30	15
					รวมทั้งสิ้น			203	100

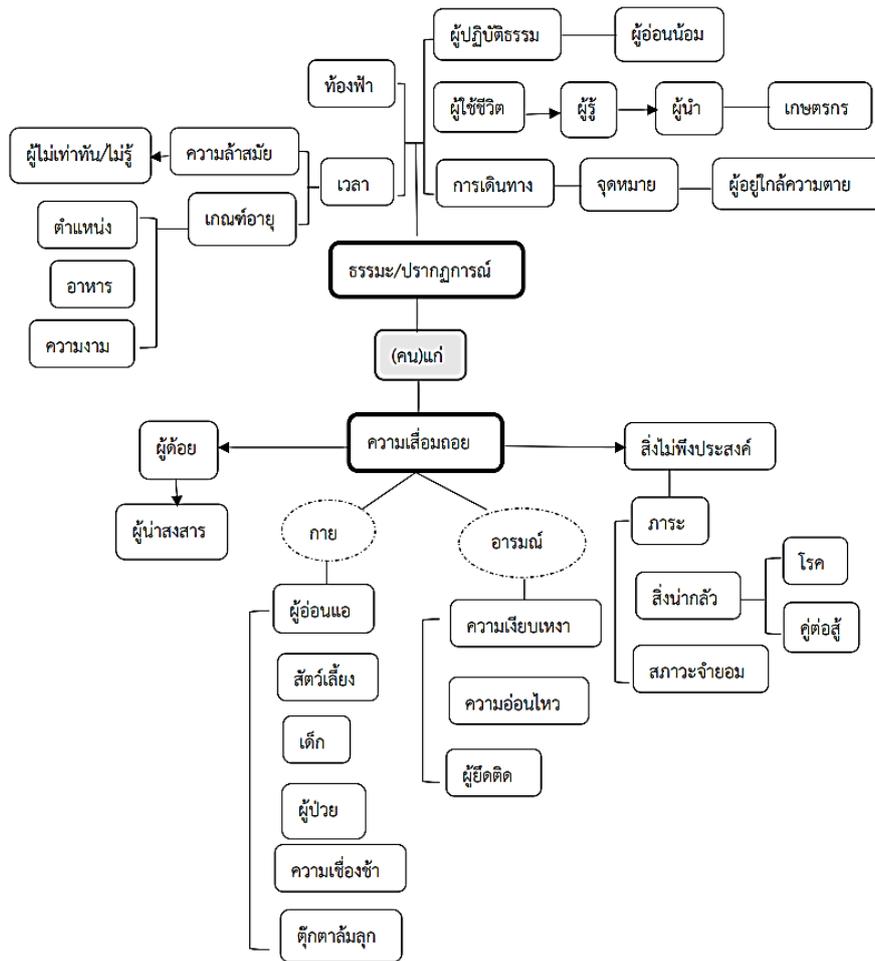

จากตารางที่ 1 พบว่า ถ้อยคำที่เป็นอุปสรรคเชิงมนทัศน์ของคำว่า (คน)แก่ จัดเป็น 36 อุปสรรค เรียงจากพบมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดดังนี้ อุปสรรค(คน)แก่ที่พบมากที่สุด ได้แก่ 1. อุปสรรค(คน)แก่คือความเสื่อมถอย (กายภาพ-อารมณ์) พบมากที่สุดเป็นจำนวน 40 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 20 เช่น ตาของท่านเริ่มมัวแล้วและหูของท่านก็เริ่มตึงตามแบบของคนที่ไป ร่องลงมาคือ อุปสรรค(คน)แก่ ที่พบจำนวน 13 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 6.4 ได้แก่ 2. อุปสรรค(คน)แก่คือเกณฑ์อายุ เช่น คุณคิดว่าผมแก่เกินขนาดเดินไม่ไหวเลยหรือครับ และ 3. อุปสรรค(คน)แก่คือสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ เช่น นัทดูแล้ว ไม่เขย ไม่แก่ นอกจากนี้อุปสรรคคนแก่ที่พบจำนวน 11 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 5.4 ได้แก่ 4. อุปสรรค(คน)แก่คือภาระ เช่น ผมเคยถามเจ้าหน้าที่สาวมาใหม่ ซึ่งเพิ่งจบจากคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำไมคุณถึงได้มาซุกตัวทำงานดูแลคนแก่เหล่านี้ คุณยังมีช่องทางไปได้ดีกว่านี้ไม่ใช่หรือครับ และ 5. อุปสรรค(คน)แก่คือผู้รู้ เช่น แต่ก่อนช่างเขา ไม่มีแล้วคนแก่ ๆ เป็นคนสอน สำหรับ 6. อุปสรรค(คน)แก่คือผู้ดูแล/ผู้นำ/ผู้บุกเบิก/ผู้สร้าง พบ 10 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 4.9 ยกตัวอย่างเช่น พอผิวเมียแยกกัน ไม่มีใครเลี้ยงลูกก็ส่งให้คนแก่เลี้ยง อุปสรรค(คน)แก่ลำดับถัดมาพบประเภทละ 9 ถ้อยคำ คิดเป็น 4.4% ได้แก่ 7. อุปสรรค(คน)แก่คือผู้อยู่ใกล้ความตาย เช่น พวกเราคนแก่ที่มีอายุมากแล้วเหมือนกับใบไม้ที่เริ่มเหลือง และเริ่มแห้ง 8. อุปสรรค(คน)แก่คือผู้อ่อนแอ เช่น แม่คนที่อ่อนแอที่สุดในฝูง ซึ่งมีได้หมายถึงเฉพาะเด็ก ผู้หญิง และคนแก่ แต่รวมเอาคนหนุ่มที่ล่าสัตว์ไม่ได้เข้าไว้ด้วย 9. อุปสรรค(คน)แก่คือธรรมะ/ปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ตกใจชมขึ้นระทมหมองไหม้ พลันธรรมะผุดขึ้นกลางดวงใจ เกิดแก่เจ็บตายนั้นไซ้ไร้เป็นของธรรมดา นอกจากนี้ 10. อุปสรรค(คน)แก่คือจุดหมาย เช่น ชีวิตมนุษย์มีเวลาเป็นตัวกำหนด เวลา นำความเกิดมาให้เรา แล้วจากนั้นก็พาเราไปสู่ความแก่ ความเจ็บป่วย และความตายในที่สุด และ 11. อุปสรรค(คน)แก่คือผู้ป่วย เช่น ยังดีกว่าเป็นตาแก่ไข้โรคเป็นไหน ๆ ทั้งสองประเภทนี้พบประเภทละ 7 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 3.4 นอกจากนี้อุปสรรคที่พบเป็นลำดับถัดมา โดยพบประเภทละ 6 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 3 ได้แก่ 12. อุปสรรค(คน)แก่คือความเชื่องช้า เช่น คนแก่เคลื่อนไหวไม่คล่องแคล่วว่องไว 13. อุปสรรค(คน)แก่คือความล้าสมัย เช่น ไม่ยึดติดกับความคิดเก่า ๆ แบบไดโนเสาร์เต่าพันปีอย่างคนแก่ทั่ว ๆ ไป 14. อุปสรรค(คน)แก่คือผู้ไม่เท่าทัน/ผู้ไม่รู้ เช่น แต่เรื่องนี้จะไปตำหนิพืหมามากนักก็ไม่ได้ เพราะแก่เองก็แก่เฒ่าเหล่าเหยมามากแล้ว มีแนวโน้มที่จะเชื่ออะไรพรรคนี้อยู่เหมือนกัน ลำดับถัดมาเป็นอุปสรรค(คน)แก่ที่พบประเภทละ 4 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 2 ได้แก่ 15. อุปสรรค(คน)แก่คือความเจ็บเหงา เช่น คนแก่ส่วนมากหาความรื่นรมย์อย่างอื่นไม่ได้เหลือแต่ทางการกิน 16. อุปสรรค(คน)แก่คือเด็ก เช่น มองดูก็น่ารักเหมือนกัน คนแก่ทำแสนงอน 17. อุปสรรค(คน)แก่คือการเดินทาง เช่น พอเราแก่ไปถึงจุดหนึ่งก็วิ่งไม่ไหว สำหรับอุปสรรคที่พบเป็นลำดับถัดมา โดยพบประเภทละ 3 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 1.5 ได้แก่ 18. อุปสรรค(คน)แก่คือสิ่งน่ากลัว เช่น นี่! อย่าทำหน้าเครียดงั้นสิ เดี่ยวแก่เร็ววะ 19. อุปสรรค(คน)แก่คือผู้ปฏิบัติธรรม เช่น ผู้เฒ่าผู้แก่นิยมเข้าวัดถือศีลกินเจ 20. อุปสรรค(คน)แก่คือสภาวะจำยอม เช่น ชอบมองที่สมองหัวใจสวย ๆ มากกว่า เพราะฉะนั้นถ้าถึงคราวจะต้องแก่ ก็คือต้องแก่ ขอแก่อย่างมีสุขภาพดี ช่วยเหลือความเป็นส่วนรวมได้นานขึ้น 21. อุปสรรค(คน)แก่คือผู้อ่อนไหว เช่น เป็นสำหรับคำประเภทสร้างสุนทรียภาพเพื่อให้คนเกิดความรู้สึกที่ดี มีกำลังใจในสังคมมากขึ้น เช่น ภาษาไทยคนแก่ เปลี่ยนเป็นผู้สูงอายุหรือผู้เจริญวัย 22. อุปสรรค(คน)แก่คืออาหาร เช่น คุณสุริยฉายช่วยตาคนแก่ ๆ สาวที่นทิกที่เป็นครูที่ไปหลงลูกศิษย์หนุ่มให้เจ็บแสบทีชิคะ นอกจากนี้อุปสรรค(คน)แก่ ที่พบประเภทละ 2 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 1 ได้แก่

23. อุปลักษณะ(คน)แแก่คือสัตว์เลี้ยง เช่น ฟากห้องแคบ ๆภายในโรงนอนชั้นเดียว ด้านซ้ายมือมีกรงเหล็กไว้ใส่คนชราที่สติเลอะเลือน ไม่ใช่เขาจะทรมาณคนแแก่ตั้งสัตว์ แต่เขากลัวจะเดินหนีไปลงทะเล หรือเดินออกไปหลงในดงมะพร้าวด้านหลัง 24. อุปลักษณะ(คน)แแก่คือตำแหน่ง เช่น พระบรมราชโองการปลดคนแแก่ลง เอาคนหนุ่มขึ้นแทน 25. อุปลักษณะ(คน)แแก่คือคู่ต่อสู้ เช่น อายเค้านะครับแพ้คนแแก่ 26. อุปลักษณะ(คน)แแก่คือเวลา เช่น ความตายนี้แหละแบบจะทุกข์ตอนแแก่ ช่วงอายุ 45 ปี และอุปลักษณะ(คน)แแก่ที่พบน้อยสุด ซึ่งพบประเภทละ 1 ถ้อยความ คิดเป็นร้อยละ 0.5 ได้แก่ 27. อุปลักษณะ(คน)แแก่คือเกษตรกร เช่น มีแต่คนแแก่ปลูกข้าว คนหนุ่มเขาไม่ทำ 28. อุปลักษณะ(คน)แแก่คือผู้อ่อนน้อม เช่น คนเฒ่าคนแแก่ก็จะยกมือไหว้พระบรมสาทิสลักษณ์อยู่เนือง ๆ 29. อุปลักษณะ(คน)แแก่คือผู้ใช้ชีวิต เช่น คนเฒ่าคนแแก่ของเราใช้ชาติหน้าเป็นเป้าหมายในการทำดี 30. อุปลักษณะ(คน)แแก่คือความงาม เช่น ความงามของคนเรานั้นเป็นความงามตามวัยหรือยิ่งแแก่ยิ่งงามเพราะความเป็นผู้ใหญ่ทางความคิด 31. อุปลักษณะ(คน)แแก่คือผู้ยึดติด เช่น ชายหนุ่มยิ้มรับ หากไม่ต่อคำความฝ�ใจของคนเเก่า ๆ แแก่ ๆ ยากจะลบเลือน 32. อุปลักษณะ(คน)แแก่คือท้องฟ้า เช่น ฟ้าผืนเดิมเฝ้ามองการเปลี่ยนแปลงของลูกหลาน ดังคนแแก่ที่นั่งนิ่งมานานนับล้านล้านปีคอยนั่งฟังการเคลื่อนไหวของโลก 33. อุปลักษณะ(คน)แแก่คือโรค เช่น ใครอยากจะได้คนแแก่ ต่อมลูกหมากอักเสบเอย ต้อกระจกเอย ความดันเอย 34. อุปลักษณะ(คน)แแก่คือผู้นำสงสาร เช่น กับนักเป่านักสีคอนเสิร์ตบอด อีฉันไม่อึดอดหยอดความหวัง กับคนแแก่แม่ลูกอ่อนหย่อนกำลัง อีฉันยังเวทนาไม่ว่ากันแต่หลายรายจงใจให้สังเวช 35. อุปลักษณะ(คน)แแก่คือผู้ด้อย เช่น อย่างนี้กว่าฉันไม่รู้เรื่องกำไลนั้นนะฉันเห็น แล้วแแก่ก็เลยแแก่ลั้งฉัน ทำเป็นอยากได้กำไล มันน่าตบหนัก 36 .อุปลักษณะ(คน)แแก่คือตุ๊กตาล้มลุก เช่น เงอะ ๆ เงิง ๆ ต้องให้ยายแแก่ปรนนิบัติดูแลป้อนข้าวป้อนน้ำเหมือนเด็กเล็ก ๆ จะลุกจะนั่งก็ต้องคอยแวะกั้นแแก่ต่อแแก่ประกองกันไป ก็ประกองกันมาเหมือนตุ๊กตาล้มลุกแแก่ ๆ

นอกจากนี้ เครื่อง่ายทางความหมายของอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของคำว่า (คน) แแก่ จากอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์จำนวน 36 อุปลักษณะข้างต้น สามารถแสดงความเชื่อมโยงทางความหมายของแต่ละอุปลักษณะโดยมีมโนทัศน์ของคำว่า(คน)แแก่เป็นศูนย์กลางได้อย่างเป็นระบบดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงเครือข่ายทางความหมายของอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของคำว่า (คน)แก่

จากภาพที่ 2 สัญลักษณ์ หมายถึงมโนทัศน์ศูนย์กลางทางความหมาย หมายถึงอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ หมายถึงมโนทัศน์ย่อยของอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์นั้น ๆ — หมายถึงความสัมพันธ์แบบจำกลุ่ม-ลูกกลุ่ม และ → หมายถึงความสัมพันธ์แบบเหตุ-ผล

ความคิดความเข้าใจหรือมโนทัศน์เกี่ยวกับคนแก่หรือความแก่สามารถจำแนกออกเป็น 2 อุปลักษณ์หลักได้แก่ (คน)แก่คือความเชื่อมโยงทางกายภาพ-อารมณ์ และ(คน)แก่คือธรรมะหรือปรากฏการณ์ธรรมชาติ โดยมีความเชื่อมโยงกับอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ย่อยอื่น ๆ ดังนี้

1.1. (คน)แก่ คือ ความเชื่อมโยงทางกายภาพ-อารมณ์ จำแนกออกเป็นความเชื่อมโยงทางกายภาพ และความเชื่อมโยงทางอารมณ์ อุปลักษณ์(คน)แก่ คือ ความเชื่อมโยงทางกายภาพ ประกอบด้วยอุปลักษณ์ย่อยในฐานะเป็นลักษณะหรือคุณสมบัติชนิดหนึ่งซึ่งแสดง ความเชื่อมโยงทางกายภาพหรือความสัมพันธ์ในฐานะจำกลุ่ม (ความเชื่อมโยงทางกายภาพ) -ลูกกลุ่ม ดังนี้ (คน)แก่คือผู้อ่อนแอ (คน)แก่คือสัตว์เลี้ยง (คน)แก่คือเด็ก (คน)แก่คือผู้ป่วย (คน)แก่คือความเชื่องช้า และ(คน)แก่คือตุ๊กตาล้มลุก ส่วนอุปลักษณ์(คน)แก่คือความเชื่อมโยงทางอารมณ์ประกอบด้วยอุปลักษณ์ย่อยดังนี้ (คน)แก่คือความเจ็บเหงา (คน)แก่คือความอ่อนไหว (คน)แก่คือผู้ยึดติด ส่วน(คน)แก่คือความเชื่อมโยงทาง

กายภาพ-อารมณ์ ก่อให้เกิดอุปสรรคย่อยด้วยความสัมพันธ์แบบเหตุ-ผลดังนี้ (คน)แก่คือผู้ด้อย และนำไปสู่อุปสรรคย่อย (คน)แก่คือผู้นำสงสาร นอกจากนี้(คน)แก่คือความเสื่อมถอยทางกายภาพ-อารมณ์ ยังก่อให้เกิดอุปสรรคย่อย (คน)แก่คือสิ่งไม่พึงประสงค์หรือไม่เป็นต้องการ แล้วนำไปสู่อุปสรรคย่อย (คน)แก่คือภาระ (คน)แก่คือสภาวะจำยอม และ(คน)แก่คือสิ่งน่ากลัวในฐานะ(คน)แก่คือโรค และ(คน)แก่คือคู่ต่อสู้

1.2. (คน)แก่ คือ ธรรมชาติหรือปรากฏการณ์ธรรมชาติ จำแนกออกเป็น 5 อุปสรรคย่อยในฐานะ จากกลุ่ม-ลูกกลุ่มดังนี้ (คน)แก่คือท้องฟ้า (คน)แก่คือเวลา (คน)แก่คือการเดินทาง (คน)แก่คือผู้ใช้ชีวิต (คน)แก่คือผู้ปฏิบัติธรรม นอกจากนี้อุปสรรคย่อย(คน)แก่คือเวลา ประกอบด้วยอุปสรรคมีได้แก่ (คน)แก่คือความล้าสมัยซึ่งนำไปสู่ความคิดที่ว่า(คน)แก่คือผู้ไม่เท่าทันหรือผู้ไม่รู้ และ(คน)แก่คือเกณฑ์อายุ ประกอบด้วยเกณฑ์อายุของ(คน)แก่คือตำแหน่ง (คน)แก่คืออาหาร และ(คน)แก่คือความงาม ส่วนอุปสรรคย่อย (คน)แก่คือการเดินทาง ประกอบด้วย(คน)แก่คือจุดหมาย และ(คน)แก่คือผู้อยู่ใกล้ ความตาย อุปสรรคเชิงมนทัศน์ย่อย (คน)แก่คือผู้ใช้ชีวิตหรือผู้มีประสบการณ์ ซึ่งนำไปสู่อุปสรรค (คน)แก่คือผู้รู้ (คน)แก่คือผู้นำ และ(คน)แก่คือเกษตรกรในฐานะผู้บุกเบิกผู้นำทางการเกษตร สุดท้ายคืออุปสรรคย่อย(คน)แก่คือผู้ปฏิบัติธรรม ประกอบด้วย(คน)แก่คือผู้อ่อนน้อมต่อพระรัตนตรัย

อุปสรรคเชิงมนทัศน์ของคำว่า(คน)แก่ จากมุมมองผู้สูงอายุ

จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ พบอุปสรรคเชิงมนทัศน์เกี่ยวกับคนแก่จำนวน 15 อุปสรรค ดังนี้

1. คนแก่คือสิ่งมีค่า จากประโยค “คนแก่คือสิ่งมีค่า” 2. ความแก่คือกำไร/ รางวัล/ ความสุข จากประโยค “แก่ก็เป็นรางวัลของมนนั้นแหละลูก รางวัลของเราก็คือความแก่” และ “ความแก่คือความสุข” 3. ความแก่คือประสบการณ์ จากประโยค “ความแก่คือประสบการณ์” 4. คนแก่คือผู้มีประสบการณ์/นักเดินทาง จากประโยค “เราใช้ชีวิตมาเกือบ 70 ปีแล้ว เราเดินทางมาไกลละ” 5. คนแก่คือผู้ป่วย จากคำพูด “เรามีข้อความในรูปเรา แล้วส่งไป ส่งให้เพื่อน ฉันทะยังสุขภาพแข็งแรงเหมือนเดิม แล้วเค้าก็บอกว่า เอ้อ ดีจัง ยังไม่แก่นะ” 6. คนแก่คือผู้ถูกละเลยหรือสิ่งไม่พึงประสงค์หรือไม่ต้องการจากคำพูด “บางทีก็เอารูปเค้าตอนที่เด็ก ๆ ชี้เหร่ส่งไป คิดถึงหลานจัง เค้าก็พิมพ์ส่งสติ๊กเกอร์อายุเค้า เค้าก็ยังสนใจเราอยู่นะ” หรือ “ถ้าได้ยินคำว่าคนแก่ แม่ ๆ รู้สึกยังง” ผู้ตอบ “ก็เฉยๆ แต่จิตใจเราไม่แก่” 7. คนแก่คือผู้นำสงสาร จากคำพูด “สงสารไหม พอมาฟังอย่างงี้แล้วรู้สึกสงสารพ่อแม่ไหม” 8. คนแก่คือผู้รู้ จาก ผู้ถาม “พ่อจะเน้นที่รูปคดี ธรรมชาติ อะไรแบบนี้อะคะ คนแก่ส่วนใหญ่ ส่วนมากจะเป็นแบบนี้” ผู้ตอบ “แต่คนแก่ถ้ามันเข้าท่า แล้วมันดูดีเหมือนอยากจะสอนลูกกลาย ๆ ก็จิ้มลงไปหน่อย” 9. คนแก่คือผู้ปฏิบัติธรรม จาก “แล้วเคยมี facebook มีเชิญชวนบริจาควัดวาอาราม หน้าเฟซ สร้างบุญ สร้างนี้ ไม่ได้สนใจ ของย่านี่วัดพระบาทน้ำพุนี้ ยาไปดูมาแล้ว หลายครั้ง ถ้าเจอก็คือบริจาคเลย ไปเอง เราเห็นแล้ว แล้วหลวงพ่อก็สัมผัสท่านมาแล้ว เราก็ลงไปอยู่ตรงนี้ มีผู้ป่วยจริงๆเนอะ วัยนี้ก็เป็นอย่างนั้นแหละ ใจบุญ” 10. คนแก่คือผู้เท่าทัน จาก “แล้วเคยมี facebook มีเชิญชวนบริจาควัดวาอาราม หน้าเฟซ สร้างบุญ สร้างนี้ ไม่ได้สนใจ ของย่านี่วัดพระบาทน้ำพุนี้ ยาไปดูมาแล้ว หลายครั้ง ถ้าเจอก็คือบริจาคเลย ไปเอง เราเห็นแล้ว แล้วหลวงพ่อก็สัมผัสท่านมาแล้ว เราก็ลงไปอยู่ตรงนี้ มีผู้ป่วยจริงๆ เนอะ” 11. คนแก่คือโรค จาก “ส่วนมากวัยนี้ ก็ไขมัน ความดัน” 12. คนแก่คือสภาวะจำยอม จาก “ไม่ใช่ว่าเราไม่ยอมรับตัวเองนะ คำว่าแก่นี้มันแล้วแต่ความเชื่อ แก่มีคุณภาพไหมใช้ไหม” 13. คนแก่ไม่เป็นภาระ จาก “เราตื่นขึ้นมาเราออกกำลังกาย เราไม่เครียด เรื่องอะไรที่มันไม่เข้าหูเราไม่อยากจะฟัง เราอยากฟังอะไรดี ๆ แยกลูกมาอยู่บอกดูแลกันเอง” 14. คนแก่คือผู้อ่อนไหว

จาก “เราตื่นขึ้นมาเราออกกำลังกาย เราไม่เครียด เรื่องอะไรที่มันไม่เข้าหูเราไม่อยากฟัง เราอยากฟังอะไรดี ๆ แยกออกมาอยู่บอกดูแลกันเอง” 15. คนแก่คือผู้ดูแล/ผู้นำ จาก “เราเลี้ยงลูกนะเราไม่มีเวลาทำงานด้วยพอลูกไปโรงเรียนเราก็กทำงาน พอตอนนี่เรามีเวลา เราว่างใจ เราก็กมีเวลาดูแลหลาน

อภิปรายผล

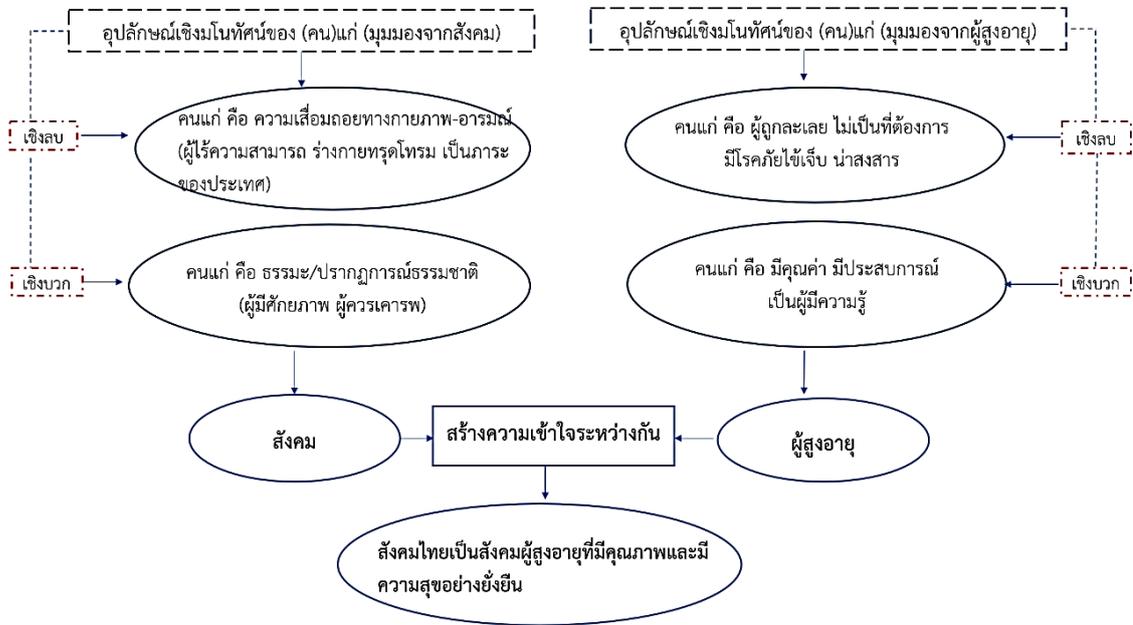
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า เป็นที่น่าสังเกตว่าอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของคนแก่สามารถจำแนกได้เป็นอุปลักษณะที่แสดงนัยลบ และอุปลักษณะที่แสดงนัยบวก โดยนัยลบมักเกิดจากอุปลักษณะ (คน) แก่คือความเสื่อมถอยทางกายภาพ-อารมณ์ อาจมีสาเหตุอาจเป็นเพราะว่าความเสื่อมถอยทางกายภาพและอารมณ์เป็นสิ่งที่ป็นรูปธรรมมากที่สุดที่คนทั่วไปสามารถพบเห็นและรับรู้ได้อย่างชัดเจนมากที่สุด ส่วนนัยบวกและกลางมักเกิดจากอุปลักษณะ (คน) แก่คือธรรมะ/ปรากฏการณ์ธรรมชาติ และพบอุปลักษณะเชิงที่แสดงนัยลบมากกว่าอุปลักษณะที่แสดงนัยบวกเป็นเห็นได้ชัด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของธีระ บุชบกแก้ว และณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2563) ที่พบว่าหนังสือพิมพ์ได้นำเสนอความคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุทั้งด้านบวกและด้านลบ โดยความคิดด้านบวกแสดงในฐานะผู้มีศักยภาพ และผู้ที่ควรเคารพ ส่วนความคิดด้านลบแสดงในฐานะของผู้ไร้ความสามารถ ผู้มีร่างกายทรุดโทรม และเป็นภาระของประเทศ และภาพตัวแทนที่ถูกนำเสนอมักจะเป็นไปในด้านลบมากกว่าด้านบวก ในทางตรงกันข้าม อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของคนแก่จากมุมมองผู้สูงอายุแสดงนัยบวกมากกว่านัยลบมากถึง 9 ต่อ 6 อุปลักษณะ ขณะที่ผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ถ้อยคำจากฐานข้อมูลพบอุปลักษณะนัยลบถึง 25 อุปลักษณะนัยบวกจำนวน 6 อุปลักษณะนัยกลางจำนวน 5 อุปลักษณะ

นอกจากนี้ยังพบอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ที่แสดงความขัดแย้งระหว่างมุมมองผู้สูงอายุและมุมมองสังคมคือ อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์คนแก่ไม่เป็นภาระ และคนแก่คือภาระ ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้สูงอายุยังมีความรู้สึกที่ดีและตระหนักถึงคุณค่าในตัวเอง และจุดนี้เองที่สังคมและรัฐบาลควรส่งเสริมและตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างความเข้าใจและทัศนคติเชิงบวกให้กับสังคมไทยซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิตยา ทวีชีพ และพิทักษ์ จันท์เจริญ (2560) สุนทร สุวรรณละออง (2561) และศิริสุข นาคะเสนีย์ (2561) ที่สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการในด้านต่าง ๆ ของผู้สูงอายุไทยโดยเฉพาะการได้รับความเข้าใจและการให้เกียรติจากสังคมด้วยการตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในฐานะผู้รู้ หรือปราชญ์ ให้มีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่น ดังที่ นิตยา ทวีชีพ และพิทักษ์ จันท์เจริญ (2560) ได้นำเสนอว่าผู้สูงอายุมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาของสมาชิกในครอบครัว หรือเป็นผู้ช่วยเจรจาข้อขัดแย้งในบ้าน เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับหน่วยงานต่าง ๆ เป็นอาสาสมัครร่วมกิจกรรมในชุมชน หรือเป็นมัคนายกของวัด

ดังนั้นการยอมรับว่าความแก่เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ การตระหนักถึงคุณค่าของตนเองของคนแก่ และคุณค่าของคนแก่ผู้มากประสบการณ์ของสังคม และการส่งเสริมคุณค่าเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม จะนำสังคมไทยไปสู่สังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพและมีความสุขอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาอุปลักษณะเชิงมนทัศน์ของคำว่า “(คน)แก่” ในภาษาไทย พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพที่ 3 ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 3 แสดงองค์ความรู้เกี่ยวกับมนทัศน์ของ (คน)แก่จากมุมมองภายในและภายนอก

จากแผนภาพที่ 3 แสดงให้เห็นว่าอุปลักษณะเชิงมนทัศน์ของ (คน)แก่ จากมุมมองทางสังคมและมุมมองจากตัวผู้สูงอายุเอง โดยมุมมองทางสังคมที่มีต่อผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะเป็นมุมมองเชิงลบมากกว่าเชิงบวกกว่าเป็นผู้ที่มีความเสื่อมถอยทางร่างกาย ไร้ความสามารถและเป็นภาระต่อลูกหลาน ในขณะที่มุมมองของตัวผู้สูงอายุเองกลับมีมุมมองต่อตัวผู้สูงอายุในเชิงบวกมากกว่าเชิงลบ โดยตัวผู้สูงอายุมองว่าตนเองนั้นเป็นผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์และมีคุณค่าในตัวเอง การผู้สูงอายุที่มีโรคภัยไข้เจ็บหรือความเสื่อมถอยทางร่างกายเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างมุมมองการรับรู้ที่ร่วมกันระหว่างสังคมและตัวผู้สูงอายุเพื่อทำให้คนวัยต่าง ๆ เข้าใจผู้สูงอายุ และอยู่ร่วมกันในสังคมได้ ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพและมีความสุขอย่างยั่งยืน

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความพบว่า อุปลักษณะเชิงมนทัศน์ของคำว่า (คน)แก่ในมุมมองทั่วไปมีจำนวน 36 อุปลักษณะ โดยส่วนใหญ่เป็นเป็นอุปลักษณะเชิงมนทัศน์ในด้านลบ ซึ่งสะท้อนมุมมองต่อผู้สูงอายุว่า ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีสภาพร่างกายที่เสื่อมถอย มีโรคภัยไข้เจ็บ เป็นผู้อ่อนแอ ทำให้เป็นภาระต่อผู้อื่นทำให้ดูด้อยค่า อีกทั้งผู้สูงอายุเป็นผู้ที่ไม่รู้เท่าทันผู้อื่นทำให้ถูกละเลยได้ง่าย แต่อย่างไรก็ตามอุปลักษณะเชิงมนทัศน์ในด้านบวกก็ปรากฏอยู่ด้วยเช่นกัน อาทิ ความแก่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีความรู้ และเป็นวัยที่เฝ้าหารธรรมะ เช่น เข้าวัด ฟังเทศน์ฟังธรรม เป็นต้น

นอกจากนี้ในมุมมองของผู้สูงอายุที่มีต่อคำว่า “คนแก่” นั้น พบว่าส่วนใหญ่เป็นมุมมองด้านบวก โดยผู้สูงอายุมองว่าตนเองนั้นเป็นคนที่มีความรู้และประสบการณ์ รู้เท่าทันผู้อื่น และสามารถดูแลตนเองได้ ส่วนในมุมมองด้านลบนั้น ผู้สูงอายุมองว่า ความแก่เป็นวัยที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และมีโรคภัยไข้เจ็บเนื่องจากเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ต้องยอมรับ ซึ่งในบางครั้งก็ได้รับการละเลยจากครอบครัว เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า มีมุมมองและความเข้าใจที่แตกต่างกันระหว่างบุคคลทั่วไปในสังคมและผู้สูงอายุ และเป็นที่น่าสังเกตว่าผู้สูงอายุมีมุมมองในเชิงบวกต่อตนเองโดยยอมรับว่าความแก่คือช่วงเวลาหนึ่งของชีวิตและเป็นความสุขเป็นกำไรชีวิตที่สามารถอยู่กับลูกหลานได้นาน ๆ ดังนั้นพื้นฐานความสุขและความตระหนักถึงคุณค่าในตัวเองของผู้สูงอายุก็อยู่ที่การเป็นที่ยอมรับและความเอาใจใส่ของครอบครัว

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ดำเนินการสื่อสารในเชิงบวกเกี่ยวกับคุณค่าของผู้สูงอายุ จึงจะเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญจะสร้างความรับรู้และความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้สูงอายุและลูกหลานหรือผู้อื่นในสังคม ตลอดจนการจัดและดำเนินโครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพหรือนำความรู้ความสามารถและภูมิปัญญาของผู้สูงอายุสำหรับพัฒนาสังคมต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้พบว่าการศึกษารื่องานวิจัยทางภาษาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุยังมีจำนวนไม่มาก ผู้วิจัยเห็นว่าควรสนับสนุนให้มีการศึกษาหรือวิจัยเกี่ยวกับผู้สูงอายุในมิติต่าง ๆ มากขึ้น เพื่อให้คนในสังคมในแต่ละช่วงอายุเข้าใจหรือมีมุมมองต่อผู้สูงอายุในมุมมองเชิงบวกมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ การะเกตุ. (2562). ประเทศไทยกับสังคมผู้สูงอายุ. สืบค้น 22 กุมภาพันธ์ 2564. จาก <https://il.mahidol.ac.th/th/i-Learning-Clinic/general-articles/ประเทศไทยกับสังคมผู้สูงอายุ/>.
- ฉัตรชนก จันท์แย้ม และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างระบบความหมายของกลุ่มคำกริยา “ตัด” กับระบบปริชานของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษากะเหรี่ยงสะกอเหนือ: การทดสอบสมมติฐานภาษาสัมพัทธ์. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 12(2), 25-34.
- ชุตินล เอมดิษฐ์. (2559). อิทธิพลของภาษาต่อความคิด: ความแตกต่างระหว่างภาษาไทยกับภาษาญี่ปุ่น. *ตำราวิชาการ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 15(1), 221-241.
- นิตยา ทวีชีพ และพิทักษ์ จันท์เจริญ. (2560). บทบาทผู้สูงอายุไทยต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 25(49), 167-187.

- ธนพล เอกพจน์. (2561). อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ความจนในภาษาไทย: กรณีศึกษาการใช้ภาษาไทยบนเว็บไซต์ของพันทิปดอทคอม. *วารสารรวมสาร*, 16(1), 377-400.
- ธีระ บุชบกแก้ว และณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2563). ภาพตัวแทนผู้สูงอายุไทยที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษาในหนังสือพิมพ์รายวันไทย. *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 42(2), 89-114.
- โพสท์ทูเดย์. (2563). รัฐบาลปรับแผนรับไทยก้าวสู่ "สังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด" ในปี 74. สืบค้น 22 กุมภาพันธ์ 2564. จาก <https://www.posttoday.com/economy/news/632301>.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2555*. สืบค้น 23 กุมภาพันธ์ 2564. จาก <https://dictionary.orst.go.th/>.
- ศรณชนก ศรแก้ว และสมชาย สำเนียงงาม. (2560). อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์เกี่ยวกับบุคคลที่สามของความรักในเพลงไทย. *การประชุมเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษา ระดับชาติและนานาชาติ 2560* (หน้า 1382-1395). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศิริสุข นาคะเสนีย์. (2561). พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 12(1), 39-48.
- สุนทร สุวรรณละออง. (2561). ความต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 26(50), 45-67.
- เอกพล ดวงศรี. (2561). กรรม: อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ที่สะท้อนความเชื่อในสังคมไทย. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 10(1), 86-102.
- Lakoff, G. & M. Johnson. (1980). *Metaphors We Live By*. Chicago/London: The University of Chicago Press.
- Ungerer, F. & Schmid, H.-J. (1996). *An Introduction to Cognitive Linguistics*. New York: Longman.

เพลงเกี่ยวข้าวอยุธยา: การสืบสานและการอนุรักษ์แบบร่วมสมัย

ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า

กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

AYUTTHAYA HARVESTING SONGS: CONTEMPORARY INHERITANCE AND CONSERVATION INITIATED BY H.R.H. PRINCESS MAHA CHAKRI SIRIDHORN

วรรษชา พรหมศิลป์

Vassa Promsilp

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

E-mail : vassa_ps@hotmail.com

Received January 24, 2022; Revised July 11, 2022; Accepted August 28, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษารวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญาเพลงเกี่ยวข้าว ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อเสนอแนวทางสืบสานและอนุรักษ์แบบร่วมสมัยของเพลงเกี่ยวข้าวอยุธยา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม การสนทนากลุ่ม การสังเกต และแบบฝึกหัดการร้องเพลงเกี่ยวข้าวจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ศิลปิน ประชาชนชาวบ้าน นักเรียน นักศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ในการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับเพลงเกี่ยวข้าวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา การสร้างบทเรียนหรือองค์ความรู้นำมาเผยแพร่กับกลุ่มเป้าหมายย่อย สามารถพัฒนาความรู้ความสามารถ ปลุกจิตสำนึกสร้างแรงจูงใจ เกิดความรักความสามัคคีในชุมชน และการสร้างเครือข่ายการสืบสาน เพลงเกี่ยวข้าวอยุธยา จากสถาบันการศึกษาหนึ่งไปยังสถาบันการศึกษาอื่น ๆ โดยมีสถาบันใดรับเป็นศูนย์กลาง ในการเผยแพร่ และการเข้าถึงแหล่งข้อมูลเพื่อศึกษาเรียนรู้ จะต้องมีการบูรณาการร่วมกันกับทุกภาคส่วน ในการจัดการศูนย์การเรียนรู้และแนวทางสืบสานและอนุรักษ์แบบร่วมสมัยของเพลงเกี่ยวข้าวอยุธยา มีแนวทางปฏิบัติดังนี้ 1) การถ่ายทอดจากผู้สูงอายุในครอบครัว 2) การสืบทอดจากประชาชนชาวบ้าน 3) ครู อาจารย์ สอน นักเรียน และนักศึกษา 4) ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรม มีการบูรณาการร่วมกันกับทุกภาคส่วน ในการจัดการศูนย์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริม แนวทาง การสืบสาน สืบทอด และอนุรักษ์เพลงเรือแบบร่วมสมัย และอาจพัฒนาต่อยอด การสืบสาน สืบทอด และอนุรักษ์ ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีในรูปแบบต่าง ๆ ต่อไป

คำสำคัญ: เพลงเกี่ยวข้าว, การสืบสาน, การอนุรักษ์แบบร่วมสมัย

Abstract

The objectives of this research article are 1) to study and gather knowledge on the wisdom of rice harvesting song in Phra Nakhon Si Ayutthaya province and 2) to propose a contemporary method for the inheritance and conservation of the Ayutthaya rice harvesting song. This research is a qualitative research that the tools used for data collection were interviews, questionnaires, group discussion, observation and rice harvesting song singing exercise from the sample group consisted of artists, village scholars and students. The data analysis was done with content analysis.

The results showed that the gathering of knowledge on rice harvesting song in Phra Nakhon Si Ayutthaya province and the creation of a lesson or knowledge disseminated to sub-target groups were able to develop knowledge and abilities, cultivate conscience, motivate, create love and unity in the community. The building of network to inherit Ayutthaya rice harvesting from one institution to another, with any institution serving as the center for dissemination and access to resources for learning must be integrated with all sectors. The management of the learning center and the contemporary method of inheritance and conservation of the Ayutthaya rice harvesting song can be proceeded through the guidelines as follows: 1) Inheriting from the elderly in the family; 2) Inheriting from the local scholars; 3) Teaching from teachers and lecturers to students and graduates; 4) Encouragement of activities through the integration with all sectors in the management of learning centers to promote the method of inheritance, succession and conservation of contemporary boat music. There may be further development, inheritance, succession and conservation of rice harvesting song according to the royal initiatives of the Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn in various formats.

Keyword: Rice harvesting songs, Inheritance, Contemporary conservation

บทนำ

วิถีชีวิตของคนไทยในพื้นที่ชุ่มน้ำในภาคกลาง ในแถบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นพื้นที่ทำการเกษตรกรรมอยู่หลากหลายอาชีพ เช่น การประมงน้ำจืด การทำสวนผัก สวนผลไม้ และการทำนาปลูกข้าว ซึ่งเป็นการทำมาหากินของคนไทย เพราะอาหารหลักของคนไทยคือ ข้าว ซึ่งกระบวนการทำนาหลายขั้นตอนเริ่มจาก เตรียมดินให้เหมาะกับชนิดของการหว่านข้าวว่าจะใช้วิธีเป็น นาดำ นาหว่าน หรือนาโยน การดูแลต้นกล้า จนกระทั่งมีรวงข้าวพร้อมที่จะเก็บเกี่ยว ในช่วงที่เก็บเกี่ยวผลผลิต ในสมัยก่อนจะขอแรงเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้เคียง หรือคนรู้จักให้มาช่วยเกี่ยวข้าวคนที่มาช่วยก็จะมีอายุประมาณตั้งแต่ 17 – 50 ปี ทั้งผู้ชายและผู้หญิงมาช่วยกันเกี่ยวข้าวซึ่งอาจเกิดความเหนื่อยล้าในการทำงาน จึงเกิดกิจกรรมที่มาช่วยผ่อนคลายความรู้สึเหนื่อยล้า ด้วยเสียงเพลงและท่วงทำนองที่ฟังง่ายมีความสุขสนุกสนานและเพลิดเพลิน

เพลงเกี่ยวข้าวส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ท้องทุ่งนาบริเวณที่ร้องเล่นเพลงเกี่ยวข้าวคือ ภาคกลาง เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนไทยเป็นเพลงที่ชาวบ้านได้พุดถึงชีวิตการเป็นอยู่การทำมาหากินพุดถึงความสุข ความทุกข์การเกี่ยวพาราสิระหว่างหนุ่มสาว ทำให้คนที่ได้ฟัง ได้รับความสุข ความสบายใจ ระหว่างการลงแขก เกี่ยวข้าวเพื่อให้ความสนุกสนานกับความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าในการทำงาน และเชื่อมความสามัคคี เพลงเกี่ยวข้าวเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษหลายชั่วอายุคน เป็นการสอน จากรุ่นสู่รุ่นเป็นมรดกที่ได้รับจากคนในครอบครัว หรือเป็นความชอบส่วนบุคคล ที่เรียนรู้ด้วยตนเอง ภาษาที่ใช้เป็น คำที่ฟังง่ายไม่ซับซ้อน มีสำเนียง ท่วงทำนองเฉพาะท้องถิ่นมีอัตลักษณ์เฉพาะด้าน สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญา ของตนเอง (อรพรรณ ลิ้มดี๊ว, 2561) ผู้ร้องต้องมีปฏิภาณไหวพริบในการร้องโต้ตอบกัน เพราะมีบทร้องที่ไม่ตายตัวจะผันแปรไปตามสถานการณ์เพื่อให้เกิดความบันเทิง ซึ่ง (อเนก นาวิกมูล, 2527) ได้กล่าวถึงคุณค่าของเพลงพื้นเมืองไว้สองด้านคือด้านคุณค่าในตัวเอง และด้านคุณค่าทางสังคม เพลงพื้นเมือง เป็นมรดกทางวรรณกรรม มีคุณค่าในตัวเอง ใช้ถ้อยคำสละสลวยมีความไพเราะที่สอดแทรกไว้ด้วย คำสั่งสอน หรือปรัชญา แสดงถึงความเจ้าบทเจ้ากลอน ที่ได้รับการสืบทอดจากครูบาอาจารย์ทางคำพูด ที่เรียกว่า มุขปาฐะ

เพลงเกี่ยวข้าวคือ เพลงที่เล่นกันในฤดูเกี่ยวข้าว เนื้อหาของเพลงจะมีลักษณะถกถึงความ เป็นอยู่ของอีกฝ่าย และเกี่ยว พาราสิ โดยจะมีการร้องตอบโต้ระหว่างชาย หญิง (ดารากร บุญสม, 2559) ใช้ถ้อยคำที่ฟังง่ายให้ความสนุกสนาน มีลูกเล่นในการเล่นคำที่ชวนคิด ใช้คำกระชับ นับเป็นความชาญฉลาดของผู้ร้องเล่นเพลงเกี่ยวข้าวจะมีเครื่องดนตรีเข้ามา เกี่ยวข้องด้วย เช่น กลอง และฉิ่ง หรือไม่ใช้ก็ได้แต่จะมีการตบมือให้ จังหวะพร้อมกัน เป็นเพลงที่ใช้เพื่อความบันเทิงในการทำงาน ในปัจจุบันเพลงเกี่ยวข้าวจะมี 2 ทำนอง คือเพลงเกี่ยวข้าว แบบสุพรรณบุรี จะมีทำนองเป็นกลอนหัวเดียว ให้จังหวะทำนองด้วยการตบมือ และเพลงเกี่ยวข้าวแบบอยุธยา จะมีลูกคู่คอยประสานเสียงร้องรับ เพราะเนื้อร้องไม่มีการบทเฉพาะ มีการแปรเปลี่ยนตามโอกาส แต่ยังคงมี จังหวะที่เหมือนเดิม

บทบาทและความสำคัญของเพลงเกี่ยวข้าวที่มีต่อสังคมเกษตรกรรม นอกจากจะสะท้อนให้เห็นถึง วิถีชีวิตความสามัคคีความเชื่อและค่านิยมของคนในชุมชนที่มีต่อการใช้ชีวิตเกี่ยวข้าวยังเป็นการแสดงถึงการมี ปฏิภาณไหวพริบกับการฝึกทักษะให้แก่ผู้ร้องและผู้ฟัง รวมถึงให้ความรู้กับคนทั่วไป ทั้งทางตรง และทางอ้อม (นาถอนงค์ พวงสมบัติ, 2561) รวมถึงการใช้ชีวิตให้เหมาะสมกับสังคม ผ่านบทเพลงเกี่ยวข้าว โดยผู้ร้องเพลงเกี่ยวข้าวจะสอดแทรกคำสอนของคนรุ่นก่อน เพราะเนื้อหาที่สำคัญของบทที่จะร้อง ในแต่ละครั้งจะกล่าวถึงสิ่งดีงามในสังคมไทย ให้ผู้ฟังได้นำไปคิด ตรึกตรอง และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต ของตนเอง

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันจากที่เคยเป็นสังคมเกษตรกรรม มีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายไม่เร่งรีบ เปลี่ยนเข้าสู่ สังคมอุตสาหกรรมเป็นไปตามเศรษฐกิจทุนนิยม มีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสสังคมโลก ค่านิยมและ การดำเนินชีวิตของสังคมไทยเปลี่ยนไปอย่างมาก ทำให้มีผลกระทบต่อวัฒนธรรมไทย รวมถึงเพลงเกี่ยวข้าวเป็น ภูมิปัญญาที่นำมาใช้ในการสร้างความบันเทิง ทำให้เห็นถึงสุนทรียภาพของสังคมไทย ที่มีการแสดงถึงปฏิภาณ ไหวพริบ ความฉลาดรอบรู้ การกล้าแสดงออก และความเชี่ยวชาญทางด้านภาษาศาสตร์ ที่มีอยู่ เหลือน้อยลง ซึ่งเริ่มเลือนหายไปตามกาลเวลา เพราะสังคมเกษตรกรรมได้มีการพัฒนานำเครื่องจักรกล มาช่วยทำงาน และการทำนาปลูกข้าวก็เช่นกัน เราสามารถเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงตั้งแต่การไถพรวน เตรียมดิน การหว่านข้าวเปลือก (การหว่านข้าว) หรือการโยนต้นกล้า (นาโยน) แทนการดำนาในหลายพื้นที่ การใส่ปุ๋ย การฉีดยาเพื่อป้องกันแมลงที่จะมากัดกินต้นกล้า จนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต หรือการเกี่ยวข้าว ก็จะมีเครื่องมือที่มาใช้ให้ทำงานได้ง่ายมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้ทำงานง่ายขึ้น ยังลดต้นทุนในการผลิตอีก

ด้วย เมื่อเห็นถึงปัญหาดังกล่าวมีนักวิชาการหลายท่านที่เห็นถึงวัฒนธรรมอันดีงามไม่ยอมให้สูญหายไปจากสังคมไทย และต้องการอนุรักษ์ เพลงพื้นบ้านในแขนงต่าง ๆ รวมถึงเพลงเกี่ยวข้าวให้คงอยู่ ซึ่งยังขาดการสืบสานและอนุรักษ์เพลงเกี่ยวข้าวอย่างมีจิตสำนึกมีความเป็นระบบผ่านการเผยแพร่สืบสานตามหลักการที่เป็นตัวอย่างได้คือความสำคัญของงานวิจัยนี้

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ สะท้อนให้เห็นว่าเพลงเกี่ยวข้าว นั้น เป็นเพลงที่มีความสำคัญและกำลังจะสูญหายไปจากสังคมไทย เพราะปัจจัยหลายอย่าง เช่น วิธีการใช้ชีวิต ความเจริญทางวัตถุ เทคโนโลยี ค่านิยมสมัยใหม่ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญว่าควรสืบสานและอนุรักษ์ เพลงเกี่ยวข้าวอยุธยา เป็นการสนองตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อรวบรวมเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับเพลงเกี่ยวข้าวไว้เป็นแหล่งเรียนรู้และสืบสานอนุรักษ์ ให้เป็นมรดกตกทอดทางวัฒนธรรมของชนชาติไทยอย่างร่วมสมัยและยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญาเพลงเกี่ยวข้าวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อเสนอแนวทางสืบสานและอนุรักษ์แบบร่วมสมัยของเพลงเกี่ยวข้าวอยุธยา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้าน

กาญจนา แก้วเทพ, เจียรชัย อิศรเดช และสุชาดา พงศ์กิตติวิบูลย์ (2549) องค์ประกอบของการสื่อสารได้กล่าวว่าการบวนการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างบุคคลต่อกันหรือบุคคลต่อบุคคลมีการใช้สัญลักษณ์ พฤติกรรมที่เข้าใจกันหรือสัญญาณ มีองค์ประกอบในการสื่อสารดังนี้คือ 1) ผู้ส่งสาร 2) เนื้อหา/สาร/ข้อมูล 3) สื่อ/ช่องทาง 4) ผู้รับสารและผลที่เกิดขึ้น ในส่วนแนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย (เบญจวรรณ รัตนพันธ์, 2555) ได้กล่าวว่าการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนไทยทุกคน ที่ต้องศึกษา ค้นคว้าความเป็นมาในอดีตให้รู้รากฐานของการดำเนินชีวิตและสภาพการณ์ในปัจจุบัน รวมถึงส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่า (สันชัย อินสิน, 2555) ได้กล่าวว่าจะส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมในการสร้างจิตสำนึกของคนพื้นถิ่นนั้น ๆ จะต้องร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นถิ่น และสนับสนุนให้มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหรือพิพิธภัณฑ์ชุมชน เพื่อแสดงการดำเนินชีวิตและความเป็นมาของชุมชน ที่สร้างความรู้และความภาคภูมิใจของชุมชน (ปณิตทัต โตเทียบ, 2556) โดยการปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าแก่นสาระและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นรับรู้ถึงความสำคัญต่อการรับผิดชอบร่วมกัน รณรงค์ให้ประชาชนและภาคเอกชนส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ ภายในประเทศและระหว่างประเทศ โดยการใช้ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นสื่อสร้างความสัมพันธ์ เพื่อแสดงสภาพชีวิตและความเป็นมาของชุมชน(ชาญวิทย์ ปรีชาพาณิชพัฒนา, 2558) คัดสรรภูมิปัญญาที่กำลังสูญหาย หรือที่สูญหายไปแล้วมาทำให้มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น โดยเฉพาะพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม ใช้เทคโนโลยีความรู้ด้านวิทยาศาสตร์มาช่วยเพื่อต่อยอดใช้ในการผลิต การตลาด และการบริหาร พร้อมกับมีการถ่ายทอดให้คนในสังคมได้รับรู้ถึงคุณค่าเกิดความเข้าใจตลอดจนการป้องกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมประโยชน์และปฏิบัติ

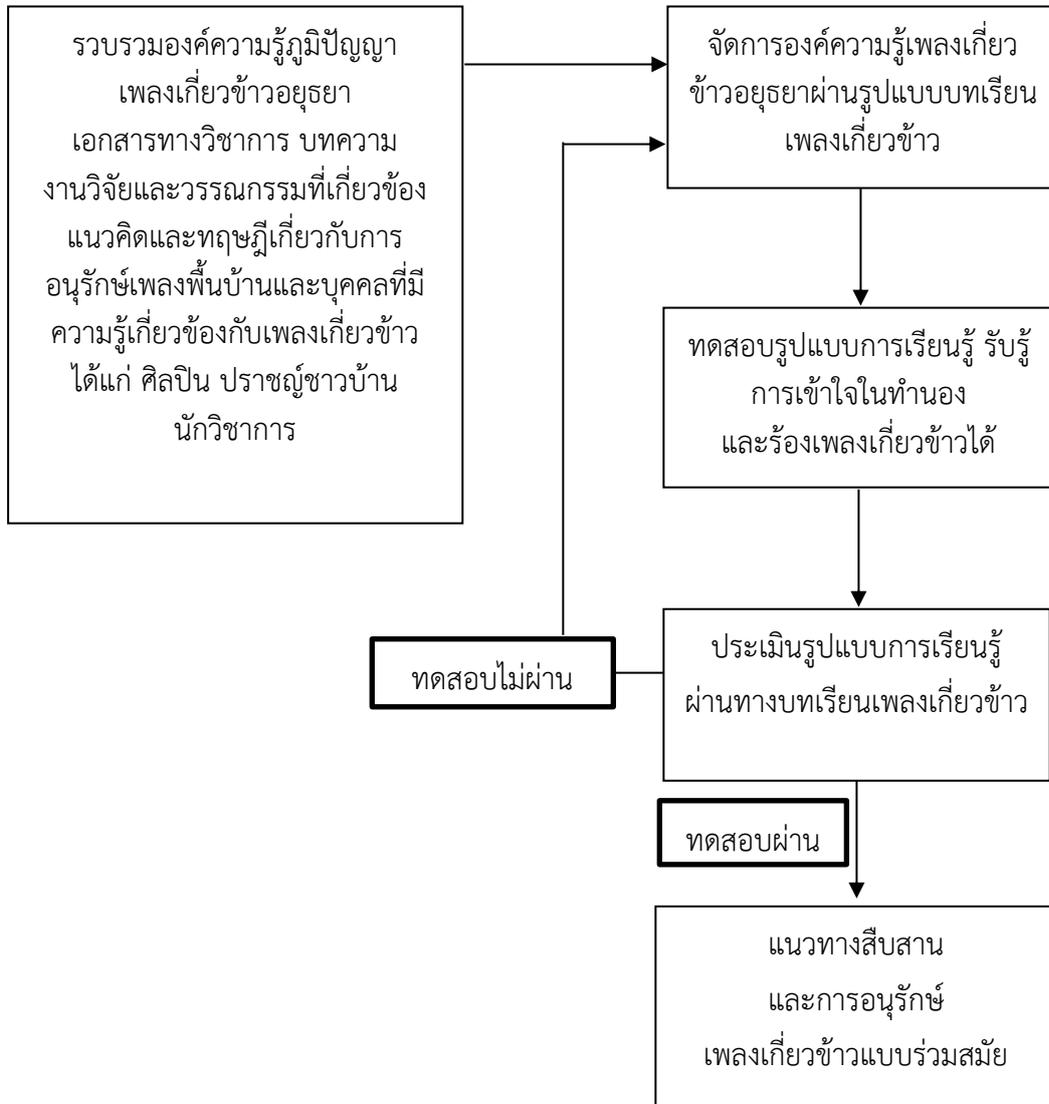
ได้อย่างเหมาะสม โดยผ่านสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา รวมถึงเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่น พัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน โดยการให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เช่น การจัดให้เยาวชน ในท้องถิ่น มีส่วนร่วม กับกิจกรรมที่ได้แสดงความสามารถ ทำให้รู้สึกภาคภูมิใจ โดยกิจกรรมสอดแทรก อยู่ในงานประเพณีของท้องถิ่น ก็จะมีเวทีแสดงดนตรี ในงานบุญ เทศกาลต่าง ๆ นำเยาวชนรุ่นใหม่เข้ามา ใช้สิ่งที่เยาวชนรุ่นใหม่สนใจ และทำให้รู้สึกภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีแต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ความต่อเนื่องของการทำกิจกรรม

เราสามารถสรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้าน ได้ว่า การอนุรักษ์เพลงพื้นบ้าน ส่วนหนึ่งมีองค์ประกอบของการสื่อสารคือ ผู้ส่งสาร ได้ส่งเนื้อหา ข้อมูล ผ่านสื่อหรือช่องทาง ให้กับผู้รับสาร การอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ต้องอาศัยความร่วมมือ ความสามัคคี และการสื่อสาร ของคนในสังคม ต้องเริ่มจากการค้นคว้า ศึกษาความเป็นมาในอดีต เข้าใจรากฐานวิถีชีวิต ความเป็นอัตลักษณ์ ของท้องถิ่น เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกในการสืบสาน อนุรักษ์ภูมิปัญญา จากการส่งเสริมให้เกิดการจัดกิจกรรม ตามงานประเพณี ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ซึ่งการจัดกิจกรรมนี้ ควรคัดเลือกจากเพลงพื้นบ้าน ที่ยังคงมีอยู่แต่ได้รับความนิยมน้อยลงและกำลังสูญหาย หรือที่สูญหายไปแล้วมาฟื้นฟูให้มีคุณค่า และความสำคัญในการดำเนินชีวิตของท้องถิ่น เน้นพื้นฐานที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้ควบคู่กับเทคโนโลยี ที่ทันสมัย เพื่อเป็นที่น่าสนใจกับเยาวชนคนรุ่นใหม่เข้ามาร่วมกิจกรรม ที่อาจจะสอดแทรกกับเทศกาล งานบุญ งานแสดงดนตรี เพื่อให้เยาวชนได้รู้สึกภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีอย่างร่วมสมัย และสอดคล้องกับกิจกรรมตามสังคมในปัจจุบัน

ความสำคัญของการวิจัย

นำองค์ความรู้เกี่ยวกับเพลงเกี่ยวข้าวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มาปลูกจิตสำนึกให้เยาวชน เห็นคุณค่า สนใจและเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงเกี่ยวข้าวเพื่อส่งเสริม แนวทางการสืบสาน สืบทอดและอนุรักษ์เพลงเกี่ยวข้าวแบบร่วมสมัย และอาจพัฒนาต่อยอดการสืบสาน สืบทอดและอนุรักษ์ ในรูปแบบต่าง ๆ ต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

บทความนี้เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งการดำเนินงานตามขั้นตอน ดังนี้
ขั้นตอนเตรียมการศึกษา ในขั้นตอนนี้ คือการหาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องราว ที่เกี่ยวข้องกับเพลงเกี่ยวข้าวโดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ บทความ งานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการวิจัย ได้แก่ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเพลงเกี่ยวข้าวแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และสืบสานเพลงพื้นบ้าน สรรวจข้อมูลโดยการติดต่อประสานงานกับบุคคล

ที่ให้ข้อมูลสำหรับงานวิจัย ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับเพลงเกี่ยวข้าวได้แก่ ศิลปิน ประชาชนชาวบ้าน นักเรียน นักศึกษา

ขั้นตอนการดำเนินการศึกษา ในขั้นตอนนี้ คือการเก็บข้อมูลในการลงพื้นที่ ซึ่งเป็นการข้อมูลจากการศึกษาพฤติกรรม และผลลัพธ์ที่เกิดจากพฤติกรรมตามความเป็นจริง โดยทำการศึกษา กรณีศึกษาการรับรู้ และเรียนรู้เพลงเกี่ยวข้าวโดยดำเนินการศึกษาจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมายที่ตั้งไว้ในงานวิจัย รวมทั้งศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยทำการศึกษา ดังนี้

การสังเกต ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมในการรับรู้ และการเรียนรู้ของนักเรียน นักศึกษา

การสัมภาษณ์ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ และไม่เป็นการศึกษาข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล คือ นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต และการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง เพลงเกี่ยวข้าวอยุธยา : การสืบสานและการอนุรักษ์แบบร่วมสมัย ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยมีวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษารวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญาเพลงเกี่ยวข้าวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ในการรวบรวมความรู้เกี่ยวกับเพลงเกี่ยวข้าวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เนื่องจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นพื้นที่ที่ท้องทุ่งมีการทำเกษตรกรรมในการปลูกข้าว และด้วยพฤติกรรมของคนในสมัยก่อนจะใช้วิธีการผ่อนคลายจากการทำงานด้วยหยุดพักจากการทำงาน หรือหากิจกรรมทำให้เกิดความเพลิดเพลินในการทำงาน เช่น การตอบทกลอน การร้องเพลงที่มีการตอบโต้กันระหว่างชายและหญิง หรือการร้องเพลงที่เป็นที่นิยมตามยุคสมัย ซึ่งการร้องเพลงเกี่ยวข้าวเป็นลักษณะของการต่อกลอนที่มีท่วงทำนองที่มีการร้องรับที่มีลูกคู่ของร้องรับและส่ง ในการให้จังหวะ โดยมีการตอบโต้กันระหว่างชายและหญิง ซึ่งเนื้อหาของการร้องเพลงเกี่ยวข้าวเป็นการตอบโต้เกี่ยวพาราสีของหนุ่มสาวที่มาช่วยงานลงแขกเกี่ยวข้าวจากเนื้อหาที่ใช้ร้องรับส่งกันจะเป็นการทดสอบปฏิภาณไหวพริบของผู้ร้องของฝ่ายชายและฝ่ายหญิง เนื้อร้องที่ตอบโต้กันอาจจะมีการใช้คำ ที่ความหมายที่ให้ความสนุกสนาน เปรียบเทียบ อาจมีการใช้คำลักษณะสองแง่สามง่าม โดยเนื้อร้องจะมีการสัมผัสของคำ ซึ่งเป็นกลอนหัวเดียว ที่มีสัมผัสกันในคำสุดท้ายของวรรคหลังที่เสียงสระ เป็นเสียงเดียวกันทุกคำกลอน เช่น ลงท้ายด้วยสระอิ เรียกว่ากลอนลี ลงท้ายด้วยสระเอ เรียกว่า กลอนโล เป็นต้น หรือลงท้ายด้วยสระอา เรียกว่า กลอนลา ตัวอย่างของกลอนโล เราสามารถใช้สระในรูปแบบของ ไอ ออ อัย หรืออาย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเสนอแนวทางสืบสานและอนุรักษ์แบบร่วมสมัยของเพลงเกี่ยวข้าวอยุธยา

สำหรับแนวทาง สืบสาน เพลงเกี่ยวข้าวและใช้ในการอนุรักษ์แบบร่วมสมัยผลการวิจัยพบว่า เพลงเกี่ยวข้าวมีวิธีการสืบทอดดังนี้

1. การสืบทอดจากคนที่มีอายุมากกว่าในครอบครัวสอนให้ลูกหลานได้ฟังและเรียนรู้ ตั้งแต่อายุน้อย ถือเป็น การปลูกฝังรับรู้จากการฟัง และทดลองร้องตาม เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล

2. การสืบทอดจากปราชญ์ชาวบ้านสู่บุคคลที่สนใจ เป็นกลไกหลักในการสืบทอดในการสอนแบบเดิมที่ปราชญ์จะมีบทหรือที่เป็นต้นแบบ โดยมีบทประพันธ์ที่เป็นการฝึกหรือของคำสุดท้ายในแต่ละวรรค

จะมีเสียงสระเดียวกัน เรียกว่ากลอนหัวเดียว โดยปราชญ์จะเริ่มจากการสอนให้เข้าใจในทำนองของเพลงเกี่ยวข้าวรวมถึงการร้องรับในบทการร้องในการเป็นลูกคู่ และการสอนร้องเพลงเกี่ยวข้าว ปราชญ์จะร้องให้ฟังเป็นตัวอย่างให้กับผู้เรียนร้องตาม โดยจะใช้วิธีการจดจำ หรือการบันทึกเสียง จากนั้นให้แบบบทร้องเพลงเกี่ยวข้าวให้ไปท่องจำ และนำกลับมาร้องให้ปราชญ์ฟังเพื่อรับคำแนะนำเพิ่มเติม เมื่อร้องได้คล่องแล้วจะสอนในการแสดงท่าทาง และมุกตลกเพื่อมาใช้ในการแสดงดูน่าสนใจยิ่งขึ้น

3. ครู อาจารย์ นักเรียน และนักศึกษา จะเป็นการสอนด้วยการมีเนื้อหาที่ทำแบบฝึกเรียน เริ่มจากการทำแบบฝึกการอ่านบทเป็นทำนองเพลงเกี่ยวข้าว 2 ขั้นตอน คือ การฝึกอ่านช่วงคำ ตามวรรคตอน ในบทเพลงเกี่ยวข้าว ขั้นตอนต่อไปให้อ่านเป็นสำเนียงการอ่านร้อยแก้วธรรมดา โดยทอดจังหวะให้เข้าพยายามเน้นเรื่องความถูกต้องของคำที่อ่าน ฝึกอ่านให้เต็มเสียงและทอดสำเนียงให้เสียงยาวออกไป ซึ่งแบบฝึกเรียนร้องเพลงเกี่ยวข้าวจะมีการกำหนดตารางสำหรับฝึกฝนวรรณยุกต์ และสัญลักษณ์ที่ใช้ประกอบการอ่าน เมื่อฝึกได้คล่องแล้วมาร้องให้ครู อาจารย์ฟังเพื่อรับคำแนะนำ

ตารางที่ 1 แบบฝึกเรียนฉบับที่ 1 การฝึกผันเสียงตามวรรณยุกต์

การอ่านทั้ง 2 ขั้นตอน ได้กำหนดตารางสำหรับฝึกผันวรรณยุกต์ และสัญลักษณ์ที่ประกอบการอ่าน ดังนี้						
เสียงวรรณยุกต์/คำ (รูปกับเสียงตรงกัน)	สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา	
เออ	เออ	เอ๋อ	เอ้อ	เอ๊อ	เอ๋อ	
เอิง	เอิง	เอ็ง	เอ็ง	เอ๊ง	เอ๋ง	
เอย	เอย	เอ่ย	เอ็ย	เอ๊ย	เอ๋ย	
เอา	เอา	เอ่า	เอ้า	เอ๊า	เอ๋า	

ตารางที่ 2 แบบฝึกเรียนฉบับที่ 1 สัญลักษณ์ที่ใช้ประกอบการอ่าน

สัญลักษณ์	สัญลักษณ์ที่ใช้ประกอบการอ่าน ความหมาย – วิธีการอ่าน
/	แทนการลงจังหวะการอ่านภายในวรรค 1 จังหวะ
.	แทนการหยุดอ่าน นับในใจ 1 วินาที
..	แทนการหยุดอ่าน นับในใจ 2 วินาที

4. การสร้างกิจกรรม การแสดงเพลงพื้นบ้านในประเภทต่าง ๆ รวมถึงเพลงเกี่ยวข้าวต้องเริ่มด้วยการเปิดโอกาสให้กลุ่มเยาวชนได้เข้ามาเรียนรู้ จัดเป็นกลุ่มย่อยและต้องมีพี่เลี้ยงที่มีอายุใกล้เคียงคอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำ เพื่อกลุ่มเยาวชนจะได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด และลดช่องว่างระหว่างวัย ในการสื่อสารนำเสนอใจเข้าใจได้ง่ายไม่ซับซ้อน คำร้องที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งสามารถผันแปรไปตามโอกาสงานที่ทำงานแสดง การร้องเกี่ยวกับข่าวสารบ้านเมืองในช่วงเวลานั้น หรือเหตุการณ์ที่กำลังเป็นที่สนใจแสดงถึงความร่วมสมัยของเพลงเกี่ยวข้าวที่เนื้อหาปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยได้ ทำให้ผู้ฟังมีความรู้สึกรื่นริงสนุกสนาน รวมทั้งนำวิถีชีวิตที่คุ้นเคยมาแต่งเป็นบทกลอนเข้าใจในการสัมผัสคำ ซึ่งเน้นเป็นกลอนหัวเดียวให้คุ้นชินและเข้าใจในการใช้คำสัมผัส อาจเป็นเรื่องราวที่อยู่รอบตัว เพราะเมื่อคุ้นเคยและเข้าใจในเนื้อร้องจะทำให้จำเนื้อร้องได้ง่าย จะทำให้ลดความเครียดจากการจำเนื้อร้อง และเสริมด้วยการเข้าใจอารมณ์

ของเนื้อร้อง การเอื้อน และจับจังหวะของเพลงเกี่ยวข้าวหรือใช้สื่อออนไลน์ที่มีการแสดงเกี่ยวกับเพลงเกี่ยวข้าวมาให้ความรู้เกี่ยวกับซึ่งอาจจังหวะ เมื่อฝึกฝนในระยะเวลาหนึ่งทดสอบด้วยการแสดงตามงานประเพณีในท้องถิ่น หรือจัดการประกวดเพื่อสร้างความภาคภูมิใจให้กับตัวเยาวชนและปลูกจิตสำนึกให้มีความรักในศิลปวัฒนธรรมไทย

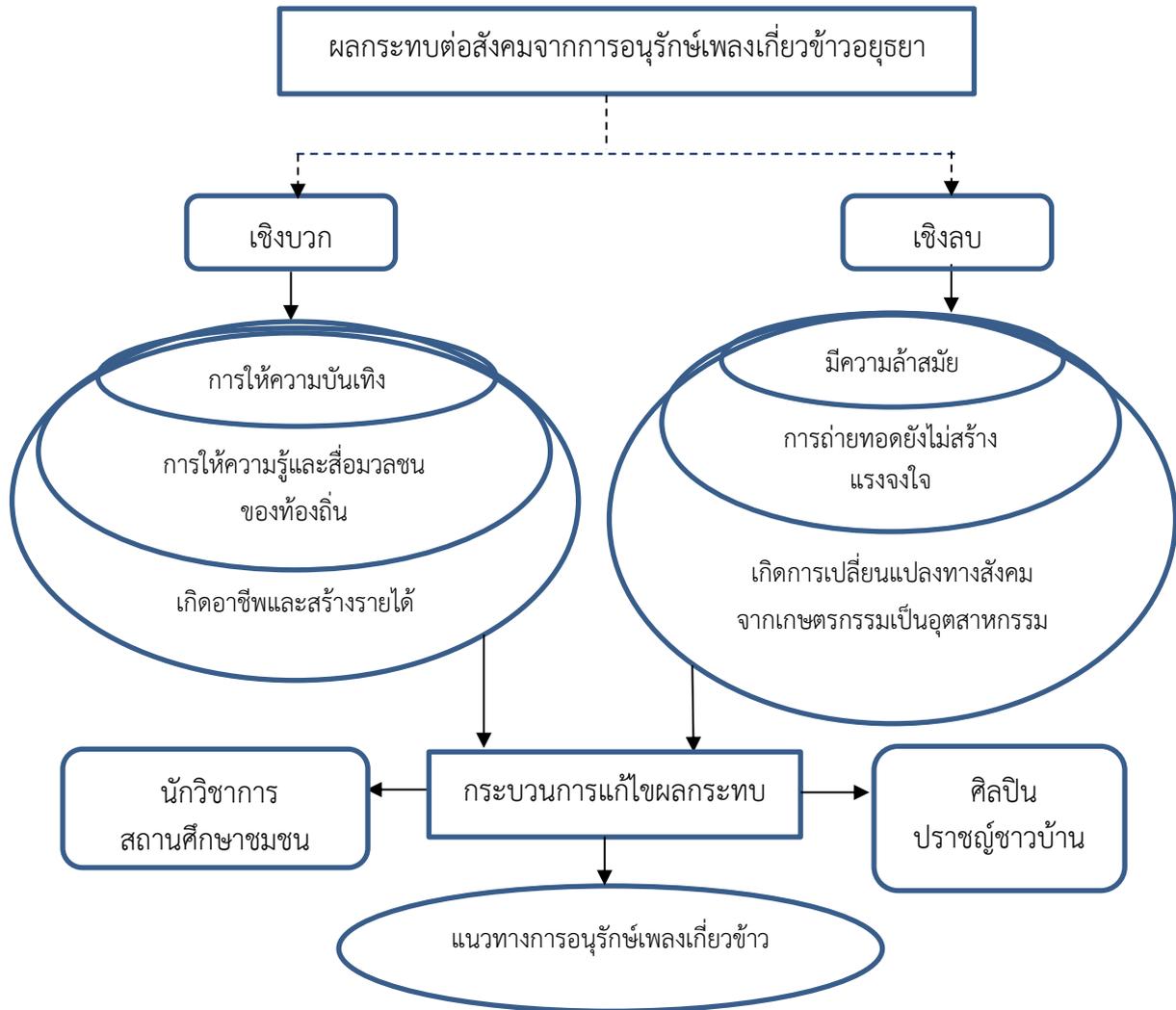
อภิปรายผล

การรวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญาเพลงเกี่ยวข้าวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจากการศึกษา พบว่าการสร้างบทเรียนหรือองค์ความรู้เกี่ยวกับเพลงเกี่ยวข้าวอยุธยา และนำมาเผยแพร่กับกลุ่มเป้าหมายย่อยสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถ ปลูกจิตสำนึกสร้างแรงจูงใจ และโน้มน้าว แก่ผู้เรียน หรือเยาวชนซึ่งมีความสอดคล้องกับ นาฏอนงค์ พวงสมบัติ (2561) ศึกษาเรื่อง บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชุมชนเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา พบว่า บทบาทด้านการให้ความรู้ ต้องมีการสร้างแรงจูงใจ และโน้มน้าวให้ผู้ร้องและผู้ฟังเกิดความรักความสามัคคีในชุมชน และการสร้างเครือข่ายการสืบสานเพลงเกี่ยวข้าวอยุธยา จากสถาบันการศึกษาหนึ่งไปยังสถาบันการศึกษาอื่น ๆ โดยมีสถาบันใดรับเป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่ เป็นแหล่งเรียนรู้ถาวร ซึ่งมีความสอดคล้องกับ บัวผัน สุพรรณยศ (2561) ศึกษาเรื่อง การสืบทอดและการพิทักษ์รักษามรดกภูมิปัญญาด้านเพลงพื้นบ้านภาคกลาง พบว่า การเปิดบ้านลานเพลงคือการจัดตั้งศูนย์เพลงพื้นบ้านศึกษา หรือศูนย์ภูมิปัญญาเพลงพื้นบ้านของชุมชน เป็นแกนนำในการอนุรักษ์ พื้นฟู สืบสาน การเข้าถึงแหล่งข้อมูลเพื่อศึกษาเรียนรู้ จะต้องมีการบูรณาการร่วมกันกับทุกภาคส่วนในการจัดการศูนย์การเรียนรู้ รวมถึงการพัฒนาการเรียนการสอนเพลงเกี่ยวข้าวอยุธยา และมีเวทีส่งเสริมให้มีการร้องเพลงเกี่ยวข้าวอยุธยาในโอกาสต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

แนวทางสืบสานและอนุรักษ์แบบร่วมสมัยของเพลงเกี่ยวข้าวอยุธยาจากการศึกษา พบว่า มีแนวทางปฏิบัติดังนี้ 1) การถ่ายทอดจากคนที่มีอายุมากกว่าในครอบครัว 2) การสืบทอดจากปราชญ์ชาวบ้าน 3) ครู อาจารย์ สอน นักเรียน และนักศึกษา ซึ่งมีความสอดคล้องกับบัวผัน สุพรรณยศ (2561) ศึกษาเรื่อง การสืบทอดและการพิทักษ์รักษามรดกภูมิปัญญาด้านเพลงพื้นบ้านภาคกลาง พบว่ากระบวนการการถ่ายทอดผ่านการถ่ายทอดจากคนให้ครอบครัว ผู้เชี่ยวชาญ ปราชญ์ชาวบ้าน และการเรียนการสอนผ่านระบบการศึกษา ในสถานศึกษามากขึ้น 4) ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรม การแสดงเพลงพื้นบ้านในประเภทต่าง ๆ รวมถึงเพลงเกี่ยวข้าวจะต้องมีการบูรณาการร่วมกันกับทุกภาคส่วนในการจัดการศูนย์การเรียนรู้ และการเข้าถึงแหล่งข้อมูลเพื่อศึกษาเรียนรู้ จะต้องมีการบูรณาการร่วมกันกับทุกภาคส่วนในการจัดการศูนย์การเรียนรู้ จัดทำเป็นแหล่งเรียนรู้ถาวร พร้อมทั้งส่งเสริมให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าของเพลงพื้นบ้าน ด้วยการฟื้นฟูประเพณี วิถีชีวิตและสร้างบทบาทหน้าที่ให้กับเพลงพื้นบ้าน รวมถึงการพัฒนาการเรียนการสอนเพลงพื้นบ้าน และส่งเสริมให้มีการร้องเล่นเพลงพื้นบ้านในโอกาสต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษา แนวทางสืบสานและอนุรักษ์แบบร่วมสมัยของเพลงเกี่ยวข้าวอยุธยา พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงผลกระทบต่อสังคมจากการอนุรักษ์เพลงเกี่ยวข้าวอยุธยา

จากแผนภาพที่ 2 แสดงถึงผลกระทบต่อสังคมจากการอนุรักษ์เพลงเกี่ยวข้าวอยุธยา ซึ่งผลกระทบในเชิงลบ พบว่า คนในสังคมที่เป็นเยาวชนส่วนใหญ่มองว่าเพลงเกี่ยวข้าวมีความล้าสมัย การถ่ายทอดในเรื่องของการแสดง และให้ความรู้ และยังมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากเกษตรกรรมมาเป็นอุตสาหกรรม ทำให้การร้องเพลงเกี่ยวข้าวลดน้อยลง แต่ถึงอย่างไรก็ตามการอนุรักษ์เพลงเกี่ยวข้าวอยุธยา ยังส่งผลในเชิงบวกที่เพลงเกี่ยวข้าวยังให้ความบันเทิง เป็นกระบอกเสียงบอกข่าวสารในทางหนึ่ง และก่อให้เกิดอาชีพและสร้างรายได้ให้กับ ศิลปิน ปราชญ์ชาวบ้าน ดังนั้น แนวทางการอนุรักษ์เพลงเกี่ยวข้าวอยุธยา จึงต้องมีทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ และเอกชน นักวิชาการ สถานศึกษา ชุมชน ศิลปิน ปราชญ์ชาวบ้าน ให้การร่วมอนุรักษ์เพลงเกี่ยวข้าวโดยการบูรณาการร่วมกันกับทุกภาคส่วนในการจัดการศูนย์การเรียนรู้

และการเข้าถึงแหล่งข้อมูลเพื่อศึกษาเรียนรู้จัดทำเป็นแหล่งเรียนรู้ถาวร พร้อมทั้งส่งเสริมให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าของเพลงพื้นบ้าน รวมถึงการจัดทำบทเรียน เพื่อลดขั้นตอนการเรียนรู้ที่อาจซ้ำซ้อน และเข้าใจยาก

สรุป

แนวทางการสืบสาน สืบทอดเพลงเกี่ยวข้าวอยุธยา และใช้ในการอนุรักษ์แบบร่วมสมัยต้องส่งเสริมให้เกิดความสนใจและพร้อมที่จะรับรู้ถึงการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผ่านบทเพลงเกี่ยวข้าวอยุธยาจากเยาวชนที่ได้รับการอบรม และยังได้นำเสนอถึงความสามารถในการร้องเพลงเกี่ยวข้าวอยุธยา ซึ่งเป็นเพลงของคนที่มีวิถีชีวิตท้องทุ่ง อย่างคนอยุธยาอย่างแท้จริงและการศึกษาเพลงเกี่ยวข้าวอยุธยาเพื่อการสืบสานและการอนุรักษ์แบบร่วมสมัย เราสามารถนำมาบูรณาการ ในการเรียนการสอนได้แก่รายวิชา Thai Arts and Culture for Tourism ซึ่งนักศึกษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงตามเนื้อหาวิชา นักศึกษาสามารถนำมาเป็นใช้ในการบอกเล่าถึงวัฒนธรรมของไทยที่มีมาอย่างยาวนาน และอยู่คู่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาอย่างยาวนาน อย่างเช่นเพลงเกี่ยวข้าวอยุธยา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. บทเรียนหรือองค์ความรู้เกี่ยวกับเพลงเกี่ยวข้าวอยุธยา นำมาเผยแพร่กับกลุ่มเป้าหมายย่อย สามารถพัฒนาความรู้ความสามารถ ปลูกจิตสำนึกสร้างแรงจูงใจ และโน้มน้าวแก่ผู้เรียนหรือเยาวชน ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับภูมิปัญญาด้านอื่นได้

2. แนวทางปฏิบัติดังนี้ 1) การถ่ายทอดจากคนที่มีอายุมากกว่าในครอบครัว 2) การสืบทอดจากปราชญ์ชาวบ้าน 3) ครู อาจารย์ สอน นักเรียน และนักศึกษา 4) ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรม การแสดงเพลงพื้นบ้านในประเภทต่าง ๆ รวมถึงเพลงเกี่ยวข้าวตั้งนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ศิลปิน ปราชญ์ชาวบ้าน ครู อาจารย์ สำนักงานวัฒนธรรมท้องถิ่น ผู้นำชุมชนในภาครัฐ และหน่วยงานเอกชน ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการแสดงพื้นบ้าน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ แนวทางการสืบสาน และการอนุรักษ์อย่างร่วมสมัย เพลงเกี่ยวข้าวอยุธยาที่สำคัญ คือ รูปแบบของการถ่ายทอดความรู้ในบทเพลงเกี่ยวข้าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับ การอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาในด้านอื่น ๆ ได้ โดยควรให้ความสำคัญกับรูปแบบการถ่ายทอดที่ทันสมัย สรุปได้ใจความและเข้าใจง่าย โดยสามารถบูรณาการในการถ่ายทอดให้อยู่ในรูปแบบที่น่าสนใจต่อเยาวชน สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านอื่น ๆ หรือภูมิปัญญาที่กำลังสูญหาย หรือที่สูญหายไปแล้ว ที่มีอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และกลยุทธ์ที่ใช้ในการฟื้นฟู อนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ, เขียวชัย อิสรเดช และสุชาดา พงศ์กิตติวิบูลย์. (2549). *ปฐมบทแห่งองค์ความรู้เรื่องสี่พื้นบ้านสี่สารสุข*. นนทบุรี: โครงการสี่พื้นบ้านสี่สารสุข (สพส).

- ชาญวิทย์ ปรีชาพาณิชย์พัฒนา. (2558). *แนวทางในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย*. สืบค้น 16 กุมภาพันธ์ 2559, จาก <https://sites.google.com/site/darunee555spk/2-prawatisastr-thiy/023>.
- ดารากร บุญสม. (2559). *การวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านจังหวัดอ่างทอง : กรณีศึกษาผลงานเพลงของพ่อเพลงมั่งกร บุญเสริม (การค้นคว้าอิสระ)*. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นาฏอนงค์ พวงสมบัติ. (2561). บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา. *วิจิตรวรรณสาร*, 2(1), 43-51.
- บัวผัน สุพรรณนยศ. (2561). การสืบทอดและการพิทักษ์รักษามรดกภูมิปัญญาด้านเพลงพื้นบ้านภาคกลาง. *วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 5(1), 301-304.
- เบญจวรรณ รัตนพันธ์. (2555). *ประเพณี และวัฒนธรรมไทย*. สืบค้น 16 กุมภาพันธ์ 2559, จาก <https://sites.google.com/site/social071>.
- ปัทมทัต โตเทียบ. (2556). *วิธีการอนุรักษ์ประเพณีไทยให้คงอยู่*. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2559, จาก http://siamtradition.blogspot.com/2012/12/blog-post_3.html.
- สันชัย อินสิน. (2555). *การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย*. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2559, จาก <https://sites.google.com/site/sinchai2125/d13-1>.
- อรพรรณ ลิ้มดีว. (2562). บทบาทของสื่อพื้นบ้านใน “รายการจำอวดหน้าจอ” กับการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล. *นิเทศสยามปริทัศน์*, 17(22), 116-117.
- เอนก นาวิกมูล. (2527). *เพลงนอกคตวรรษ*. กรุงเทพมหานคร: เมืองโบราณ.

การประเมินศักยภาพเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น
กรณีศึกษา : ตำบลย่านยาว อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี
THE SPATIAL POTENTIAL ASSESSMENT FOR THE DEVELOPING SOURCES
FOR LOCAL PRODUCT SELLING PLACES CASE STUDY : YAN YAO SUB-
DISTRICT, SAM CHUK DISTRICT, SUPHAN BURI PROVINCE

พัฒน์พงษ์ ธงหาร

Pattanapong Tonghan

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

E-mail: Pattanapong.t@rmutsb.ac.th

Received May 21, 2022; Revised June 9, 2022; Accepted August 28, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น 2) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีกรณีศึกษาคือตำบลย่านยาว อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เก็บข้อมูลโดยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลหลักคัดเลือกจากผู้มีบทบาทส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและกลุ่มผู้ผลิตคือ ผู้บริหารท้องถิ่น ประธานกลุ่มอาชีพ ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านและผู้นำชุมชน รวมทั้งสิ้น 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสร้างข้อสรุปประเด็น

ผลการวิจัยพบว่า ตำบลย่านยาวมีจุดเด่นคือต้นทุนทางกายภาพ ได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรท้องถิ่น สถานที่ที่มีความพร้อมต่อการพัฒนาเป็นแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น มีวัตถุดิบต้นทุนจากผลผลิตของชุมชนตลอดทั้งปี ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นจากทุนภูมิปัญญาได้รับการขึ้นทะเบียนโดยหน่วยงานระดับอำเภอ กลุ่มผู้นำมีศักยภาพส่งเสริมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจท้องถิ่น ปัจจัยสำคัญที่จะผลักดันให้เกิดการพัฒนาเป็นแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น 2) ทักษะและบทบาทของผู้นำชุมชน 3) การดำเนินงานและความต้องการพัฒนากลุ่มอาชีพ 4) การพัฒนาสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น 5) การมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ โดยกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนตำบลย่านยาวมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ องค์ความรู้ ความร่วมมือและศักยภาพจากชุมชน แหล่งทุนสนับสนุนการพัฒนาผลผลิตและผลิตภัณฑ์ และนโยบายสาธารณะเพื่อส่งเสริมการสร้างอาชีพในท้องถิ่นให้มีความมั่นคงและยั่งยืน

คำสำคัญ: เศรษฐกิจชุมชน, ประเมินศักยภาพเชิงพื้นที่, แหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the potentials of the community in developing sources for local product selling places 2) to study the factors related to the source development for the local product selling places, which is a qualitative research. The case study was in Yan Yao Sub-district, Sam Chuk District, Suphan Buri Province. Data were collected by participatory observations, interviews and group discussions. The sample group provided the main information choose from the men who promote the community economy and group of producer, the president of Occupation Groups, village headmen, village committee and community leaders. The instruments employed for the data collection consisted of structured interviews and semi-structured interviews. The data were analyzed by content analysis to create conclusions by issues.

The results showed that Yan Yao Sub-district is characterized by physical costs such as the abundance of local resources, the places around community are potentially ready to be developed as sources of local product distribution, the raw materials costs from community products throughout the year. In addition, the local products from local wisdom capitals are registered by district authorities, village headmen have potential to promote the movement of local economy. There are important factors that can drive the development of local product selling centers along with the community contexts: 1) the local development strategies 2) the perspectives and actions of the community leaders 3) the operations and needs for occupational development 4) the development of local products selling places and 5) the participation of the community and local authorities. The process of driving the community economy includes the important elements as the followings: knowledge, cooperation and potentials from the community, the funding sources for production and product development and the promotive public policies to create the stable and sustainable local occupations.

Keywords: Community economy, Spatial potential assessment,
Local product selling places

บทนำ

เศรษฐกิจชุมชนมีความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ความมั่นคงทางอาชีพ รวมถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น เศรษฐกิจชุมชนเป็นระบบเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับสังคมทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม ด้านรูปธรรมเศรษฐกิจชุมชนจะเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ วิถีชีวิต ของชาวบ้าน และด้านนามธรรมเศรษฐกิจชุมชนจะให้ความสำคัญกับวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ศาสนา ภูมิปัญญา จารีต ประเพณี ความสำคัญจากการร่วมมือของชุมชนนับตั้งแต่ให้ชุมชนเป็น จุดเริ่มต้นในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยอาศัยทุนทางสังคม องค์ความรู้ ภูมิปัญญา ทรัพยากรท้องถิ่นมา พัฒนابนฐานความรู้ที่นำไปสู่ความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจท้องถิ่นต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน คนในชุมชนต่างก็

ได้รับประโยชน์ร่วมกัน ดังนั้นเศรษฐกิจชุมชนจึงมุ่งให้ความสำคัญที่ความร่วมมือของทุกคนในชุมชนที่มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจชุมชนคือรายได้ที่ทุกคนเข้าถึงกับความสุข ความเข้าใจกัน การยอมรับกัน และการแบ่งปันของคนในชุมชน (วราภรณ์ ศรีบุญ, 2552)

เมื่อพิจารณาในเชิงพื้นที่ที่เป็นเป้าหมายของการทำวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งได้แก่ ตำบลยานยาว อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี มีพื้นที่โดยรอบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรี ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรทำนาเป็นหลัก รองลงมาคือการค้าขายผลไม้สด การทำสวนมะม่วง ปลูกต้นจำปี ปลูกต้นรัก ปลูกอ้อยโรงงาน และมีอาชีพอื่น ๆ ที่สำคัญต่อการสร้างรายได้ให้กับประชาชน ในภาพรวมตำบลยานยาวมีทรัพยากรท้องถิ่นและภูมิปัญญาที่ก่อให้เกิดรายได้จากสภาพทางภูมิศาสตร์ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางน้ำและดินทำให้พื้นที่ตำบลยานยาว สามารถสร้างผลผลิตทางการเกษตรได้ตลอดทั้งปี รวมถึงมีกลุ่มอาชีพที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอสามชุก และองค์การบริหารส่วนตำบลยานยาว ข้อมูลจากรายงานสรุปผลการพัฒนาท้องถิ่น ตำบลยานยาวตามแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ.2560-2562 พบว่า สถานการณ์การพัฒนาที่เป็นข้อจำกัดด้านศักยภาพของชุมชน ระบุไว้ว่า การรวมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ไม่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การดำเนินงานของกลุ่มอาชีพบางส่วนไม่ต่อเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจครัวเรือนของประชาชนและสภาพเศรษฐกิจชุมชนไม่ขยายตัว ซึ่งประเด็นดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองในพื้นที่ เมื่อประเมินศักยภาพด้านการผลิตทางการเกษตรและกลุ่มอาชีพจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับกลุ่มผู้นำและวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิในพื้นที่ พบว่า ตำบลยานยาวมีทรัพยากรต้นทุนที่ดี มีผลผลิตที่สามารถนำมาขายได้ตลอดทั้งปี แต่ยังไม่มีการรองรับผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเหล่านั้น ประกอบกับการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ไม่มีความต่อเนื่อง จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้กลุ่มผู้นำ กลุ่มอาชีพและประชาชนในตำบลยานยาว มีความพยายามที่จะผลักดันให้มีจุดจำหน่ายสินค้าท้องถิ่นหรือผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบลยานยาว, 2559)

บทความวิจัยนี้นำเสนอผลศึกษาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นท้องถิ่นและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ดำเนินงานพัฒนาผลิตภัณฑ์และกลุ่มอาชีพหรือทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นและชุมชนเพื่อสร้างรายได้ ครอบครัวและชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยมีความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นพื้นฐานของการดำเนินงานรวมถึงความคิดสร้างสรรค์ให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและมั่นคงทางอาชีพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขและจัดการปัญหาพื้นฐานในทางเศรษฐกิจ โดยมีแนวทางของทุนชุมชน 3 ประการ ได้แก่ สินค้าทุนที่สามารถจัดหาได้ตามศักยภาพ ทุนทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นพื้นฐาน

และทุนทางสังคม เช่น วิธีการผลิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความสัมพันธ์ทางสังคมที่นำไปสู่การสร้างอาชีพ ภายในชุมชน ดังนั้นเศรษฐกิจชุมชนคือกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ประกอบด้วยการผลิต การบริโภค การจำหน่าย จ่ายแจก ที่คนในท้องถิ่นชุมชนได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ของประชาชน และร่วมกันเป็นเจ้าของ โดยที่เศรษฐกิจชุมชนมีรากฐานมาจากศักยภาพของชุมชน ภูมิปัญญาของชุมชน หรือทุนในชุมชน (ภัทรธิดา ผลงาม, 2559)

แนวคิดการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน คือกระบวนการบริหารจัดการองค์การหรือกลุ่มโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ทั้งด้านการบริหารจัดการด้านการผลิตที่สอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นและยอมรับเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ องค์ประกอบเพื่อส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การบริหารจัดการด้านการผลิต การบริหารจัดการกลุ่ม การบริหารจัดการด้านบัญชีหรือการเงิน (สุภาวดี พันธ์อำพน และคณะ, 2561)

กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วม คือการมีส่วนร่วมร่วมกับคนอื่นเพื่อกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือในประเด็นที่สนใจ การมีส่วนร่วมของประชาชนคือการที่กลุ่มประชาชนหรือขบวนการที่มีสมาชิกของชุมชนกระทำการในลักษณะของการทำงานร่วมกันเพื่อจะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วมกัน ความสนใจร่วมกัน มีความต้องการในการบรรลุถึงเป้าหมายทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมืองร่วมกัน เพื่อทำให้เกิดอิทธิพลในการต่อรองกับอำนาจในด้านต่าง ๆ (สถาบันพระปกเกล้า, 2559)

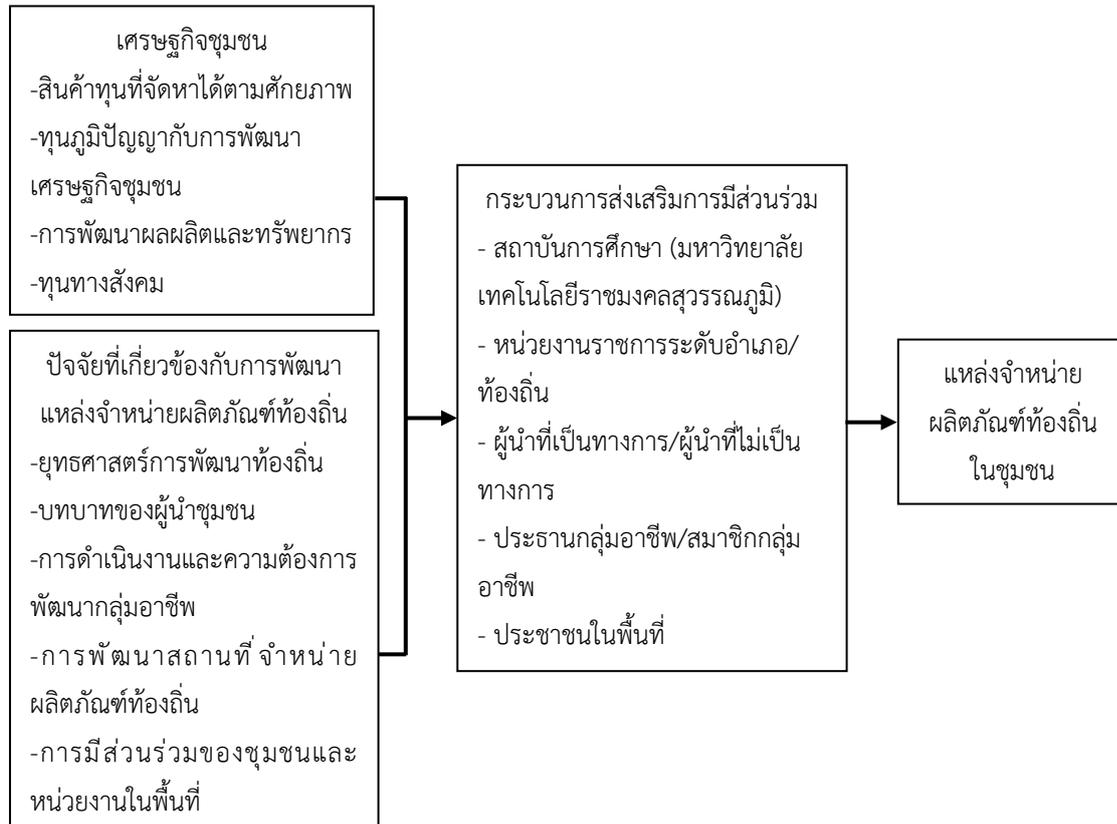
ผลการวิจัยเรื่อง แนวโน้มการสร้างคุณค่าให้กับวัตถุดิบท้องถิ่นเพื่อสุขภาพ: กรณีศึกษา จังหวัดเชียงราย หนองคาย เพชรบุรี สุราษฎร์ธานี พบว่า แนวโน้มการสร้างคุณค่าให้กับวัตถุดิบท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการนำวัตถุดิบท้องถิ่นไปแปรรูป ใช้นวัตกรรมเพื่อสร้างโอกาสทางการแข่งขันเป็นการสร้างทั้งมูลค่าเพิ่มและสร้างคุณค่าให้กับวัตถุดิบท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐร่วมกับสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นร่วมถ่ายทอดองค์ความรู้ในการวางแผนการพัฒนากระบวนการผลิตอาหารท้องถิ่นเพื่อสุขภาพตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ (นงลักษณ์ โพธิ์ไพจิตร และคณะ, 2561)

จากการทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยนี้นำแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเป็นแนวทางการวิเคราะห์และประเมินศักยภาพชุมชนในการพัฒนาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ได้แก่ สินค้าทุนที่สามารถจัดหาได้ตามศักยภาพ ทุนทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นพื้นฐาน และทุนทางสังคม แนวคิดการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนและกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมนำมากำหนดประเด็นวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นตำบลย่านยาว ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก โดยใช้แนวคิดการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วม รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำการวิเคราะห์ตามสภาพปัจจุบันและบริบทของชุมชน ได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ทักษะและบทบาทของผู้นำชุมชน การดำเนินงานและความต้องการพัฒนากลุ่มอาชีพ การพัฒนาสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยโดยใช้แนวคิดหลักประกอบด้วย การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ออกแบบการศึกษาในลักษณะการวิจัยแบบการเน้นกรณีศึกษา พื้นที่ตำบลย่านยาว อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี มุ่งเน้นศึกษาศักยภาพของชุมชนและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มในพื้นที่วิจัย มีระยะเวลาการวิจัย 15 เดือน ค้นหาและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิในชุมชน ที่ครอบคลุมกระบวนการผลิตของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ขั้นตอนในการจำหน่าย การจัดหาสถานที่จำหน่าย การทำกิจกรรมของกลุ่มอาชีพ การสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล หน่วยงานราชการในอำเภอสามชุก การค้นหาและผลิตวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น รวมถึงรูปแบบความสัมพันธ์ภายในชุมชน

กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลหลักคัดเลือกจากผู้มีบทบาทส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและกลุ่มผู้ผลิตคือผู้มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นตามบทบาทในชุมชน จำนวน 30 คน ได้แก่ 1) นายกองค้การบริหารส่วนตำบลย่านยาว จำนวน 1 คน มีบทบาทเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักใน

โครงการวิจัย มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่สนับสนุนและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ส่งเสริมศักยภาพของกลุ่มอาชีพ ส่งเสริมการพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรเพื่อนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มอาชีพและประชาชนในท้องถิ่น ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นรายบุคคล (In-depth Interview) และมีส่วนร่วมในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) 2) ประธานกลุ่มอาชีพตำบลยานยาว จำนวน 6 คน มีบทบาทเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในโครงการวิจัย จัดตั้งกลุ่มอาชีพในชุมชน ได้รับการยอมรับจากสมาชิกภายในกลุ่มและผู้คนในชุมชน เป็นผู้ส่งเสริมให้มีกระบวนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาแปรรูปผลิตภัณฑ์ ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นรายบุคคล (In-depth Interview) 3) ผู้ใหญ่บ้านในตำบลยานยาว 9 หมู่บ้าน จำนวน 9 คน มีบทบาทเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในโครงการวิจัย ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโครงการวิจัยให้คนในชุมชนได้รับรู้ข้อมูลส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจของคนในชุมชน ประเพณี วัฒนธรรม ผลักดันภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดการพัฒนาอาชีพ รับฟังและแก้ไขปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจในชุมชนเชื่อมประสานข้อมูลระหว่างคนในชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนเพื่อให้ชุมชนได้รับการแก้ไขปัญหาและพัฒนาให้มีความก้าวหน้า ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นรายบุคคล (In-depth Interview) และมีส่วนร่วมในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) 4) คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 14 คน มีบทบาทสำคัญในการประสานงานระหว่างโครงการวิจัยกับชุมชน รวมทั้งเป็นผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับงานวิจัย ทำงานร่วมกับคนในชุมชน สนับสนุนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาหมู่บ้าน ให้ข้อมูลจากการมีส่วนร่วมในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Structured Interview) กำหนดประเด็นคำถามสำหรับสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 3 ชุดคำถาม ได้แก่ นายกองดีการบริหารส่วนตำบลยานยาว ประธานกลุ่มอาชีพ ผู้ใหญ่บ้านในตำบลยานยาว ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้ทำการจัดบันทึกข้อมูลระหว่างสัมภาษณ์ข้อมูล 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structured-Interview) กำหนดประเด็นคำถามเพื่อจัดเก็บข้อมูลที่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลในประเด็นที่ระบุในแบบสัมภาษณ์รวมถึงการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล 3) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) บันทึกข้อมูลจากกระบวนการสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลที่สำคัญต่อการวิจัย

ผู้วิจัยลงภาคสนามจัดเก็บข้อมูลด้วยตนเองและมีผู้ช่วยวิจัยที่ได้รับการอบรมแนวทางการจัดเก็บข้อมูลร่วมลงภาคสนามในงานวิจัยนี้ด้วย งานวิจัยนี้มีวิธีการจัดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ 3 วิธี ได้แก่ 1) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ซึ่งผู้วิจัยลงภาคสนามเพื่อจัดเก็บข้อมูลตามวัตถุประสงค์งานวิจัย รวมถึงสำรวจสภาพพื้นที่ สำรวจวิถีชีวิตของประชาชน สภาพเศรษฐกิจและสังคมบริบททางวัฒนธรรมของชุมชน บันทึกข้อมูลในรูปแบบภาพถ่ายและสรุปความ 2) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเป็นรายบุคคล (In-depth Interview) โดยทำการสัมภาษณ์พูดคุยสนทนาซักถามเจาะลึกล่วงหน้าคำตอบที่เป็นจริงอย่างละเอียดแบบเป็นไปตามธรรมชาติ (พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติขจร, 2559) ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถอธิบายโดยละเอียดและทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติมในประเด็นที่ยังไม่ครบถ้วน 3) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ผ่านการอภิปรายโต้ตอบกันของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเอง ทำให้มั่นใจได้ในความถูกต้องตรงประเด็น ความน่าเชื่อถือและความหลากหลายของข้อมูล (ชาย โพธิ์สิตา, 2554) ผู้วิจัยได้จัด

กระบวนการสนทนากลุ่ม โดยการเชิญผู้รู้หลักและกลุ่มผู้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลในบทบาทผู้นำการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของตำบลย่านยาว ได้ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นข้อมูลสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างเหมาะสม

วิเคราะห์ข้อมูลพร้อมกับการจัดเก็บข้อมูลภาคสนาม เป็นการตรวจสอบข้อมูลให้มีความครอบคลุม ตรงประเด็นที่ทำการศึกษาและมีความเพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) องค์ประกอบหลักในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การจัดระเบียบข้อมูล การแสดงข้อมูล การหาข้อสรุปและการตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ (ชาย โพธิ์สิตา, 2554) จากกระบวนการลงพื้นที่สำรวจภาคสนามศึกษาปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของตำบลย่านยาว จัดกลุ่มข้อมูลและเชื่อมโยงประเด็นที่เกี่ยวข้องพิจารณาความสัมพันธ์ของข้อมูลนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาเพื่อสร้างข้อสรุปสำคัญที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาศักยภาพกลุ่มอาชีพ เพิ่มศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของตำบลย่านยาว อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพเชิงพื้นที่ตำบลย่านยาวมีความพร้อมในการพัฒนาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น โดยประเมินความพร้อมของชุมชนด้านต้นทุนทางกายภาพ ด้านการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ เพื่อการพัฒนาสถานที่ในชุมชนเป็นแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

ด้านต้นทุนทางกายภาพ พบว่า ตำบลย่านยาวมีพื้นที่เขตเศรษฐกิจชุมชนที่มีประชากรหนาแน่น พื้นที่ชุมชนส่วนหนึ่งติดกับทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 340 สุพรรณบุรี-ชัยนาท และเป็นแหล่งชุมชนอยู่โดยรอบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ มีหอพักจำนวนมาก ทำเลเหมาะสมสำหรับการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น สามารถพัฒนาจุดสำคัญในชุมชนให้เป็นแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นได้

การใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณประโยชน์ชุมชน พบว่า ตำบลย่านยาวมีลานสาธารณะชุมชนและพื้นที่ส่วนกลางของชุมชนทั้ง 9 หมู่บ้าน โดยผู้นำทุกหมู่บ้านมีความพร้อมดำเนินการหากได้รับงบประมาณสนับสนุนและการส่งเสริมให้เป็นแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนได้ และพบว่าอาคารเอนกประสงค์หมู่บ้าน คือ จุดศูนย์รวมของชุมชนซึ่งทุกชุมชนมีการจัดกิจกรรมที่อาคารเอนกประสงค์หมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง จุดที่มีความโดดเด่นที่สุดคือ “อาคารสมประสงค์” บ้านย่านยาว หมู่ที่ 3 เนื่องจากมีการก่อสร้างที่สมบูรณ์อยู่ติดกับทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 340 สุพรรณบุรี-ชัยนาท มีอาณาบริเวณกว้างขวางเหมาะสมสำหรับพัฒนาเป็นแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของตำบลย่านยาว

ผลผลิตและทรัพยากร พบว่า ตำบลย่านยาวมีทรัพยากรทางการเกษตรที่สามารถนำมาแปรรูปยกระดับเป็นผลผลิตและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ได้แก่ ข้าว อ้อย มะม่วง จำปี ดอกกรัก มะลิ บานไม่รู้โรย ดาวเรือง ไม้ประดับ กล้วย ผักสวนครัว นอกจากนี้ยังพบว่ามีทรัพยากรอื่น ๆ ตามแหล่งธรรมชาติสามารถนำมาแปรรูปสร้างมูลค่าได้

การดำเนินงานของกลุ่มอาชีพที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ กลุ่มอาชีพในตำบลย่านยาวจัดตั้งขึ้นจากการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐระดับอำเภอและท้องถิ่น พบว่า กลุ่มอาชีพที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามชุก มีจำนวนทั้งสิ้น 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแปรรูปกล้วยฉาบ

กลุ่มแปรรูปลูกกลานลอยแก้ว ชมรมจักสานไม้ไผ่โรงเรียนวัดบางขวาง กลุ่มแปรรูปปลาเค็มแดดเดียว กลุ่มแม่บ้านพัฒนาบ้านวังหิน และกลุ่มข้าวรักษ์สุขภาพ โดยทุกกลุ่มมีโครงสร้างการบริหารกลุ่ม ระเบียบข้อปฏิบัติของกลุ่ม มีการประชุมของสมาชิกกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ มีการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดตลอดทั้งปี

ประการสำคัญคือ การพัฒนาอาชีพจากหน่วยงานท้องถิ่น พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลย่านยาวกำหนดแผนพัฒนากลุ่มอาชีพทุกหมู่บ้าน ส่งเสริมความรู้ กระบวนการพัฒนากลุ่มอาชีพ ช่องทางการจัดจำหน่าย อาคารสถานที่ ทรัพยากรจำเป็นสำหรับทำกิจกรรมกลุ่ม รวมถึงสนับสนุนงบประมาณส่งเสริมกลุ่มอาชีพตามแผนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนต่อเนื่องทุกปี

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ทักษะและบทบาทของผู้นำชุมชน การดำเนินงานและความต้องการพัฒนากลุ่มอาชีพ การพัฒนาสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ มีผลการวิจัยดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น พบว่า แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลย่านยาว ได้กำหนดประเด็นที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพผลผลิตทางการเกษตรและมุ่งส่งออกสินค้าเกษตรอุตสาหกรรม สนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนและพัฒนาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น งบประมาณสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมอาชีพปีละ 550,000 บาท ประกอบด้วย 4 โครงการหลัก ได้แก่ 1) โครงการจัดตั้งแหล่งผลิตสินค้าทางการเกษตรเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการให้บริการของแหล่งผลิตสินค้าทางการเกษตรประจำตำบล เพื่อให้ประชาชนสามารถขายสินค้าได้เพิ่มขึ้น งบประมาณสนับสนุน ปีละ 50,000 บาท 2) โครงการก่อสร้างอาคารจำหน่ายผลิตผลทางการเกษตร เพื่อส่งเสริมให้ประชาชน มีสถานที่ไว้ใช้ในการจำหน่ายผลิตผลทางการเกษตร งบประมาณสนับสนุนปีละ 300,000 บาท 3) โครงการสนับสนุนและส่งเสริมด้านการตลาดในกิจการงานต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถขายสินค้าได้เพิ่มขึ้น งบประมาณสนับสนุนปีละ 100,000 บาท 4) โครงการสนับสนุนและส่งเสริมกลุ่มอาชีพเพื่อให้ประชาชนมีเงินสำหรับลงทุนในการประกอบอาชีพ งบประมาณสนับสนุนปีละ 100,000 บาท

ผลการดำเนินโครงการส่งผลให้ประชาชนได้รับความรู้ด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมภายในครัวเรือนเพื่อนำไปใช้ประกอบอาชีพ เกิดการพัฒนาคุณภาพผลผลิตทางการเกษตร ส่งเสริมเพิ่มมูลค่าสินค้าและการแปรรูปสินค้าเพื่อเพิ่มรายได้

2. ทักษะและบทบาทของผู้นำชุมชน พบว่า บทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาพื้นที่ตำบลย่านยาวของผู้นำชุมชนมีความสำคัญต่อกิจกรรมการพัฒนาชุมชนให้มีความก้าวหน้า สามารถนำพาประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ได้เกิดการพัฒนาดังแต่ระดับบุคคล ครัวเรือน จนถึงระดับชุมชน ซึ่งจะส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุขของผู้คนในพื้นที่ จุดเด่นของตำบลย่านยาวคือมีผู้นำอย่างเป็นทางการได้รับความไว้วางใจจากคนในชุมชน สร้างคุณประโยชน์แก่ชุมชนในการปกครองดูแลได้เข้าถึงสวัสดิการ ทรัพยากรที่จัดสรรโดยภาครัฐ รวมถึงโครงการพัฒนาชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดี สร้างความมั่นคงในการดำเนินชีวิต แสดงให้เห็นถึงวิสัยทัศน์และความมุ่งมั่นต่อการพัฒนาชุมชนให้เกิดความก้าวหน้าและประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี

3. การดำเนินงานและความต้องการพัฒนาชุมชน พบว่า กลุ่มอาชีพที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องในพื้นที่และมีส่วนร่วมให้ข้อมูลกับโครงการวิจัย จำนวน 6 กลุ่ม เมื่อพิจารณาข้อจำกัดในการพัฒนาของกลุ่มอาชีพ ได้แก่

1) ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงาน 2) ขาดวัตถุดิบและองค์ความรู้ในการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัย 3) ขาดการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่มาตรฐานและสะอาด 4) การรับรองคุณภาพของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ 5) เวลาการทำผลิตภัณฑ์ชุมชนเพราะชาวบ้านมีอาชีพหลักที่สร้างรายได้อยู่แล้วทำให้การรวมกลุ่มเกิดขึ้นได้ยาก 6) นักท่องเที่ยวนิยมไปซื้อสินค้าและผลิตภัณฑ์ในตลาดร้อยปีอำเภอสามชุกที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญตั้งอยู่ไม่ไกลจากตำบลย่านยาว

ด้านความต้องการพัฒนาและสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มในปัจจุบัน พบว่า กลุ่มอาชีพมีความต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ได้แก่ 1) การมีสถานที่รองรับการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่เป็นทางการ 2) การให้สนับสนุนด้านการตลาด การส่งเสริมการขาย การหาช่องทางของตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม 3) การสนับสนุนด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค 4) ส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่อุดหนุนผลิตภัณฑ์ชุมชน 5) การสร้างช่องทางในการประชาสัมพันธ์ให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จักของผู้คนทั่วไป 6) การทำโครงการเกษตรพอเพียงร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ 7) การพัฒนาพันธุ์ข้าวให้เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค 8) การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ 9) การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความแปลกใหม่พัฒนาการผลิตสินค้าให้เป็นที่ต้องการของตลาด 10) การยกระดับสินค้าพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นสินค้า OTOP ที่ได้รับมาตรฐาน 11) การให้หน่วยงานช่วยดำเนินการสนับสนุนการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์ 12) การสนับสนุนเงินทุนหรือวัสดุสำหรับสร้างโรงเรือนในการผลิตให้ได้ตามมาตรฐานเรื่องสุขอนามัย 13) การสนับสนุนเงินทุนในการจัดซื้อวัตถุดิบ 14) การสนับสนุนกิจกรรมการผลิตของกลุ่มอย่างต่อเนื่องและมีงบประมาณเพียงพอต่อความต้องการ 15) การช่วยเหลือกลุ่มในรูปแบบของกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนส่งเสริมกลุ่มอาชีพ 16) การพัฒนาหน้าร้านที่มีอยู่เดิมเพื่อวางจำหน่ายสินค้า โดยทางกลุ่มมีความต้องการทำให้เป็นจุดเด่นของตำบลด้วยการรวบรวมผลิตภัณฑ์ที่มีในตำบลมาวางจำหน่าย

4. การพัฒนาสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น พบว่า ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำชุมชนได้วางแผนกำหนดพื้นที่ในการพัฒนาให้เป็นแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ได้แก่ 1) พื้นที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลย่านยาว เนื่องจากเป็นสถานที่ราชการและมีพื้นที่พร้อมต่อการพัฒนาให้เป็นแหล่งจำหน่ายหลักของชุมชน 2) อาคารเอนกประสงค์ (อาคารสมประสงค์) สามารถพัฒนาจุดนี้ให้เป็นจุดยุทธศาสตร์ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนได้ โดยผู้นำชุมชนมีความพร้อมในการผลักดันให้เกิดแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่สำเร็จเป็นรูปธรรมได้ 3) บึงหนองพง ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นและผู้นำชุมชนมีแผนพัฒนาเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และรองรับผลิตภัณฑ์ของชุมชนมาวางจำหน่าย 4) กลุ่มอาชีพในพื้นที่ยินดีใช้สถานที่ส่วนบุคคลเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาแหล่งจำหน่ายของท้องถิ่น สามารถร่วมกันพัฒนาปรับปรุงให้ได้มาตรฐาน เนื่องจากบางจุดอยู่ในทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม สามารถให้กลุ่มอื่น ๆ หรือคนในชุมชนนำผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์มาวางจำหน่ายได้

5. การมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์และแหล่งจำหน่ายของชุมชนในพื้นที่วิจัยมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กลุ่มอาชีพประชาชน บทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมพัฒนาเกิดจากผู้นำชุมชนเป็นผู้ริเริ่มกระตุ้นให้คนในชุมชนมองเห็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน มีความมุ่งมั่นที่จะผลักดันและกระตุ้นให้ทุกคนเข้าใจประเด็นการพัฒนาไปพร้อมกัน โดยผู้นำตำบลย่านยาวมีศักยภาพในการวางแผนการทำงานร่วมกับหน่วยงานภายในและภายนอกท้องถิ่นด้วยการรวมกลุ่มประชาชนเพื่อจัดทำแผนการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ร่วมกัน ขณะที่ประชาชนที่อาศัยในตำบลย่านยาวให้ความสำคัญกับการพัฒนาท้องถิ่น

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ตำบลย่านยาวมีจุดเด่นคือต้นทุนทางกายภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรดินและน้ำเหมาะสมแก่การทำเกษตร มีสินค้าทุนที่จัดหาได้จากผลผลิตของทุกชุมชนต่อเนื่องตลอดทั้งปี มีผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเกิดจากทุนภูมิปัญญาที่ได้รับการขึ้นทะเบียนกับหน่วยงานระดับอำเภอ สอดคล้องกับผลการศึกษาของภัทรธิดา ผลงาม (2559) ที่สรุปไว้ว่า เศรษฐกิจชุมชนมีรากฐานมาจากศักยภาพของชุมชน ภูมิปัญญาของชุมชน หรือทุนในชุมชน ซึ่งผู้นำชุมชนมีความพร้อมพัฒนาผลผลิตและทรัพยากรท้องถิ่นสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ผู้นำทุกคนให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน มีความพยายามให้ประชาชนในหมู่บ้านทำโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับภาครัฐและเอกชนให้ร่วมหารือแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็น กลุ่มผู้นำและหน่วยงานได้กระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่เล็งเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่นอย่างทั่วถึงจะสามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนไปในทิศทางที่ดี มีความมั่นคง และสร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลย่านยาวได้ในอนาคต

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ตำบลย่านยาวสามารถพัฒนาพื้นที่ไปสู่การเกิดแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีปัจจัย 5 ประการที่สามารถขับเคลื่อนและยกระดับเศรษฐกิจชุมชน ได้แก่

ประการแรกคือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นตำบลย่านยาวมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น โดยมุ่งหวังให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้น เพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรและได้รับผลผลิตสินค้าทางการเกษตรที่ปลอดภัย ประชาชนมีเงินทุนเพื่อประกอบกิจการมีรายได้เพิ่มขึ้น ตลอดจนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการร่วมมือกันพัฒนาท้องถิ่น จากผลการดำเนินโครงการตามแผนพัฒนาท้องถิ่นทำให้กลุ่มอาชีพในตำบลย่านยาวสามารถรวมกลุ่มแปรรูปผลผลิตและมีช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในรูปแบบออนไลน์

ประการที่สองคือ ทักษะและบทบาทผู้นำชุมชนที่มีความพร้อมผลักดันผลผลิตของชุมชน ระดมความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ให้เกิดการมีส่วนร่วมพัฒนาผลิตภัณฑ์ และประสานความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งในระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด รวมถึงภาคีเครือข่ายการพัฒนาความร่วมมือองค์ความรู้และแนวทางการยกระดับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น โดยผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการศึกษาของทักษัญญา สง่าโยธิน (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งวิสาหกิจ ชุมชนในประเทศและต่างประเทศ ผลการศึกษาที่สำคัญคือปัจจัยด้านภาวะผู้นำ มีความกระตือรือร้นรับผิดชอบต่อหน้าที่ การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก การมีความสามารถในการบริหารจัดการ การเอาใจใส่สมาชิกอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอเท่าเทียมกัน การมีความพร้อมในการช่วยเหลือสมาชิกที่เผชิญกับปัญหาและสามารถแก้ปัญหาได้ การมีวิสัยทัศน์ที่ดี

ประการที่สามคือ การสนับสนุนจากภาครัฐ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จคือ แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน หน่วยงานภาครัฐทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศต้องให้การสนับสนุน ได้แก่ การส่งเสริมด้านการตลาดอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง ให้โอกาสทุกกลุ่มอย่างยุติธรรมสนับสนุนงบประมาณสนับสนุนด้านวิชาการ สร้างองค์ความรู้ด้านการบริหาร

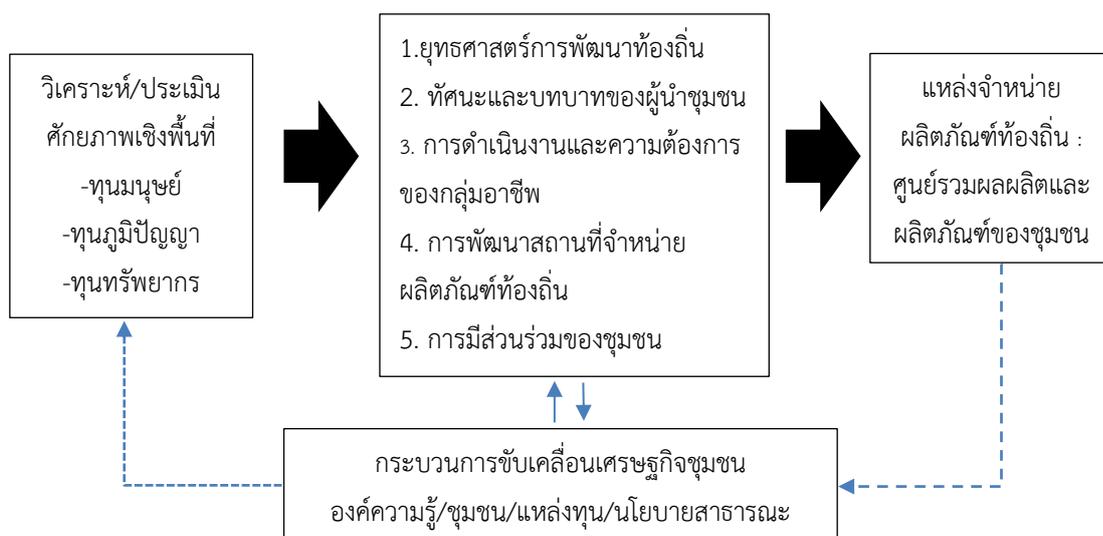
จัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การเข้าร่วมอบรมกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนตลอดจนการไปศึกษาดูงาน

ประการที่สี่คือ การสนับสนุนการดำเนินงานและความต้องการของกลุ่มอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทและศักยภาพของการเป็นผู้สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ประกอบด้วย การดำเนินงานกลุ่ม การพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ สถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ การมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเครือข่าย ในประเด็นนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของวารสารศรีบุญ (2552) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (OTOP) ในจังหวัดสงขลา พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ได้แก่ สมาชิกในกลุ่มต้องมีความสัมพันธ์อันดีภายในกลุ่ม มีความร่วมมือและมีความเชื่อใจจากสมาชิก กลุ่มมีระบบการบริหารจัดการและความสามารถในการแก้ไขปัญหา ด้านผู้นำมีความรู้ ความสามารถในการบริหารธุรกิจ จึงจะมีความเข้าใจในการดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบและมีทิศทาง จากผลการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพในชุมชนนั้นได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เกิดความสามัคคีในชุมชน กลุ่มอาชีพมีการแบ่งหน้าที่การทำงานชัดเจนและสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นในตำบลย่านยาวมาใช้ได้

ประการที่ห้าคือ การพัฒนาสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นให้มีความพร้อมในการพัฒนาให้เป็นแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นตำบลย่านยาว พิจารณาจากสถานที่สำคัญที่เป็นจุดยุทธศาสตร์เชิงพาณิชย์ของตำบลย่านยาวที่มีความเหมาะสมในด้านตัวอาคาร บริเวณโดยรอบและทำเลที่ตั้งมากที่สุด ซึ่งสมาชิกกลุ่มอาชีพมีความต้องการให้ท้องถิ่นผลักดันให้มีสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์จากชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาการประเมินศักยภาพเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นกรณีศึกษาตำบลย่านยาว อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพที่ 2 ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน

การผลักดันให้ชุมชนและท้องถิ่นมีกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนโดยชุมชนผสมผสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ผลจากงานวิจัยนี้เห็นว่าควรเริ่มจากการวิเคราะห์และประเมินศักยภาพเชิงพื้นที่ในด้านทุนมนุษย์ ทุนภูมิปัญญา ทุนทรัพยากร เพื่อสะท้อนให้ชุมชนได้เห็นถึงการนำทุนที่มีอยู่ในชุมชนมาสร้างมูลค่าให้ชุมชน เมื่อชุมชนได้รับการประเมินศักยภาพที่สำคัญแล้ว ปัจจัยขับเคลื่อนที่จะเป็นแรงกระตุ้นให้เศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็งได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ทักษะและบทบาทของผู้นำชุมชน การดำเนินงานและความต้องการของกลุ่มอาชีพ การพัฒนาสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชน ส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อเป็นศูนย์รวมผลผลิตและผลิตภัณฑ์ของชุมชนจำหน่ายแก่บุคคลทั่วไป ซึ่งกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน มีองค์ประกอบสำคัญได้แก่ องค์กรความรู้ ความร่วมมือและศักยภาพจากชุมชน แหล่งทุนสนับสนุนการพัฒนาผลผลิตและผลิตภัณฑ์ และนโยบายสาธารณะเพื่อส่งเสริมการสร้างอาชีพในท้องถิ่นให้มีความมั่นคง

สรุป

บทความวิจัยการประเมินศักยภาพเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ได้ศึกษาในประเด็นศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ในพื้นที่วิจัยตำบลย่านยาว อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้นำเสนอวิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัยและองค์ความรู้ที่ได้รับจากการดำเนินการวิจัยชุมชน ผลจากการวิจัยสามารถเป็นฐานข้อมูลให้กับหน่วยงานในพื้นที่นำไปใช้วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในระดับชุมชนและท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและมีความมั่นคงทางอาชีพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า พื้นที่วิจัยมีจุดเด่นคือต้นทุนทางกายภาพ มีสินค้าทุนจากผลผลิตของชุมชนต่อเนื่องตลอดทั้งปี ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่ได้รับการขึ้นทะเบียนกับหน่วยงานระดับอำเภอ มีทุนภูมิปัญญาที่สามารถพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้และมีผู้นำชุมชนที่มีความพร้อมในกระบวนการพัฒนาชุมชน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการส่งเสริมให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างให้เกิดมูลค่า เกิดการพัฒนาอาชีพ เกิดการสร้างงานในชุมชนและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์ของชุมชน

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ปัจจัยสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น บทบาทของผู้นำชุมชน การดำเนินงานและความต้องการพัฒนากลุ่มอาชีพ การพัฒนาสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ ส่งผลต่อการขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่วิจัย ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรผลักดันกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน เสริมสร้างองค์ความรู้ กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือและศักยภาพจากชุมชน การระดมแหล่งทุนสนับสนุนการพัฒนาผลผลิตและผลิตภัณฑ์ การจัดทำนโยบายสาธารณะเพื่อส่งเสริมการสร้างอาชีพในท้องถิ่นให้มีความมั่นคง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญ คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ทักษะและบทบาทของผู้นำชุมชน การดำเนินงานและความต้องการของกลุ่มอาชีพ การพัฒนาสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นปัจจัยขับเคลื่อนที่จะเป็นแรงกระตุ้นให้เศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็งสำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยเกี่ยวกับการยกระดับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่มีลักษณะเฉพาะของตำบลย่านยาวการถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชนลงในผลิตภัณฑ์ การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ที่โดดเด่น สร้างช่องทางการขายทางออนไลน์เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- งานวิเคราะห์นโยบายและแผน. (2559). *แผนพัฒนาสามปี พ.ศ.2560-2562 องค์การบริหารส่วนตำบลย่านยาว อำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี*. องค์การบริหารส่วนตำบลย่านยาว.
- ชาย โปธิสิตา. (2554). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- ทักษญา สง่าโยธิน. (2560). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน. *วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์*, 12 (2), 12-25.
- นงลักษณ์ โพธิ์ไพจิตร, กฤษณพร ประสิทธิ์วิเศษ, อภิญญา ทหารวานิช และจารุณี วิเทศ. (2561). *แนวโน้มการสร้างคุณค่าให้กับวัตถุดิบท้องถิ่นเพื่อสุขภาพ: กรณีศึกษา จังหวัดเชียงราย หนองคาย เพชรบุรี สุราษฎร์ธานี*. ใน รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- พิเชษฐ์ วงศ์เกียรติขจร. (2559). *แนวทางเพื่อการเรียนรู้ การวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร: ปัญญาชน.
- ภัทรธิรา ผลงาม. (2559). *การพัฒนาศักยภาพในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของชุมชน บ้านนาบอน หมู่ 7 อำเภอมือง จังหวัดเลย*. ใน รายงานการวิจัย. เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- วรารณ ศรีบุญ. (2552). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (OTOP) ในจังหวัดสงขลา*. ใน รายงานการวิจัย. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2559). *การมีส่วนร่วมของประชาชน*. สืบค้น 10 ตุลาคม 2562. จาก <http://www.wiki.kpi.ac.th>>title=การมีส่วนร่วม.
- สุภาวดี พันอำพน, บัณฑิต พิริยาสัยสันติ, พลศักดิ์ จิรไกรศิริ และ วิพรเขตแก้ว. (2561). แนวคิดการบริหารงานวิสาหกิจชุมชน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*. 8 (2), 18-25.

กลยุทธ์การแสดงความคิดเห็นโต้แย้งในละครย้อนยุค เรื่อง บุพเพสันนิวาส STRTEGIE TO EXPRESS OPPOSITIONS IN THE PERIOD “BUPPE SAN NIVAS”

ลักขณา รุ่งโรจน์

Lakkhana Rungroj

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

E-mail: Lakkana.r@rmutsb.ac.th

Received July 20, 2022; Revised August 5, 2022; Accepted August 28, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งของคนไทยในละครย้อนยุค เรื่อง บุพเพสันนิวาส (2) เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการใช้ภาษาของคนไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา ผู้วิจัยศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะเนื้อหาและการใช้ภาษาการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งของคนไทยในละครย้อนยุค จากการศึกษาหลักเกณฑ์ความสุภาพในการใช้ภาษา รวบรวมทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ วัฒนธรรม การแสดงความคิดเห็นโต้แย้งกำหนดกลวิธีเพื่อใช้ในการวิเคราะห์การแสดงความคิดเห็นโต้แย้ง รวบรวมบทสนทนาของละครย้อนยุค เรื่อง บุพเพสันนิวาส ฉบับเต็ม วิเคราะห์กลวิธีตามเกณฑ์ที่ได้ กำหนดไว้วิเคราะห์วัฒนธรรมการใช้ภาษาของคนไทย สรุปผลและนำเสนอผลการวิเคราะห์แบบพรรณนา วิเคราะห์ผลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ผลจากการศึกษาพฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งในละครย้อนยุค เรื่อง บุพเพสันนิวาส ผลการวิจัยพบว่า คนไทยมีการใช้กลวิธีการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งแบบปฏิเสธ (refusing) รองลงมาได้แก่ การให้เหตุผล (giving reason) และการแก้ไขคำพูด (correcting) ตามลำดับ ในด้านวัฒนธรรมการใช้ภาษาของคนไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยามีลักษณะการใช้คำ การใช้สำนวนภาษา การใช้ระดับภาษา หลายลักษณะ

คำสำคัญ: กลวิธี, ความคิดเห็นโต้แย้ง, ละครย้อนยุค, บุพเพสันนิวาส

Abstract

The objectives of this research (1) were to study the strategies of expressing controversial opinions of Thai people in the period drama “Buppesanniwas”, (2) to study the language culture of Thai people in the Ayutthaya period. The researcher studied and analyzed the content characteristics and use of language for expressing argumentative opinions of Thai people in period dramas. From studying the rules of politeness in the use of language, collecting theories and research related to culture Opinion expression specifies strategies for analyzing argumentative opinions, collecting dialogues of period drama “Buppesanniwas” in full version, Analysis strategies a According to the criteria set for analyzing the language culture of Thai people summarizing the results and presenting the results of the descriptive analysis, analyzing and determining the frequency of percentages.

The results of the research found that Thai people the refusing technique was used for expressing opinions, followed by giving reason and correcting, respectively. word usage use of idioms Using multiple language levels.

Keywords: Tactics, Contradicting opinions, Period dramas, Buppesanniwas

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารและถ่ายทอดวัฒนธรรมของมนุษย์ ภาษาช่วยให้มนุษย์มีความสัมพันธ์ต่อกัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพราะใช้ภาษาร่วมกันตามข้อตกลงของแต่ละกลุ่มชน ซึ่งถือเป็นเรื่องปกติวิสัยของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นในสังคม การดำรงชีวิตในสังคมของมนุษย์ได้อย่างมีความปกติสุขประการหนึ่งก็คือ การใช้ภาษาที่ไพเราะ สุภาพ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพทางบวก แต่ในบางกรณีการสื่อสารอาจต้องใช้ภาษาที่ก่อให้เกิดทัศนคติด้านลบต่อตนเอง ควบคู่กับการสร้างมนุษยสัมพันธ์ไปด้วย กล่าวคือในบางสถานการณ์ ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน ในระหว่างการสนทนาจึงมีการแสดงความเห็นโต้แย้งต่อกันบ้าง แต่ด้วยลักษณะนิสัยของคนไทยมักไม่แสดงกิริยาหักหน้าคู่สนทนาตรง ๆ เพราะดูเป็นการไม่สุภาพ

ด้วยเหตุนี้ คนส่วนใหญ่จึงพยายามหลีกเลี่ยงการทำให้เสียหน้า face-threatening act หรือ (FTA) Brown & Levinson, 1987 โดยพยายามใช้วิธีการสื่อสารอย่างอื่นแทนเพื่อรักษาความสัมพันธ์อันดีเอาไว้ และเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทยที่ชัดเจนกว่าสังคมชนชาติอื่น ด้วยภาษาเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์และเป็นเครื่องแสดงให้เห็นวัฒนธรรมส่วนอื่น ๆ ของมนุษย์ด้วย จากปรากฏการณ์ละครที่สร้าง “บุพเพสันนิวาส” กระแสความโหยหาอดีตสมัยกรุงศรีอยุธยา ทำให้คนไทยตื่นตัวและเสาะแสวงหาประวัติศาสตร์ในช่วงรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แสดงออกด้วยการหันมานิยมสวมใส่ชุดไทยโบราณ ใช้ภาษาไทยโบราณ รับประทานอาหารโบราณ และท่องเที่ยวตามรอยละครไปตามสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะโบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญในละคร

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงเลือกผลงานละครย้อนยุค เรื่อง “บุพเพสันนิวาส” เนื่องจากบทละครเรื่องนี้มีเนื้อหาแปลกใหม่ ได้รับความสนใจ ทำให้ผู้ชมอยากได้ใคร่รู้เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับละครจึงถือได้ว่าบทละครมีอิทธิพลในการโน้มน้าวความสนใจให้ผู้ชมคล้อยตาม ผู้วิจัยสนใจศึกษาบทสนทนาที่มีการแสดงความโต้แย้งของตัวละคร เพื่อนำเสนอกลวิธีการใช้ภาษาในสถานการณ์ที่มีการสื่อสารไม่ราบรื่น ด้วยกลวิธีต่าง ๆ ช่วยเพิ่มรรถรส ให้กับละครได้มากเพราะเป็นความพยายามใช้ภาษาที่ต่อสู้กันอยู่ในที่ งานวิจัยเรื่องนี้ยังต้องการถ่ายทอดวัฒนธรรมการใช้ภาษาของคนไทยในยุคกรุงศรีอยุธยาในบริบทที่แตกต่างกับยุคปัจจุบัน อันเป็นสถานที่ตั้งของของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ หน่วยงานที่ต้องเรียนรู้ลักษณะการดำเนินชีวิตของชาวกรุงศรีอยุธยาในหลาย ๆ มิติ เพราะการจะศึกษาวัฒนธรรม ตลอดจนเอกลักษณ์ของชนชาตินั้น ๆ สามารถทำได้จากการศึกษาภาษาของชนชาติในสมัยนั้น ๆ นั่นเอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการแสดงความเห็นโต้แย้งของคนไทยในละครย้อนยุค เรื่อง บุพเพสันนิวาส
2. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการใช้ภาษาของคนไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาจากละครย้อนยุค เรื่อง บุพเพสันนิวาส

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษากลวิธีการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งในละครย้อนยุค เรื่อง บุพเพสันนิวาสผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในด้านวิจารณ์ วิธีสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงกลวิธีการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งในการสนทนา และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งแนวคิดต่าง ๆ และรวบรวมข้อมูลศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องตามความมุ่งหมายของการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

วิจารณ์

Austin (1962) กล่าวว่า วิจารณ์ (speech act) คือ ถ้อยคำต่าง ๆ ที่เกิดจากการใช้ภาษาของมนุษย์แสดงการกระทำได้ 3 อย่าง คือ 1) วิจารณ์ตรงตามคำพูด หมายถึง การเปล่งเสียงออกมาเป็นคำพูดซึ่งเต็มไปด้วยความหมาย ประกอบด้วยการออกเสียง การแสดงออกทางภาษาศาสตร์เฉพาะแต่ละภาษา และบริบทของคำพูดซึ่งสรุปได้ว่าองค์ประกอบทั้งสามเกี่ยวข้องกับการเปล่งเสียง (ในกรณีภาษาพูด) หรือชุดของตัวอักษร (ในกรณีภาษาเขียน) การสร้างรูปแบบเสียง/สัญลักษณ์ (กรณีที่เป็นคำวลีหรือประโยค (ในแต่ละภาษา) และมีหน้าที่ในการสร้างการอ้างอิงและสร้างโครงสร้างไวยากรณ์ 2) วิจารณ์ปฏิบัติ หมายถึง จุดประสงค์ของผู้พูดในขณะที่เปล่งวาจา เช่น การกล่าวหา ขอโทษ ตำหนิ แสดงความยินดี อนุญาต การพูดตลก ดุ่า ออกคำสั่ง ปฏิเสธ สาบาน และขอบคุณ และ 3) ผลของวิจารณ์ หมายถึง ผลของคำพูดที่มีต่อผู้ฟัง

Leech (1983) ได้จำแนกประเภทของวิจารณ์เป็นประเภทต่าง ๆ เพื่อเลือกใช้วิจารณ์ตามหน้าที่ของวิจารณ์ปฏิบัติ (illocutionary function) ได้ดังนี้

1. การกล่าวแข่งขัน (competitive) คือ วิจารณ์ที่มีจุดมุ่งหมายแข่งขัน (compete) กันกับจุดมุ่งหมายทางสังคม หมายความว่าผู้พูดต้องการให้ผู้อื่นทำตามสิ่งที่ตนต้องการซึ่งจัดว่าเป็นการบังคับชนิดหนึ่ง เช่น การสั่ง การขอความช่วยเหลือ การถาม

2. การกล่าวแสดงความเป็นมิตร (convivial) คือ วิจารณ์ที่มีจุดมุ่งหมายบรรจบ (coincide) กับจุดมุ่งหมายทางสังคม หมายความว่าผู้พูดต้องการกล่าวให้ผู้อื่นรู้ว่าตนมีความคิดหรือความรู้สึกอย่างไร ถือเป็นมารยาทที่สมควรทำในสังคม เช่น การแสดงความยินดี การขอบคุณ การทักทาย การเชื้อเชิญ

3. การกล่าวแถลง (collaborative) คือ วิจารณ์ที่มีจุดมุ่งหมายไม่แยแส (indifferent) หรืออีกนัยหนึ่งคือไม่ให้ความสำคัญต่อจุดมุ่งหมายทางสังคม หมายความว่าผู้พูดต้องการให้ข่าวสารหรือข้อมูลแก่ผู้ฟังเพียงอย่างเดียว ไม่มีเจตนาจะแสดงความสุภาพหรือไม่สุภาพใด ๆ เช่น การรายงาน การประกาศ

4. การกล่าวขัดแย้ง (conflictive) คือ วิจารณ์ที่มีจุดมุ่งหมายมีความขัดแย้ง (conflict) กับจุดมุ่งหมายทางสังคม หมายความว่าผู้พูดต้องการแสดงความรู้สึกหรือความคิดเห็นของตนทั้ง ๆ ที่รู้ว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นการกระทำที่ไม่สุภาพ เช่น การข่มขู่ การกล่าวหา การสาปแช่ง ซึ่งมีความเห็นที่แตกต่างจากงานวิจัยที่ สุภาสินี โพธิวิทย์ (2547) ได้ศึกษากลวิธีการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งในภาษาไทย และได้กำหนดกลวิธีการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งไว้ 12 กลวิธี ดังนี้ 1) การปฏิเสธ (refusing) 2) การแก้ไขคำพูด (correcting) 3) การให้เหตุผล (giving reason) 4) การถามกลับ (returning question) 5) การแสดงความไม่แน่ใจ (expressing uncertainty) 6) การกล่าวท้าทาย (challenging) 7) การให้ทางเลือก (giving choice) 8) การพูดประชด (expressing sarcasm) 9) การผัดผ่อน (postponing) 10) การกล่าวบั่นทอนกำลังใจ (discouraging) 11) การกล่าวโทษตนเอง (expressing self-blame) และ 12) การตอว่า (reprimanding)

สรุปได้ว่า การแสดงความเห็นโต้แย้งเป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารมีความเห็นไม่ตรงกับผู้รับสาร แต่ต้องการรักษาหน้าของผู้รับสารไว้ตามวัฒนธรรมการใช้ภาษาของคนไทย มีกลวิธีในการโต้แย้งได้หลากหลายวิธี โดยมีเจตนาเพื่อรักษาความสัมพันธ์อันดีนั้นไว้นั่นเอง ซึ่งปรากฏในงานวิจัยต่าง ๆ โดย Collier (1991) ได้ทำการศึกษาเชิงคุณลักษณะเรื่องความสามารถในการแสดงความเห็นโต้แย้งของคน 3 เชื้อชาติ ได้แก่ ชาวอเมริกันเชื้อสายแอฟริกัน ชาวอเมริกันเชื้อสายเม็กซิกัน และชาวอเมริกันเชื้อสายยุโรป พบว่าคนในแต่ละเชื้อชาติมีความเห็นต่อการโต้แย้งแตกต่างกัน คือชาวอเมริกันเชื้อสายยุโรปเห็นว่าการโต้แย้งเป็นเรื่องธรรมดา ส่วนชาวอเมริกันเชื้อสายแอฟริกันมีความเห็นแตกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มหนึ่งเห็นว่าการโต้แย้งเป็นเรื่องธรรมดาที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาใด ๆ ต่อความสัมพันธ์ ขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งกล่าวว่าเมื่อมีการโต้แย้งเกิดขึ้นความสัมพันธ์ของตนกับเพื่อนสนิทจะจบลง และกลุ่มสุดท้ายคือชาวอเมริกันเชื้อสายเม็กซิกัน มีความเห็นว่าการโต้แย้งก่อให้เกิดผลด้านลบ คือจะมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของตนกับเพื่อนสนิท โดยทำให้เพื่อนเปลี่ยนไปเป็นคนที่ไม่สนิทสนมกัน ไม่เพียงวัฒนธรรมไทยเท่านั้นที่มีการใช้ภาษาสุภาพ ต่างชาติในบางเชื้อชาติก็มีความเห็นเกี่ยวกับการใช้ภาษาเพื่อแสดงความเห็นโต้แย้งไว้คล้ายคลึงกับแนวคิดของคนไทยเช่นกัน

วัฒนธรรมการใช้ภาษาของคนไทย

บริบทวัฒนธรรมการใช้ภาษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการอธิบายเหตุที่คนไทยใช้ภาษาแบบที่เป็นอยู่ เช่น การใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ล้วนเป็นไปตามวัฒนธรรมไทยทั้งสิ้นจากอดีตตั้งแต่ก่อนสมัยกรุงศรีอยุธยาจวบจนปัจจุบัน เช่น ผู้น้อยต้องใช้ภาษาแสดงความเคารพต่อผู้ใหญ่ ทั้งในการเลือกใช้คำสรรพนาม คำเรียกขาน ผู้พูดจะต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมไทยเสมอ เพื่อให้ตนเองได้รับการยอมรับจากคนในสังคม โดย ประคอง นิมมานเหมินทร์ และคณะ (2555) ได้แบ่งการใช้ภาษาไทยตามบริบทวัฒนธรรมไทย ออกเป็น 2 ประเภท คือ การใช้ภาษาให้เหมาะสมกับสถานภาพของตนและการใช้ภาษาให้สุภาพ ซึ่งการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับสถานภาพของตน คือ การใช้ภาษาตามภูมิหลังตามสถานภาพของตน แม้จะมีกลุ่มย่อย ๆ ในสังคมมากมาย สังคมก็คาดหวังให้คนทุกกลุ่มไม่ถูกตำหนิว่าใช้ภาษาไม่เหมาะสม เช่น ผู้มีการศึกษาพูดแบบผู้ที่ไม่มีการศึกษา ผู้ใหญ่ที่พูดแบบเด็ก เป็นต้น ส่วนการใช้คำสุภาพ คือ การใช้ภาษาที่เรียบร้อย ไม่หยาบคาย อ่อนโยนและละมุนละม่อม คำนึงถึงผู้ฟัง รักษาหน้าผู้ฟังทำให้ผู้ฟังรู้สึกดี มีลักษณะไม่เป็นคำห้วนหรือคำกระด้าง ไม่เป็นคำหยาบ

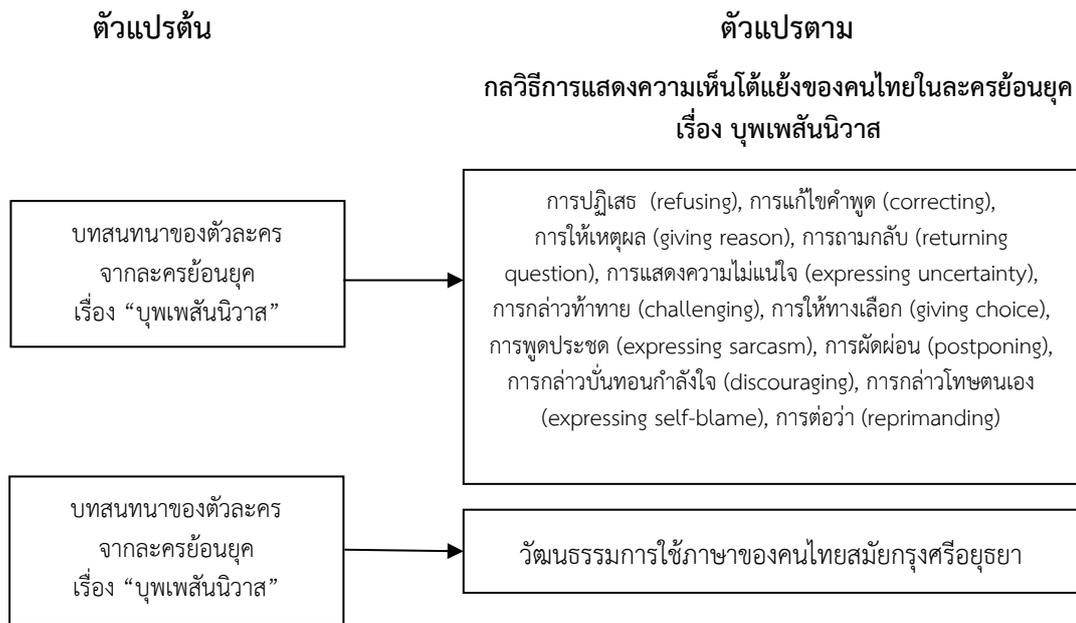
การใช้คำ มนชิตา หนูแก้ว (2562) ได้ศึกษาประเด็นการใช้ภาษาในด้านการใช้คำที่ปรากฏในนวนิยายของรอมแพง ไว้ 9 ประเด็น คือ 1) การใช้คำบ่งชี้พฤติกรรม เป็นคำที่ใช้บ่งบอกพฤติกรรมที่โดดเด่นของผู้ถูกเรียกในขณะนั้น เช่น แม่ขนตางอน พ่อรูปหล่อ น้องคนสวย พี่คนเก่ง เป็นต้น 2) การใช้คำเรียกชื่อเป็นคำที่ใช้แทนคำนาม เพื่อไม่ต้องใช้ชื่อซ้ำหรือไม่ต้องการเรียกชื่อ 3) การใช้คำบอกขนาด จำนวน คือ คำประมาณวิเศษณ์ เป็นคำที่เกี่ยวข้องกับจำนวน จำแนก ได้แก่ คำบอกจำนวน คำบอกลำดับ คำหน้าจำนวน และคำหลังจำนวน 4) การใช้คำลงท้าย หมายถึง คำที่ใช้ลงท้ายคำหรือประโยคในภาษาไทย มีคำลงท้าย 2 ประเภท คือ คำลงท้ายที่ใช้แสดงความสุภาพ คำลงท้ายที่ใช้ทั่วไป ผู้ชายใช้ว่า ครับ ผู้หญิงใช้ว่า ค่ะ คะ นะ นะคะ ขา จ๊ะ จำ จ๊ะ และคำลงท้ายที่ใช้แสดงสถานะของเหตุการณ์ เช่น เถอะ เถิด นะ นะ น้า เถอะนะ เถอะน้า เถอะนะ หนา ซิ ซิ ซิ 5) การใช้คำแสดงการถาม คือ การใช้คำที่ผู้พูดต้องการคำตอบจากผู้ฟัง จึงใช้คำที่มีลักษณะต้องการคำตอบ เช่น อย่างไร ทำไม ที่ไหน อะไร หรือไม่ เป็นต้น 6) การใช้คำสรรพนาม เป็นคำที่ใช้แทนคำนามเพื่อไม่ต้องใช้ชื่อซ้ำหรือไม่ต้องการเรียกชื่อนั้นโดยตรง 7) การใช้คำอุทาน หมายถึง คำที่แสดงอารมณ์ของผู้พูดในขณะที่ตกใจ ดีใจ เสียใจ ประหลาดใจ หรืออาจจะเป็นคำที่ใช้

เสริมคำพูด เช่นคำว่า อู๊ อ๊ะ ว้าย โธ่ อนิจจา อ้อ เป็นต้น 8) การใช้คำสแลง ถ้อยคำหรือสำนวนที่ใช้เข้าใจกันเฉพาะกลุ่มหรือชั่วระยะเวลาหนึ่ง ไม่ใช่ภาษาที่ยอมรับกันว่าถูกต้อง 9) การใช้คำทับศัพท์เป็นการออกเสียงเดิมตามภาษานั้น ๆ หรือดัดแปลงให้เหมาะสมกับการออกเสียงของคนไทย โดยการใช้ตัวอักษรและวิธีการสร้างคำแบบไทย และจะใช้ในกรณีที่ไม่มีคำไทยหรือบาลีสันสกฤตที่จะแทนคำนั้น ๆ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับกลวิธีการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งในละครย้อนยุค เรื่อง บุพเพสันนิวาส ซึ่งหากพิจารณาการจำแนกประเภทของวจนกรรมที่ leech ได้กำหนดไว้จะมีความใกล้เคียงกันระหว่างกรการกล่าวแข่งขัน (competitive) การกล่าวถ่วง (collaborative) และการกล่าวขัดแย้ง (conflictive) ในบริบทการใช้ภาษาของคนไทย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้แนวคิดของ สุภาสินี เป็นเกณฑ์ในการจำแนกกลวิธีการแสดงความคิดเห็นโต้แย้ง เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่ามีความเหมาะสมกับการใช้ภาษาเพื่อแสดงความคิดเห็นโต้แย้งของคนไทยมากที่สุด ส่วนเกณฑ์ในการศึกษาวัฒนธรรมการใช้ภาษาของคนไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา นั้น ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาในประเด็น 5 ประเด็นคือ 1) การใช้คำเรียกชื่อ 2) การใช้คำลงท้าย 3) การใช้คำต่างประเทศ 4) การใช้คำสแลงหรือคำคะนอง และ 5) การใช้คำโบราณ

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์ความสุภาพในการใช้ภาษา รวบรวมทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวจนกรรม การแสดงความคิดเห็นโต้แย้งในละครย้อนยุค เรื่อง บุพเพสันนิวาส

2. รวบรวมบทสนทนาของตัวละครตัวเอกของเรื่อง ที่ปรากฏบทสนทนา ในละครย้อนยุค เรื่อง บุพเพสันนิวาส ฉบับเต็ม จำนวน 33 ตอน ที่แพร่ภาพทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 ระหว่างเวลา 20.15-22.45 น. วันพุธและพฤหัสบดี ออกอากาศในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน พ.ศ. 2561

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา สำหรับการศึกษาค้นคว้านี้เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยจะวิเคราะห์บทละครโทรทัศน์เรื่อง บุพเพสันนิวาส (Textual Analysis) เพื่อศึกษากลวิธีการแสดงความคิดเห็นโต้แย้ง และวัฒนธรรมการใช้ภาษาของคนไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา ผู้วิจัยใช้สมมุติฐานแบบบันทึกข้อมูล ได้แก่ ถ้อยคำที่ตัวละครใช้สนทนาโต้แย้งกัน และใส่รหัสของข้อมูลลงในตารางเพื่อหาค่าความถี่เป็นร้อยละ รหัสของข้อมูลแบ่งออกเป็น 1. กลวิธีการแสดงความคิดเห็นโต้แย้ง จำนวน 12 รหัส ประกอบด้วย 1) การปฏิเสธ (refusing) 2) การแก้ไขคำพูด (correcting) 3) การให้เหตุผล (giving reason) 4) การถามกลับ (returning question) 5) การแสดงความไม่แน่ใจ (expressing uncertainty) 6) การกล่าวท้าทาย (challenging) 7) การให้ทางเลือก (giving choice) 8) การพูดประชด (expressing sarcasm) 9) การผัดผ่อน (postponing) 10) การกล่าวบั่นทอนกำลังใจ (discouraging) 11) การกล่าวโทษตนเอง (expressing self-blame) และ 12) การตอว่า (reprimanding) 2. วัฒนธรรมการใช้ภาษาของคนไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา จำนวน 5 รหัส ประกอบด้วย 1) การใช้คำเรียกชื่อ 2) การใช้คำลงท้าย 3) การใช้คำต่างประเทศ 4) การใช้คำสแลงหรือคำคะนอง และ 5) การใช้คำโบราณ

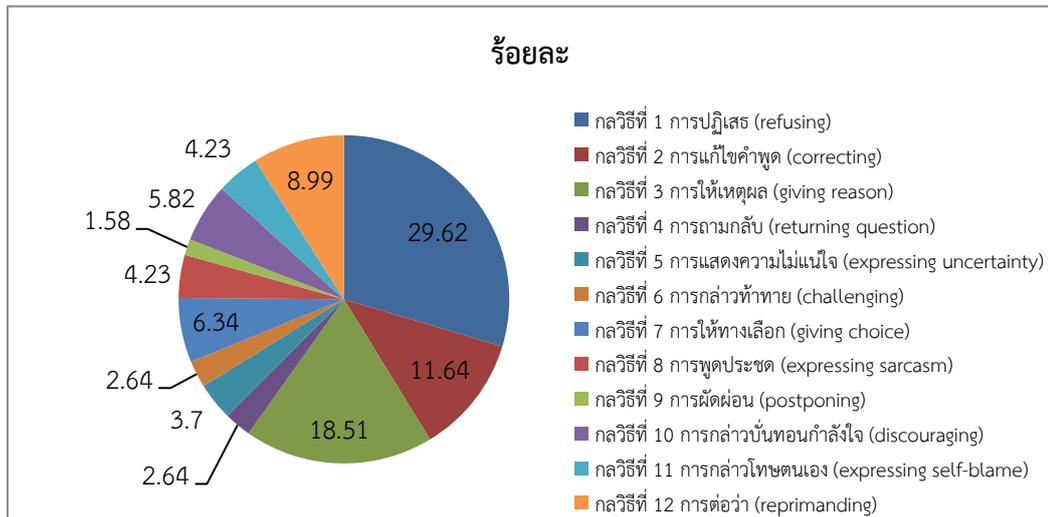
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการรวบรวมบทละครโทรทัศน์ เรื่อง บุพเพสันนิวาส ฉบับเต็ม ที่ออกอากาศทางไทยทีวีสี ช่อง 3 จำนวน 15 ตอน ที่เขียนบทโดย ศัลยา ด้วยการอ่านทำความเข้าใจอย่างละเอียดและจดบันทึกเฉพาะการสนทนาประเด็นที่โต้แย้งกันของตัวละครเอกจำนวน 6 ตัว (หมื่นสุนทรเทวา, การะเกดหรือเกศสุรางค์, ออกญาโหราธิบดี, หมื่นเรืองราชภักดี, ผิน, และแยม) เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์สิ่งที่ต้องการศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ตัวละครโทรทัศน์ เรื่อง บุพเพสันนิวาส (Textual analysis) เป็นหลัก โดยผู้วิจัยมีแนวทางการนำข้อมูลมาวิเคราะห์บทละครโทรทัศน์ตามทฤษฎีหลักการวิเคราะห์กลวิธีการแสดงความคิดเห็นโต้แย้ง (12 กลวิธี) และวัฒนธรรมการใช้ภาษาของคนไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา (5 ประเด็น) จดบันทึกลงในตาราง แล้วหาค่าความถี่ ร้อยละ จากนั้นนำมาอภิปรายผล

6. ขอบเขตของการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดที่จะศึกษากลวิธีการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งเฉพาะระหว่างตัวเอกของเรื่อง (จำนวน 6 ตัว) ที่ปรากฏเฉพาะในบทสนทนาละครย้อนยุค เรื่อง บุพเพสันนิวาส ที่แพร่ภาพทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 โดยเริ่มออกอากาศในวันพุธที่ 21 กุมภาพันธ์ - พฤหัสบดีที่ 11 พ.ศ. 2561 ระหว่างเวลา 20.15 - 22.45 น. ในวันพุธและพฤหัสบดี เท่านั้น

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งของคนไทยในละครย้อนยุค เรื่อง บุพเพสันนิวาส พบว่า มีการใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็นโต้แย้ง จำนวน 189 ถ้อยคำ สามารถนำเสนอรายละเอียด ดังแผนภาพ

แผนภาพที่ 2 แสดงพฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งของคนไทยในละครย้อนยุค เรื่อง บุพเพสันนิวาส

จากแผนภาพที่ 2 พบว่า พฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งของคนไทยในละครย้อนยุค เรื่อง บุพเพสันนิวาส เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การปฏิเสธ (refusing) คิดเป็นร้อยละ 29.62 การแก้ไขคำพูด (correcting) คิดเป็นร้อยละ 18.51 และการให้เหตุผล (giving reason) คิดเป็นร้อยละ 11.64 ตามลำดับ ซึ่งมีตัวอย่างการศึกษา ดังนี้

1. พฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งของคนไทย

จากการศึกษาพฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งของคนไทยจากบทละครย้อนยุค เรื่อง บุพเพสันนิวาส พบการใช้ถ้อยคำที่แสดงความคิดเห็นโต้แย้ง จำนวน 189 ถ้อยคำ ดังนี้

1.1 การปฏิเสธ (refusing) เป็นกลวิธีที่สังเกตได้จากภาษา คือ มักมีคำว่า ปรากฏ “ไม่” อยู่ในข้อความโดยผู้พูดต้องการแสดงให้ผู้ฟังรับรู้อย่างชัดเจนว่า ตนปฏิเสธสิ่งที่ผู้พูดกล่าวหรือไม่เห็นด้วย ในบางกรณีอาจพบการกล่าวปฏิเสธซ้ำ ๆ เพื่อเน้นให้ผู้พูดไม่เห็นด้วยกับผู้ฟังเป็นอย่างยิ่ง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1

ถ้อยคำ

เรื่องที่โต้แย้ง

ตัวอย่างที่ 2

ถ้อยคำ

เรื่องที่โต้แย้ง

“แม่นายท่าน อย่ามาหลอกหลอนบ่าวเลยเจ้าคะ” ผินว่า
 แยมบอก “บ่าวจักทำบุญไปให้นะเจ้าคะ”
 “ไม่เอา ไม่ต้อง . . .” เกศสุรางค์เสียงดัง
 “ไม่เอา ไม่ต้อง . . .”
 ผู้พูดไม่ต้องการบุญที่คู่สนทนาจะอุทิศมาให้ตน
 “อ้อเจ้าพูดอะไร . . . พูดใหม่อีกที”
 “เปล่าค่ะ แคร่รำพึงรำพัน”
 หมั้นสุนทรทเววาบิบไหล่เข้าไปอีก จนเกศสุรางค์หน้าหนึ่ง
 “เปล่าค่ะ แคร่รำพึงรำพัน”
 ผู้พูดไม่ยอมรับว่าพูดอะไรให้คู่สนทนาทราบอย่างชัดเจนอีกครั้ง

1.2 การให้เหตุผล (giving reason) คือ กระบวนการโน้มน้าวใจของมนุษย์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของผู้พูดคือให้คนอื่นคล้อยตาม ถ้าคนฟังคล้อยตามก็แสดงว่าการอ้างเหตุผลนั้น “สมเหตุสมผล” แต่ถ้าผู้ฟังไม่คล้อยตามก็แสดงว่าการอ้างเหตุผลนั้น “ไม่สมเหตุสมผล” การให้เหตุผลเป็นการสืบค้นข้อมูล เพื่อสนับสนุนหรือพยายามหาทางแก้ปัญหาเรื่องใด เรื่องหนึ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังตัวอย่าง

<u>ตัวอย่างที่ 3</u>	“อ้อเจ้าเสียดสิ . . . วิปลาสไปแล้ว เป็นแม่หญิงจะลุกขึ้นมาสู้กับผู้ชาย ข้าไม่เคยเห็น”
ถ้อยคำ	“ทำไม่คะ ผู้หญิงผู้ชายก็คนเหมือนกันนะคะ” เกศสุรางค์ สวนคำทันควัน
เรื่องที่โต้แย้ง	“...เป็นแม่หญิงจะลุกขึ้นมา สู้กับผู้ชาย ข้าไม่เคยเห็น” “ทำไม่คะ ผู้หญิงผู้ชายก็คนเหมือนกันนะคะ” ผู้พูดต้องการโต้แย้งว่าการเป็นผู้หญิงก็เป็นคนเหมือนกับผู้ชายสามารถป้องกันตัวได้เช่นกัน
<u>ตัวอย่างที่ 4</u>	“ยีนเถียงฉอด ๆ ประหนึ่งแม่หญิงตลาด” เกศสุรางค์ตอบทันที
ถ้อยคำ	“ถามเจ้าคะถามไม่ได้เถียง ...” หมิ่นเรื่องบอก “ข้าเป็นพยานว่าแม่หญิงผู้นี้ถามออเจ้านางมิได้เถียงนะ”
เรื่องที่โต้แย้ง	“ถามเจ้าคะถามไม่ได้เถียง ...” ผู้พูดถูกตำหนิว่ายีนเถียงเหมือนแม่ค้าในตลาด จึงได้โต้แย้งด้วยการให้เหตุผลกลับไปว่าไม่ได้เถียงแต่เป็นการถามต่างหาก

1.3 การแก้ไขคำพูด (correcting) เป็นกลวิธีการโต้แย้งที่ผู้พูดเลือกที่จะใช้การพูดซ้ำใหม่อีกครั้ง เพื่อให้ความกระจ่างแก่คู่สนทนา โดยอาจเปลี่ยนคำใหม่ หรืออาจใช้ถ้อยคำเพื่อขยายความเพิ่มเติม

<u>ตัวอย่างที่ 5</u>	“เหตุใดออเจ้าถึงพูดจาเป็นตุตะราวกับรู้อะไรไปล่วงหน้า ถ้าท่านเจ้าพระยาพิจารณาดี ๆ ถ้อยคำที่ข้ากล่าวนั้นคือความจริง ของมนุษย์”
ถ้อยคำ	“มนุษย์? คืออันใด” “คือคนเจ้าคะ” “มะอะไรนะ...คน เหตุใดไม่กล่าวว่าคน ทำไมกล่าวว่ามะ” “มนุษย์ แปลว่าคนเจ้าคะ”
เรื่องที่โต้แย้ง	“มะอะไรนะ...คน เหตุใดไม่กล่าวว่าคน ทำไมกล่าวว่ามะ” “มนุษย์ แปลว่าคนเจ้าคะ” ผู้พูดเลือกใช้กลวิธีการแก้ไขคำพูด จาก “มนุษย์” เป็น “คน”

2. วัฒนธรรมการใช้ภาษาของคนไทย

ในด้านวัฒนธรรมการใช้ภาษาของคนไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาในบทละครย้อนยุค เรื่องบุพเพสันนิวาส นั้น ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมการใช้คำเรียกชื่อบุคคล สถานที่ สิ่งของ จำนวน อาการ และการบอกเวลาของช่วงเวลาที่เกิดในสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งปัจจุบันไม่ปรากฏการใช้คำเหล่านั้นอีก

ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดให้บทละครเรื่องนี้มีเสน่ห์แตกต่างจากบทละครอื่น ๆ ในช่วงสมัยนั้น รองลงมาเป็นการใช้คำลงท้าย คำสแลง และคำต่างประเทศ

2.1 การใช้คำ หมายถึง การเลือกใช้ถ้อยคำลักษณะต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับเนื้อหาและบริบทของตัวละคร เพื่อสร้างความน่าสนใจและสมจริงให้กับเนื้อเรื่อง ใช้คำที่สะดุดหูคนฟัง และสอดคล้องกับประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยา จากการศึกษาบทละครย้อนยุคเรื่อง บุปผะสันนิवास พบการใช้คำลักษณะต่าง ๆ ที่เข้าเกณฑ์จำนวน 240 คำ ดังนี้

2.1.1 การใช้คำเรียกชื่อ ที่สอดคล้องกับยุคสมัยกรุงศรีอยุธยาในขณะนั้น ปัจจุบันไม่มีใช้หรือไม่มีคำปรากฏใช้แล้ว อาจเป็นคำเรียกบุคคล สถานที่ สิ่งของ จำนวน อาการและการบอกเวลา เช่น เวจ คือ ห้องถ่ายทุกข์, ปสาน คือ ตลาดขายของแห้ง, เพลาย หมายถึง ช่วงเวลาบ่ายโมง, ฝรั่งคี่ หมายถึง ฝรั่งหรือชาวต่างชาติ, อืดตะป้อนั่ง บางครั้งใช้ว่า อืดตะป้อถือนั่ง แปลว่า เยอะ มากมาย, แม่นาย สตรีผู้ที่ออกเรือนแล้วเป็นนายของเรือน มีสิทธิ์ขาดในการดูแลเรือน เป็นนายของบ่าวไพร่ทั้งหมดเจ้านายผู้หญิง, ระดู หมายถึง เลือดประจำเดือนที่ถูกขับถ่ายจากมดลูกออกมาทางช่องคลอด, ซีม้า สมัยก่อนไม่มีผ้าอนามัย เมื่อผู้หญิงมีประจำเดือนจะใช้กาบมะพร้าวมาแช่น้ำและชุบให้แบนจนเนื้อนิ่ม นำมาเย็บใส่ผ้าที่เย็บไว้และนำมาสอดไว้ตรงหว่างขาแล้วหนีบ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 “แม่การะเกด ออเจ้าลงไปเวจทำไม นี่มันจวนพลบแล้ว บ่าวบนเรือนไม่ได้จัดหมอน้ำมูตรไว้ให้เจ้าถ่ายฤ”

ตัวอย่างที่ 2 “เข้าไปกับเรือออเจ้านะพ่อเดช”
หมื่นสุนทรเทวาทามกลับ “ไปไหน”
“ไปเรือนออเจ้า”
“ไปทำอันใด”

2.1.2 การใช้คำลงท้าย พบอย่างต่อเนื่องจนเป็นคำติดปากในสมัยกรุงศรีอยุธยา ใช้พูดทั้งผู้ชาย และผู้หญิง จะพูดในตอนท้ายของประโยค ได้แก่ คำว่า หนา คือ คำประกอบท้ายคำอื่นที่มีความหมายไปในเชิงบังคับหรืออ้อนวอน เช่น อยู่เถิดหนา

ตัวอย่างที่ 3 “แม่การะเกด วันนี้ออเจ้าอยู่กับคุณแม่เถิดหนาข้ามีเหตุต้องไปจัดการก่อนพลบคำนี้”
“เลี้ยงมิบอกความจริงก็มีผิดกับมุสาหนาเจ้าคะ” เธอด้กคอกเมื่อเห็นว่าสามีไม่ยอมสบตา

นอกจากนี้ยังพบคำลงท้ายที่เป็นคำปัจจุบัน ได้แก่ คำว่า แอะ หมายถึง คำลงท้ายคำเพื่อเน้นความให้หนักแน่นขึ้น, เว้ย คือ คำลงท้ายคำอื่นที่เปล่งออกมาแสดงความสงสัยหรือไม่พอใจ, วะ หมายถึง คำที่เปล่งออกมาแสดงอารมณ์ผิดคาดหรือผิดหวังเป็นต้น, อุวะ ก็ว่า

2.1.3 คำต่างประเทศ คือ คำที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษและคำภาษาต่างประเทศที่เขียนเป็นภาษาไทย ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเกาหลี ภาษาเยอรมัน ภาษาอินเดีย เช่น Dancer, DVD, Bonjour, ซีเรียส, ไอ้หย่า ฯลฯ (กานติภา วรพงษ์, 2548) ดังนี้

ตัวอย่างที่ 4 “โห...หยั่งกะเครื่องเอ็กซ์เรย์” เกศสุรางค์พิมพ์เบา ๆ

นอกจากนี้ยังปรากฏคำต่างประเทศในรูปแบบคำทับศัพท์อีกหลายคำ เช่น มาตามคอร์ปชั่น ชัวร์ แมน ไตเอ็ท เป็นต้น

2.1.4 คำสแลงหรือคำคะนอง หมายถึง คำที่ใช้คลาดเคลื่อนไปจากปกติใช้กันเฉพาะกลุ่มชั่วระยะหนึ่ง ไม่ใช่ภาษาที่ยอมรับกันว่าถูกต้องตามหลักภาษา เช่น วันนี้เซ็งระเบิดเลย แว็บไปจับกันดีก่า เป็นต้น (สิริวรรณ นันทจันทุล, 2540)

ตัวอย่างที่ 5 “จัดเจ้าคะ”

“จัด?” หมิ่นสุนทรทวามองจ้อง สายตาเกลียดชัง

นอกจากนี้ยังพบคำสแลงอื่น ๆ ได้แก่ “แก๊วะ อาไร้ โห หยั่งเงี้ยว โดนเหล่ แซ่บ เร็ด ผุดผุด เหวอ วู๊ย ลุยกะยุก เพ่ โดนเอ็ด เก๊ก ป๊ะ ฯลฯ

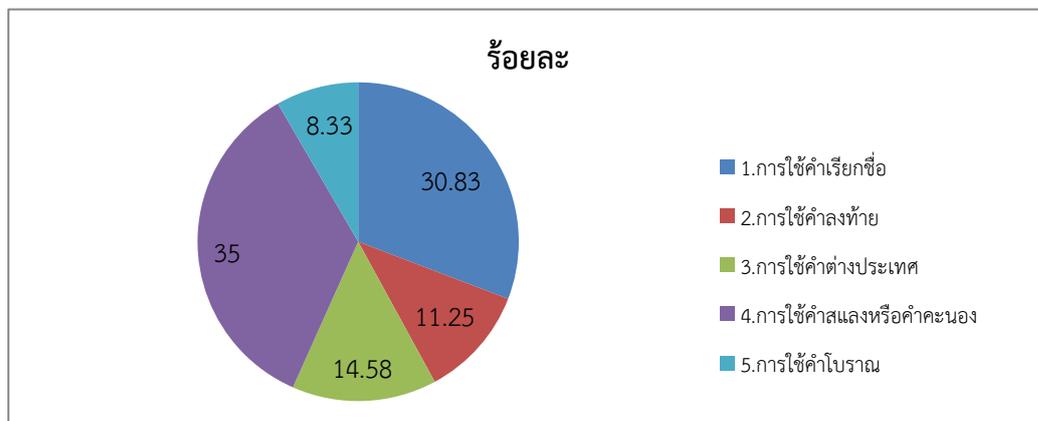
2.1.5 การใช้คำโบราณ คือ ถ้อยคำที่ใช้ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ปัจจุบันไม่นิยมใช้สื่อสารไปแล้ว

ตัวอย่างที่ 6 ออเจ้าก็ลองวาดรูปออกมา ข้าจักเอาไปให้ช่างจินตให้ เป็นหญิงผู้ดี “มิบังควร ทเวนเที่ยวเตร่ข้างนอกให้คนทั้งพระนครต้องอ้ออึ้ง ฤออเจ้ามีเกรงเสียงนินทา”

คำว่า “ทเวน” เป็นคำที่ต่อมาเลือกใช้เป็น “ตระเวน” หมายถึง เที่ยวตรวจตราเป็นหน้าที่ของข้าราชการโบราณในกรมพระนครบาล เช่น พลตระเวน, พาไปทั่ว ๆ เพื่อประจักษ์ในความว่า นานักโทษตระเวนไปทั่วเมือง, ใช้ว่า กระเวน ตะเวน หรือ ทะเวน ก็มี

ออเจ้า คำนี้เป็นคำที่มักจะได้ยินตัวละครในเรื่องพูดถึงกันอยู่เสมอ สามารถเรียกได้ทั้งหญิงและชาย มีความหมายว่า เธอใช้แทนคนที่เราพูดด้วย 2 คุณ เป็นสรรพนามแทนบุคคลที่/ โดยส่วนใหญ่แล้วมักใช้กับคนที่อาวุโสน้อยกว่า หรือเท่ากัน

การศึกษาวัฒนธรรมการใช้ภาษาของคนไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา พบการใช้คำในลักษณะตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดได้แก่ 1) การใช้คำเรียกชื่อ 2) การใช้คำลงท้าย 3) การใช้คำต่างประเทศ 4) การใช้คำสแลงหรือคำคะนอง และ 5) การใช้คำโบราณ จำนวน 240 คำ สามารถนำเสนอรายละเอียด ดังแผนภาพ

แผนภาพที่ 3 แสดงวัฒนธรรมการใช้ภาษาของคนไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา

จากแผนภาพที่ 3 พบว่า วัฒนธรรมการใช้ภาษาของคนไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การใช้คำเรียกชื่อ คิดเป็นร้อยละ 30.83 การใช้คำสแลงหรือคำคะนอง คิดเป็นร้อยละ 35 และการใช้คำต่างประเทศ คิดเป็นร้อยละ 14.58 ตามลำดับ

อภิปรายผล

การศึกษากลวิธีการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งในละครย้อนยุค เรื่อง บุปผเส่นนิवासครั้งนี้ พบการใช้กลวิธีเพื่อแสดงความคิดเห็นโต้แย้งแบบปฏิเสธ (refusing) โดยสังเกตรูปภาษาที่มักปรากฏคำว่า “ไม่” อยู่ในข้อความโดยผู้พูดต้องการแสดงให้ผู้ฟังรับรู้อย่างชัดเจนว่า ตนปฏิเสธสิ่งที่ผู้พูดกล่าวหรือไม่เห็นด้วย ในบางกรณีอาจพบการกล่าวปฏิเสธซ้ำ ๆ เพื่อเน้นว่าผู้พูดไม่เห็นด้วยกับผู้ฟังเป็นอย่างยิ่ง เช่น เกศสุรางค์ พูดว่า “มาช่วยใส่บาตร” ปรักบอ “ไม่ต้องเจ้าค่ะ” “ช่วย...ไม่เป็นไร” คำว่า “ไม่ต้องเจ้าค่ะ” และ “ช่วย..ไม่เป็นไร” เป็นรูปภาษาที่มีคำว่า “ไม่” ปรากฏชัดเจน เพื่อแสดงเจตนาการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งของผู้พูดทั้งสองคน นอกจากนี้ ยังพบ การแก้ไขคำพูด (correcting) เพื่อแสดงความคิดเห็นโต้แย้งที่ผู้พูดเลือกที่จะใช้การพูดซ้ำใหม่อีกครั้ง เพื่อให้ความกระจ่างแก่คู่สนทนา โดยอาจเปลี่ยนคำใหม่หรืออาจใช้ถ้อยคำเพื่อขยายความเพิ่มเติม เช่น

....“เหตุใดอเจ้าถึงพูดจาเป็นตุตะราวกับรู้อะไรไปล่วงหน้า”

....“ถ้าท่านพระยาพิจารณาดี ๆ ถ้อยคำที่ข้ากล่าวนั้นคือความจริงของมนุษย์”

.....“มนุษย์? คืออันใด”

.....“คือนคนเจ้าค่ะ”

.....“มะอะไรนะ...คน เหตุใดไม่กล่าวว่าคน ทำไมไม่กล่าวว่ามะ”

“มนุษย์เจ้าค่ะ แปลว่าคน” ผู้พูดเลือกกลวิธีการพูดใหม่อีกครั้ง โดยเปลี่ยนคำใหม่จากมนุษย์เป็นคน และพูดซ้ำใหม่อีกครั้งเพื่อให้ความกระจ่างว่า มนุษย์แปลว่าคน มีการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งด้วยกลวิธีการให้เหตุผล (giving reason) คือกระบวนการโน้มน้าวใจของมนุษย์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของผู้พูด คือให้คนอื่นคล้อยตามถ้าคนฟังคล้อยตามก็แสดงว่าการอ้างเหตุผลนั้น “สมเหตุสมผล” การให้เหตุผลเป็นการสืบค้นข้อมูลเพื่อนำมาสนับสนุนหรือพยายามหาทางแก้ปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์ เช่น ผู้พูดกล่าวตาคืนผู้ฟังว่า “อเจ้าเสียสติ วิปาสไปแล้วเป็นแม่หญิงจะลุกขึ้นมาสู้กับผู้ชาย ข้าไม่เคยเห็น” ผู้ฟังไม่เห็นด้วยจึงแสดงความคิดเห็นโต้แย้งกลับมาด้วยการให้เหตุผลว่า “ทำไมคะผู้หญิงผู้ชายก็คนเหมือนกันนะคะ” เป็นการอ้างเหตุผลที่ศักดิ์ศรีความเป็นคนเท่าเทียมกันทั้งผู้ชายและผู้หญิง

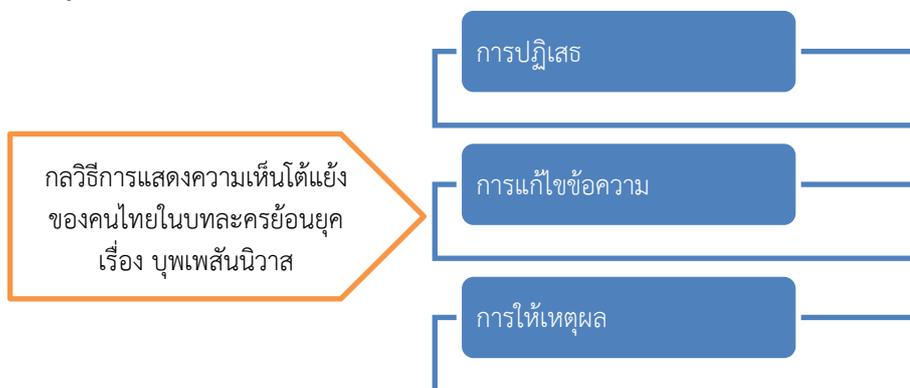
การศึกษาวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทยของคนสมัยกรุงศรีอยุธยา แสดงให้เห็นแนวคิดขนบการดำเนินชีวิตของคนไทยในอดีตว่ารักการผูกมิตรมากกว่าสร้างศัตรู มีการใช้ภาษาที่สุภาพ อ่อนโยน และไม่พูดตรง ๆ ต้องการรักษาน้ำหน้าผู้ฟัง และต้องการให้คนในสังคมยกย่องตนเองว่าเป็นคนมีเกียรติ มารยาทงดงาม โดยพบการใช้คำเรียกชื่อบุคคล สถานที่ สิ่งของ จำนวน อากาศ และการบอกเวลาที่ปรากฏเฉพาะในสมัยกรุงศรีอยุธยาเท่านั้น เช่น เวจ – ห้องถ่ายทุกข์, ปสาน – ตลาดขายของแห้ง, เพลาชาย – ช่วงเวลาบ่ายโมง, อิตตะป้อนัง – เยอะ มากมาย, แม่นาย – สตรีผู้ที่ออกเรือนแล้วเป็นนายของเรือน เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบการใช้คำสแลงอื่น ๆ เช่น เก้าะ อาไร้ โห หยั่งเงี้ยะ โดนแหล่ แซบ ผุดผุด แต่ไม่ได้เป็นการใช้ภาษาของคนสมัยกรุงศรีอยุธยาเพียงแต่เป็นการนำคำคะนอง เพื่อสร้างสีสันให้บทละครมีคำที่หลากหลาย มีเสน่ห์กว่าบทละครย้อนยุคเรื่องอื่น ๆ ส่วนคำภาษาโบราณเป็นถ้อยคำที่เลิกใช้สื่อสารไปแล้ว มีปรากฏเฉพาะในสมัยกรุงศรีอยุธยา เช่น ออเจ้า คำนี้เป็นคำที่มักจะได้ยินตัวละครในเรื่องพูดถึงกันอยู่เสมอ สามารถเรียกได้ทั้งหญิงและชาย มีความหมายว่า “เธอ หรือ คุณ” เป็นสรรพนามใช้แทนคนที่เราพูดด้วย โดยส่วนใหญ่มักใช้กับคนที่อาวุโสน้อยกว่า หรือเท่ากับผู้พูด

ผลการศึกษากลวิธีการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งในละครย้อนยุค เรื่อง บุพเพสันนิวาส แสดงให้เห็นลักษณะของคนไทยบางประการว่ามักใช้วัจนกรรมตรงในการโต้แย้งคือไม่เห็นด้วยในทันที อาจมีรูปแบบการเลือกใช้คำใหม่หรือกล่าวซ้ำๆ เพื่อโต้แย้งคู่สนทนา หรือการพยายามหาเหตุผลมาหักล้างความไม่เห็นด้วยนั้น ๆ ให้คู่สนทนาคล้อยตามตน กล่าวได้ว่าคนไทยยังมีวัฒนธรรมการใช้ภาษาสุภาพแม้เป็นการโต้แย้งวัฒนธรรมทางการใช้ภาษาที่คนไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาที่ปรากฏด้านการใช้คำเรียกชื่อ บุคคล สถานที่ สิ่งของ ช่วงเวลาที่เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ทำให้ละครเรื่อง บุพเพสันนิวาส เป็นที่นิยม และถูกกล่าวถึงอย่างสูงสุดในขณะนั้น

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษากลวิธีการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งของคนไทยในบทละครย้อนยุค เรื่อง บุพเพสันนิวาส พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพ ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 4 แสดงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษากลวิธีการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งของคนไทยในบทละครย้อนยุค เรื่อง บุพเพสันนิวาส

สรุป

คนไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยามีลักษณะการใช้ภาษาไทยในการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งของตนเอง สะท้อนผ่านในละครย้อนยุค เรื่อง บุพเพสันนิวาส พบว่า สตรีเพศ และผู้อาวุโสหน่อย จะต้องเคารพเชื่อฟังและไม่โต้แย้งหรือซักถามคำพูดของผู้อาวุโสกว่า เพราะจะเป็นการก้าวร้าว ไม่สุภาพ และไม่เคารพผู้พูด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการศึกษา กลวิธีการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งของคนไทยในบทละครย้อนยุค เรื่อง บุพเพสันนิวาส ควรมีการศึกษาประเด็นการโต้แย้งในแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ในประเด็นข่าวที่สังคมให้การสนใจสูง การแสดงความคิดเห็นโต้แย้งของชนชาติอื่นจากละครซีรีส์ที่ได้รับความนิยมในประเทศไทย

1.2 สามารถนำไปใช้ประกอบการศึกษาการใช้ภาษาของคนไทยในการสร้างประโยคเพื่อการสื่อสาร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการใช้ภาษาของคนไทยสมัยอื่น ๆ จากแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่แตกต่างออกไป

2.2 ควรมีการศึกษาประเด็นการใช้ภาษาของคนไทยในลักษณะอื่น ๆ เช่น การใช้ภาษาสุภาพ กลวิธีการตำหนิ การกล่าวชม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ชาวเวิร์คพอยท์. (2561). เปิดที่มาของคำว่า ‘อ้อเจ้า’ แท้จริงแล้วมีอะไรลึกซึ้งมากกว่านั้น. สืบค้น 20 ธันวาคม 2561. จาก <https://hot.muslimthai.com/news/35148>.

ชุมสาย สุวรรณชมภู. (2540). ภาษากับการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ไทยรัฐ. (2561). บุพเพสันนิวาส. สืบค้น 28 พฤษภาคม 2561. จาก <https://www.thairath.co.th/novel/Bupphesanniwat>.

ธิดารัตน์ น้อมมนัส. (2546). กลวิธีการตอบปฏิเสธของคนไทย (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มนชิตา หนูแก้ว. (2562). วิธีในการนำเสนอเนื้อหาและการใช้ภาษาในนวนิยายของรอมแพง (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สุภาสินี โพธิวิทย์. (2547). กลวิธีการแสดงความเห็นโต้แย้งในภาษาไทย (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

โสภารวรรณ หนูกุ้ง. (2551). การวิเคราะห์การแสดงความคิดเห็นโต้แย้งบนกระดานเสวนาเว็บไซต์พันทิป (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อีจันบันเทิง. (2561). กว่าจะเป็นบทละครโทรทัศน์บุพเพสันนิวาส. สืบค้น 19 ธันวาคม 2561. จาก <https://today.line.me/th/pc/article/>.

Austin, J. L. (1962). *How to do Things with Words*. Cambridge: Harvard University Press.

Brown, P., & Levinson, S. (1987). *Politeness: Some Universals in Language Usage*. New York: Cambridge University Press.

Collier, M. (1991). Conflict competence within African, Mexican, and Anglo American friendships. In Stella Ting-Toomey & Felipe Koizenny (Eds.), *Cross-cultural interpersonal communication*. Newbury Park CA: SAGE.

Leech, G. N. (1983). *Principles of Pragmatics*. New York: Longman.

พลวัตทางวัฒนธรรมการเมืองของภูมิภาคเอเชียกลาง: ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจไทยและการท่องเที่ยวบนเส้นทางสายไหมในศตวรรษที่ 21
THE CULTURAL AND POLITICAL DYNAMICS OF THE MIDDLE ASIA REGIONS: THE DIRECTION OF THAI ECONOMIC AND TOURISM DEVELOPMENT ON THE SILK ROAD IN THE 21ST CENTURY

จง แซ่สง, กนกกาญจน์ ปานเปรม, ภาณี อินทร์เล็ก, เบนจรงค์ พื้นสะอาด

Jong saesong, Kanokkarn Panpram, Paranee Inlek, Benjarong Phuensaard

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

ดาราวรรณ จรัสศรี

Darawan Jarutsri

วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจ

Neeracha Business Administration Technological College

E-mail : jong.s@rmutsb.ac.th

Received September 9, 2021; Revised October 11, 2021; Accepted August 28, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความสัมพันธ์ขององค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิภาคเอเชียกลางกับโครงสร้างพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจไทยและการท่องเที่ยวบนเส้นทางสายไหมในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้นักลงทุนของไทยได้มีโอกาสขยายการค้าการลงทุนไปยังประเทศเพื่อนบ้าน เชื่อมโยงสู่ตลาดโลกภายใต้โครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง โดยใช้ศักยภาพที่ตั้งภูมิรัฐศาสตร์เศรษฐกิจในอาณาบริเวณพื้นที่ที่สามารถพัฒนาเป็นศูนย์กลางของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ และเพื่อพัฒนาไทยให้เป็นศูนย์กลางด้านโลจิสติกส์และห่วงโซ่คุณค่าของการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับจีนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และนโยบายประเทศไทยในการตอบสนองกับการเรียนรู้พลวัตทางวัฒนธรรมการเมืองของภูมิภาคเอเชียกลาง ด้านทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจไทยและการท่องเที่ยวบนเส้นทางสายไหมในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: พลวัตทางวัฒนธรรมการเมือง, ภูมิรัฐศาสตร์เศรษฐกิจ, เส้นทางสายไหม, ภูมิภาคเอเชียกลาง, ยุทธศาสตร์ชาติ

Abstract

The objectives of this article were 1) to study the relation of Thai investors' knowledge about Central Asia and its infrastructure in developing Thai economy and the silk road tourism in the 21st century enhancing Thai's investors' opportunity to expand trade and investment to neighboring countries in the global market according to the One Belt One Road project which deployed the potential of economic geopolitical location in the area that can be developed as the center of Southeast

Asia. 2) to enhance Thailand to be the logistics center and value chain of strategic partnership with China. This project was in the line with the 20-year national strategy and Thailand policy in responsiveness to learn about the cultural and political dynamics of Central Asia in the direction of Thai economic and tourism development on the Silk Road in the 21st century.

Keywords: Central Asia region, Economic geopolitics, Political cultural dynamics, The silk road, National strategy

บทนำ

ปัจจุบันเส้นทางสายไหมนับว่าเป็นหนึ่งเส้นทางเศรษฐกิจหลักที่จะสร้างรายได้เศรษฐกิจการค้าในภูมิภาคเอเชีย เอเชียกลาง และยุโรป ยิ่งไปกว่านั้นยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความอุดมสมบูรณ์สวยงามยังทรงคุณค่าต่อภูมิภาคเอเชียกลางสู่ยุโรป และตรงนี้ก็จะเป็นโอกาสของไทยในการเข้าไปลงทุนในภูมิภาคเอเชียกลาง

ปัจจุบันภูมิภาคเอเชียกลางมีลักษณะเป็นทุ่งหญ้ากึ่งทะเลทราย ภูเขา ราบสูงที่แห้งแล้ง ประกอบด้วย เขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ มองโกเลียใน และทิเบต สาธารณรัฐอุซเบกิสถาน คาซัคสถาน คีร์กีซสถาน เติร์กเมนิสถาน และทาจิกิสถาน อัฟกานิสถานและปากีสถาน มีแร่ยูเรเนียม ถ่านหิน น้ำมัน และทองคำ เทือกเขาสำคัญคือ อัลไต เทียนชาน คุนลุนชาน ฮินดูกูช หิมาลัย มีทะเลทรายโกบี และตักลามาگان เอเชียกลางอยู่ติดกับรัสเซียและจีน ได้มีการพัฒนาและใช้มีเทคโนโลยีเข้าไปพัฒนาทะเลทรายตักลามาگانที่เคยถูกเรียกว่า “ทะเลทรายแห่งความตาย” กลายเป็น “ทะเลทรายแห่งความร่ำรวย” (นิตินารุณย์ มิ่งรุจิราลัย, 2564) สำหรับประเทศไทยยังลงทุนในภูมิภาคเอเชียกลางน้อย เพราะนักลงทุนไทยและต่างชาติมีความกังวล เรื่องของความปลอดภัยจากภาวะสงคราม ในเดือนสิงหาคม 2564 สหรัฐอเมริกาและพันธมิตรถอนทหารออกจากอัฟกานิสถาน เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองทางด้านความมั่นคงภายในอัฟกานิสถานส่งผลให้กลุ่มตาลีบันได้ประกาศจัดตั้งปฏิรูปประเทศ กลุ่มตาลีบันสร้างความสัมพันธ์ใหม่กับจีน และได้มีการลงนามความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจบนความร่วมมือการเชื่อมโยงเส้นทางรถไฟความเร็วสูงผ่านอัฟกานิสถาน และ แถบเมืองตะวันออกของเอเชียกลาง เพราะเส้นทางเศรษฐกิจนี้คือ หนึ่งในพื้นที่ของการพัฒนาเศรษฐกิจบนเส้นทางสายไหม (ศุภวิชัย แก้วคุณอก, 2564)

ดังนั้นพลวัตทางวัฒนธรรมการเมืองของภูมิภาคเอเชียกลาง: ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจไทยและการท่องเที่ยวบนเส้นทางสายไหมในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นทางเลือกใหม่ให้กับนักลงทุนไทยและต่างชาติซึ่งเดิมลงทุนอุตสาหกรรมด้านพลังงาน และอุตสาหกรรมอื่นหันมาสนใจและลงทุนในอุตสาหกรรมบริการ เพราะต้นทุนต่ำและประเทศในภูมิภาคนี้พร้อมที่จะร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมธุรกิจบริการ เช่น การท่องเที่ยว โรงแรม ที่พัก การจัดอบรมสัมมนา และด้านอาหาร เป็นต้น ทำให้เกิดการเสริมสร้างพลวัตทางการค้า การลงทุน เสริมสร้างวัฒนธรรมวิถีชีวิต ระหว่างชนชาติพันร่วมกันของแต่ละประเทศในภูมิภาคบนเส้นทางสายไหม

กล่าวโดยสรุป ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่ เป็นเส้นทางเชื่อมโยงระหว่าง จีน เอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียกลางสู่ยุโรป เป็นศูนย์กลางหรือฮับทางด้านโลจิสติกส์ในการแลกเปลี่ยนการค้าการลงทุนของภูมิภาคต่าง ๆ สร้างผลประโยชน์ทางการค้า การลงทุน เศรษฐกิจและการ

ท่องเที่ยว ถือว่าเป็นโอกาสที่ดีที่ไทยจะได้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการเพื่อเชื่อมต่อกับโครงการการพัฒนาเส้นทางสายไหมใหม่ในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

นิยามศัพท์

1. ยุทธศาสตร์ คือ การพัฒนาและการใช้อำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ จิตวิทยา และกำลังรบทางทหารตามความจำเป็นทั้งในยามสงบและยามสงคราม
2. พลวัตทางวัฒนธรรมการเมือง คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมืองกับสังคมการเมืองในเชิงจิตวิทยา เช่น ความคิด อุดมการณ์ ความเชื่อ ที่ขึ้นตรงกับกระบวนการสร้างจากสถาบันในทางการเมืองต่าง ๆ ที่แปรผันต่างกันไปตามแต่ละสังคมการเมืองวัฒนธรรมที่เป็นมโนทัศน์ไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ และมีความสามารถเคลื่อนที่ไปข้างหน้าด้วยพลังในตัวเอง
3. เส้นทางสายไหม คือ ดินแดนแถบเอเชียกลาง ที่มีการเดินทางทำให้เกิดเครือข่ายเส้นทางการค้าที่เชื่อมโยงกับดินแดนที่ปัจจุบันประกอบด้วย คาซัคสถาน ทาจิกิสถาน อุซเบกิสถาน คีร์กีสถาน เติร์กเมนิสถาน อัฟกานิสถาน รวมทั้งปากีสถาน
4. เส้นทางสายไหมในศตวรรษที่ 21 คือ เส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยเส้นทางสายไหมทางบก คือถนนและทางรถไฟจากจีนมุ่งหน้าไปทางทิศตะวันตก และเส้นทางสายไหมทางทะเล คือเส้นทางทางทะเลจากจีนมุ่งหน้าลงใต้แล้วเข้าสู่ทิศตะวันตก เพื่อเชื่อมโยงเส้นทางการค้าใน 3 ทวีป
5. ภูมิรัฐศาสตร์เศรษฐกิจ คือ การใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจในการสนับสนุนส่งเสริม และปกป้องผลประโยชน์ของประเทศรวมทั้งสร้างผลกระทบต่อการค้าและการดำเนินกิจการด้านเศรษฐกิจของชาติอื่น ๆ และต่อเป้าหมายทางการเมืองของประเทศตนเอง
6. หุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ คือ ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมอย่างยิ่ง อยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาค มีนโยบายและแนวคิดทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหารไปในแนวทางเดียวกัน

ยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาเส้นทางสายไหมในภูมิภาคเอเชียกลางสู่ทวีปยุโรปในศตวรรษที่ 21

ยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาเส้นทางสายไหมในภูมิภาคเอเชียกลางสู่ทวีปยุโรปในศตวรรษที่ 21 เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจภูมิภาคเอเชีย เอเชียกลาง สู่ทวีปยุโรปโดยมีจุดเริ่มต้นในการเดินทางและการค้าดังต่อไปนี้

1. จุดเริ่มต้นของการพัฒนาเส้นทางสายไหมในคริสต์ศตวรรษที่ 13

จักรวรรดิมองโกล (Mongol Empire) ในคริสต์ศตวรรษที่ 13 ถือเป็นจักรวรรดิที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ ปฐมกษัตริย์คือ เจงกิสข่าน ผู้พิชิตดินแดนตั้งแต่ทุ่งหิมะในไซบีเรีย ผ่านลุ่มแม่น้ำฮวงโห เอเชียกลาง เปอร์เซีย ไปถึงที่ราบเขตร้อนในอินเดีย เจงกิสข่านประสบความสำเร็จทั้งทางทหารและการค้า ทำให้เจงกิสข่านสามารถคุมเส้นทางสายไหม ทำการค้าทางบกระหว่างจีนกับมุสลิมได้อย่างสมบูรณ์ ควบคุมสินค้าปริมาณมหาศาลจากจีนกับอาณาจักรมุสลิมทางตะวันตก ตั้งแต่ทะเลดำที่อกเขาในอัฟกานิสถานอันเป็นที่ตั้งของจักรวรรดิมุสลิมเติร์กที่ร่ำรวยในสมัยนั้น

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาเส้นทางสายไหมใหม่ในศตวรรษที่ 21

ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่ในศตวรรษที่ 21 เป็นโครงการที่จะใช้เงินลงทุนถึง 1.4 ล้านล้านดอลลาร์ ส่งผลต่อเอเชีย เอเชียกลาง ยุโรป แอฟริกาตะวันออกและเหนือ ซึ่งนักวิชาการได้ทำการศึกษาและได้ให้นิยามยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่ในศตวรรษที่ 21 ต่างกันไป สามารถสรุปความได้ดังนี้

จูลซีฟ ชินวรรณโณ (2545) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ไว้ว่า ปัจจุบันยุทธศาสตร์ได้ถูกขยายความและนำไปใช้ในวงการต่าง ๆ นอกเหนือจากวงการทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคเอกชน มีการนำแนวคิดทางยุทธศาสตร์มาใช้ทำให้ความหมายของยุทธศาสตร์ขยายความรวมถึงเรื่องเกี่ยวกับการวางแผน การปฏิบัติการอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ปรีดี บุญซื่อ (2561) ได้กล่าวไว้ว่า เส้นทางสายไหมใหม่ หมายถึง การคมนาคมขนส่งและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่จะเชื่อมจีนเข้ากับเอเชียกลาง คอเคซัส รัสเซีย ยุโรป ตะวันออก ยุโรปกลาง และยุโรปตะวันตก ส่วนเส้นทางสายไหมใหม่ทางทะเลจะอิงตามเส้นทางเรือที่ครั้งหนึ่งเชื่อมจีนเข้ากับเกาหลี ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ เวียดนาม มาเลเซีย กัมพูชา ไทย พม่า บังคลาเทศ อินเดีย ปากีสถาน อิหร่าน ตะวันออกกลาง เข้าไปในทะเลแดง และจบลงที่ตุรกีและทะเลเมดิเตอร์เรเนียนไปต่อในมหาสมุทรอินเดียจนถึงชายทะเลด้านตะวันออกของทวีปแอฟริกา

ปรารธนา คงนาค (2558) ได้กล่าวไว้ว่า วิสัยทัศน์และปฏิบัติการว่าด้วยการร่วมสร้างแนวเขตเศรษฐกิจบนเส้นทางสายไหมและเส้นทางสายไหมทางทะเลในศตวรรษที่ 21 โดยมีแนวคิดในภาพรวมและกรอบความร่วมมือของฝ่ายจีนอย่างเป็นระบบ โดยมีข้อเสนอและเหตุผลสำคัญ 2 ประการ คือ

1. เชื่อมโยงเอเชียกลาง เอเชียใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียตะวันตก แอฟริกาเหนือ และยุโรปเข้าด้วยกัน เพื่อให้ภูมิภาคเหล่านี้ได้แลกเปลี่ยนและสร้างประโยชน์ร่วมกันในการสร้างห่วงโซ่อุปทาน ห่วงโซ่ธุรกิจ ห่วงโซ่คุณค่า สร้างระเบียบเศรษฐกิจระหว่างประเทศใหม่

2. ความร่วมมือทางเศรษฐกิจเป็นพื้นฐานและเป็นแกนหลัก พร้อมทั้งยึดถือการแลกเปลี่ยนบุคคลและวัฒนธรรมเป็นตัวหนุนสำคัญ โดยไม่เข้าไปแทรกแซงกิจการภายในของประเทศในภูมิภาคอาศัยความร่วมมือระหว่างกันผลักดันให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

3. ประเทศจีนกับยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่เพื่อตอบโต้กับยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา และ มุ่งเน้นมิติทางภูมิรัฐศาสตร์ “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง”

ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่ “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” ประกอบด้วย “เส้นทางสายไหมใหม่ทางบก” และ “เส้นทางสายไหมทางทะเลในศตวรรษที่ 21” โดยจะมีการสร้างโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายทางรถไฟความเร็วสูง ถนน ท่าเรือ ท่อส่งก๊าซและน้ำมัน สอดคล้องกับผลประโยชน์ด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคงภายในของจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน 4 ประเด็นสำคัญคือ

ประการแรก การสร้างเสถียรภาพและการพัฒนาณฑลซินเจียงและบริเวณโดยรอบ ซึ่งเป็นประเด็นทางด้านความมั่นคงและการต่อต้านการก่อการร้ายในมณฑลซินเจียงโดยมีการพัฒนาโครงการพัฒนาท่าเรือ Gwadar ในปากีสถานเป็นการเปิดเส้นทางการค้าของจีนสู่ทะเลทางตะวันออก ทั้งยังเชื่อมต่อเส้นทางสายไหมทางทะเลกับมหาสมุทรอินเดีย และยุโรป

ประการที่สอง อัตราการเติบโตของจีนที่ชะลอตัวลง (จากร้อยละ 10-12 เป็นร้อยละ 5-7 ในปี 2015) ทำให้ผู้ประกอบการด้านก่อสร้างของจีนจำเป็นต้องแสวงหาแหล่งลงทุนใหม่ภายนอกประเทศเพื่อคงการผลิตต่อไป มิเช่นนั้นภาวะบูมในภาคเศรษฐกิจนี้อาจเผชิญวิกฤตได้

ประการที่สาม ความมั่นคงทางพลังงาน จีนได้เข้าไปสร้างระบบท่อส่งน้ำมันจากคาซัคสถาน และลงทุนระบบท่อส่งก๊าซธรรมชาติ ผ่านเติร์กเมนิสถาน อุซเบกิสถานและคาซัคสถาน ซึ่งเป็นพื้นฐานของเส้นทางระบบท่อก๊าซตะวันออก-ตะวันตกของจีน เดิมเป็นการผูกขาดพลังงานของรัสเซียในภูมิภาคเอเชียกลาง นอกจากนี้ จีนยังอาศัยการพัฒนาท่อส่งน้ำมันจีน-เมียนมาในการส่งน้ำมันจากตะวันออกกลางเข้าสู่เส้นทางทางบกเป็นครั้งแรก โดยไม่ต้องผ่านช่องแคบมะละกา

ประการที่สี่ การสร้างสถานะและบทบาทของความเป็นมหาอำนาจของจีนในภูมิภาคยูเรเชีย ผ่านการสร้างสถาบันและกลไกต่าง ๆ ในระดับภูมิภาคขึ้นมาใหม่

กล่าวโดยสรุป ยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาเส้นทางสายไหมในภูมิภาคเอเชียกลางสู่ทวีปยุโรปในศตวรรษที่ 21 คือ การพัฒนาเส้นทางสายไหมเก่าตั้งแต่อดีตที่เชื่อมจากมองโกเลียไปถึงอิหร่าน เมื่อจีนเข้ามาพัฒนาเส้นทางสายไหมใหม่เพื่อการค้า การลงทุน และแหล่งพลังงาน และยังเป็นการสร้างอำนาจและความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจให้กับจีน พัฒนาศักยภาพทั้งด้านทรัพยากรมนุษย์ของจีนและเศรษฐกิจครอบคลุมไปสู่เอเชีย ยุโรป และแอฟริกา ในการแข่งขันกับมหาอำนาจอย่างสหรัฐ ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น รัสเซีย เป็นต้น

การเปรียบเทียบ ยุทธศาสตร์ “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” ของจีนกับยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่ของสหรัฐอเมริกา ในการเชื่อมโยงเส้นทางการค้าในสามทวีป

ในยุคที่ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาเลือกดำเนินนโยบายถอยห่างจากเอเชีย และได้ประกาศยุทธศาสตร์พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโลก ภายใต้ชื่อ Build Back Better World (B3W) “การสร้างโลกที่ดีกว่าให้กลับคืนมา” โดยมีแผนของยุทธศาสตร์นี้ก็คือ การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานในประเทศที่มีรายได้ต่ำและรายได้ปานกลางทั่วโลก เพื่อเป็น “ทางเลือกใหม่” แข่งกับยุทธศาสตร์ “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” ของผู้นำจีน จุดยุทธศาสตร์สำคัญในการเชื่อมการค้ารูปแบบใหม่ที่รวดเร็วและสามารถเชื่อมเส้นทางพัฒนาเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวบนเส้นทางที่เรียกว่า เส้นทางสายไหมใหม่ บนความรู้พื้นฐานที่เรียกว่า “ภูมิรัฐศาสตร์โลก” จะเห็นได้ว่าการแข่งขันระหว่างมหาอำนาจระดับโลกทั้งสหรัฐอเมริกาและจีนในกระดาน “มหาเกม” ในบริเวณยูเรเชีย โดยมีรัสเซียเป็นฉากหลังที่กำลังผลักดันวาระยุทธศาสตร์คือ การสร้างบูรณาการทางเศรษฐกิจที่เรียกว่า “สหภาพเศรษฐกิจยูเรเชีย” ซึ่งในปัจจุบันประกอบด้วยรัสเซีย คาซัคสถาน เบลารุส อาร์เมเนีย และคีร์กีซสถาน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป สหรัฐต้องการสร้างเส้นทางใหม่เพื่อแข่งขันกับจีนภายใต้โครงการ “ทางเลือกใหม่” เพื่อลดดุลการค้าที่จีนสร้างหนี้สินให้กับแต่ละประเทศที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกในโครงการของจีนคือ หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง และยังเป็นการปกป้องอธิปไตยทางการค้า เศรษฐกิจทั้งทางบกและทางทะเลของสามทวีป เอเชีย ยุโรป อเมริกา

ภูมิศาสตร์ของไทยที่ได้เปรียบต่อยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมในศตวรรษที่ 21

ภูมิศาสตร์ไทยเป็นศูนย์กลางอาเซียนตั้งอยู่ในตำแหน่งสำคัญระเปียงทางเศรษฐกิจที่ตั้งเป็นภูมิศาสตร์ มหาสมุทรแปซิฟิก และมหาสมุทรอินเดีย ขนาบข้าง ขณะที่ความริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางสายไหมสอดคล้องนโยบายไทยแลนด์ 4.0 และเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ปัจจุบันบริษัทจากจีนเข้าลงทุนในไทย เช่น หัวเว่ย สร้างศูนย์วิจัยนวัตกรรมเพื่อเชื่อมต่อชนบท อาลีบาบา วีแชต เข้ามาขยายฐานการผลิตเพื่อให้ไทยก้าวหน้าในโลกยุคใหม่ รวมถึงโครงการ

รถไฟไทย-จีน จากคุนหมิง ลาว กรุงเทพฯ แม้สถานการณ์แพร่ระบาดไวรัสโควิดส่งผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจ แต่ยอดการค้าไทย-จีนเติบโตสวนกระแส มีการส่งเสริมเศรษฐกิจวัฒนธรรมและสัมพัศความมุ่งมั่นในการพัฒนาความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างประเทศ ไทยและจีนช่วยเหลือซึ่งกันและกันร่วมต่อสู้โรคระบาดและพัฒนาประเทศทุกมิติ ทำให้ขยายความสัมพันธ์เชิงกว้างและเชิงลึก

อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ของไทยกับสหรัฐก็ดีมาก ถึงแม้ว่าระยะหลังจะตึงเครียดบ้าง แต่โดยรวมก็ไม่ยิ่งหย่อนกว่าที่ไทยมีกับจีน ไทยกับสหรัฐเป็น non-NATO major ally หรือ พันธมิตรหลักที่ไม่ได้อยู่ในองค์กรสนธิสัญญาป้องกันแอตแลนติกเหนือ แม้จะไม่ได้ร่วมสนธิสัญญาป้องกันร่วมกับสหรัฐ แต่ยังคงได้เปรียบการทหารและการเงินที่มากกว่าประเทศที่ไม่ได้อยู่ในเนโทของสหรัฐด้วย (กระทรวงการต่างประเทศ, 2555) ขณะเดียวกันประเทศไทยจะทิ้งจะห่างอาเซียนก็ไม่ได้เพราะอาเซียนเป็นพลังให้กับไทยในการสร้างพันธมิตรและอยู่ร่วมกับประเทศมหาอำนาจตั้งแต่ ยุโรป อินเดีย และญี่ปุ่น ซึ่งต้องดำเนินยุทธศาสตร์รักษาพหุมิตรและอยู่ให้ได้ดีกับพหุอำนาจ และไทยยังคงใช้อาเซียนและเออีซีในการเจรจาต่อรองกับจีนในการทำโครงการ "หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง" ดีกว่าการทำงานกับจีนโดยไม่ร่วมมือกับอาเซียนมาเพิ่มน้ำหนักให้ไทย และต้องตระหนักเสมอว่าไทยต้องเป็น "ชาติอำนาจระดับกลาง" ฉะนั้น โครงการรถไฟความเร็วสูงนั้น ประเทศไทยจึงต้องมีเจรจาได้ผลประโยชน์ที่คุ้มค่าต่อการพัฒนาประเทศไทย เช่น การใช้อาวไทยในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์-ธรรมชาติและในการคมนาคมขนส่งให้มากขึ้น หรือการทำกรท่องเที่ยว "สามเส้า" จีน-ไทย-สุวรรณภูมิ (พม่า กัมพูชา ลาว) เป็นต้น (workpointtoday, 2563)

กล่าวโดยสรุป ภูมิศาสตร์ของไทยที่ได้เปรียบต่อยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมในศตวรรษที่ 21 ของจีนเนื่องด้วยไทยเป็นศูนย์กลางอาเซียนตั้งอยู่ในตำแหน่งสำคัญระเบียงทางเศรษฐกิจที่มีที่ตั้งเป็นภูมิศาสตร์ มหาสมุทรแปซิฟิก และมหาสมุทรอินเดีย จีนจึงใช้ไทยเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สู่อะเชียกลาง และเป็นศูนย์กลางด้านการขนส่งสินค้าบนเส้นทางสายไหมทางทะเล ร่วมกับการพัฒนาเส้นทางรถไฟความเร็วสูงทางบก และการลงทุนด้านอุตสาหกรรมกรท่องเที่ยวและบริการโดยการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงของจีนเข้ามาใช้ในการสร้างรูปแบบธุรกิจการการค้าบนเส้นทางการค้านี้

บทบาทของประเทศไทย กับความสัมพันธ์ระหว่าง จีน ความร่วมมือในการพัฒนาเส้นทางสายไหมในภูมิภาคเอเชียกลาง

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในอาเซียน เป็นศูนย์กลางสำคัญยิ่งทางด้านการคมนาคม ทะเล อวกาศ เชื่อมโยงประชากรครึ่งหนึ่งของโลก ไม่อาจหลีกเลี่ยงการแข่งขันทางการค้าระหว่างจีน สหรัฐ และภูมิภาคประเทศอื่น ๆ ได้

ประเทศไทยรักสันติมุ่งหมายเป็นมิตรทั่วโลก ด้วยความเสมอภาค เคารพซึ่งกันและกัน ไม่ตั้งตนฝักใฝ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่เป็นกลุ่มอาเซียนมีผลประโยชน์แนบแน่นพัน การเข้าสู่สถานการณ์ใหม่เศรษฐกิจ การค้าการลงทุน และมีปัญหาแพร่ระบาดโควิด จึงเป็นความท้าทายความร่วมมือร่วมใจของทั่วโลก โดยเฉพาะไทยกับจีน ในความร่วมมือ "หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง" มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจไทยและเศรษฐกิจโลก สำหรับการค้าไทย-จีน และการให้ความสำคัญเส้นทางสายไหมทำให้เกิดการส่งเสริมด้านภาษาและวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ทำให้รัฐบาลมีการส่งเสริมภาษาจีนพยายามทำให้คนไทยสื่อสารภาษาจีน และยังเป็นกรส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจีน

เข้ามาประเทศไทย และทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมาเสริมสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทยและ ผู้ประกอบการหรือบุคคลที่ทำงานด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการจะได้ ใช้ภาษาสื่อสาร กับนักท่องเที่ยวได้ (workpointtoday, 2563)

ภูมิภาคเอเชียกลางจะอยู่ร่วมทวีปเอเชียกับประเทศไทย แต่ความรู้ ความเข้าใจ และ ความสัมพันธ์ทางการค้า และการลงทุนระหว่างกันยังอยู่ในระดับต่ำ ไทยควรเร่ง การลงทุนในกลุ่มทรัพยากรปิโตรเลียม และก๊าซธรรมชาติ ให้เน้นการลงทุนสินค้าอุปโภค-บริโภค การบริหารโรงแรม ธุรกิจด้านการท่องเที่ยว เพราะประเทศในภูมิภาคนี้มีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม และมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่ยังสมบูรณ์นอกจากนี้นักท่องเที่ยวจากประเทศเอเชียกลาง สนใจที่จะเข้ามาท่องเที่ยวยังประเทศไทยและลงทุนด้านการท่องเที่ยว (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2563)

กล่าวโดยสรุป ไทยและจีนมีความสัมพันธ์ด้านการค้ามาอย่างยาวนาน ปัจจุบัน ความสัมพันธ์ ยังแน่นแฟ้นในด้านอุตสาหกรรมต่าง ๆ โดยการจะพัฒนาให้การค้าการลงทุนเติบโตตั้งแต่จีนไปสู่ ภูมิภาคเอเชียกลาง โดยในภูมิภาคเอเชียกลางไทยจะต้องลดการลงทุนในด้านพลังงาน หรืออุตสาหกรรมอื่น ๆ ให้น้อยลงและเพิ่มการลงทุนด้านธุรกิจอุตสาหกรรมการบริการ และการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองกับความต้องการกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเยือนประเทศไทย และไทยสามารถเข้าไปบริหารจัดการกลุ่มธุรกิจด้านการท่องเที่ยวในเขตภูมิภาคเอเชียกลางได้ เช่น เส้นทางการท่องเที่ยว โรงแรมที่พัก กิจกรรมด้านการบริการ เป็นต้น

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในเส้นทางใหม่ในภูมิภาคเอเชียและเอเชียกลาง

1. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในเส้นทางใหม่ในภูมิภาคเอเชียและทะเลจีนใต้

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในเส้นทางใหม่ในภูมิภาคเอเชียและทะเลจีนใต้ เป็นโครงการการพัฒนา เส้นทางทางการท่องเที่ยวและท่าเรือที่สำคัญในภูมิภาคเอเชียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในทะเลจีน ใต้จึงทำให้มีการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียและทะเลจีนใต้ดังนี้ (BBC NEWS ไทย, 2563)

1.1 เส้นทางท่องเที่ยวที่ 1 เกาะวู้ดดี หรือเกาะหย่างซิง เกาะใหญ่ที่สุดในหมู่เกาะพาราเซล เป็นหมู่เกาะและแนวปะการังและทรัพยากรธรรมชาติที่จีนอ้างว่ากรรมสิทธิ์ของจีนในทะเลจีนใต้และ ถูกขนานนามว่า "กำแพงทรายแห่งเมืองจีน" (Great Wall of Sand) เป็นเส้นทางเศรษฐกิจที่เป็นประตูสู่เส้นทางสายไหมทางทะเลในโครงการเส้นทางสายไหมแห่งศตวรรษที่ 21

1.2 เส้นทางท่องเที่ยวที่ 2 อ่าวกวางตุ้ง-ฮ่องกง-มาเก๊า (Guangdong -Hongkong-Macao Greater Bay Area) คือ โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว "มัลดีฟส์แดนมังกร" โดยมีเรือสำราญนักท่องเที่ยวไปเยือนอยู่เป็นประจำ

1.3 เส้นทางท่องเที่ยวที่ 3 หมู่เกาะสแปรตลี เป็นเกาะเทียมบนแนวปะการังหลายแห่ง ในหมู่เกาะสแปรตลี หนึ่งในความสำเร็จทางวิศวกรรมสมุทรศาสตร์ และสิ่งปลูกสร้างทางทหาร ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของโลก มีศูนย์วิจัยด้านสมุทรศาสตร์บนแนวปะการังมิสซีฟ (Mischief Reef) ประชากรบนเกาะแห่งนี้ มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครันและอยู่ในโลกยุคโลกภิวัตน์แห่ง 5G เป็นการสร้างเส้นทางยุทธศาสตร์ทางทะเลของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้กลายเป็นของจีนอย่างถาวร

1.4 เส้นทางท่องเที่ยวที่ 4 เมืองซีอานและจุดเริ่มต้นของเส้นทางสายไหม การสัมผัสเส้นทางสายไหม โดยเดินทางจากซีอานสู่จางเย่ ซึ่งเป็นสองเมืองท่องเที่ยวที่สวยงามในประเทศจีน เมืองซีอาน หรือฉางอานในอดีต ตั้งอยู่ในมณฑลส่านซี ตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศจีน

มีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า 3,000 ปี ด้วยเหตุนี้ คงไม่เป็นการกล่าวเกินจริงมากนักว่า ซีอานเป็นเมืองที่บอกเล่าเรื่องราวอารยธรรมจีนโบราณได้ดีที่สุด ได้แก่ สุสานจินซีฮ่องเต้ ถนนมุสลิม ภูเขาเจ็ดสีที่จางเย่ หรือภูเขาสี่รุ้ง

2. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในเส้นทางไหมภูมิภาคเอเชียกลาง

2.1 สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของเส้นทางไหมภูมิภาคเอเชียกลาง

การเดินทางตามรอยเส้นทางสายไหมเปรียบเหมือนการชื่นชม ‘เจดีย์ที่เปลี่ยนไปของอารยธรรมมนุษย์’ ไปสิ้นสุดที่ทิศตะวันตกในประเทศตุรกีและยุโรป

เอเชียกลางยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีพื้นที่ไพศาลกว้างใหญ่ เต็มไปด้วยประวัติศาสตร์บนเส้นทางสายไหม และมีสถานที่ท่องเที่ยวและค้นหาถึงอารยธรรมที่เก่าแก่มีความเป็นเอกลักษณ์ การผสมผสานวัฒนธรรม ชนเผ่า วิถีชีวิตมากมายบนดินแดนเส้นทางท่องเที่ยวแห่งภูมิภาคเอเชียกลางแห่งนี้ได้แก่

2.1.1 เส้นทางท่องเที่ยวที่ 1 พระพุทธรูปแห่งบามิยัน อัฟกานิสถาน Buddhas of Bamiyan เป็นมรดกโลกที่ถูกทำลายโดยกลุ่มตาลีบัน และเป็นพระพุทธรูปแกะสลักผาผนังที่ใหญ่ที่สุดในโลก เป็นกลุ่มพระพุทธรูปโบราณ 3 องค์ที่เก่าแก่ มีความสูงถึง 37 เมตร ตั้งอยู่ในหุบเขาเมืองบามิยัน (Bamiyan) ทางตอนกลางของประเทศอัฟกานิสถาน ศิลปะของการสร้างพระพุทธรูปมีการผสมผสานของ ศิลปะคุปตะ ศิลปะคันธาระ และศิลปะเปอร์เซีย ทำให้มีข้อสันนิษฐานว่าพระพุทธรูปแห่งบามิยัน สร้างขึ้นโดยพระเถระและราชวงศ์แห่งราชวงศ์คุปตะแห่งอินเดียและที่นี้ยังเป็นหนึ่งใน UNESCO World Heritage Site ในหมวดของมรดกโลกทางวัฒนธรรม เมื่อปี ค.ศ. 2003 ในชื่อ ว่า “Cultural Landscape and Archaeological Remains of the Bamiyan Valley” การที่มีพระพุทธรูปอันใหญ่โตตั้งอยู่ในประเทศอัฟกานิสถาน ประเทศซึ่งมีคนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ย้อนกลับไปในยุคประวัติศาสตร์หลายพันปีก่อน ในยุคการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนสินค้าของโลกบน เส้นทางสายไหมยุคโบราณระหว่าง จีน เปอร์เซีย กรีก ซีเรีย โรมัน อาร์มีเนีย อินเดีย และแบกเตรีย

2.1.2 เส้นทางท่องเที่ยวที่ 2 ทะเลทรายหิน ทางตอนกลางและตะวันตกในอุซเบกิสถาน

2.1.3 เส้นทางท่องเที่ยวที่ 3 ซามาร์แคนด์ เมืองโบราณ สุहर่าและจัตุรัสโออาในเส้นทางสายไหม เป็นสมบัติที่ล้ำค่าที่สุดทางประวัติศาสตร์ของเอเชียกลาง

2.1.4 เส้นทางท่องเที่ยวที่ 4 เทเมอร์เลน เมืองหลวงเก่าของนักรบในยุคกลางติมอร์ในคาซัคสถาน และ “สถาน” ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศคาซัคสถานที่ครอบคลุมอาณาเขตไพศาลที่สุดเป็นลำดับที่ 9 ของโลก ตั้งแต่โตรกผาและทะเลทราย ทางตะวันตกจนถึงยอดเทือกเขาอัลไตที่น้อยคนจะไปถึงทางตะวันออก

2.1.5 เส้นทางท่องเที่ยวที่ 5 หอคอยไบเตเรค และในคีร์กีซสถาน ได้ชื่อว่าเป็นสถานที่สวยงามที่สุด ด้วยเทือกเขา ป่า หุบเขา ที่มีกระโจมเยิร์ตเรียงรายในประเทศ คีร์กีซสถาน กลายเป็นที่มาของชื่อที่เรียกเล่น ๆ ว่า สวิตเซอร์แลนด์แห่งเอเชียกลาง

2.1.6 เส้นทางท่องเที่ยวที่ 6 ทาช ราบัต โรงแรมพร้อมที่จอดรถคาราวานสมัยยุคกลางที่พักของเหล่าพ่อค้ารอนแรมตั้งอยู่บนเทือกเขาสูงติดกับพรมแดนจีน

2.1.7 เส้นทางท่องเที่ยวที่ 7 เทือกเขาคอมมิวนิสต์ ในทาจิกิสถานเป็นสถานที่ที่มีภูมิประเทศเป็นเทือกเขาที่สูงที่สุด เป็นยอดเขาที่สูงที่สุดของโซเวียตเก่า และ Pamir Highway เส้นทางทำทหายที่สุดสายหนึ่งของโลกด้วยถนนคดเคี้ยวไปตามที่ราบสูงไปถึงฝั่งตะวันออก ทะเลทราย คาคากุม

ในเติร์กเมนิสถาน ยาวจรดทะเลแคสเปียนทางทิศตะวันตก และสถานชวนตื่นตะลึงที่สุดในเอเชียกลาง อาจเป็นปากปล่องภูเขาไฟดาร์วาซ่า ที่ได้ชื่อว่าเป็นประตูสู่นรก แอ่งบนแผ่นดินที่ก๊าซธรรมชาติเผาไหม้ คุกรุ่นมาหลายทศวรรษ ซึ่งยังไม่มีการทำว่าจะเย็นตัวลง

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในเส้นทางใหม่ในภูมิภาคเอเชียและเอเชียกลาง เป็นการพัฒนาเส้นทางทางการท่องเที่ยวของแต่ภูมิภาคโดยเชื่อมโยงเอเชียกลาง เอเชียใต้ เอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียตะวันตก แอฟริกาเหนือ และยุโรปเข้าด้วยกัน เพื่อให้ภูมิภาคเหล่านี้ได้ แลกเปลี่ยนและสร้างประโยชน์ร่วมกัน เช่น การสร้างห่วงโซ่อุปทานด้านอุตสาหกรรมด้านการ ท่องเที่ยวและการบริการ ห่วงโซ่ธุรกิจ ห่วงโซ่คุณค่า สร้างระเบียบเศรษฐกิจระหว่างประเทศใหม่

ประเด็นด้านการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในเส้นทางใหม่ในภูมิภาคเอเชีย และเอเชียกลาง

จากการศึกษาเส้นทางพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในเส้นทางใหม่ในภูมิภาคเอเชีย และเอเชียกลาง เป็นรูปแบบการพัฒนาเส้นทางทางการท่องเที่ยวและทำเรือที่สำคัญในภูมิภาคเอเชีย และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในทะเลจีนใต้ สามารถทำการวิเคราะห์ในรูปแบบ การวิเคราะห์ SWOT เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งปัจจัยภายในปัจจัยภายนอก นำไปสู่การพัฒนาเส้นทางและรูปแบบ การท่องเที่ยวที่เหมาะสมดังต่อไปนี้

S: Strength จุดแข็ง คือ เส้นทางท่องเที่ยวในเส้นทางใหม่ในภูมิภาคเอเชียและเอเชียกลาง เป็นเส้นทางคมนาคมทั้งทางบกและทางทะเล ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถใช้รถไฟเร็วสูง และรถยนต์ ในการเดินทาง โดยเชื่อมโยงตั้งแต่ภูมิภาคเอเชียกลาง เอเชียใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียตะวันตก แอฟริกาเหนือ และยุโรปเข้าด้วยกัน นอกจากนี้ยังมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และสร้างประโยชน์ด้านอุตสาหกรรมด้านการท่องเที่ยวและการบริการร่วมกันได้

W: Weak จุดอ่อน คือ เส้นทางท่องเที่ยวเอเชียกลาง มีสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่ประกอบ ไปด้วยทะเลทรายและที่ราบทุ่งหญ้า ราบสูงและเทือกเขา ไม่ค่อยมีต้นไม้สูง ในฤดูร้อนแห้งแล้งมาก และในฤดูหนาวเย็นมาก ไม่เอื้ออำนวยต่อการเดินทางท่องเที่ยวเต็มฤดูกาล และโดยส่วนมาก ประชากรนับถือศาสนาอิสลาม และยังมีสงครามตลอดเวลา จึงทำให้เขตพื้นที่เส้นทางท่องเที่ยวของ เอเชียกลางยังไม่มีนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมากเท่าที่ควร ส่วนเส้นทางในภูมิภาคเอเชียนั้น เนื่องจาก จีนได้คลุมพื้นที่และเส้นทางท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่ จึงทำให้เกิดข้อพิพาทระหว่างประเทศมหาอำนาจ ด้วยกัน เช่น ไต้หวัน ญี่ปุ่น จีนทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางท่องเที่ยวในเส้นทางสายใหม่ ทางบกและทางทะเลจึงมีประชากรที่เป็นนักท่องเที่ยวจากจีนมากกว่าชาวต่างชาติ

O: Opportunity โอกาส คือ เอเชีย และ เอเชียกลางมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีพื้นที่เต็มไปด้วย ประวัติศาสตร์ สถานที่ท่องเที่ยว อารยธรรมที่เก่าแก่มีความเป็นเอกลักษณ์การผสมผสานวัฒนธรรม ชนเผ่า วิถีชีวิต บนดินแดนเส้นทางท่องเที่ยวแห่งภูมิภาคเอเชียและเอเชียกลาง จึงเป็นโอกาสที่นัก ลงทุนทั้งไทยและต่างชาติ สามารถเข้าไปลงทุนและด้วยภาษีของแต่ละประเทศยังไม่สูง การพัฒนา เส้นทางทางการท่องเที่ยวและทำเรือ จึงเป็นหนึ่งโอกาสที่สำคัญสำหรับการลงทุนในภูมิภาคเอเชียและ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ สำหรับเส้นทางท่องเที่ยวทั้งสองภูมิภาคนี้

T: Threat อุปสรรค คือ เส้นทางท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียและเอเชียกลาง ถึงแม้จะมี ทรัพยากรด้านพลังงานและทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่ยังสมบูรณ์ อย่างไรก็ตามนักลงทุนยังมี

ความกังวลความปลอดภัยจากภาวะสงคราม เช่น สงครามในอัฟกานิสถาน สงครามในทะเลจีนใต้ และความมั่นคงภายในของแต่ละภูมิภาค และการแข่งขันของมหาอำนาจทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเส้นทางการเดินทางและประเทศโดยส่วนใหญ่เป็นนับถือศาสนาอิสลามการปรับตัวและกฎการเข้าประเทศและการเดินทางจึงจำเป็นต้องมีผู้นำทางนักท่องเที่ยวที่ เป็นผู้เชี่ยวชาญและไม่ผิดต่อกฎของแต่ละประเทศนั้น ๆ เพื่อความสะดวกและปลอดภัยจากการเดินทางท่องเที่ยวตามแต่ละเส้นทาง

กล่าวโดยสรุป การวิเคราะห์ SWOT ประเด็นด้านการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในเส้นทางสายไหมในภูมิภาคเอเชียและเอเชียกลาง เป็นการมองในมุมเชิงลึก และทุกมิติในการเดินทางและการลงทุนด้านอุตสาหกรรมบริการของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจในอุตสาหกรรมบริการใหม่ในภูมิภาคนี้ และในมุมมองนักท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของแต่ละภูมิภาคก่อนการเดินทางเพื่อความปลอดภัยและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่มีทั้งความรู้ความสามารถและเข้าใจบริบทพื้นที่และเข้าถึงหน่วยงานหรือองค์กรที่จะปกป้องสิทธิ์ของนักท่องเที่ยวได้ในแต่ละเส้นทางการเดินทางสำหรับการไปเยือนในสองภูมิภาคแห่งนี้

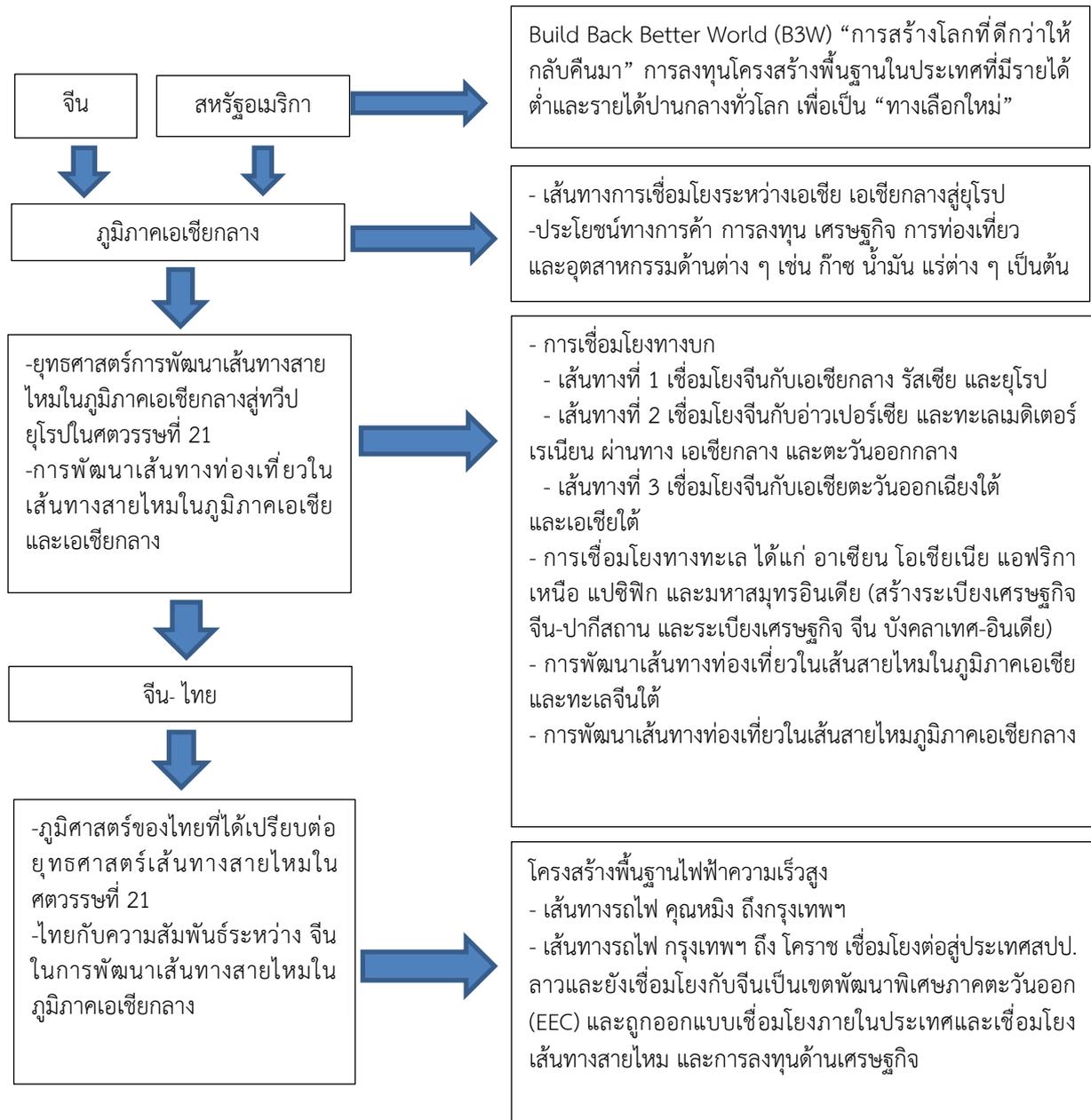
สรุป

ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจไทยและการท่องเที่ยวบนเส้นทางสายไหมในศตวรรษที่ 21 สรุปได้ว่า ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่นี้ เป็นดินแดนที่ไม่มีทางออกทะเล การสร้างเส้นทางการเชื่อมโยงระหว่างเอเชีย เอเชียกลางสู่ยุโรป เป็นศูนย์กลางหรือฮับทางด้านโลจิสติกส์ในการแลกเปลี่ยนการค้าการลงทุนของภูมิภาคเอเชียกลาง เป็นการสร้างผลประโยชน์ทางการค้า การลงทุน เศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมด้านต่าง ๆ ประเทศไทย ในฐานะที่เป็นศูนย์กลางแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมต่อการลงทุน การสร้างเส้นทางรถไฟจากจีนเส้นทางคุนหมิงถึงกรุงเทพฯ และเส้นทางรถไฟกรุงเทพฯ ถึงโคราช เชื่อมโยงภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ถือว่าเป็นโอกาสในการพัฒนาเส้นทางการค้าให้กับประเทศไทยสู่เส้นทางสายไหมใหม่ที่มีการเชื่อมโยงทางบก ทั้งจีน เอเชียกลาง รัสเซีย และยุโรป ถึงอ่าวเปอร์เซีย และทะเลเมดิเตอร์เรเนียน และการเชื่อมโยงทางทะเล ได้แก่ อาเซียน โอเชียเนีย แอฟริกาเหนือ แปซิฟิก และมหาสมุทรอินเดีย ซึ่งถือเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญของการเป็นศูนย์กลางการค้าการลงทุนในภูมิภาค เป็นส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ด้านการส่งออกสินค้าและบริการของไทย โดยเฉพาะสินค้าในกลุ่มอาหารทำให้เกิดตลาดใหม่ขึ้นมารองรับการส่งออกสินค้าของไทยเพิ่มขึ้น พื้นฟูระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมที่อาจเปลี่ยนแปลงไปหลังจากการขยายร่องน้ำแม่น้ำโขง ระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคม การขยายความเจริญไปยังพื้นที่ชนบท ซึ่งจะเป็นส่วนของการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของคนเมืองกับชนบท และลดความแออัดของเมือง โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ยังส่งผลดีต่อการยกระดับการก่อสร้างโครงสร้างคมนาคม ขั้นพื้นฐานของไทยตลอดจนการท่องเที่ยว การแลกเปลี่ยนภาษา วัฒนธรรม ในด้านเศรษฐกิจ ไทยสามารถพัฒนาความสัมพันธ์ทางการค้ากับจีน เอเชียกลาง และยุโรป ในมิติที่กว้างขึ้น อีกทั้งยังได้รับประโยชน์จากการเชื่อมต่อกับเส้นทางสายไหมทั้งทางบกและทางทะเล จุดแข็งในการร่วมเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ศูนย์กลางของการคมนาคมขนส่ง การเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การเป็นศูนย์กลางทางด้านการแพทย์ ฯลฯ ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และนโยบายประเทศไทย 4.0 จากข้อได้เปรียบทางภูมิรัฐศาสตร์ และเป็นศูนย์กลางสำคัญในการพัฒนาภูมิภาค

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

จากการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดเรื่อง พลวัตทางวัฒนธรรมการเมืองของภูมิภาคเอเชียกลาง: ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจไทยและการท่องเที่ยวบนเส้นทางสายไหมในศตวรรษที่ 21 สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงผลทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจไทยและการท่องเที่ยวบนเส้นทางสายไหมในศตวรรษที่ 21

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ประเทศจีนและสหรัฐอเมริกามีโครงการเข้ามาลงทุนในภูมิภาคเอเชียกลางซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและการเชื่อมโยงระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียกลาง และยุโรป ในด้านของสหรัฐอเมริกาได้สร้างยุทธศาสตร์โครงการ Build Back Better

World (B3W) “การสร้างโลกที่ดีกว่าให้กลับคืนมา” การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานในประเทศที่มีรายได้ต่ำและรายได้ปานกลางทั่วโลก เพื่อเป็น “ทางเลือกใหม่” เป็นการสร้างเส้นทางการเชื่อมโยงระหว่างเอเชีย เอเชียกลาง สู่ยุโรป ประโยชน์ทางการค้า การลงทุน เศรษฐกิจ การท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมด้านต่าง ๆ เช่น ก๊าซ น้ำมัน แร่ต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียกลางกับสหรัฐอเมริกา และแก้ไขปัญหาหนี้สินที่เกิดจากการที่ประเทศจีนปล่อยเงินกู้ให้กับแต่ละประเทศในเครือข่ายที่เข้าร่วมโครงการ “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” ส่วนในด้านของจีนใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาเส้นทางสายไหมในภูมิภาคเอเชียกลางสู่ทวีปยุโรปในศตวรรษที่ 21 และการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในเส้นทางสายไหมในภูมิภาคเอเชียและเอเชียกลาง เพื่อเป็นการเชื่อมโยงทางบก คือ เส้นทางที่ 1 เชื่อมโยงจีนกับเอเชียกลาง รัสเซีย และยุโรป เส้นทางที่ 2 เชื่อมโยงจีนกับอ่าวเปอร์เซีย และทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ผ่านทาง เอเชียกลาง และตะวันออกกลาง เส้นทางที่ 3 เชื่อมโยงจีนกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียใต้ การเชื่อมโยงทางทะเล ได้แก่ อาเซียน โอเชียเนีย แอฟริกาเหนือ แปซิฟิก และมหาสมุทรอินเดีย (สร้างระเบียงเศรษฐกิจ จีน-ปากีสถาน และระเบียงเศรษฐกิจ จีน บังคลาเทศ-อินเดีย) ซึ่งการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในเส้นทางสายไหมในภูมิภาคเอเชียและทะเลจีนใต้

สำหรับจีนและประเทศไทย ได้ร่วมกันในการพัฒนายุทธศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเนื่องด้วยภูมิศาสตร์ของไทยได้เปรียบต่อยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับการลงทุนในเรื่องการคมนาคมบนเส้นทางสายไหมในภูมิภาคเอเชียกลาง โดยมีโครงสร้างพื้นฐานไฟฟ้าความเร็วสูง คือ เส้นทางรถไฟ คุณหมิง ถึงกรุงเทพฯ และเส้นทางรถไฟ กรุงเทพฯ ถึง โคราช เป็นเส้นทางโครงสร้างพื้นฐานที่จะเชื่อมโยงต่อสู่ประเทศสปป.ลาวและจีน และยังเป็นเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เพราะเส้นทางนี้ถูกออกแบบเชื่อมโยงทั้งภายในประเทศและเชื่อมโยงเส้นทางสายไหม ไทยจึงเน้นการลงทุนด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้กับประชาชนในทุกภาคส่วนและทุกมิติภายในประเทศ เชื่อมโยงภูมิภาคเอเชีย สู่เอเชียกลาง และขยายการพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผ่านเส้นทางสายไหมใหม่ในเอเชียกลางสู่ยุโรปต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการต่างประเทศ. (2555). *องค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (North Atlantic Treaty Organisation-NATO)*. สืบค้น 15 กันยายน 2564. จาก <https://www.mfa.go.th/th/content/5d5bcc2715e39c306000a364?cate=5d5bcb4e15e39c3060006872>.
- โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (2550). *ภูมิรัฐศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: วาสนา.
- จุลชีพ ชินวรรณโณ. (2545). *ความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน : ศึกษาเฉพาะกรณีความร่วมมือทางการทหาร* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- แจ็ก เวเธอร์ฟอร์ด. (2553). *เจงกิสข่าน มหาบุรุษผู้เปลี่ยนโลก*. ใน เรื่องชัช รักศรีอักษร (แปล) กรุงเทพมหานคร: มติชน.

- ธรรมรัตน์ รัตนมณี. (2562). เรื่อง ความขัดแย้งระหว่างจีนกับสหรัฐฯในทะเลจีนใต้ที่มีผลต่อบทบาทของไทยอาเซียน. หลักสูตรนักบริหารรุ่นที่ 11 สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการต่างประเทศ.
- นิติการุณย์ มิ่งรุจิราลัย. (2564). มองเอเชียกลางตาเป็นมัน. สืบค้น 7 กันยายน 2560. จาก <https://www.thairath.co.th/news/foreign/2133452>.
- ปรารธนา คงนาค. (2558). นโยบาย “เส้นทางสายไหมในยุคศตวรรษที่ 21” (One Belt and One Road). สืบค้น 30 เมษายน 2560. จาก http://www.thaiworld.org/th/thailand_monitor/answer.php?question_id=1473.
- ปรีดี บุญซื่อ. (2560). เส้นทางสายไหมศตวรรษ 21 "One Belt, One Road" จะเปลี่ยนโฉมหน้าเส้นทางการค้าโลกอย่างไร?. วารสารพลาสติก, 33(4), 38-41.
- ลม เปลี่ยนทิศ. (2564). เส้นทางสายไหมใหม่อเมริกา. สืบค้น 16 สิงหาคม 2564. จาก <https://www.thairath.co.th/news/foreign/2117957>.
- วิศรุฒ เอี่ยมประกอบกิจ และภัทราวุธ ภาทา. (2564). พลวัตความมั่นคงภูมิภาคตะวันออกกลาง: ทิศทาง โอกาส และความร่วมมือ บนความขัดแย้ง. วารสารมุมมองความมั่นคง, 2(6), 7-20.
- ศิโรจน์ ภาคสุวรรณ. (2560). อาเซียนและความขัดแย้งในทะเลจีนใต้. กรุงเทพมหานคร: เอเชียพิจารณา ศูนย์ศึกษาเอเชีย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศุภวิชญ์ แก้วคุณอก. (2564). วิเคราะห์ : มองอนาคตต่ออัฟกานิสถานใต้เงาตอลิบาน. สืบค้น 16 สิงหาคม 2564. จาก <https://www.the101.world/afghanistan-conflict-2021>.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า. (2559). เอเชียกลางชุมทรัพย์แห่งใหม่ที่น่าสนใจ. สืบค้น 9 กันยายน 2564. จาก <http://www.tpsoc.moc.go.th/th/node/995>
- BBC NEWS ไทย. (2563). ทะเลจีนใต้สำคัญอย่างไร และจีนมีแผนการอะไรต่อไปในการครอบครองกรรมสิทธิ์เหนือบริเวณนี้. สืบค้น 7 กันยายน 2564. จาก <https://www.bbc.com/thai/international-53420336>
- The Passport. (2564). สถานที่ 5 ัญมณีอันล้ำค่าในเอเชียกลาง ดินแดน 5 สถานที่ เส้นทางประวัติศาสตร์โลก. สืบค้น 9 กันยายน 2564. จาก <https://www.thepassport.travel/world/asia/the-five-stans-of-the-silk-road>
- Workpointtoday. (2563). โครงการ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” หวังฟื้นเศรษฐกิจหลังวิกฤตโควิด และเพิ่มโอกาสเป็นเส้นทางแห่งสุขภาพและดิจิทัล. สืบค้น 9 กันยายน 2564. จาก <https://workpointtoday.com/friend-of-silkroad/>.

การวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบ: การออกแบบวิจัยนโยบายสาธารณะ COMPARATIVE POLICY ANALYSIS: DESIGN OF PUBLIC POLICY RESEARCH

ยศธร ทวีพล

Yossathorn Taweephon

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University

E-mail: yossathorn@tsu.ac.th

Received December 14, 2021; Revised January 26, 2022, ปี; Accepted August 28, 2022

บทคัดย่อ

การวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบเป็นเครื่องมือวิเคราะห์กลไกการทำงานนโยบายสาธารณะ ภายใต้ความต่างของสภาพแวดล้อมแต่ละประเทศ โดยความแตกต่างดังกล่าวก่อให้เกิดการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จทางการปฏิบัตินโยบายต่างกัน ซึ่งมีอิทธิพลต่อข้อค้นพบใหม่ที่มีน้ำหนักเพียงพอในการหักล้างความรู้เดิมและต่อยอดหรือผลิตองค์ความรู้ใหม่ทดแทน บทความนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบในฐานะการวิจัยสมัยใหม่ การศึกษาประกอบด้วยกรอบการออกแบบวิจัย ครอบคลุมการกำหนดพื้นที่ศึกษา การใช้แหล่งข้อมูล ขั้นตอนและวิธีวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงสะท้อนข้อค้นพบจากการออกแบบการศึกษาการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบผ่านตัวแทนกรณีศึกษาทั่วโลก การศึกษาพบว่าการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบเป็นเทคนิคที่มีความได้เปรียบ สามารถจัดการกับพื้นที่ศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีศักยภาพการประยุกต์ใช้กับนโยบายสาธารณะแทบทุกมิติจากการใช้แหล่งข้อมูลและมีขั้นตอนการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ แต่อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบยังคงมีข้อจำกัด เนื่องจากการศึกษานโยบายเกี่ยวข้องกับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงเชิงพลวัต ทำให้การศึกษาไม่สามารถพิจารณาศึกษากลุ่มทางสังคมในฐานะกลุ่มควบคุมหรือทดลองได้

คำสำคัญ: การวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบ, นโยบายศาสตร์, นโยบายสาธารณะ

Abstract

Comparative policy analysis (CPA) is regarded as an analysis tool for public policy mechanisms under the environmental differences of each country. Such differences result in the different achievements of policy implementation influencing the new findings, which are sufficiently reasonable to obliterate the former knowledge or further develop a new body of knowledge for replacement. This article's purpose is to study CPA as modern research. The study consists of research design to cover the study areas, resource utilization, procedures, and data analysis methods, including reflection of findings resulting from the study's design in CPA through global case studies. The studies illustrated that the CPA was an advantaging technique capable of efficiently handling the study area with the capability of being applied with almost all public policy dimensions through systematical resource utilization and analytical procedures.

Nevertheless, the CPA remains to encounter restrictions because the studies in policies relevant to societies with dynamic changes hinder the studies from considering social groups as the control or experimental groups.

Keywords: Comparative policy analysis, Policy sciences, Public policy

บทนำ

พัฒนาการการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์ รวมถึงศาสตร์อื่น ๆ อาทิ การเมืองเปรียบเทียบ การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศ (Radin & Weimer, 2018) พยายามพัฒนาแนวทางการศึกษา และขยายขอบเขตการศึกษาอย่างกว้างขวาง โดยหากพิจารณาจากการศึกษาที่ปรากฏในงานวิจัยดั้งเดิม ทางรัฐประศาสนศาสตร์ การเมืองเปรียบเทียบและการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศจะพบว่า การวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบซึ่งอยู่ภายใต้ขอบเขตการวิเคราะห์นโยบาย เป็นแนวทางการศึกษาที่กำลังได้รับความนิยม (Geva-May et. al., 2018) โดยเป็นมุมมองการวิจัยสมัยใหม่ มีขอบเขตการศึกษา กว้างขวางกว่ารัฐประศาสนศาสตร์หรือการบริหารราชการแผ่นดิน โดยพยายามเข้ามามีอิทธิพลต่อการ พิจารณาความต่างของนโยบายภายใต้สภาพแวดล้อมซึ่งแตกต่างกันของ แต่ละประเทศหรือพื้นที่ และเป็นมุมมองการวิจัยสมัยใหม่ที่ตระหนักต่อความเป็นเหตุผล รวมถึงความน่าจะเป็นบนหลักการการ สะท้อนมุมมองการเปลี่ยนแปลงนโยบายและบริบทการเมือง

ความน่าสนใจของการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบในฐานะการวิจัยสมัยใหม่ จึงก่อให้เกิดการ ขยายขอบเขตการศึกษา โดยเริ่มศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ตามมุมมองนักวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางการ วิเคราะห์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างเชื่อมโยงและเป็นระบบ ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยเป็น แนวทางการศึกษาสมัยใหม่ที่สามารถสร้างทฤษฎีได้หลากหลายรูปแบบ (Dunlop & Radaelli, 2020) และมีศักยภาพการสร้างความรู้ได้เปรียบเทียบให้แก่นักวิจัยในการพัฒนาทฤษฎี (Rivas, 2021) จากการ เปรียบเทียบมิติต่าง ๆ (Geva-May et. al., 2018) ความโดดเด่นการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบจึง นำมาสู่เป้าหมายการศึกษาของบทความฉบับนี้ที่มีวัตถุประสงค์นำเสนอการวิเคราะห์นโยบาย เปรียบเทียบในฐานะเครื่องมือการวิจัย ซึ่งแสดงศักยภาพเครื่องมือวิเคราะห์ในแง่พื้นที่ศึกษา วิธีการศึกษาและประเด็นศึกษา รวมถึงข้อค้นพบจากการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบผ่านงานวิจัยที่ นำแนวทางการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบมาประยุกต์ใช้อย่างหลากหลาย

การวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบ

การวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลาย โดยกิจกรรมภายในกระบวนการ ศึกษาแตกต่างกับการศึกษาดั้งเดิม Radin & Weimer (2018) ระบุว่า การวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบ จำเป็นต้องเริ่มจากตั้งคำถามความจำเป็นในการวิเคราะห์และมองหาความคิดใหม่ ความคาดหวังต่อข้อ ค้นพบการแก้ไขปัญหา การกำหนดบุคคลสำคัญในการปรึกษา การค้นหาหนทางใหม่เพื่อเพิ่มคุณค่า งานวิจัยหรือทฤษฎีผ่านการเปรียบเทียบ การพิจารณาประสบการณ์ ข้อมูลป้อนกลับและแนวคิดเพื่อ สร้างความเข้าใจนโยบายภายใต้บริบทที่แตกต่าง รวมถึงการพัฒนาและปรับปรุงทฤษฎีจนก่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงที่มีอิทธิพลต่อการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบ ซึ่งสะท้อนการเคลื่อนย้าย การเปลี่ยนแปลงทางความเชื่อสุพฤติกรรม โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดจากการรับรู้ของ

ปัจเจกบุคคล (Dunlop & Radaelli, 2020) จุดเด่นการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบจึงทำให้ การศึกษาครอบคลุมประเภทนโยบายและการวิเคราะห์ ความหลากหลาย ความสัมพันธ์ระหว่าง นักวิเคราะห์ และผู้รับบริการ ประเภทการวิเคราะห์ ระยะเวลาและโครงสร้างรัฐบาล (Radin & Weimer, 2018) เช่น งานวิจัยของ Liu, Z. & Geva-May (2021) วิเคราะห์เปรียบเทียบ นโยบายการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผลการศึกษาเชิงเปรียบเทียบทำให้นักวิจัยได้รับ ข้อมูลที่แตกต่างและคล้ายคลึงกัน สามารถสะท้อนรูปแบบ บทเรียน การประสานงานของผู้มีส่วน เกี่ยวข้องต่อประเด็นปัญหา (รัฐบาลกลางและท้องถิ่น) ซึ่งเป็นวิธีสังเคราะห์และเป็นระเบียบวิธี การศึกษาที่เป็นการวิเคราะห์และตีความ มีศักยภาพการอธิบาย ได้แย้ง ล้มล้างทฤษฎี หรือแม้แต่กระทั่ง พยากรณ์ปรากฏการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

บทวิเคราะห์

ส่วนนี้นำเสนอการออกแบบวิจัยในการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบ การวิเคราะห์อาศัยการ พิจารณาพื้นที่ศึกษา วิธีการศึกษาและข้อค้นพบ นอกจากนี้เป็นการสังเคราะห์ประเด็นความเหมือน และต่างจากกรณีศึกษาจำนวนมาก ซึ่งเป็นการพิจารณารูปแบบและวิธีการศึกษาของกรณีศึกษา

1. พื้นที่ศึกษา

ผลการวิเคราะห์กรณีศึกษาในตารางที่ 1 พบว่า วิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบมีพื้นที่ศึกษาและ มีขอบเขตทั่วโลก (Goyal & Howlett, 2021) บางงานวิจัยมีพื้นที่ศึกษามากกว่า 170 ประเทศ (Chen et al., 2021) 30 ประเทศ (Yan et al., 2021) และ 22 ประเทศในยุโรป (Wang & Kim, 2021) หรือ จัดกลุ่มตามพื้นที่ศึกษา อาทิ ประเทศพัฒนาแล้ว (Popp, 2021) หรือระดับทวีป (Vogeler et al., 2021; van Kessel et al., 2021) โดยบางงานวิจัยศึกษาไม่กี่ประเทศ อาทิ การวิเคราะห์นโยบาย เปรียบเทียบในประเทศอิตาลีกับสวิตเซอร์แลนด์ (Malandrino & Sager, 2021) ในอังกฤษ เดนมาร์ก และนิวซีแลนด์ (Jørgensen et al., 2021) ในจีน (มณฑลหูเป่ย์) กับสหรัฐอเมริกา (รัฐนิวยอร์ก) (Liu et al., 2021) นอกจากนี้การศึกษานโยบายเปรียบเทียบสามารถศึกษาในประเทศเดียว อาทิ 14 เมืองในเนเธอร์แลนด์ (Molenveld et al., 2021) ในเยอรมัน (Rink & Egner, 2021) สามจังหวัดใน แคนาดา (Genest et al., 2021) เทศบาลสามแห่งในบราซิล (de Oliveira et al., 2021)

ข้อค้นพบสะท้อนมิติความกว้างขวางของพื้นที่ศึกษา สะท้อนว่าการวิเคราะห์นโยบาย เปรียบเทียบมีศักยภาพ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของนโยบายภายใต้บริบทการเมือง สังคมและ เศรษฐกิจของประเทศแตกต่างกัน ก่อให้เกิดการสังเคราะห์ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ โดยเป็นวิธีการศึกษาที่ คลายข้อจำกัดเงื่อนไขสถานที่และเวลา การวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบจึงถูกนำมาศึกษาอย่าง แพร่หลายเพื่อเติมเต็มช่องว่างทางทฤษฎีและมีศักยภาพการสร้างข้อโต้แย้งหรือทำลายทฤษฎี ที่อาจ ประสบความสำเร็จในประเทศหนึ่งแต่ล้มเหลวในอีกหนึ่งประเทศ นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางการศึกษา ที่ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือทางด้านการวิจัยระหว่างประเทศ ผลการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบ จากการใช้พื้นที่ศึกษาจำนวนมาก ทำให้ข้อค้นพบสามารถสะท้อนบริบทร่วมบางอย่างที่มีน้ำหนักต่อ การกำหนดนโยบาย อาทิ การศึกษาของ Yan et al. (2021) ศึกษาวัฒนธรรมและความเป็นสถาบันกับ นโยบายการตอบสนองโควิด-19 โดยใช้ข้อมูลจากหลายแหล่ง ผลการศึกษาพบว่า การกำหนดนโยบาย ช่วงเริ่มต้นภายใต้สถานการณ์วิกฤตในหลายประเทศขึ้นอยู่กับบริบทวัฒนธรรมและสถาบัน

2. วิธีการศึกษา

ลักษณะเด่นของการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบเริ่มจากการใช้ข้อมูลการศึกษา การศึกษาจำนวนไม่น้อยนิยมกำหนดช่วงปีของข้อมูลเพื่อประกอบการศึกษานโยบาย ทำให้การศึกษามีความเข้มแข็งในแง่การศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม และไม่จำกัดเฉพาะการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณหรือคุณภาพ แต่สามารถใช้ข้อมูลที่น่าเชื่อถืออย่างหลากหลาย ซึ่งอาจเป็นเอกสารนโยบาย ข้อความเอกสารราชการ (Jørgensen et al., 2021; Malandrino & Sager, 2021; Sivan-Sevilla, I., 2021) หรือตัวเลขที่ผ่านการเก็บข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ตัวอย่างเช่น การใช้ข้อมูลการว่างงาน ความไม่เท่าเทียม จำนวนผู้ติดเชื้อโควิด-19 นอกเหนือจากข้อมูลดังกล่าว การวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบนิยมนำงานวิจัยหรือผลงานทางวิชาการ เช่น Rhodes et. al. (2021) วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารรัฐบาลและทบทุนวรรณกรรมผลงานวิชาการในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว Ritter et. al. (2016) วิเคราะห์เปรียบเทียบนโยบายแอลกอฮอล์และยาเสพติด โดยใช้บทความวิชาการ ซึ่งตีพิมพ์เผยแพร่ระหว่าง ปี ค.ศ. 2010-2014 อย่างไรก็ตามข้อค้นพบการศึกษายังคงสะท้อนว่าเป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบที่ค่อนข้างทำหาย โดย Radin & Weimer (2018) มองว่าการวิเคราะห์ยังคงมีข้อโต้แย้งความชัดเจน นอกจากนั้นแหล่งข้อมูลการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบสามารถใช้ข้อมูลจากการรายงานข่าว การแถลงข่าว กฎหมาย กฎระเบียบ ซึ่งเป็นเอกสารขั้นต้น

นอกเหนือจากแหล่งข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่ถูกนำมาใช้กับการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเอกสารขั้นต้น แนวทางการศึกษาดังกล่าวสามารถเก็บข้อมูลโดยวิธีอื่น อาทิ การสัมภาษณ์ผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและการสังเกตแบบมีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนร่วม (Malandrino & Sager, 2021; de Oliveira et. al. 2021) หรือวิธีการอื่นๆ โดยความหลากหลายวิธีการศึกษา สะท้อนจากงานของ Lee et. al. (2021) ศึกษาวัฒนธรรมนโยบายต่อการตอบสนองวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ โดยวิธีการศึกษาพิจารณาเหตุการณ์สำคัญ การถกเถียง ผู้เกี่ยวข้องและการกำหนดการตัดสินใจ ซึ่งแตกต่างกับวิธีการศึกษาอื่นและการศึกษาโดยทั่วไป การเก็บข้อมูลในการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบจึงหลากหลาย ไม่ถูกจำกัดเฉพาะแหล่งข้อมูลใดข้อมูลหนึ่งและแตกต่างกับระเบียบวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพหรือปริมาณที่ถูกนำมาศึกษาโดยทั่วไป โดยเฉพาะในบริบทการวิจัยในประเทศไทย นอกจากการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ กระบวนการที่มีความโดดเด่นของการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบเป็นการตระหนักของนักวิจัยต่อกระบวนการจัดการกับข้อมูล เนื่องจากเป็นวิธีกลั่นกรองที่เป็นประโยชน์ต่อการตีความและนำมาซึ่งการตอบวัตถุประสงค์การศึกษาอย่างชัดเจน

ขั้นตอนการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบเริ่มจากการระบุวลี คำย่อและจัดกลุ่มข้อมูลตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการศึกษา (Goyal & Howlett, 2021) จากนั้นดำเนินการเปรียบเทียบข้อมูล โดยพิจารณาความแตกต่างหรือความคล้ายคลึง ซึ่งขึ้นอยู่กับโจทย์วิจัย หัวใจสำคัญของขั้นตอนดังกล่าวเป็นการวิเคราะห์คำ ประโยค ความหมาย หรือเอกสาร ซึ่งหากเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพอาจอาศัยการตีความหรือการวิเคราะห์เนื้อหา ในขณะที่การวิจัยเชิงปริมาณ นักวิจัยสามารถนำข้อมูลเข้าสู่โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ทางสถิติ อย่างไรก็ตามขั้นตอนการวิเคราะห์อาจไม่จำเป็นต้องดำเนินการตามวิธีการดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรอบการออกแบบวิจัย โดยบางกรณีการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบสามารถดำเนินการโดยอยู่บนพื้นฐานการวิจัยผสม ซึ่งใช้ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะเปรียบเทียบ

ไม่เพียงแต่องค์ประกอบข้างต้น หัวใจสำคัญของการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบขึ้นอยู่กับตัวแปรอื่น ก่อนการใช้ข้อมูลขั้นต้นหรือการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเฉพาะขั้นตอนการเลือกกรณีศึกษา งานวิจัยจำนวนมากไม่น้อยที่ตระหนักต่อการให้ความสำคัญกับการเลือกกรณีศึกษา (Vogeler et. al., 2021) โดยนักวิจัยจำเป็นต้องทราบว่าบริบทพื้นฐานแต่ละประเทศเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร รวมถึงจุดหลักในการนำเสนอเปรียบเทียบที่มีเป้าหมายแสดงให้เห็นมิติสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง หรือมิติอื่นๆ การตระหนักต่อการเลือกกรณีศึกษาช่วยให้การศึกษามีเนื้อหา ซึ่งเป็นจุดร่วมของการวิเคราะห์สามารถตอบโจทย์การเปรียบเทียบ โดยเฉพาะการเปรียบเทียบบริบทประเทศที่มีจำนวนมากว่าหนึ่งแห่ง ซึ่งอิทธิพลตัวแปรอื่น เช่น บริบทพื้นที่ ซึ่งเป็นตัวแปรนอกจากนโยบายถือว่ามีส่วนสำคัญต่อผลการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบทางด้านความต่างหรือเหมือนกันของนโยบาย

3. ประเด็นและข้อค้นพบ

การศึกษาสะท้อนว่าการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบเป็นเครื่องมือวิเคราะห์ทันสมัยและประเด็นการศึกษาครอบคลุมทุกมิติปัญหา นโยบาย อาทิ (ดูตารางที่ 2 ประกอบ) การจัดการวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เช่น การศึกษาด้านสภาพแวดล้อม การปกป้องเยาวชนจากการทารุณกรรม การวิเคราะห์นโยบายการเกษตร การจัดการความเสี่ยงทางไซเบอร์ นโยบายการจัดการการติดยาของเชื้อโรค นโยบายการศึกษาสำหรับอดีตและการศึกษาความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชนและองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร รวมถึงการศึกษานโยบายที่อยู่อาศัยของ Colburn (2021) เปรียบเทียบสหรัฐอเมริกากับราชอาณาจักรและเนเธอร์แลนด์ นโยบายการเกษตร และนโยบายพลังงานของ Ergen & Umemura (2021) ศึกษาการจัดการความคาดหวังนโยบายนวัตกรรม โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบนโยบายพลังงานโซลาร์ในประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่นและเยอรมัน การศึกษาใช้การวิเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์ของประเทศเยอรมันใช้แหล่งข้อมูลจากรายงาน หนังสือพิมพ์ เอกสารของหน่วยงานราชการและนิตยสาร ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นใช้ข้อมูลภาครัฐ รายงานคณะกรรมการ ส่วนสหรัฐอเมริกา ใช้ฐานข้อมูลวิชาการ ห้องสมุด หนังสือพิมพ์และข้อมูลภาครัฐ ซึ่งโดดเด่นในแง่การศึกษาอยู่ภายใต้ประเด็นนโยบายพลังงาน แต่เป็นนโยบายพลังงานที่มีขอบเขตกว้างขวางและสะท้อนข้อค้นพบจากสามประเทศ ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศมหาอำนาจ

นอกจากความหลากหลายในการศึกษาเปรียบเทียบนโยบายเดิวนั้น การวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบสามารถศึกษาอย่างหลากหลายภายใต้หัวข้อการวิจัยเดี่ยว อาทิ Lin & Lee (2016) ศึกษาเปรียบเทียบการตอบสนองนโยบายการทารุณกรรมเยาวชนและแผนการป้องกันในประเทศสหรัฐอเมริกาและไต้หวัน การเปรียบเทียบเน้นการวิเคราะห์การพัฒนานโยบาย การปฏิบัตินโยบายและการประเมินภายใต้ประวัติศาสตร์และบริบทสังคม เนื่องจากผลกระทบจากการถดถอยทางเศรษฐกิจ การเคลื่อนไหวทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ค่านิยมสังคมมุ่งสู่การตระหนักต่อการทารุณกรรมเยาวชน การศึกษาพบว่า สหรัฐอเมริกาและไต้หวันเริ่มปรับปรุงบริการสังคมอย่างต่อเนื่อง โดยรัฐบาลสหรัฐเริ่มแผนงานเพื่อป้องกันเยาวชนจากการถูกทารุณกรรม ไม่แตกต่างกับรัฐบาลไต้หวัน ซึ่งการปรับปรุงแผนงานสามารถเสริมความแข็งแกร่งให้แก่ครอบครัวที่มีความเปราะบาง

จากการที่การวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบเป็นเครื่องมือวิเคราะห์สากล สามารถสะท้อนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประเด็นการศึกษารวมถึงปรากฏการณ์เพื่อการเติมเต็มทางทฤษฎีและความล้มเหลวข้อค้นพบเดิม โดยนำมาซึ่งข้อมูลจำนวนมาก (van Kessel et. al., 2021) และเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงนโยบาย ประโยชน์การวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบ ไม่เพียงแต่สร้างข้อมูลให้นักวิจัยแต่

ก่อให้เกิดคำแนะนำเชิงนโยบายอย่างยั่งยืน รวมถึงการแก้ไขปัญหาสังคมและยกระดับศักยภาพการให้บริการภาครัฐ อาทิ การศึกษาของ Ostinelli & Crescentini (2021) พบว่า การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพเป็นกระบวนการและการจัดการกับวิชาชีพนวัตกรรมจำเป็นต้องมีศักยภาพเป็นตัวแปรสำคัญ ซึ่งเป็นการค้นหาตัวแปรเพียงไม่กี่ตัวที่มีอิทธิพลต่อเรื่องนั้นๆ หรือ Pascal et. al. (2021) พบว่า มีข้อโต้แย้งว่านโยบายการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อมีความคล้ายคลึงที่โดดเด่นมากกว่าความต่าง โดยผู้นำรัฐบาลมีบทบาทชี้ขาดในกระบวนการกำหนดนโยบาย

ตารางที่ 1 แสดงกรณีศึกษาการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบ

พื้นที่ศึกษา	วิธีการศึกษา	ประเด็นและข้อค้นพบ	ผู้แต่ง
ทั่วโลก	การศึกษาเริ่มการตรวจสอบความผิดพลาดในข้อความที่ปรากฏในนโยบาย ระหว่างปี ค.ศ. 2019-2020 จากนั้นพิจารณาและระบุลี คำย่อ รวมถึงจัดกลุ่มประเภทการตอบสนอง โดยใช้สถิติอธิบาย	ศึกษาการตอบสนองต่อวิกฤตโควิด-19 จากนโยบายทั่วโลก พบว่า มีการผสมผสานนโยบายในแง่เนื้อหา โดยกฎเกณฑ์สำคัญในการตอบสนองต่อวิกฤตโควิด-19 ได้แก่ การประกาศภาวะฉุกเฉิน การปิดประเทศ การกักกันโรคระบาด ภาครัฐ การให้บริการของภาครัฐ และกฎระเบียบภาครัฐกิจ	Goyal & Howlett (2021)
สหรัฐอเมริกา	ใช้ข้อมูลเปรียบเทียบวันที่มีคำสั่งให้อยู่บ้านและเปิดเมือง การนำเสนอใช้สถิติเชิงพรรณนา ภายใต้ตัวแปรอัตราการว่างงาน ความไม่เท่าเทียมและจำนวนผู้ติดเชื้อโควิด-19 จากนั้นวิเคราะห์ด้วยตัวแบบทางสถิติ	เปรียบเทียบนโยบายระหว่างมลรัฐ ภายใต้นโยบายย่อยเพื่อค้นหาการตอบสนองนโยบายภาวะวิกฤต อันเป็นการสนับสนุนและปกป้องทางสังคมการศึกษาพบว่า โครงสร้างการรองรับทางสังคมเป็นองค์ประกอบเพิ่มเติมนโยบายสาธารณสุข	Warner & Zhang (2021)
อังกฤษ เดนมาร์ก และ นิวซีแลนด์	ใช้งานวิจัย รายงานข่าว นโยบายสังคมและกลยุทธ์ การวิเคราะห์ให้น้ำหนักกับระบบความคิดและการเมือง บทบาทสื่อ อุดมคติทางการเมืองและผู้เกี่ยวข้องหลัก จากนั้นเปรียบเทียบกรณีประเทศเดี่ยวและพิจารณาความคล้ายคลึง	ศึกษาเปรียบเทียบบริบทนโยบาย การให้บริการปกป้องเยาวชน พบว่า ในประเทศนิวซีแลนด์ รัฐบาลและการถกเถียงสาธารณะมีความเกี่ยวข้องกับผู้เกี่ยวข้องและอุดมคติทางการเมือง ในขณะที่ประเทศอังกฤษและเดนมาร์กแตกต่างกันตามบทบาทรัฐบาล เอกชนและภาคสาธารณะ	Jørgensen, et al. (2021)

ตารางที่ 1 แสดงกรณีศึกษาการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบ (ต่อ)

พื้นที่ศึกษา	วิธีการศึกษา	ประเด็นและข้อค้นพบ	ผู้แต่ง
กลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว	เป็นการวิจัยผสม ใช้ข้อมูลรายงานการประเมินและติดตามนโยบายการเกษตรของกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1988 ถึง 2018 จากนั้นกำหนดรหัส และวิเคราะห์คำสำคัญ ในส่วนการศึกษาเชิงปริมาณ วิเคราะห์รายจ่ายสำหรับการจัดการความเสี่ยง	ศึกษาวิเคราะห์นโยบายทางการเกษตร สะท้อนกระบวนการที่โดดเด่นของประเทศ การศึกษา พบว่า จัดการความเสี่ยงทางการเกษตรในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วสะท้อนการพึ่งพาสถาบันที่ถูกจัดตั้งและเครื่องมือนโยบาย	Popp (2021)
อิตาลี สวิตเซอร์แลนด์	วิเคราะห์เปรียบเทียบเชิงคุณภาพจากเอกสารนโยบาย การเรียนการสอนร่วมกับการสัมภาษณ์ ผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การวิเคราะห์เน้นการเปลี่ยนแปลงนโยบาย	ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ผลการวิเคราะห์สะท้อนว่าทรัพยากรมีบทบาทหลักต่อบทบาทวิชาชีพครู	Malandrino, & Sager (2021)
สหรัฐอเมริกา	วิเคราะห์ข้อความนโยบายตั้งแต่ปี ค.ศ. 1996–2018 ผ่านกฎหมายและระเบียบภายใต้ นโยบายเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เริ่มจากการพิจารณาประโยคสำคัญ ระบุรหัสและ นำเสนอเนื้อหาเป็นรูปแบบ	ศึกษาการจัดการความเสี่ยงทางไซเบอร์ในการกำหนดนโยบาย พบว่า มีความเชื่อมโยงระหว่างการกำหนดกรอบความเสี่ยงทางไซเบอร์กับการตัดสินใจนโยบาย และพบความสำคัญของกลไก ผลผลิตการจัดการความเสี่ยงที่รัฐบาลตอบสนองโดยอยู่ภายใต้ขอบเขตและกระบวนการที่สนับสนุนโครงสร้างการตัดสินใจบนพื้นฐานการปกครอง	Sivan-Sevilla (2021)

ตารางที่ 1 แสดงกรณีศึกษาการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบ (ต่อ)

พื้นที่ศึกษา	วิธีการศึกษา	ประเด็นและข้อค้นพบ	ผู้แต่ง
170 ประเทศ	การศึกษากำหนดกรอบการศึกษาหลายมิติในการเปรียบเทียบ อาทิ ปัญหาโควิด-19 กับการใช้จ่ายทางการเงินภาครัฐ การใช้จ่ายกับการลดผลกระทบทางสุขภาพเครื่องมือ นโยบายการเงิน โดยนำเสนอเชิงปริมาณและใช้สถิติ	ศึกษาการตอบสนองของรัฐบาลทั่วโลกต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผ่านนโยบายการเงิน การศึกษาพบว่าหลายประเทศมีเป้าหมายใช้จ่ายสนับสนุนภาคส่วนสาธารณสุข ธุรกิจ คริวเรือและปัจเจก โดยเฉพาะจีน สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ซึ่งใช้นโยบายการเงินขนาดใหญ่	Chen et. al. (2021)
จีน (มณฑลหูเป่ย์) และสหรัฐอเมริกา (รัฐนิวยอร์ก)	วิเคราะห์เนื้อหาเชิงระบบผ่านการพิจารณาสำเนาการแถลงข่าว โดยระบุรหัสผู้เกี่ยวข้อง การปฏิสัมพันธ์และเปรียบเทียบรูปแบบการประสานงานระหว่างจังหวัดและรัฐบาล	ศึกษาการจัดการปกครองกับการจัดการการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่าสองประเทศมีรูปแบบการประสานงานและตอบสนองการแพร่ระบาดของเชื้อโรค ผสมผสานกันทั้งแนวตั้งและแนวนอน แม้ระบบการเมืองต่างกันและภาวะผู้นำระดับชาติ ความเป็นอิสระท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมมีส่วนสำคัญ	Liu et. al. (2021)
22 ประเทศ	การศึกษาใช้การวิเคราะห์กลยุทธ์และแผนปฏิบัติการการจัดการการดี้อย่างของเชื้อโรคระดับสากล เลือกรณีศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยพิจารณาจากแผนปฏิบัติการและกลยุทธ์ที่ปรากฏในเว็บไซต์ ศูนย์ควบคุมและป้องกันโรคแห่งสหภาพยุโรป 22 ประเทศ	ศึกษานโยบายการดี้อย่างของเชื้อโรค โดยเฉพาะการบูรณาการนโยบาย พบว่า ความหลากหลายในการศึกษาระหว่างประเทศ สามารถระบุว่าการเมืองผู้บริหารและประชาชาติมีความสำคัญแต่ไม่เพียงพอต่อการสร้างเงื่อนไขการกำหนดนโยบายที่มุ่งสู่นโยบายเชิงบูรณาการ	Vogeler, et. al. (2021)

ตารางที่ 1 แสดงกรณีศึกษาการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบ (ต่อ)

พื้นที่ศึกษา	วิธีการศึกษา	ประเด็นและข้อค้นพบ	ผู้แต่ง
สหภาพยุโรป	ใช้ข้อมูลนโยบายการศึกษาจากสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เชิงคุณภาพภายใต้เงื่อนไขต่างๆ อาทิ สิทธิทางการศึกษา การสนับสนุนบุคลากร การสอนและการให้บริการ ห้องเรียน ขั้นตอนการเก็บข้อมูล พิจารณานโยบายและใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์สถิติ	การวิเคราะห์เปรียบเทียบเชิงคุณภาพของนโยบายการศึกษาสำหรับอดีต การศึกษาพบว่า การวิเคราะห์เปรียบเทียบเชิงคุณภาพสามารถระบุรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลลัพธ์ โดยการใช้วิธีวิเคราะห์ทางสถิติสามารถช่วยก่อให้เกิดข้อมูลมหาศาล	Van Kessel. et al. (2021)
14 เมืองในเนเธอร์แลนด์	การวิเคราะห์เปรียบเทียบเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการอธิบายกรณีศึกษา การวิเคราะห์มุ่งพิจารณาเงื่อนไขและใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์	ศึกษาความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร องค์กรประชาสังคม การศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าความเป็นอิสระทางการเงิน ความเข้มแข็งเชิงสถาบัน และกลุ่มอาสาสมัครขนาดเล็ก สำคัญต่อการกำหนดความเข้มแข็งของเมือง ในทางตรงกันข้ามพื้นที่ใดขาดความเข้มแข็งตามปัจจัยข้างต้น ย่อมทำให้ความร่วมมือหยุดชะงัก	Molenveld et. al. (2021)
แคนาดา	ใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบนโยบายและเอกสาร ขั้นตอนแรกการวิเคราะห์เป็นการพัฒนารหัส ต่อมาระบุรูปแบบและแนวโน้มระหว่างประเภทนโยบาย	การศึกษาสภาพแวดล้อมกับนโยบายการศึกษาอย่างยั่งยืนพบว่า 6 ใน 13 จังหวัดมีนโยบายการศึกษาเน้นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างยั่งยืน ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเพิ่มพื้นที่อื่นๆ แก่นักเรียนและชุมชน	Aikenst & McKenzie, (2021)

ตารางที่ 1 แสดงกรณีศึกษาการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบ (ต่อ)

พื้นที่ศึกษา	วิธีการศึกษา	ประเด็นและข้อค้นพบ	ผู้แต่ง
สามจังหวัด ในแคนาดา	การวิเคราะห์ใช้แผนช่วงสาม สัปดาห์แรกของการระบาด และ เป็นการวิเคราะห์กรณีศึกษาเชิง คุณภาพจากแผนงานและเอกสาร ขั้นตอนการวิเคราะห์เน้นให้รหัส ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปในแง่ แนวคิด การจัดการปกครองและ ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย และแผน	ศึกษาการแปลงแผนฉุกเฉินเกี่ยวกับ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สู่ นโยบาย พบว่า หลังแผนปฏิบัติ การของรัฐบาลกลาง แผนระดับ จังหวัดมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น สามารถอธิบายการประสานงานกับ ระดับจังหวัดและรัฐบาลกลาง ซึ่ง แผนจังหวัดคล้ายกับแผนภูมิภาค	Genest et. al. (2021)
14 เมืองใน เยอรมัน	การวิเคราะห์เน้นความท้าทาย วาระการกำหนดนโยบาย การ ปฏิบัติ โครงสร้างการปกครอง และสะท้อนปัญหาเมือง ใช้การ ประเมินข้อมูลประชากรตลาดที่ อยู่อาศัย เอกสารการพัฒนาเมือง การวางแผนและนโยบายที่อยู่ อาศัย รวมถึงสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญ	ศึกษานโยบายที่อยู่อาศัย การศึกษา พบว่า เมืองในเยอรมันมีขีด ความสามารถดำเนินนโยบายที่อยู่ อาศัยได้ แต่ขึ้นอยู่กับระดับการ ปกครองชั้นสูงของรัฐบาลกลางและ นโยบายรัฐ โดยนโยบายดังกล่าว เป็นที่ถกเถียงทางการเมืองภายใต้ กลุ่มการเมืองที่แตกต่างกัน	Rink & Egner, (2021)
เทศบาลสาม แห่งในเซา เปาโล (São Paulo) ประเทศ บราซิล	ใช้การวิจัยกรณีศึกษาอย่าง หลากหลายด้วยการตีความ การ ปฏิบัติภาครัฐและการปฏิบัติ นโยบาย เก็บข้อมูลโดยการ สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การ วิเคราะห์เอกสารและการสังเกต แบบมีส่วนร่วม ในขณะที่การ วิเคราะห์ข้อมูล พิจารณาการ กระทำทางสาธารณะมิติบริบท กระบวนการและผลลัพธ์	ศึกษาการปฏิบัติ นโยบาย การเกษตรระดับท้องถิ่น พบว่า การ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติ นโยบายที่ต่างกัน ได้แก่ การเข้าถึง ที่ดิน การกระทำขององค์กรมิใช่รัฐ และชาวนา ความแตกต่างของแต่ละ กรณีสะท้อนว่าภูมิภาคที่มีการ เข้าถึงที่ดินมีศักยภาพการผลิต อาหารมากกว่าภูมิภาคอื่น	de Oliveira, et. al. (2021)

4. การสังเคราะห์ประเด็นความเหมือนและต่าง

เมื่อพิจารณาพื้นที่ศึกษา พบว่า พื้นที่กรณีศึกษาสามารถจำแนกเป็นสามกลุ่ม กลุ่มการศึกษาที่มีพื้นที่ศึกษาทั่วโลก กลุ่มศึกษาประเทศเดียวแต่หลายพื้นที่และกลุ่มศึกษาเป็นกลุ่มประเทศหรือข้ามประเทศ ความเหมือนเมื่อพิจารณาจากพื้นที่สะท้อนว่าการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบเป็นการศึกษา มากกว่าหนึ่งพื้นที่ ในขณะที่ความต่างอยู่บนพื้นฐานคุณสมบัติพื้นที่ อาทิ การจำแนกตามทวีป

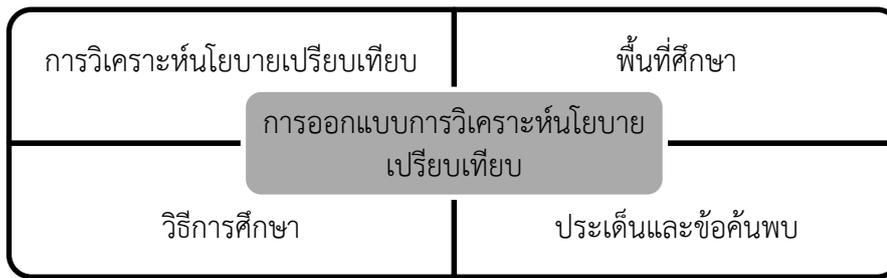
การพัฒนาประเทศ (พัฒนาแล้วหรือกำลังพัฒนา) ในส่วนวิธีการศึกษา การศึกษาส่วนใหญ่ปราศจากความต่าง เน้นการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ เช่น เอกสารนโยบาย รายงานการประชุม ข้อมูลสถิติ ในขณะที่ส่วนที่แตกต่างเป็นการนำข้อมูลปฐมภูมิมาวิเคราะห์ อาทิ การสัมภาษณ์ การสำรวจ นอกจากนั้นความแตกต่างและความเหมือน โดยการพิจารณาจากประเด็นและข้อค้นพบ พบว่า ความเหมือนอยู่บนพื้นฐานการค้นพบตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเติมเต็มและแก้ไขปัญหาในประเด็นที่ศึกษา รวมถึงพบข้อมูลบางอย่างที่แตกต่างกันของแต่ละประเทศหรือพื้นที่ ส่วนความต่างของประเด็นและข้อค้นพบเป็นการพิจารณาข้อบกพร่องประเด็นการศึกษาเชิงวิพากษ์ ซึ่งกล่าวถึงอิทธิพลที่ก่อให้เกิดข้อจำกัดอื่น ๆ

สรุป

การศึกษาพบว่า การวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบเป็นเครื่องมือจัดการกับนโยบายสาธารณะ ซึ่งถูกนำมาใช้ในการศึกษาหลายพื้นที่ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ความกว้างขวางของการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบ ทำให้เกิดข้อมูลจำนวนมากแก่นักวิจัย โดยมีประโยชน์ในการนำมาปรับปรุงนโยบายและแก้ไขปัญหาจุดอ่อนการบังคับใช้นโยบายสาธารณะ ความเข้มแข็งของประโยชน์จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบนโยบายสาธารณะ ทำให้เครื่องมือดังกล่าวถูกนำมาใช้ศึกษาอย่างกว้างขวางในระดับสากลและครอบคลุมนโยบายสาธารณะทุกมิติ ไม่เพียงแต่การศึกษาวิจัยและครอบคลุมทุกมิติในนโยบาย การวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบยังคงมีความโดดเด่นในแง่การใช้ข้อมูลวิเคราะห์ ซึ่งมีความหลากหลายแหล่งข้อมูล ความหลากหลายดังกล่าวทำให้การวิเคราะห์มีน้ำหนักและเพียงพอต่อการเติมเต็มทางทฤษฎีหรือสร้างข้อโต้แย้ง อย่างไรก็ตามแม้การวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบ มีประโยชน์ต่อนักวิจัยจำนวนมาก แต่เครื่องมือดังกล่าว Geva-May, I. et al. (2018: 24) มองว่าเป็นการวิเคราะห์ที่มีข้อจำกัด เนื่องจากปรากฏการณ์ทางสังคมไม่ถูกจำกัดอยู่ในห้องทดลอง ทำให้การนำข้อมูลต่างๆ มาวิเคราะห์ มีความยากลำบากแก่การสังเกตและเปรียบเทียบ โดยปราศจากความสามารถการกำหนดกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ในขณะที่เดียวกันสภาพแวดล้อมทางสังคม มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต ทำให้เกิดคำถามต่อความแม่นยำตรงของการศึกษาและวิเคราะห์

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

โดยทั่วไปการศึกษานโยบายในประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศไทย นิยมใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่มีข้อจำกัดการเข้าถึงความรู้ ซึ่งส่งผลต่อการสร้างข้อโต้แย้งทางทฤษฎีหรือการเติมเต็มข้อค้นพบใหม่ ทำให้ข้อค้นพบจากการวิจัยไม่สามารถประยุกต์ใช้และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างเป็นรูปธรรม แตกต่างกับการวิเคราะห์นโยบายเปรียบเทียบ โดยถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายในวงวิชาการระดับสากลและนำมาศึกษาครอบคลุมทุกมิติในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งเป็นเครื่องมือเข้าถึงองค์ความรู้ใหม่ หลากหลาย และครอบคลุมสังคมโลก ทำให้มีน้ำหนักและความน่าเชื่อถือสูง

แผนภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

ดังนั้นองค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจะอยู่บนพื้นฐานการทำให้ผู้อ่านสามารถนำแนวทางการศึกษามาออกแบบการวิจัย ซึ่งนำมาสู่ความหลากหลายของแนวทางการศึกษานโยบายสาธารณะ โดยล้วนแต่มีอิทธิพลต่อประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาส คนชายขอบและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับนโยบาย

เอกสารอ้างอิง

- Aikenst, K. & McKenzie, M. (2021). A Comparative Analysis of Environment and Sustainability in Policy Across Subnational Education Systems. *The Journal of Environmental Education*, 52(2), 69-82.
- Chen, C. et al. (2021). A Cross-Country Comparison of Fiscal Policy Responses to the COVID-19 Global Pandemic. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, 23(2), 262-273.
- Colburn, G. (2021). The Use of Markets in Housing Policy: A Comparative Analysis of Housing Subsidy Programs. *Housing Studies*, 36(1), 46-79.
- de Oliveira, L. C. P. et. al. (2021). Public Action and Policy Implementation: A Comparative Analysis of Urban Agriculture in Three Regions of São Paulo. *Local Environment*, 26(6), 719-735.
- Dunlop, C. A. & Radaelli, C. M. (2020). Policy Learning in Comparative Policy Analysis, *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, 1-22.
- Ergen, T. & Umemura, M. (2021). Shifting Patterns of Expectations Management in Innovation Policy: A Comparative Analysis of Solar Energy Policy in the United States, Japan, and Germany. *Energy Research & Social Science*, 79, 102177.
- Genest, G. B. et al. (2021). Translating COVID-19 Emergency Plans into Policy: A Comparative Analysis of Three Canadian Provinces. *Policy Design and Practice*, 4(1), 115-132.
- Geva-May, I. et al. (2018). Twenty Years of Comparative Policy Analysis: A Survey of the Field and a Discussion of Topics and Methods. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, 20(1), 18-35.

- Goyal, N. & Howlett, M. (2021). “Measuring the Mix” of Policy Responses to COVID-19: Comparative Policy Analysis Using Topic Modelling. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, 23(2), 250-261.
- Jørgensen, A. M. et al. (2021). Three Roads to Rome? Comparative Policy Analysis of Predictive Tools in Child Protection Services in Aotearoa New Zealand, England, & Denmark. *Nordic Social Work Research*, 1-13.
- Lee, H.-K. et al. (2021). The Covid-19 Crisis and ‘Critical Juncture’ in Cultural Policy: A Comparative Analysis of Cultural Policy Responses in South Korea, Japan, and China. *International Journal of Cultural Policy*, 1-21.
- Lin, C.-H. & Lee, M.-J. (2016). A Comparative Policy Analysis of Family Preservation Programs in the U.S. and in Taiwan. *Journal of Child and Family Studies*, 25, 1131–1144.
- Liu, Z. & Geva-May, I. (2021). Comparative Public Policy Analysis of COVID-19 as a Naturally Occurring Experiment. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, 23(2), 131-142.
- Liu, Z. et al. (2021). Multi-Level Governance, Policy Coordination, and Subnational Responses to COVID-19: Comparing China and the US. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, 23(2), 204-218.
- Malandrino, A. & Sager, F. (2021). Can Teachers’ Discretion Enhance the Role of Professionalism in Times of Crisis? A Comparative Policy Analysis of Distance Teaching in Italy and Switzerland during the COVID-19 Pandemic. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, 23(1), 74-84.
- Molenveld, A. et al. (2021). A Qualitative Comparative Analysis of Collaborative Governance Structures as Applied in Urban Gardens. *Public Management Review*, 23(11), 1683-1704.
- Ostinelli, G. & Crescentini, A. (2021). Policy, Culture, and Practice in Teacher Professional Development in Five European Countries. *A Comparative Analysis. Professional Development in Education*, 1-17.
- Pascal, P. et al. (2021). Early COVID-19 Policy Responses in Latin America: A Comparative Analysis of Social Protection and Health Policy. *Canadian Journal of Latin American and Caribbean Studies / Revue canadienne des études latino-américaines et caraïbes*, 46(2), 297-317.
- Popp, T. R. (2021). Explaining Policy Convergence and Divergence through Policy Paradigm Shifts: A Comparative Analysis of Agricultural Risk Governance in OECD Countries. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, 23(3), 310-327.

- Radin, B. A. & Weimer, D. L. (2018). Compared to What? The Multiple Meanings of Comparative Policy Analysis. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, 20(1), 56-71.
- Rhodes, E. et al. (2021). Designing Flexible Regulations to Mitigate Climate Change: A Cross-Country Comparative Policy Analysis. *Energy Policy*, 156. 112419.
- Rink, D. & Egner, B. (2021). Local Housing Markets and Local Housing Policies: a Comparative Analysis of 14 German Cities. *International Journal of Housing Policy*, 1-21.
- Ritter, A. et al. (2016). Comparative Policy Analysis for Alcohol and Drugs: Current State of the field. *International Journal of Drug Policy*, 31, 39-50.
- Rivas, M. G. (2021). Experiential Learning as a Way to Foster Realistic Comparative Policy Analysis. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, 1-8.
- Sivan-Sevilla, I. (2021). Framing and Governing Cyber Risks: Comparative Analysis of U.S. Federal Policies [1996–2018]. *Journal of Risk Research*, 24(6), 692-720.
- Van Kessel. R. et al. (2021). Inclusive Education in the European Union: A Fuzzy-Set Qualitative Comparative Analysis of Education Policy for Autism. *Social Work in Public Health*, 36(2), 286-299.
- Vogeler, C. S. et al. (2021). Antimicrobial Resistance Policies in European Countries – A Comparative Analysis of Policy Integration in the Water-Food-Health Nexus. *Journal of Environmental Policy & Planning*, 1-12.
- Wang, J. & Kim, S. (2021). Multilevel Analysis of Social and Policy Acceptance of Immigrants Across European Countries and Its Implications for Comparative Policy. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, 23(4), 416-467.
- Warner, M. E. & Zhang, X. (2021). Social Safety Nets and COVID-19 Stay Home Orders across US States: A Comparative Policy Analysis. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, 23(2), 176-190.
- Yan, B. et al. (2021). Culture, Institution, and COVID-19 First-Response Policy: A Qualitative Comparative Analysis of Thirty-One Countries. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, 23(2), 219-233.

**นาฏกรรมไทย:
ศิลปะศาสตร์ไร้พรมแดนในการสร้างภาพลักษณ์ไทยในต่างประเทศ
THAI PERFORMING ARTS:
THE STATE OF BORDERLESS ARTS TO PROMOTE THAILAND ABROAD**

บุญญพัชรเกษม เสริมวัฒนากุล, และ สุรพล วิรุฬห์รักษ์

Boonpachakasem Sermwatanarkul and Surapone Virulrak

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Faculty of Fine Arts, Chulalongkorn University

E-mail : jjj1999@hotmail.com

Received May 21, 2022; Revised June 21, 2022; Accepted August 28, 2022

บทคัดย่อ

นาฏกรรมไทยนั้นเป็นศิลปะศาสตร์ไร้พรมแดนในการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ของประเทศไทยในต่างประเทศ เพราะงานนาฏกรรมไทยนั้นนับว่าเป็นศิลปะการแสดงที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของชาติไทย และเป็นเครื่องมือในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม โดยเฉพาะในการดำเนินนโยบายการทูตวัฒนธรรมของไทย นับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2443 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีคณะนาฏศิลป์ของไทยได้เดินทางไปจัดแสดงในต่างประเทศเป็นครั้งแรก ชื่อว่าคณะบุศย์มหินทร์ของนายบุศย์ เพ็งกุล ซึ่งได้เดินทางไปร่วมงานแสดงสินค้าโลกที่กรุงปารีส ฝรั่งเศส และตระเวนแสดงหลายประเทศในยุโรปซึ่งในปัจจุบันกระทรวงการต่างประเทศเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินนโยบายการทูตวัฒนธรรมและใช้นาฏกรรมไทยเป็นเครื่องมือในการสร้างภาพลักษณ์ไทยในต่างประเทศโดยการจัดงานเทศกาลไทย โดยสถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ทั่วโลก จากกรณีศึกษาของการจัดงานเทศกาลไทย ณ สาธารณรัฐชิลี โดยการเสวนากลุ่มออนไลน์กับอดีตเอกอัครราชทูต ณ กรุงซานติอาโกในฐานะเจ้าภาพงาน อาจารย์ผู้ควบคุมการแสดงในฐานะผู้สร้างสรรคการแสดง และผู้จัดงานในฐานะผู้ประสานการจัดงาน ได้ข้อสรุปสำคัญว่างานนาฏกรรมไทยนั้นเป็นเครื่องมือที่ดีในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เพราะนาฏกรรมไทยเป็นศิลปะการแสดงที่มีความงดงามเชิงศิลปะ มีความเป็นเลิศสมเป็นมืออาชีพ มีความวิจิตรในความเป็นไทย และที่สำคัญนาฏกรรมไทยเป็นศิลปะศาสตร์ไร้พรมแดนที่สามารถสร้างความประทับใจแก่ผู้ชมต่างวัฒนธรรมและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทย

คำสำคัญ: นาฏกรรมไทย, ศิลปะศาสตร์ไร้พรมแดน, การทูตวัฒนธรรม, ภาพลักษณ์ประเทศไทย

Abstract

This academic document is to study Thai Performing Arts as the state of borderless arts to promote Thailand abroad. It represents the identity of the Thai nation and is a tool for cross-cultural communication, especially in the implementation of cultural diplomacy policies of Thailand. In 1900 during the Reign of King Chulalongkorn, there was a Thai dance troupe, named the Bussamahin, under Mr. Bus's management, to

perform in Paris Exposition Universelle and exhibit in other European countries. Nowadays, the Ministry of Foreign Affairs of Thailand has implemented Thai Performing Arts as a tool to create an image of Thailand by organizing Thai festivals around the world. This case study conducted by online focus group discussion with the former Thai Ambassador in Chile as *the Producer*, the head of Thai cultural group as *the Performer*, and the manager of cultural event company as *the Programmer* resulted in the conclusion that Thai Performing Arts is significant tool for cross-cultural communication because of their beauty, brilliance, benignity and, more importantly, borderless to impress audiences in cross-cultural audiences. This study is useful to confirm that Thai Performing Arts can create a good memory and image of Thailand and, certainly, should be a soft power of Thailand.

Keywords: Thai performing arts, Borderless arts, Cultural diplomacy, Thai image.

บทนำ

ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา บทบาทของนาฏกรรมไทยนั้นมีส่วนในการสร้างเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติและเป็นสื่อการแสดงที่ช่วยส่งเสริมในการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ของไทยในต่างประเทศ โดยเฉพาะงานนาฏกรรมไทยได้ทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมผ่านการดำเนินการนโยบายทางการทูตวัฒนธรรมของกระทรวงการต่างประเทศ

ในหนังสือนาฏกรรมชาวสยาม (อเนก นาวิกมูล, 2545) ตามคำบอกเล่าของหม่อมศรีพรหมากฤดากร อายุ 12 ขวบ เป็นบุตรบุญธรรมของพระพรหมสุรินทร์ (สวสดี ภูมิรัตน) ข้าหลวงจากกรุงเทพฯ ซึ่งเดินทางไปประจำอยู่ในสำนักเอกอัครราชทูตไทยแดนรัสเซีย เธอได้บันทึกเหตุการณ์ในวัยเยาว์ ณ ขณะนั้นว่า “...คณะนาฏศิลป์มีสมาชิก 35 คน เป็นหญิง 23 ชาย 12 ผู้หญิงเป็นทั้งตัวละครและนางรำ ส่วนผู้ชายเล่นดนตรี วงดนตรีประกอบด้วยเครื่องดนตรีไทยโบราณ เช่น ซ็องวง ซึ่งประกอบด้วยฆ้องโลหะระดับเสียงต่าง ๆ จำนวนมารายรอบติดกับตัวไม้เป็นครึ่งวงกลม ระนาด ปี่ ชลู่ ฉิ่ง ฉาบ นางรำแต่งเครื่อง ทรงอลงกรณ์ สวมชฎา มงกุฎ เพียบพร้อมด้วยเครื่องประดับประดา ต่างทั้งร้องทั้งรำ ทรงตัว โดยย้ายเคลื่อนไหว ตัดแข้งตัดขา เป็นท่าต่าง ๆ ไปตามจังหวะดนตรี บางครามือโบกเข้าไปข้างหลังเกือบจรดหลัง พวกเราซึ่งคุ้นเคยแต่ระบำรำเต้นแบบยุโรปมาแต่เล็กแต่น้อย ก็ต้องทำใจลิ้มทัศนคติที่มีต่อนาฏศิลป์ของเราเองไว้ชั่วขณะเพราะนาฏศิลป์ไทยนี้แม้จะดูแปลกตา แต่ทว่าน่าสนใจ โดยเฉพาะลีลาท่ารำของนางรำ ดูแล้วเป็นธรรมชาติและมีเสน่ห์กว่านาฏศิลป์ของเราเสียอีก”

ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกันที่สยามได้ร่วมงานมหกรรมสินค้าโลก Paris Exposition Universelle, 1900 ที่จัดเป็นงานใหญ่กลางกรุงปารีส ในหนังสือศิลปวัฒนธรรม ได้บันทึกไว้ว่า “ภายหลังจากเดินทางไปฝรั่งเศส และได้เห็นอัลบั้มการประมวลภาพสิ่งของไทยส่งไปร่วม Paris EXPO 1900 หรือ งานแสดงสินค้านานาชาติที่ปารีส พ.ศ. 2443 ฝรั่งเศสเป็นเจ้าภาพ สยามเองก็ได้รับเชิญไปร่วมงานดังกล่าว หากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงให้ชะลอการตอบกลับไว้ก่อนจนกว่าพระองค์จะเสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมเยียนฝรั่งเศส และได้พบปะกับประธานาธิบดีฝรั่งเศสเสียก่อน กรมหลวงเทวะ

วงศ์วีโรปการ เสนาบดีกระทรวงต่างประเทศ จึงทรงมีหนังสือลงวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2439 ไปยังนาย อาเดอร်ฟราน ทูตฝรั่งเศส แจ้งกลับไปตามพระราชประสงค์ของรัชกาลที่ 5” (อเนก นาวิกมูล, 2543)

นอกจากนี้ ได้ปรากฏแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงเรื่อง แนวพระราชดำริในการจัดแสดงดังกล่าวว่า “...หัวใจของงานพิพิธภัณฑน์มีดังนี้ งานประชุมการค้าขาย ใหญ่ซึ่งรัฐบาลอุดหนุนบำรุงสินค้าพาณิชย์การขึ้น พวกที่จัดของไปตั้งก็เลือกของที่เป็นวิชาช่างหรือสินค้า หรือเครื่องจักรกลคิดใหม่โดยมากหรือของเก่าที่คาดว่าเป็นที่ต้องการของคนมาคู่ได้ส่งซื้อต่อไปเมื่อตรวจ ใ้รางวัลแล้ว ก็เป็นเครื่องโอ้อวดได้ จะได้ขายได้ต่อไป เพราะฉะนั้นต้องมีของล่อตาชักชวนให้ดูจึงจะ ขายของได้ อีกอย่างในบริเวณโรงแสดงมีที่กินดื่ม ที่ดูเล่นสนุกสนานคล้ายออกร้านภูเขาทอง แต่มีคุณสมบัติ กันมาก ฉะนั้นจึงเห็นว่า ของจะขายกับของที่จะส่งไปต้องเป็นของถูกเป็นของที่ระลึกจึงควรจัดตั้งนี้ ให้มีโรงแสดงห้องหนึ่ง ประดับประดาอย่างไทย ประดับอาวุธตามผนัง ตั้งโต๊ะและชั้นวางของ มีที่นั่งพัก กลางห้อง มีของมีราคาจัดแสดงและจำหน่าย มีคนแต่งเป็นไทยดูแลและจำหน่ายของลานหน้าโรงแสดง ถึงแม่น้ำ จัดเป็นสวนมีน้ำพุหรือบ้านเรือนไทย จัดแสดงโขนละครเล็กและทำขนมสาธิตและจำหน่ายใน แม่น้ำจะมีแพใหญ่อย่างไทยจอดในแพมีคนแต่งตัวอย่างไทยขายของต่าง ๆ อาจมีขั้วร้องตีโทนหรือดีด จะเข้ ของที่จะจัดไปมี 3 ประเภท คือ 1. ของดีงามที่ไปตั้งเป็นสง่า 2. สินค้าวิชาช่างที่คาดว่ามีคน สนใจ 3. ของขายได้ในราคาถูกน่ารักแปลกประหลาดเป็นของที่ระลึกโดยพระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ทรงเป็นองค์ประธานจัดงาน และทรง ทดลองพระราชทรัพย์จ่ายไปก่อน แล้วค่อยจัดการคืนพระราชทรัพย์ที่เหลือ” (อเนก นาวิกมูล, 2543)

คณะละครบุคซึ่มหิณฑร์

จากวารสารศิลปวัฒนธรรม ในบทความชื่อ “ละครเจ้าพระยามหิณฑร์กับนายบุคซึ่มหิณฑร์” (อเนก นาวิกมูล, 2563) ได้ระบุว่า “ละครไทยคณะแรกที่เก็บเงินค่าเข้าชมอย่างเป็นกิจจะลักษณะตั้งแต่ พ.ศ. 2425 คือ ละครของเจ้าพระยามหิณฑร์ศักดิ์อิารง (เพ็ญ เพ็งกุล) ละครไทยคณะแรกที่ออกไปแสดง ยุโรปใน พ.ศ. 2443 คือ ละครคณะนายบุคซึ่ม ซึ่งเป็นบุตรคนหนึ่งของเจ้าพระยามหิณฑร์ ท่านทั้งสองนี้ถือว่าเป็นบุคคลสำคัญทางการละครของชาติ เพราะได้ช่วยเผยแพร่ชื่อเสียงของประเทศไทยผ่านวิชาละคร อันสร้างสรรค้อย่างประณีต” นอกจากนี้ ในบทความนี้ได้กล่าวถึงเอกสารเรื่อง “คณะนาฏศิลป์หลวงจาก สยามมาแสดงในยุโรปครั้งแรก” ที่ได้รับจากคนไทยในเบอร์ลิน ซึ่งในเอกสารนั้น ผู้เขียนบทความได้ชี้ ชัดเจนว่า คณะนาฏศิลป์ดังกล่าวคือ คณะนายบุคซึ่มหิณฑร์ ที่ได้นำคณะนาฏศิลป์ดนตรีไทยรวมทั้งสิ้น 35 ชีวิต ไปเผยแพร่ศิลปะการแสดงของคนไทยที่ยุโรปเมื่อ พ.ศ. 2443 หรือ ค.ศ. 1900 อันเป็นช่วง เดียวกันกับที่ทางฝรั่งเศสมีงาน Expo อันยิ่งใหญ่ที่ปารีส ไทยเองได้ส่งสินค้าและข้าวของต่าง ๆ ไปร่วม อวดชาวโลกด้วย” และได้อ้างอิงถึงหนังสือพิมพ์บางกอกสมัย ฉบับวันที่ 5 สิงหาคม ร.ศ. 118 (พ.ศ. 2442) น.16 ลงข่าวสั้น ๆ ไว้ดังนี้ “ละครไทยจะไปเล่นที่ยุโรป เราได้ทราบ เป็นข่าวเล่าลือว่า เจ้าหมื่นไวยวรรณาน (นายบุคซึ่มหิณฑร์) นั้นจะได้ควบคุมละครของท่านออกไปเล่นที่ประเทศยุโรป เพื่อ ในการที่กรุงปารีสมีการออกสิธิ์ปีแซนในปีนั้น ถ้าการเล่าลือนี้จริง ๆ แล้วจะได้แลเห็นว่าประเทศสยาม เรานี้ยังไม่เคยมีผู้ใดที่จะสามารถองอาจเอาละครออกไปเล่นถึงประเทศยุโรปเลย”

Die siamesische Hoftheatertruppe im Zoologischen Garten zu Berlin.
Nach einer photographischen Aufnahme.

แผนภาพที่ 1 ภาพถ่ายนักแสดงคณะละคร “บุศย์มหินทร์” ณ กรุงเบอร์ลิน เยอรมัน ค.ศ. 1900
(ที่มา: เรือนไทย.วิชาการ.คอม, 2553)

จากข้อมูลที่ปรากฏในหนังสือนาฏกรรมสยาม ทำให้ทราบว่า “คณะละครบุศย์มหินทร์ได้เดินทางไปแสดงตามที่ต่าง ๆ ดังนี้ เมืองอเล็กซานเดรีย ในอียิปต์ เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2443 เบอร์สเดน เทรสเดน เวียนนาอัมสเตอดัม ลอนดอน เบอร์ลิน เดนมาร์ก (และต้องแสดงในปารีสในช่วงใดช่วงหนึ่ง) จากนั้นจึงไปแสดงที่กรุงเซนต์ ปีเตอร์สเบิร์ก นครหลวงของรัสเซีย (ในขณะนั้น) ออกแสดงใน เซนต์ ปีเตอร์สเบิร์กครั้งแรก เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม แล้วไปแสดงที่มอสโก ที่โอเดซซา (24 พ.ย.) แล้วเดินทางกลับเมืองไทย” (อเนก นาวิกมูล, 2545) และยังมีการกล่าวถึงว่า “รายการแสดงมี 19 ชุด ได้แก่ รำพัด โบก-รำหอก-รำแคนลาว-การละเล่นจับแมว-รำจีน-รำเขมร-รำชาว” (อเนก นาวิกมูล, 2563)

แผนภาพที่ 2 ภาพด้านหน้าศาลาไทยในงาน Paris Exposition Universelle, 1900
(ที่มา: สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงปารีส, 2443)

ในเวลาต่อมามีคณะละครชาวสยามชุดที่ 2 เมื่อพ.ศ. 2467 เป็นการเดินทางของคณะละครชาวสยามชุดที่ 2 นำโดยนายแฟรงค์ฮิกส์กับ นายเซ่งกิมครามกำจร ทั้งสองคนนี้ได้ช่วยกันเขียนจดหมายข่าวก่อการเดินทางอันตื่นเต้นสนุกสนานส่งมายังเมืองไทยอย่างละเอียด ผู้ที่ได้รับจดหมายคือนายสิน สีบุญเรือง หรือ “ทิดเขียว” นักพากย์คนแรก ๆ ของประเทศไทย ทิดเขียวคนนี้เป็นพ่อของพันคำ สีบุญเรือง อดีตพระเอกภาพยนตร์ หลังจากคณะละครชุดที่ 2 หมดสัญญา ทุกคนก็ได้เดินทางกลับในปี 2468 (อเนก นาวิกมูล, 2543)

จากการค้นคว้าเอกสารข้างต้นทำให้ทราบว่า การจัดแสดงงานนาฏกรรมไทยในต่างประเทศนั้น ไม่ใช่เพิ่งมีไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมา แต่มีการนำคณะนาฏศิลป์ไปแสดงในต่างประเทศเป็นครั้งแรกตั้งแต่เมื่อปี พ.ศ. 2443 เป็นเวลามากกว่าหนึ่งศตวรรษจากการย้อนเวลาแห่งอดีต ทำให้เราได้เห็นถึงความยากลำบากในการเดินทาง เป็นการไม่ง่ายเลยในการนำคณะนักแสดงนาฏศิลป์และดนตรีไทยตระเวนไปแสดงเป็นเวลาแรมเดือนในเมืองต่าง ๆ ในยุโรปสมัยนั้นและยังไม่รวมถึงการจัดชุดแสดงและอุปกรณ์สำหรับประกอบการแสดงรวมถึงการนำเสนองานนาฏกรรมไทยสู่สายตาผู้ชมชาวต่างประเทศที่ยังไม่เคยรู้จักเมืองไทยหรือไม่เคยคุ้นเคยกับวัฒนธรรมไทยมาก่อนเลยในชีวิต แต่กระนั้นสิ่งที่ชนรุ่นหลังได้มีโอกาสเรียนรู้ว่า นาฏศิลป์ที่เป็นส่วนหนึ่งของงานนาฏกรรมไทยได้ทำหน้าที่ในการนำเสนออัตลักษณ์และเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ

ประเด็นที่ผู้เขียนอยากหยิบยกเพื่อมาศึกษาในครั้งนี้คือ บทบาทและแนวคิดสำคัญของ นาฏกรรมไทยกับการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เพราะนาฏกรรมไทยเป็นแขนงหนึ่งของการสื่อสารการ แสดงที่ได้นำไปใช้ในการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ไทยในต่างประเทศ โดยเฉพาะการใช้งานนาฏกรรม ไทยกับนโยบายการทูตวัฒนธรรม ภายใต้การดำเนินงานและความรับผิดชอบของกระทรวงการ ต่างประเทศ โดยสถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ทั่วโลก ซึ่งในครั้งนี้จะสรุปการสัมภาษณ์แบบ Focus Group อดีตเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงซานโตอาโก สาธารณรัฐชิลี ซึ่งเป็นในฐานะเจ้าภาพจัด งาน หัวหน้าคณะนาฏศิลป์จากวิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทองในฐานะหัวหน้าทีมนักแสดง และผู้เขียนใน ในฐานะผู้ดำเนินการ ในการจัดงานเทศกาลไทยชื่อว่า “Fantasia de Tailandia”

นาฏกรรมไทยกับการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม

เมื่องานนาฏกรรมไทยได้ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมเพื่อประชาสัมพันธ์ ภาพลักษณ์ไทยในต่างประเทศมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2443 ทำให้ต้องกลับมาทำความเข้าใจนิยามคำว่า “วัฒนธรรม” ซึ่งเป็นการบัญญัติศัพท์ขึ้นมาใหม่ในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี มาจาก คำศัพท์ภาษาอังกฤษคือ “Culture” รากศัพท์ภาษาละตินว่า “Cultura” ซึ่งมีความหมายว่า “การเพาะปลูกหรือการปลูกฝัง” และ “มนุษย์เป็นผู้ปลูกฝังอบรมป้อนนิสัยให้เกิดความเจริญงอกงาม” (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2548) คำว่า “วัฒนธรรม” เป็นคำสมาสระหว่างบาลี สันสกฤต มาจาก คำว่า “วัฒนธรรม” ที่มีความหมายว่า เจริญงอกงาม รุ่งเรือง ส่วนคำว่า “ธรรม” หมายถึง กฎ ระเบียบหรือข้อปฏิบัติ ซึ่งเมื่อรวมความแล้ว คำว่า “วัฒนธรรม” หมายถึงความเป็นระเบียบ หรือ ข้อปฏิบัติที่ทำให้เจริญรุ่งเรือง อาทิ วัฒนธรรมไทยที่คนไทยมีความภาคภูมิใจและได้รับการยกย่องจาก นานาประเทศ ได้แก่ ภาษาไทย ศาสนา การแต่งกาย ศิลปกรรม ดนตรีไทย และนาฏศิลป์ไทย (อมรรัตน์ เทพกำปนาท, 2551)

จากหนังสือนาฏยประวัติ ได้กล่าวถึงวงจรของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเกิด การพัฒนา และการเสื่อมสลายทางนาฏศิลป์ (นาฏศิลป์) ซึ่งเป็นวงจรแห่งการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และหนึ่งใน สถานการณ์ที่มีผลต่อการเกิดวงจรนี้ คือ “การสื่อสาร” เนื่องจาก “นาฏศิลป์นับเป็นการสื่อสารชนิด หนึ่ง เพราะนาฏศิลป์เป็นการแสดงที่อาศัยเนื้อหา คือ เรื่องราวอยู่เป็นอันมาก โดยเฉพาะในการแสดง ละครเป็นเรื่องเป็นราว” ดังนั้นจึงมีอาจปฏิเสธได้เลยว่า นาฏศิลป์หรือนาฏกรรมนั้นเป็นการสื่อสาร การแสดงที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาเนิ่นนานที่สุดก่อนสื่อชนิดอื่น ๆ จะเข้ามามีบทบาทเป็นการสื่อสาร ระหว่างบุคคลที่จำเป็นต้องมีผู้แสดงและผู้ชม แม้จะเปลี่ยนรูปแบบในการจัดแสดงอย่างไร องค์ประกอบ ในการสื่อสารที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลง ก็คือผู้ส่งสาร คือ ผู้แสดง สาร คือ เนื้อหาสาระและความคิดต่าง ๆ ที่ใช้เป็นตัวดำเนินเรื่อง สื่อ ก็คือ การแสดงนาฏศิลป์บนเวที และผู้รับสาร คือ ผู้ชมหน้าเวที นั่นเอง” (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2547)

จากการศึกษาวิจัยในหัวข้อ “นาฏศิลป์ สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่วัฒนธรรมไทย ในเวทีประชาคมอาเซียน: รายงานการวิจัย” พบว่า การใช้นาฏศิลป์เป็นสื่อเพื่อเผยแพร่และ ประชาสัมพันธ์ วัฒนธรรมไทยในเวทีประชาคมอาเซียนนั้น จะต้องผ่านกระบวนการพิจารณาเลือกสรร ชุดการแสดงให้มีความหลากหลายและเหมาะสมตามวาระโอกาสของงานโดยทีมผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ ทางด้านนาฏศิลป์ และสำหรับในเรื่องการจัดชุดการแสดงนั้นนอกจากนี้การศึกษายังพบว่าจะต้อง

สามารถถ่ายทอดและประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมความเป็นไทยออกไปได้ อันเป็นการสื่อสารผ่านองค์ประกอบทางการแสดงต่าง ๆ อาทิ เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์การแสดง ดนตรี และลีลาท่าทางการแสดง โดยในแต่ละชุดการแสดงจะมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเป็นของตัวเอง ในการศึกษาวิจัยนี้ยังชี้ให้เห็นว่า บทบาทและความสำคัญของนาฏศิลป์นั้นยังคงดำรงอยู่ แม้ว่ากาลเวลาจะล่วงเลยมาสู่ยุคสังคมออนไลน์ด้วยเอกลักษณ์และคุณสมบัติเฉพาะตัวของสื่อนาฏศิลป์ และชุดการแสดงนาฏศิลป์ที่ในงานวิจัยนี้แบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ รูปแบบที่ 1 เป็นการอนุรักษ์ สืบทอดชุดการแสดงแบบดั้งเดิม รูปแบบที่ 2 เป็นการดัดแปลงรูปแบบการละเล่น พื้นบ้านและยกระดับให้มีความงดงามมีแบบแผนในการแสดงออก รูปแบบที่ 3 เป็นชุดการแสดงที่ได้รับการสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ (ญาณิศา บุญประสิทธิ์, 2559)

สำหรับการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมคือ การสื่อความหมายระหว่างคนที่มีภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันโดยมีองค์ประกอบ 2 ประการ ได้แก่ องค์ประกอบของการสื่อสารและองค์ประกอบของวัฒนธรรม ในส่วนขององค์ประกอบของการสื่อสารยังมีองค์ประกอบย่อย คือ การใช้ภาษา (วัจนภาษา) รูปร่างหน้าตา ท่าทางและน้ำเสียง (อวัจนภาษา) ส่วนองค์ประกอบของวัฒนธรรมคือความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตและคุณค่าต่าง ๆ ในชีวิตของคู่สื่อสาร ซึ่งเป็นทั้งส่วนที่ส่งเสริมหรืออาจเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมนั้นจะมีส่วนสำคัญในการช่วยให้การสื่อสารระหว่างบุคคลนั้นได้รับรู้ถึงวัฒนธรรมอื่นที่มีความแตกต่างโดยจะต้องเคารพวัฒนธรรมของคู่สื่อสารการทำความเข้าใจในวัฒนธรรมของคู่สื่อสารจะมีช่วยให้การสื่อสารประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดี (Hall, 1990)

สำหรับปัจจุบันแนวความคิดที่กำลังเข้ามามีส่วนสำคัญในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมไทยและการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ไทยในต่างประเทศ คือ “Soft power” แนวคิดที่พัฒนาโดยศาสตราจารย์โจเซฟ เนย์ (Nye, 1990) นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดได้ให้คำนิยามคำว่า Soft Power หมายถึงอำนาจที่ทำให้ชาติอื่นปฏิบัติตามความต้องการได้ โดยไม่ต้องใช้กำลังคุกคามหรือมีข้อแลกเปลี่ยน (อลิ ม้ามณี, 2555) โดยเป็นการใช้พลังที่น่าดึงดูด (Attractive Power) เพื่อจูงใจไปสู่การยอมรับโดยดุษฎี (Acquiescence) ซึ่งจะแตกต่างไปจากการใช้อิทธิพล (Influence) ที่ต้องอาศัยกำลังหรืออาวุธ (Hard Power) (Nye, 1990) ดังนั้นในเรื่อง Soft Power มีแนวโน้มในการใช้เพื่อเปลี่ยนแปลงและสร้างอิทธิพลต่อความคิดของสังคมและประชาชนในประเทศอื่นโดยอาศัยแหล่งทรัพยากรพื้นฐาน 3 อย่าง ได้แก่ วัฒนธรรม (Culture) ในสถานที่ที่สร้างความประทับใจให้คนอื่นได้ ค่านิยมทางการเมือง (Political Values) เมื่อผู้คนมีชีวิตอยู่ได้ไม่ว่าในประเทศตัวเองหรืออยู่ในต่างประเทศ และนโยบายต่างประเทศ (Foreign Policies) เมื่อคนได้ยอมรับว่าปฏิบัติถูกกฎหมายและมีอำนาจทางศีลธรรมเมื่อวัฒนธรรมของประเทศหนึ่ง ที่ประกอบด้วย ค่านิยมสากลและนโยบายในการประชาสัมพันธ์ค่านิยมและความสนใจที่ผู้อื่นพร้อมช่วยส่งต่อให้ สิ่งนี้จะช่วยเพิ่มความน่าจะเป็นของผลลัพธ์ที่ต้องการเพราะว่ามีสัมพันธ์ภาพที่เกิดจากความประทับใจและผลงานที่ได้รับการสร้างสรรค์ (Nye, 2004)

ในขณะที่อเล็กซานเดอร์วูว์ริง (Vuving, 2009) ได้ให้ความหมายขององค์ประกอบในการสร้าง Soft Power ที่จะสร้างความประทับใจได้ ต้องประกอบด้วยกระแสอำนาจทั่วไป (Generic Power Currencies) ที่จะประกอบสำหรับคำว่า “Power” และ “Softness” เพื่อสร้างความจดจำและตรึงใจ มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ความงดงาม (Beauty) ความเป็นเลิศ (Brilliance) และความละเมียดละไม (Benignity) ซึ่งหากพิจารณาตามแนวคิดนี้ เนื้องานของนาฏกรรมไทยและวัฒนธรรมไทยจะเป็น

องค์ประกอบสำคัญในการเป็นเครื่องมือ Soft Power ในการสร้างภาพลักษณ์ของประเทศไทย ที่นำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ งานนาฏกรรมไทยจึงทำหน้าที่ได้เป็นมากกว่าศิลปะการแสดง

สำหรับประเทศไทยในการศึกษาของอุไรวรรณ คุหะเปรมะ (2556) เรื่อง “การใช้ Public Diplomacy เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับตะวันตกไซ” ก็ได้พบว่าประเทศไทยมีแหล่งทรัพยากรซึ่งเป็นที่มาของ Soft Power ได้แก่การมีวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง การมีนโยบายต่างประเทศที่สร้างสรรค์ต่อประชาคมระหว่างประเทศ มีนโยบายเศรษฐกิจที่เปิดเสรีและมีระบบการศึกษาที่มีมาตรฐาน ทั้งหมดเป็นศักยภาพในการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ของประเทศไทยในต่างประเทศได้เป็นอย่างดี และจากการศึกษาเรื่อง “การบริหารจัดการทรัพยากร Soft Power ของไทย” ได้กล่าวถึงประเด็นการนำเสนอทรัพยากร Soft Power ผ่านกลไกทางการทูต เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ประเทศไทยและการสร้างกระแสความนิยมไทยเพื่อแปลงความนิยมสู่ผลประโยชน์ด้านอื่น โดยเฉพาะด้านการค้าการลงทุนและการท่องเที่ยว โดยมีสาธารณชนต่างประเทศเป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยมีกลไกทางการทูตหลายแบบ อาทิ การทูตวัฒนธรรม (Cultural Diplomacy) (รญาภรณ์ สุคนธ์ทรัพย์, 2561)

ดังนั้น หากพิจารณาในประเด็นว่างานนาฏกรรมไทยนั้น เป็นสื่อศิลปะการแสดงที่สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมมากกว่าศตวรรษ นาฏกรรมไทยสามารถถ่ายทอดอัตลักษณ์ความเป็นไทย และประชาสัมพันธ์เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของไทยได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสร้างภาพลักษณ์ไทยในต่างประเทศที่มีลักษณะทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกับวัฒนธรรมไทย ประการที่สำคัญ แต่ละชาติต่างก็มีลักษณะและค่านิยมทางวัฒนธรรมแตกต่างกันไม่ซ้ำกัน เมื่อมีกระบวนการสร้างสรรค์ในการปรับปรุงชุดการแสดงและประดิษฐ์รูปแบบการนำเสนอขึ้นใหม่ที่สอดคล้องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและเพื่อความเหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ ดังนั้นการนำเสนองานนาฏกรรมไทยในต่างประเทศจึงต้องทำความเข้าใจในพฤติกรรม ค่านิยม และรสนิยมของผู้ชมกลุ่มเป้าหมายต่างวัฒนธรรม เพื่อให้งานนาฏกรรมไทยสามารถสื่อสารข้ามวัฒนธรรมไปยังกลุ่มผู้ชมทุกกลุ่มได้อย่างน่าประทับใจและน่าจดจำ งานนาฏกรรมไทยจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการดำเนินงานนโยบายการทูตวัฒนธรรมของประเทศไทยในปัจจุบัน

นาฏกรรมไทยกับนโยบายการทูตวัฒนธรรม

การทูตวัฒนธรรม (Cultural Diplomacy) นั้น เป็นหนึ่งในเครื่องมือทางการทูตที่มีการใช้อย่างแพร่หลาย โดยการนำวัฒนธรรม (Culture) จากประเทศของตนไปเผยแพร่ต่อประเทศอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมของประเทศตน (พีชภพ มงคลนาวิน, 2559) ดังนั้น การทูตวัฒนธรรมจึงส่งเสริมการเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรมไทยให้เป็นที่รู้จักและชื่นชอบแก่ชาวต่างประเทศเพื่อให้มีทัศนคติที่ดีต่อคนไทยและประเทศไทยกระทรวงการต่างประเทศจึงให้ความสำคัญนโยบายการทูตวัฒนธรรม โดยเฉพาะในระดับประชาชนกับประชาชนโดยมี “หัวใจของการทูตวัฒนธรรม” คือทำอย่างไรที่จะให้ชาวต่างชาติโดยเฉพาะในระดับประชาชนทั่วไปนั้นเกิดความนิยมชมชอบความเป็นไทย เกิดความรู้สึกที่ดีและความเข้าใจอันดีต่อประเทศไทย ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินนโยบายต่างประเทศทั้งทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นโดยใช้เครื่องมือทางวัฒนธรรมที่มีรูปแบบที่หลากหลาย” (สโสมสรสาธิต, 2541) ประเทศไทยจึงให้ความสำคัญต่อ

การใช้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ โดยเน้นดำเนินกิจการหลักในลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ การสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนชาวไทยและต่างประเทศ การแก้ภาพพจน์ของประเทศไทย และการเผยแผ่วัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ (อภิรักษ์ หะสุนทร, 2561)

นโยบายการทูตวัฒนธรรมจึงให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นในด้านที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นและประทับใจ มีประวัติศาสตร์และอารยธรรมที่เจริญรุ่งเรืองสืบทอดมาเป็นระยะเวลายาวนานเป็นสิ่งสมควรความสงบ มีสถาบันพระมหากษัตริย์อันเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวไทยทั่วประเทศ และมีสถานที่ท่องเที่ยวสวยงาม โดยมีหน่วยงานที่จะทำหน้าที่นี้ก็คือสถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ทั่วโลกของไทย ในฐานะผู้นำของทีมประเทศไทย (Team Thailand)

นาฏกรรมไทยในเทศกาลไทยในต่างประเทศ

ในการศึกษาสำหรับบทความครั้งนี้ ในส่วนของการจัดการแสดงงานนาฏกรรมไทยในต่างประเทศ ผู้ศึกษาได้ยกยิบกรณีตัวอย่างของการจัดงานนาฏกรรมไทยครั้งล่าสุดที่สาธารณรัฐชิลี โดยชื่องานว่า “Fantasia de Tailandia” ระหว่างวันที่ 4-8 ธันวาคม 2561 ตามโครงการส่งเสริมอัตลักษณ์ไทยในสาธารณรัฐชิลี ของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงซานติอาโก ได้จัดงานวันชาติและงานเทศกาลไทยควบคู่กันไป เนื่องจากราคาค่าโดยสารตัวเครื่องบินเป็นจำนวนเงินสูงมาก จึงจำเป็นต้องวางแผนในการจัดจำนวนนักแสดงและนักดนตรี โดยมีการจัดการแสดงทั้งในห้องจัดเลี้ยง โรงแรม และเวทีกลางแจ้ง รวม 4 แห่งซึ่งได้รับผลตอบรับการแสดงดีมาก ได้รับความสนใจจากผู้ชมชาวชิลีเป็นจำนวนมาก สิ่งที่เป็นตัวชี้วัดได้จากการสังเกตเมื่อจบการแสดงถูกรอบผู้ชมจะลุกขึ้นยืนปรบมือให้เป็นเกียรติแก่นักแสดงด้วยความชื่นชม ชื่นชอบและประทับใจ

จากการสัมภาษณ์ Focus Group เรื่องการจัดงานเทศกาลไทยที่ประเทศชิลี ซึ่งประกอบด้วยนางศรிகานต์ พลมณี อดีตเอกอัครราชทูต ณ กรุงซานติอาโก ประเทศชิลี เจ้าภาพผู้จัดงานเทศกาลไทย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุขสันติ แวงวรรณ อาจารย์วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ในฐานะหัวหน้าคณะและผู้กำกับการแสดง และผู้เขียน ในฐานะผู้ประสานงานหลักของการจัดเทศกาลไทย (ศรிகานต์ พลมณี และสุขสันติ แวงวรรณ, 2564) ได้ข้อสรุปว่า

นาฏศิลป์ไทยก็ยังเป็นจุดเด่นที่สุดของการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ของประเทศไทย แม้ครั้งนี้เป็นการจัดงานเทศกาลไทย ครั้งที่ 2 ก็ตาม แต่กระนั้นสถานเอกอัครราชทูตต้องการให้เพิ่มการเข้าถึงผู้ชมชาวชิลีในหลายเมือง ทั้งนี้เพื่อให้คุ้มค่ากับงบประมาณและเวลาในการจัดงานเทศกาลไทย ดังนั้น จึงได้จัดการแสดงทั้งหมด 4 แห่ง โดยได้ออกแบบการแสดงที่อิงกับวัฒนธรรมของวิถีชีวิตของคนพื้นเมืองชาวชิลีชอบขี้ม้า สนุกสนาน ชอบแสดงความเป็นท้องถิ่น สีสนสวยงามและชื่นชอบความสนุกสนาน

แผนภาพที่ 3 การแสดง ณ โรงละคร Centro Cultural Carabineros de Chile, San Tiago (ที่มา: ตะวัน บัววัฒนา, 2561)

ทางสถานเอกอัครราชทูตมีความประสงค์แต่ต้นว่าไม่อยากให้มีการแสดงสำเร็จรูปแบบ “Frozen Food” เป็นการแสดงทั่วไปที่ผู้ชมสามารถดูจากที่ไหนก็ได้ต้องการรูปแบบการแสดงให้เป็นแบบเฉพาะสำหรับแต่ละกลุ่มผู้ชมท้องถิ่น (Tailor-made Design) ในแต่ละพื้นที่ โดยสิ่งที่สำคัญที่สุดในการจัดงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีนั้น ขึ้นอยู่กับการทำความเข้าใจของทั้ง 3 ฝ่าย คือ 1. เจ้าภาพของงาน (Producer) โดยสถานเอกอัครราชทูต 2. ทีมนักแสดง (Performer) คือ หัวหน้าคณะหรือผู้กำกับการแสดง และ 3. ผู้จัดงาน (Programmer) คือ บริษัทเอกชนที่รับจ้างในการดำเนินงานและประสานงาน เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของงาน พิจารณาข้อจำกัดในการจัดงานและร่วมกันวางแผนงานในทุกขั้นตอน องค์ประกอบของจุดเริ่มต้นที่ดีที่สุดในการดำเนินงานคือ การสื่อสารระหว่างกันของทุกฝ่าย (Communication) เพื่อจะได้สร้างสรรค์รูปแบบการแสดงที่ตรงกลุ่มเป้าหมายทางวัฒนธรรม (Creation) และการแบ่งหน้าที่ในการทำงานของแต่ละฝ่าย (Command) จึงจะประสบความสำเร็จตามเป้าประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แผนภาพที่ 4 การแสดงนาฏกรรมไทย ณ Teatro Regional de Rangua, Rangua
(ที่มา: ตะวัน บัววัฒนา, 2561)

สำหรับการจัดการแสดงเทศกาลไทยที่ชิลีนัน จึงได้จัดให้มีรูปแบบที่หลากหลาย คือ แบบแรก อนุรักษ์ดั้งเดิม เป็นการแสดงโขนยกรบและระบำ การแสดงแต่ละชุดไม่เกิน 3 นาที และมีการนำเอาละครหุ่นหุ่นมาเข้าร่วมการแสดงกับนักแสดงจริงในการแสดงชุดหุ่นมาจับสุพรรณมัจฉาเพื่อใช้หุ่นและการเชิดหุ่นนั้นให้ผู้ชมได้มีส่วนร่วมกับการแสดง มีความตื่นเต้นและประทับใจ แบบที่ 2 การละเล่นพื้นบ้าน 4 ภาค ที่แสดงอัตลักษณ์และความหลากหลายวัฒนธรรมท้องถิ่นของไทยในแต่ละภูมิภาค ที่เน้นความสนุกสนาน มีสีสัน และรวดเร็วกระชับและแบบที่ 3 การแสดงที่ได้รับการสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ คือ ระบำอศวิลลา เพราะชาวชิลีมีความผูกพันกับม้าที่ใช้เป็นพาหนะในการเดินทางมาอย่างช้านาน และระบำสัมพันธ์มิตรไทย-ชิลี ที่เน้นการใช้ธงชาติของทั้งสองประเทศเป็นสัญลักษณ์แทนความสัมพันธ์แห่งมิตรภาพที่ดีของทั้งสองประเทศ

สำหรับการจัดแสดงงานนาฏกรรมไทยที่ชิลีนันได้ ใช้ผู้แสดง 10 คน (รวมหัวหน้าคณะนักแสดง) แบ่งเป็นชาย 5 คน หญิง 5 คน และนักดนตรีไทย 3 คน แบ่งรูปแบบการแสดงให้มีความต่อเนื่อง ชุดการแสดงนั้นเน้นเอกลักษณ์ของนาฏศิลป์ในแต่ละแบบตามขนบธรรมเนียมไทยที่งดงาม นักแสดงเป็นเด็กรุ่นใหม่เป็นนักเรียนและนักศึกษาของทุกระดับจากวิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง นักแสดงทุกคนได้รับการเลือกสรรมาอย่างดี มีฝีมือในการแสดงอันหลากหลายรูปแบบ และมีทัศนคติที่ดีในการทำงานเป็นทีม เนื่องด้วยตามกำหนดการแสดงทั้งโครงการนั้น ต้องมีการจัดแสดงแทบทุกวันและในหลายเมืองที่ห่างไกลเรียกได้ว่าภายในระยะเวลาหนึ่งสัปดาห์นั้น ต้องจัดการแสดงแทบทุกวันและไม่เข้าสถานที่ คณะนักแสดงต้องเดินทางไปจัดแสดงในหลายเมืองที่ห่างไกลในแต่ละวัน แต่ละเมืองนั้น ผู้ชมต่างก็มีความหลากหลายของสถานภาพทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมท้องถิ่น ในส่วนผู้ชมในกรุงซานโตอาโกซึ่งเป็น

เมืองหลวงและเป็นศูนย์กลางของประเทศ ผู้ชมหลายคนเคยดูการแสดงนาฏกรรมไทยผ่านตามาก่อน เนื่องจากทางสถานเอกอัครราชทูตไทยได้เคยนำคณะนาฏศิลป์ไทยมาจัดแสดงในปีก่อนหน้านั้น และผู้ชมยังคงประทับใจจึงติดตามชมการแสดงอีกในปีถัดมา

แต่สำหรับผู้ชมบางกลุ่ม อาทิ ผู้ชมในเมือง San Antonio แคว้น Bio Bio ซึ่งเป็นเมืองท่าหลักทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงซานติอาโกนั้น เป็นกลุ่มผู้ชมท้องถิ่นที่ไม่เคยชมการแสดงนาฏกรรมของไทยหรือของชาติอื่นใดมาก่อนเลย จึงนับว่าครั้งนี้เป็นครั้งแรกของชาวเมืองนี้ที่ได้มีโอกาสชมการแสดงของชาวต่างชาติที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันจากคนละมุมโลก

แผนภาพที่ 5 การแสดงชุดหัตถ์ลีลาบนเวทีกลางแจ้ง เมือง San Antonio แคว้น Bio Bio
(ที่มา: ตะวัน บัววัฒนา, 2561)

บทสรุปที่สำคัญของการศึกษาครั้งนี้ งานนาฏกรรมไทยเป็นเครื่องมือทางวัฒนธรรมในการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ของประเทศไทยได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นศิลปะการแสดงที่มีความงดงามในเชิงศิลปะการแสดง (Beauty) มีความล้ำเลิศสมกับเป็นการแสดงของนักแสดงมืออาชีพ (Brilliance) และมีความวิจิตรละมุนละไมของความเป็นไทย (Benignity) และที่สำคัญที่สุดนาฏกรรมไทยนั้นเป็นศิลปะศาสตร์ที่ไร้พรมแดน (Borderless) เพราะเป็นสื่อการแสดงในการสร้างความประทับใจแก่ผู้ชมได้ทุกกลุ่มและทุกวัฒนธรรม ช่วยสร้างความจดจำและภาพลักษณ์ที่ดีเกี่ยวกับประเทศไทยในต่างประเทศ ทั้งในควมมีรากเหง้า เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ตกผลึกมาอย่างยาวนานหลายศตวรรษ เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าในตัวเอง มีความน่าสนใจ มีเสน่ห์น่าจดจำ มีความเอกลักษณ์ที่งดงาม มีความเป็นเลิศ และมีความวิจิตรตั้งแต่ได้เห็นชุดการแสดง ดนตรีประกอบการแสดง และความหลากหลายทางวัฒนธรรมของ

ทุกภูมิภาค ประกอบกับการนำเสนอที่เข้ากันกับความชอบความสนใจ และรสนิยมของผู้ชมแม้จะต่างวัฒนธรรม งานนาฏกรรมไทยจึงมีศักยภาพในการสร้างภาพลักษณ์ไทยได้มีประสิทธิภาพที่สุดอย่างหนึ่ง

สรุป

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมามากกว่าศตวรรษที่ผ่านมา เราอาจประมวลได้ว่านาฏกรรมไทยนั้นเป็นศิลปะศาสตร์การแสดงแขนงหนึ่งที่ถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ประเทศไทยในต่างประเทศได้อย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น งานนาฏกรรมไทยถือได้ว่าเป็นการศิลปะศาสตร์วัฒนธรรมไร้พรมแดนที่เป็น Soft Power และเป็นพลังทางวัฒนธรรมที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งในประเด็นหลังสุดนี้จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจและน่าทำการศึกษาในเชิงลึกต่อไปเพื่อให้งานนาฏกรรมไทยเป็นอาวุธทางวัฒนธรรมที่มีความยั่งยืนในการสร้างภาพลักษณ์ไทย นอกเหนือไปจากเรื่องอาหาร สินค้าไทย กีฬามวยไทยและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งหมดล้วนประกอบกันเพื่อเป็นการสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศไทยและประชาชนไทยอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

จากการศึกษาและจากการทำ Focus Group ในหัวข้อเรื่อง “นาฏกรรมไทย: ศิลปะศาสตร์ไร้พรมแดนในการสร้างภาพลักษณ์ไทยในต่างประเทศ” องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับและเห็นว่าน่าจะเป็นประโยชน์ในครั้งนี้ ผู้เขียนพบว่าในบริบทของการสื่อสารการแสดง ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้งานนาฏกรรมไทยประสบความสำเร็จ คือการสื่อสารระหว่างองค์ประกอบของงานนาฏกรรม อันประกอบด้วย เจ้าภาพงาน ทีมนักแสดง ผู้ชม และ สื่อ ซึ่งรวมหมายถึง ผู้จัดงาน และสื่อมวลชนในการสะท้อนการตอบรับของการจัดงานนาฏกรรมในแต่ละครั้ง การสื่อสารระหว่างองค์ประกอบแต่ละกลุ่มนั้นต้องทำความเข้าใจร่วมกัน (Common Understanding) เจ้าภาพงาน ในที่นี้คือ สถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลใหญ่ที่เป็นเจ้าของโครงการ ต้องทราบว่ามีวัตถุประสงค์ในการจัดงานว่าใครคือ กลุ่มเป้าหมายในการรับชม จัดงานรูปแบบอะไร จัดงานเมื่อไร จัดงานแสดงที่ไหน จัดทำไม่ และจัดอย่างไรให้ประสบความสำเร็จ โดยกำหนดกรอบแนวความคิดให้งานนาฏกรรมไทยนั้นมีความงดงาม (Beauty) มีความเป็นเลิศ (Brilliance) และมีความวิจิตร (Benignity) เพื่อให้งานนาฏกรรมไทยมีความพร้อมและเป็นพลังทางวัฒนธรรมในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทย ดังแผนภาพที่ 6

แผนภาพที่ 6 แบบจำลองการจัดงานนาฏกรรมไทยในต่างประเทศ

สิ่งสำคัญที่จำเป็นต้องคำนึงถึงอย่างยิ่ง คือ การวิเคราะห์ลักษณะของกลุ่มผู้ชม โดยต้องคำนึงถึงลักษณะทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น วิถีชีวิตและค่านิยมของกลุ่มผู้ชมแต่ละเมืองที่ไปจัดการแสดง มีการออกแบบการแสดงให้อิงกับวัฒนธรรมของวิถีชีวิตของกลุ่มผู้ชม ซึ่งจะทำให้มีโอกาสประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย การสื่อสารระหว่างกันของเจ้าภาพของงานทีมนักแสดงและผู้จัดงานในการทำความเข้าใจร่วมกันถึงวัตถุประสงค์ของการจัดงานการศึกษาถึงค่านิยมและรสนิยมของกลุ่มผู้ชมเป้าหมายและการพิจารณาข้อจำกัดในการจัดงานทุกด้านเพื่อสร้างสรรค์รูปแบบการแสดงให้ตรงกลุ่มเป้าหมายต่างวัฒนธรรม เพื่อประสิทธิภาพของการใช้นาฏกรรมไทยนั้นให้สมกับเป็นศิลปะศาสตร์ไร้พรมแดนในการสร้างภาพลักษณ์ไทยในต่างประเทศ งานนาฏกรรมไทยจะได้เป็นเครื่องมือ Soft Power ที่ทรงพลังด้านวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- ญาณิศา บุญประสิทธิ์. (2559). นาฏศิลป์: สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่วัฒนธรรมไทยในเวทีประชาคมอาเซียน. *วารสารศาสตร์*, 9(1), 183-214.
- ตะวัน บัววัฒนา. (2561). *ประมวลภาพผลงานการแสดงในงานเทศกาลไทย ณ ประเทศชิลี*. กรุงเทพมหานคร: 189 คอมมิวนิเคชั่นส์ อินเทลลิเจนซ์.
- พีชภพ มงคลนาวิน. (2559). *การทูตเชิงวัฒนธรรมของไทยในสหราชอาณาจักร: โอกาสและความท้าทาย*. ในรายงานการศึกษาส่วนบุคคล (Individual Study) หลักสูตรนักรับราชการทูต รุ่นที่ 8 สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการต่างประเทศ.
- รุษยาภรณ์ สุคนธ์ทรัพย์. (2561). การบริหารจัดการทรัพยากร Soft Power ของไทย (Invigorating Thailand's Soft Power Resources). *รัฐสารวิรัช*, 60(3), 47-55.

- เรือนไทย.วิชาการ.คอม.(2553). *รูปเก่าเล่าเรื่อง-เมืองบางกอก 4*. สืบค้น 24 เมษายน 2565. จาก <http://www.reurnthai.com/index.php?topic=5923.150>.
- สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีส. (2443). *สมุดภาพ LE SIAM L'EXPOSITION UNIVERSELLE*. France: The Royal Thai Embassy.
- สโม่สรสาธูมย์. (2541). *สราธูมย์: ฉบับที่ระลึก ครบรอบปีที่ 55*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม. (2548). *ความหมายวัฒนธรรม*. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2563.จาก openbase.in.th.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). *นาฎยประวัติ*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภินันท์ หะสุนทร. (2561). การทูตเชิงวัฒนธรรม: นโยบายต่างประเทศของไทยต่อประเทศเพื่อนบ้านอินโดจีน. *วารสารการเมืองการปกครอง*, 8(3), 192-206.
- อมรรัตน์ เทพกำปนาท. (2551). *ความหมาย แนวคิดและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ "วัฒนธรรม"*. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2563. จาก www.satit.up.ac.th/BBC07/AroundTheWorld/anth/19.htm.
- อลิ ม้ามณี. (2555). *การใช้ Soft Power ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ: กรณีศึกษาการดำเนินการของทีมชาติไทย ในเนปาล*. ใน รายงานการศึกษาค้นคว้าส่วนบุคคล (Individual Study), หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 4 สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการต่างประเทศ.
- อุไรวรรณ เคหะเปรมะ. (2556). *การใช้ Public Diplomacy เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเขตคันทันไซ*. ใน รายงานการศึกษาค้นคว้าส่วนบุคคล (Individual Study) หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 5 สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการต่างประเทศ.
- เอนก นาวิกมูล. (2543). *ศิลปวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- เอนก นาวิกมูล. (2545). *นาฏกรรมชาวสยาม*. กรุงเทพมหานคร: สายธาร.
- เอนก นาวิกมูล. (2563) *ละครเจ้าพระยามหินทร์กับนายบุศย์มหินทร์*. *ศิลปวัฒนธรรม*, 41(7), 18-31.
- Hall, Edward T. (1990). *The Silent Language*. New York: Anchor Books.
- Nye, Jr., Joseph S. (1990). *Bound to Lead: The Changing Nature of American Power*. New York: Basic Books.
- Nye, Jr., Joseph S. (2004) *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New York: Public Affairs.
- Vuving, A. L. (2009). *How Soft Power Works*. Retrieved May 1 , 2020. From <http://apcss.org/Publications/Vuving%20How%20soft%20power%20works%20APSA%202009.pdf>.

การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ประกอบการการท่องเที่ยว
เพื่อยกระดับการให้บริการการท่องเที่ยวบนชีวิตวิถีใหม่
ด้วยแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ

AN IMPROVEMENT ON COMMUNICATIVE ENGLISH SKILLS OF TOURISM
ENTREPRENEURS TO RAISE NEW NORMAL TOURISM SERVICES
BY APPLICATION ON SMARTPHONE

แจ่มจันทร์ บุญโญปกรณ์

Jaemjan Boonyopakorn

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Liberal Arts Faculty, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

E-mail : jaemjan.b@rmutsb.ac.th

Received May 10, 2022; Revised July 20, 2022; Accepted August 28, 2022

บทคัดย่อ

เทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพในปัจจุบัน โดยเฉพาะผู้ประกอบการการท่องเที่ยวที่ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำเป็นต้องใช้ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษที่ดีในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวตามสถานการณ์ต่าง ๆ ในประเทศไทย ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวงดงาม เป็นธรรมชาติ และดึงดูดใจนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจนติดอันดับโลก การท่องเที่ยวแบบ New Normal ในยุคหลัง COVID-19 นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติก็ยังคงให้ความนิยมแหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทย และพร้อมที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยอีก หากผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสามารถใช้ทักษะภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้อย่างชำนาญ คล่องแคล่ว และมีศักยภาพในการสื่อสารภาษาอังกฤษมากขึ้น จะยิ่งทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเกิดความประทับใจ และมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นทุกปี ผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวสามารถฝึกทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษด้านการให้บริการนักท่องเที่ยวด้วยตนเองจากสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ทั่วโลก ได้แก่ เฟซบุ๊ก ยูทูป อินสตาแกรม ดิจิต็อก และแอปพลิเคชันต่าง ๆ โดยเฉพาะแอปพลิเคชันที่ผู้วิจัยได้พัฒนาและสร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวที่พบปัญหาในการสื่อสารภาษาอังกฤษด้านการให้บริการ และอำนวยความสะดวกกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ได้พัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษด้านการให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติบนชีวิตวิถีใหม่อย่างสะดวก และเป็นสื่อหนึ่งที่ได้รับนิยมนิยมมากที่สุด ที่จะช่วยให้ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษได้ทุกที่ ทุกเวลา และยิ่งช่วยเพิ่มรายได้จากการให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติอีกด้วย ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยว และสร้างรายได้เพิ่มขึ้นอย่างมหาศาลให้กับประเทศไทย จนได้รับการยอมรับและมีชื่อเสียงจากนานาอารยประเทศทั่วโลกในอนาคต

คำสำคัญ: การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ, การให้บริการนักท่องเที่ยวบนชีวิตวิถีใหม่, แอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ

Abstract

Information Technology is the most significant role for daily life and careers at present, especially the tourism entrepreneurs who are essential to use the good English communication skills providing services for the foreign tourists any situations in Thailand where has a lot of beautiful, natural, and attractive tourist attractions in the world. After COVID 19 tourism, Thailand attractions are still popular for the foreign tourists and they have already come to visit Thailand. If the tourist providers are able to communicate in English much more proficiently, fluently, and potentially, the foreign tourists will have more good impression and increase more foreign tourists every year. The tourist service providers can practice English communication skills providing the tourist services themselves in period of Corona Virus 2019 spreading out around the world; for instance, Facebook, YouTube, Instagram, TikTok, and various kinds of applications, especially the applications which the researcher has developed and created so that the tourism entrepreneurs having English service and facility communication problems with the foreign tourists to improve new normal English service communication conveniently, and is the most popular media that can assist them improving English communication skills anywhere anytime, and also have more income by providing new normal services for the foreign tourists. This will result in the tourism entrepreneurs being successful in doing tourism business, increase enormous income for Thailand where will be accepted and famous from civilized countries all over the world in the future.

Keywords: English communication skill improvement, New normal tourist services, Applications on smartphone

บทนำ

โลกในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ (World Information Technology Age) ประชากรโลกจำเป็นต้องสื่อสารด้วยสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการสื่อความหมายที่ถูกต้อง รวดเร็ว และสื่อสารกันได้ทั่วโลก ยิ่งมีการพัฒนาเทคโนโลยีได้มากเท่าไร ก็จะทำให้การสื่อสารได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น จะเห็นได้ว่า ปัจจุบันเทคโนโลยีได้รับการพัฒนามากขึ้นเป็นทวีคูณ ความจำเป็นในการสื่อสารยิ่งมากขึ้นตามลำดับ เพื่อให้ประชากรโลกมีความสุขในการดำรงชีวิตได้มากขึ้น เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีส่วนทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในปัจจุบันมีความสะดวกสบายมากขึ้น ทำให้คนในสังคมมีการติดต่อสื่อสารถึงกันได้ง่ายและรวดเร็ว มีการทำกิจกรรมหลายสิ่งหลายอย่างร่วมกันง่ายขึ้น

การติดต่อสื่อสารของผู้คนทั่วโลก เทคโนโลยีทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นสนใจ ใส่ใจ ศึกษาภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น สื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เช่น บล็อก ทวิตเตอร์ เว็บไซต์แอปพลิเคชัน ยูทูป ซึ่งการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคโนโลยีสื่อดิจิทัลเหล่านี้ จะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถทางภาษาอังกฤษที่จะสามารถนำไปใช้ในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ข้อมูลต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อนำไปดำรงชีพในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ (จิรารัตน์ ประยูรวงษ์, 2562) การเรียนการสอนภาษาควรมุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะและคุณสมบัติที่เกิดจากการบูรณาการความสามารถทางภาษากับทักษะในศตวรรษที่ 21 คือ การเป็นนักสื่อสาร (Communicator) การใช้เทคโนโลยีสื่อดิจิทัลสมัยใหม่ เช่น ยูทูป (YouTube) ทวิตเตอร์ (Twitter) บล็อก (blogs) เว็บไซต์แอปพลิเคชัน (Web Application) ได้ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกสนใจ เข้าใจ ใส่ใจในการเล่าเรียน และมีปฏิสัมพันธ์ต่อการเรียนมากยิ่งขึ้น ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แสดงทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
Office of the Higher Education Commission, Ministry of Education

จากแผนภาพที่ 1 ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนไปจากศตวรรษที่ 20 และ 19 จึงได้พัฒนาวิสัยทัศน์และกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ขึ้น ทักษะสำคัญที่ผู้เรียนควรมี คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม หรือ 3R ได้แก่ Reading (การอ่าน) Writing (การเขียน) และ คณิตศาสตร์ (Arithmetic) และ 4C ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้ Critical Thinking - การคิดวิเคราะห์,

Communication- การสื่อสาร Collaboration- การร่วมมือ และ Creativity- ความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี ทั้งทักษะการใช้ภาษา (Literacy) และการใช้เทคโนโลยี (ICT Literacy) เป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิสัมพันธ์กับ บริบทที่แตกต่างกัน เพราะเทคโนโลยีและความรู้ใหม่ ๆ ได้ก่อให้เกิดการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนไปจากเดิม ไม่ว่าจะสภาพแวดล้อมหรือสังคมจะเปลี่ยนรวดเร็ว และไม่ว่าจะเจอความท้าทายในชีวิตมากน้อยเพียงใด ก็ตาม ทักษะเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตลอดเวลาได้ หรือเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)

ภาษาอังกฤษถือเป็นภาษากลางที่ใช้ติดต่อสื่อสารในระดับโลก และเป็นภาษาหนึ่งที่สำคัญของ โลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีบทบาทในชีวิตของคนไทยและคนทั่วโลก เพราะมนุษยชาติทุกวันนี้สื่อสารกัน ด้วยภาษาอังกฤษ และเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสารผ่านทางเทคโนโลยีต่าง ๆ ผู้ที่มีความรู้ ภาษาอังกฤษดี และสามารถใช้เทคโนโลยีได้ด้วยนั้น จะช่วยส่งเสริมให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่าง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคโนโลยี ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนา ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างชำนาญ คล่องแคล่ว ภาษาอังกฤษจึงมีประโยชน์มากในการ ท่องเที่ยว หรือการพักผ่อนในต่างประเทศ ภาษาอังกฤษจะช่วยให้ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวสามารถ จัดการหรือรับมือกับสถานการณ์ส่วนใหญ่ที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการเดินทางได้ดียิ่งขึ้น เพื่อไว้ สำหรับติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติ เมื่อเราสามารถพูดภาษาอังกฤษได้จะทำให้เราสามารถสื่อสารได้ ถูกต้อง ได้รับสินค้า หรือการบริการที่ติดตามไปด้วย จะทำให้เราท่องเที่ยวได้อย่างมีความสุข เลือกซื้อ สินค้า และบริการได้อย่างที่ต้องการ เดินทางด้วยการคมนาคมขนส่งต่าง ๆ ในต่างประเทศได้อย่าง ราบรื่น อีกทั้งสามารถร้องขอความช่วยเหลือ หรือติดต่อกับองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยวได้ เมื่อมีเหตุจำเป็น ผู้ให้บริการนักท่องเที่ยว ได้แก่ Travel Agent ,Tour Operator, Tour Guide, Front Office และอื่นๆ จำเป็นต้องฝึกทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะ คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เนื่องจากการฟังที่ดีเป็นพื้นฐานการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การพูดภาษาอังกฤษทาง โทรศัพท์และตัวต่อตัวจึงมีความจำเป็นในการทำงานด้านการท่องเที่ยว การใช้คำศัพท์เพื่ออ่านแผ่นพับ และข้อความต่าง ๆ เช่น สัญญาการจองห้องพัก ข้อกำหนดของร้านอาหาร และตารางการเดินทาง ต้องอาศัยพนักงานที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว ทักษะเหล่านี้มีความสำคัญใน การให้บริการด้านการท่องเที่ยวอย่างมาก

ปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษของพนักงานต้อนรับในโรงแรมจังหวัดน่าน ในทัศนคติของ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ อยู่ในระดับมาก ปัญหาที่พบมากที่สุดในการพัก คือปัญหาในการ สนทนาภาษาอังกฤษทางโทรศัพท์ รองลงมาคือปัญหาในการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโรงแรมและการ ท่องเที่ยว และปัญหาในการพูดเป็นประโยคที่สมบูรณ์ ส่วนปัญหาที่พบมากที่สุดในการฟัง คือ ปัญหาในการฟังเพื่อวิเคราะห์ปัญหาของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ รองลงมา คือ ปัญหาในการฟัง ประโยคภาษาอังกฤษที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศพูดแบบซับซ้อน และปัญหาในการฟังประโยค ภาษาอังกฤษพูดแบบง่าย ๆ (มินตรา ไชยชนะ และคณะ, 2559) ปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษในการ ปฏิบัติงานของพนักงานต้อนรับส่วนหน้าในธุรกิจโรงแรม จังหวัดภูเก็ต โดยภาพรวม มีปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าปัญหาในการใช้ทักษะการฟังมากที่สุด ดังนั้น ผู้ให้บริการนักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติจึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษอย่างยิ่ง (สุวรรณภา ยุทธภริรัตน์ และคณะ,

2559) การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว โดยศึกษารูปแบบและสำนวนภาษาอังกฤษที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศใช้บ่อยเมื่อมาท่องเที่ยวในประเทศไทย ได้แก่ การทักทาย การถามทาง ถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ที่ไปเยี่ยมชม และการสั่งอาหาร และจะใช้รูปแบบภาษาง่ายสั้น กระชับ และไม่เป็นทางการ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนกลุ่มธนบุรี มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า เรื่องที่ใช้ถามหรือสนทนากับคนไทยบ่อย ๆ ในระดับที่เท่า ๆ กัน คือ การทักทายและถามทาง การถามราคา เมื่อซื้อของ การถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ที่ไปเยี่ยมชม และการสั่งอาหารไทยที่เป็นที่ชื่นชอบของชาวต่างประเทศ 2) ประชาชนในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีความต้องการใช้ภาษาอังกฤษด้านการทักทาย การบอกทาง การบรรยายผลิตภัณฑ์ และการรับบริการสั่งอาหาร (ธัญวรรณ คำคำ, 2562)

จากปัญหาที่พบในการสื่อสารภาษาอังกฤษของพนักงานต้อนรับในโรงแรม และผู้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ คือ การสนทนา การให้ข้อมูล และการวิเคราะห์ปัญหาของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติไม่เข้าใจในการสื่อสารภาษาอังกฤษอย่างถ่องแท้ทั้งในการสนทนา การให้ข้อมูล และการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่พบของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จึงควรพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษให้แก่ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษในการให้บริการ และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้อย่างประทับใจ โดยใช้แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาและสร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวได้พัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษด้านการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติบนชีวิตวิถีใหม่ได้ทุกที่ ทุกเวลา ซึ่งเป็นที่นิยมในปัจจุบัน

แอปพลิเคชัน (Application) คือ โปรแกรมที่อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ที่ออกแบบมาสำหรับ Mobile (โมบาย) Tablet (แท็บเล็ต) หรืออุปกรณ์เคลื่อนที่ ซึ่งในแต่ละระบบปฏิบัติการจะมี ผู้พัฒนาแอปพลิเคชัน ขึ้นมามากมายเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้งานทั้งในด้านการศึกษา ด้านการสื่อสาร หรือด้านความบันเทิงต่าง ๆ ปัจจุบัน Smartphone และ Tablet มีบทบาทในการดำรงชีวิตของมนุษย์มากขึ้น และ Mobile Application คือ ส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้ใช้งาน Smartphone และ Tablet เข้าถึงสื่อต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น ซึ่งปัจจุบันผู้ที่ประกอบธุรกิจต่าง ๆ ไม่ว่าจะขนาดใหญ่ หรือขนาดเล็กได้ให้ความสนใจในการที่จะพัฒนา Mobile Application เพื่อให้เป็นอีกช่องทางหนึ่งในการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ รวมไปถึงติดต่อกลุ่มลูกค้าของตน เช่น กลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยว และการเดินทาง มีการจัด Mobile App ระบบแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว แนะนำโรงแรม และการจองโรงแรมที่พัก มีระบบการจองตั๋วรถทัวร์ จองตั๋วเครื่องบิน รวมไปถึงการเช็คอินได้ด้วย จึงจำเป็นต้องมี Mobile Application ที่สามารถเข้าถึงลูกค้าได้ทุกที่ ทุกเวลา ซึ่งสามารถพัฒนาและสร้าง Mobile Application ได้ทั้งระบบ iOS และ Android เนื่องจากทั้งสองระบบถือว่าเป็นครึ่งหนึ่งของแพลตฟอร์มที่ถูกนำมาใช้ในตลาดปัจจุบัน Mobile App จะถูกติดตั้งบนระบบปฏิบัติการ (OS) เฉพาะของสมาร์ตโฟน ซึ่งปัจจุบันตลาดของระบบปฏิบัติการของสมาร์ตโฟนถูกแชร์ระหว่าง iOS (iPhone ของ Apple) และ Android (โอเพนซอร์ซ Linux จาก Google) Mobile App สองแบบที่ต่างกันจะต้องถูกพัฒนาขึ้นเพื่อรองรับ 99 เปอร์เซ็นต์ของผู้ใช้ที่เป็นไปได้ อันหนึ่งสำหรับ iOS และอีกอันหนึ่งสำหรับ Android ซึ่งทั้งสอง App จะให้บริการบน App Store ที่ต่างกันไป Play Store สำหรับ Android และ App Store ของ Apple สำหรับ iOS ดังนั้น ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวจึงได้เล็งเห็นในส่วนนี้และได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับแอปพลิเคชัน เพื่อให้เป็นการสื่อสารและเพิ่มปฏิสัมพันธ์กับลูกค้า ส่งเสริม

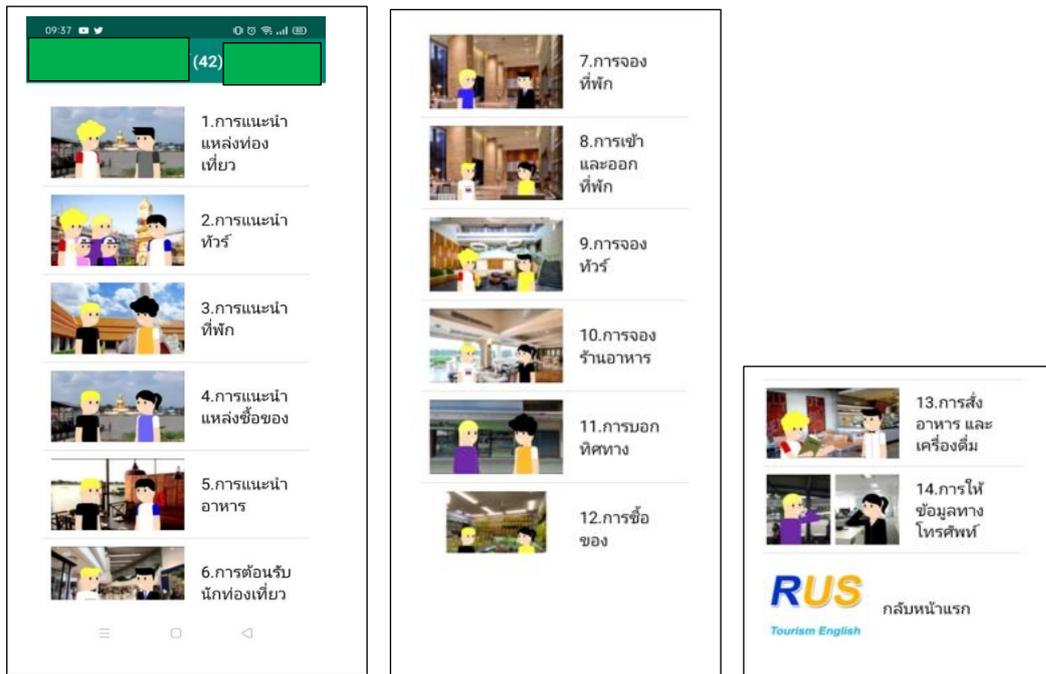
ประโยชน์ทางธุรกิจ เพิ่มผลกำไรและรายได้อย่างมหาศาล สิ่งนี้จึงเหมาะกับธุรกิจและคนรุ่นใหม่ที่มีการใช้สมาร์ทโฟนในบางส่วนของชีวิตประจำวัน และเหมาะกับธุรกิจที่ต้องการเข้าถึงกลุ่มคนยุคใหม่อีกด้วย เพราะการใช้สมาร์ทโฟนนั้นสามารถใช้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ซึ่ง Mobile App แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ Native Application, Hybrid Application และ Web Application

1. **Native App** (เนทีฟ แอป) คือ Application ที่ถูกพัฒนาด้วย Library (ไลบรารี) หรือ SDK (เอส ดี เค) เครื่องมือที่เอาไว้สำหรับพัฒนาโปรแกรมหรือแอปพลิเคชันของระบบปฏิบัติการบนโทรศัพท์มือถือ OS Mobile (Operating System Mobile) นั้นๆ โดยเฉพาะ อาทิ Android (แอนดรอยด์) ใช้ Android SDK, iOS ใช้ Objective C และ Windows Phone ใช้ C# (ซีชาร์ป) เป็นต้น

2. **Hybrid Application** (ไฮบริด แอปพลิเคชัน) คือ Application ที่ถูกพัฒนาขึ้นมาด้วยจุดประสงค์ที่ต้องการให้สามารถรันบนระบบปฏิบัติการได้ทุก OS โดยใช้ Framework (เฟรมเวิร์ค) เข้าช่วย เพื่อให้สามารถทำงานได้ทุกระบบปฏิบัติการ

3. **Web Application** (เว็บแอปพลิเคชัน) คือ Application ที่ถูกเขียนขึ้นมาเพื่อเป็น Browser (บราวเซอร์) สำหรับการใช้งานเว็บเพจต่าง ๆ ซึ่งถูกปรับแต่งให้แสดงผลแต่ส่วนที่จำเป็น เพื่อเป็นการลดทรัพยากรในการประมวลผลของตัวเครื่องสมาร์ทโฟน หรือแท็บเล็ต ทำให้โหลดหน้าเว็บไซต์ได้เร็วขึ้น อีกทั้งผู้ใช้งานยังสามารถใช้งานผ่านอินเทอร์เน็ต และอินเทอร์เน็ตในความเร็วต่ำได้

การใช้แอปพลิเคชันที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น และนำมาพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษสำหรับผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ นับว่าได้เปิดโอกาสให้ผู้สนใจในชุมชนที่ต้องการฝึกทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษด้านการให้บริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ในประเทศไทยได้อย่างดียิ่ง ดังเช่น แอปพลิเคชันที่ผู้วิจัยได้พัฒนาจากภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน มาเป็นภาษาอังกฤษสำหรับธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ได้แก่ การแนะนำแหล่งท่องเที่ยว การแนะนำทัวร์ การแนะนำที่พัก การแนะนำแหล่งซื้อของ การแนะนำอาหาร การต้อนรับนักท่องเที่ยว การจองที่พัก การเข้าและออกที่พัก การจองทัวร์ การจองร้านอาหาร การบอกทิศทาง การซื้อของ การสั่งอาหารและเครื่องดื่ม และการให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ โดยผู้สนใจที่ต้องการฝึกทักษะภาษาอังกฤษด้านการให้บริการนักท่องเที่ยวสามารถดาวน์โหลดแอปพลิเคชันได้จาก Play store และ App Store เพื่อจะได้รับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในการสื่อสารและบริการนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้มากขึ้น โดยได้รับผลย้อนกลับ (Feedback) คือ ได้รับคะแนนจากการฝึกทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษด้านการให้บริการท่องเที่ยวทันที ทำให้ผู้ที่ได้รับการฝึกทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษด้านนี้ ได้ตระหนักถึงการพัฒนาทักษะและความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติของตนเองมากยิ่งขึ้น ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 แสดงการฝึกทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษด้วยแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ

ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวสามารถพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อยกระดับการให้บริการการท่องเที่ยวบนชีวิตวิถีใหม่ด้วยแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ ซึ่งมีผู้วิจัยได้ศึกษาไว้ ดังนี้

1. การศึกษาเรื่อง แอปพลิเคชันในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษด้านการฟัง เพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะด้านการฟังภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยพบว่าแอปพลิเคชันสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี แอปพลิเคชันที่ถูกนำมาใช้เพื่อการพัฒนาทักษะด้านการฟังภาษาอังกฤษของนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทามากที่สุด คือ YouTube โดยนักศึกษาส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าแอปพลิเคชันดังกล่าว มีสื่อการสอนที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการดูหนัง ฟังเพลงสากล หรือติดตามรายการสอนภาษาจากยูทูปเบอร์ชื่อดังที่มีมากมายหลากหลายให้เลือกชม ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน และไม่เกิดความน่าเบื่อหน่ายที่จะเรียนรู้ รองลงมา คือ แอปพลิเคชัน BBC Learning English โดยนักศึกษาให้เหตุผลในการเลือกใช้แอปพลิเคชันดังกล่าวว่า เป็นการใช้เพื่อการฝึกฟังสำเนียง และการออกเสียงสำเนียงที่ถูกต้อง (ปวีณนุช พุ่มจิต และอังคณา เหลืองนภา, 2562)

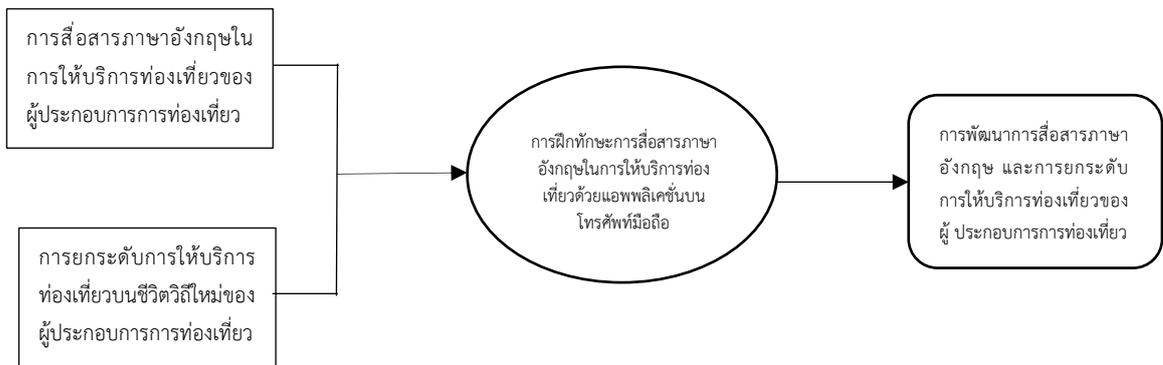
2. การศึกษาเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวสำหรับผู้ประกอบการ ร้านขายของที่ระลึก ร้านอาหารและเครื่องดื่มที่เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาโดยรวมที่ผู้ประกอบการมีความต้องการ คือ คำศัพท์ และบทสนทนาเฉพาะในการค้าขายที่มีบทแปล และคำอ่านภาษาไทยในรูปของหนังสือเล่มเล็ก และซีดีครอบคลุมหัวข้อเกี่ยวกับการทักทายและการต้อนรับ และการสอบถามความต้องการของลูกค้า เป็นต้น ก่อนและหลังการใช้นวัตกรรมสื่อสารภาษาอังกฤษพบว่า มีคะแนนสูงขึ้นในทุกองค์ประกอบของทั้งทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษ (ปวันรัตน์ นิกกริตติโกศล, 2559)

3. การศึกษาเกี่ยวกับประเภทของแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจใช้ในการพัฒนาความรู้ภาษาอังกฤษ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาใช้แอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษทั้งหมด 10 ประเภท ได้แก่ English Dictionary, English-Thai Dictionary, Vocabulary, Learning Basic English, Testing, Grammar, Conversation, Translation, Speaking และ Listening โดยแอปพลิเคชันที่ใช้มากที่สุด ได้แก่ English Dictionary เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ที่เริ่มระบาดตั้งแต่ช่วงเดือนธันวาคม 2562 ที่ผ่านมา และยังไม่สามารถระบุได้ว่าจะสิ้นสุดเมื่อใดนั้น ทำให้การท่องเที่ยวโลกหยุดชะงักลง จากอัตราการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่ติดลบร้อยละ 22.7 จากช่วงเวลาเดียวกันในปี 2562 และหยุดนิ่งอย่างต่อเนื่องจนถึงเดือนเมษายน 2563 ด้วยการลดลงของนักท่องเที่ยวสูงถึงร้อยละ 97 เมื่อเทียบกับเดือนเดียวกันในปี 2562 ซึ่งถือว่าเป็นช่วงตกต่ำที่สุดในรอบ 10 ปี และแน่นอนว่าย่อมส่งผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา การยกระดับทักษะและมาตรฐานบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีทักษะที่ครอบคลุม และมีศักยภาพสูงในการให้บริการ และการจัดทำฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยวทั้งระบบ เพื่รองรับเทคโนโลยีและการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) หลังจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ผู้ให้บริการนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเทศไทยสามารถให้บริการการท่องเที่ยวบนชีวิตวิถีใหม่ได้ โดยการฝึกทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษด้านการบริการท่องเที่ยว ด้วยแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือได้ทุกที่ทุกเวลา (พิจิตรา หงษ์จันทร์ และคณะ, 2563)

นวัตกรรมพัฒนาการสื่อสารภาษาอังกฤษ

เทคโนโลยีที่ทันสมัยมีส่วนช่วยให้ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวได้พัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในการให้บริการท่องเที่ยวโดยใช้แอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาวิดีโอ และแบบฝึก ทำให้ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวได้รับความสะดวกในการฝึกทักษะพัฒนาการสื่อสารภาษาอังกฤษในการให้บริการท่องเที่ยว และยกระดับการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ดังแผนภาพที่ 3

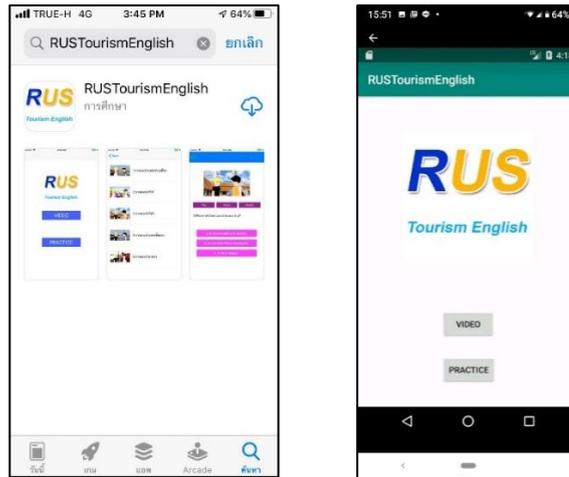

แผนภาพที่ 3 แสดงการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษด้วยแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ

การสื่อสารภาษาอังกฤษในการให้บริการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยยกระดับการให้บริการของผู้ประกอบการการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้อย่างดียิ่ง โดยเฉพาะการ

ให้บริการท่องเที่ยวบนชีวิตวิถีใหม่ในช่วงการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยในการฝึกทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษเกี่ยวกับการให้บริการท่องเที่ยวด้วยแอปพลิเคชันที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น เพื่อให้ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวได้พัฒนาการสื่อสารภาษาอังกฤษในการให้บริการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถดาวน์โหลดจากแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ RUSTourismEnglish ด้วยระบบปฏิบัติการ (OS) ของสมาร์ตโฟน ได้ทั้ง App Store และ Play Store ดังแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 แสดงหน้าจอการเข้าถึงแอปพลิเคชัน App Store และ Play Store

จากแผนภาพที่ 4 การสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ประกอบการการท่องเที่ยว นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการสนทนาเริ่มตั้งแต่การทักทาย การต้อนรับ การสอบถามข้อมูล การอำนวยความสะดวก และการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ โดยเฉพาะทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษด้านการฟัง และการพูด ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเกิดความเข้าใจและความประทับใจที่ดี จึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้ประกอบการการท่องเที่ยวให้ได้รับความสะดวกในการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษได้ทุกที่ทุกเวลา ด้วยแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ และสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษในการให้บริการท่องเที่ยว จนเกิดความชำนาญ คล่องแคล่ว มีศักยภาพในการสื่อสารภาษาอังกฤษมากขึ้น และสามารถยกระดับการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้อย่างประทับใจมากขึ้น

สรุป

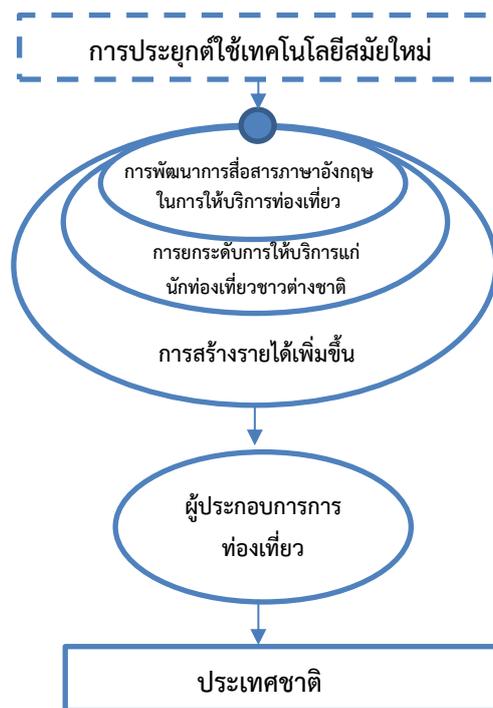
เทคโนโลยีสารสนเทศมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ยิ่งทำให้ชีวิตของมนุษย์ได้รับความสะดวกสบาย ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขมากยิ่งขึ้น และสามารถติดต่อสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษได้ทั่วโลกด้วยแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ โดยเฉพาะผู้ให้บริการต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในการให้บริการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความชำนาญ คล่องแคล่ว และมีศักยภาพในการสื่อสารภาษาอังกฤษมากขึ้นด้วยแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ ยิ่งผู้ประกอบการการท่องเที่ยวฝึกทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในการให้บริการท่องเที่ยวมากเท่าไร จะยังสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษและให้บริการแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้มาก

ยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้ประกอบการการท่องเที่ยวต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยการฝึกทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติตั้งแต่การต้อนรับ การบริการอาหารและเครื่องดื่ม การบริการให้ข้อมูล และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ จนสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษกับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้อย่างคล่องแคล่ว และยกระดับการให้บริการการท่องเที่ยวบนชีวิตวิถีใหม่ เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต่างชาติมาเที่ยวในประเทศไทยมากยิ่งขึ้นจนประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยว สร้างรายได้เพิ่มขึ้นอย่างมหาศาลให้กับประเทศไทย ได้รับการยอมรับและมีชื่อเสียงจากอารยประเทศทั่วโลกในอนาคต

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

จากการศึกษาเกี่ยวกับการฝึกทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในการให้บริการท่องเที่ยวบนชีวิตวิถีใหม่โดยใช้แอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ RUSTourismEnglish ด้วยระบบปฏิบัติการ (OS) ของสมาร์ทโฟน ทั้ง App Store และ Play Store ในช่วงการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพที่ 5

แผนภาพที่ 5 แสดงผลการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการให้บริการท่องเที่ยว

จากแผนภาพที่ 5 แสดงให้เห็นว่าการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการสื่อสารภาษาอังกฤษในการให้บริการท่องเที่ยว และการยกระดับการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นให้กับประเทศชาติ ซึ่งส่งผลให้ประเทศไทยได้รับการยอมรับและมีชื่อเสียงจากอารยประเทศทั่วโลก

เอกสารอ้างอิง

- จิรารัตน์ ประยูรวงศ์ .(2562). DIGITAL LEARNING การเรียนรู้ภาษาอังกฤษบนโลกดิจิทัลในศตวรรษที่ 21. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 13(1), 210-223.
- ชญวรรณ กำคำ .(2562). การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว สำหรับชุมชนกลุ่ม อนุบุรี กรุงเทพมหานคร. *วารสารสารสนเทศ*, 17(2), 61-70.
- ปวีณนุช พุ่มจิต และ อังค์วรา เหลืองนภา. (2562). การใช้แอปพลิเคชันในการพัฒนาทักษะ ภาษาอังกฤษด้านการฟัง. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัย ระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2. (น. 550-561). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ปวันรัตน์ นิกรกิตติโกศล. (2559). การพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารภาษาอังกฤษสำหรับผู้ประกอบการ ร้านขายของที่ระลึก ร้านอาหารและเครื่องดื่มที่เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. *วารสารสมาคม นักวิจัย*, 21(2), 110-122.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 05. สืบค้น 3 เมษายน 2565*. จาก http://nscr.nesdb.go.th/wp-content/uploads/2021/01/06_NS_05.pdf.
- พิจิตรา หงษ์จันทร์, กิตติพันธ์ พงษ์พันธ์ และอังค์วรา เหลืองนภา. (2563). แอปพลิเคชันบน โทรศัพท์มือถือเพื่อการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ. *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและ นานาชาติ* ครั้งที่ 11, (น. 856-867). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- มินตรา ไชยชนะ, สรศักดิ์ เชี่ยวชาญ และสุดารัตน์ ทองเนตร .(2559). ปัญหาการสื่อสารภาษาอังกฤษ ของพนักงานต้อนรับในโรงแรมจังหวัดน่านในทัศนคติของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ. *การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 9*. (น.321-328). ตีพิมพ์: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
- สุวรรณา ยุทธภีรัตน์, วรชัชชฎา อัครธนวนยนต์ และยุพาภรณ์ ชูสาย .(2559). ปัญหาการใช้ ภาษาอังกฤษของพนักงานส่วนหน้าในธุรกิจโรงแรม จังหวัดภูเก็ต. สืบค้น 3 เมษายน 2565. จาก http://www.northbkk.ac.th/research_/themes/downloads/abstract/1552441380_abstract.pdf.
- Admingramickhouse. (2563). *แอปพลิเคชัน (Application) คืออะไร แล้วมีกี่ประเภท*. สืบค้น 18 ธันวาคม 2564. จาก <https://bizidea.co.th/whats-application>.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ราชวมงคลสุวรรณภูมิ

วารสารศิลปศาสตร์ราชวมงคลสุวรรณภูมิ เป็นวารสารวิชาการที่ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI รอบที่ 4 ครั้งที่ 3 ให้เป็นวารสารที่มีคุณภาพกลุ่มที่ 1 (TCI ฐาน 1) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI จนถึง 31 ธันวาคม 2567 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ทางด้านสังคมศาสตร์ ในมิติสังคมศาสตร์ทั่วไป ภาษาและภาษาศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาศาสตร์กายภาพ (ภูมิศาสตร์ ภูมิสังคม สังคมสิ่งแวดล้อม ภูมิประวัติศาสตร์) จิตวิทยา การศึกษา ธุรกิจ การจัดการและการบัญชี การจัดการการท่องเที่ยว สันทนาการ และการบริการ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย กำหนดออกวารสารปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน) ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ราชวมงคลสุวรรณภูมิ

1) บทความพิเศษ (Special Articles) บทความพิเศษทางวิชาการที่นำเสนอองค์ความรู้ทางวิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการหรือวิชาชีพ

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นในลักษณะวิเคราะห์วิจารณ์ หรือเสนอแนวคิดใหม่ จากพื้นฐานทางวิชาการที่ได้เรียบเรียงจากผลงานทางวิชาการของตนเองหรือของผู้อื่น หรือเป็นบทความทางวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นความรู้ที่มีประโยชน์แก่คนทั่วไป

3) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่มีการค้นคว้าอย่างมีระบบ และมีความมุ่งหมายชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือหลักการบางอย่างที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้า หรือการนำวิชาการมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ บทความวิจัยมีรูปแบบของการวิจัยตามหลักวิชาการ เช่น มีการตั้งสมมติฐานหรือมีการกำหนดปัญหาที่ชัดเจน สมเหตุสมผล โดยจะต้องระบุวัตถุประสงค์ที่เด่นชัด มีการรวบรวมข้อมูล พิจารณาวิเคราะห์ ตีความ และสรุปผลการวิจัยที่สามารถให้คำตอบหรือบรรลุวัตถุประสงค์

4) บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น

5) ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปลย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและนานาชาติ

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8-15 หน้ากระดาษ A 4 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK เท่านั้น ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบนขอบซ้าย 1.38 นิ้ว (3.51 cm.) และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว (2.54 cm.) กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัด เท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอตารางต้องนำเสนอตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับตารางไว้ด้านบน ส่วนการนำเสนอรูปภาพหรือแผนภาพระบุหมายเลขกำกับไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนา เช่น ตารางที่ 1 หรือ Table 1 รูปที่ 1 หรือ Figure 1 และแผนภาพที่ 1 รูปภาพหรือแผนภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องจำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษพิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลางหน้ากระดาษ

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จัดรูปแบบตามแบบของวารสาร พร้อมระบุหน่วยงานต้นสังกัดของผู้เขียน และ E-mail ที่สามารถติดต่อได้

4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรอยู่ระหว่าง 250-300 คำ ต่อบทคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3-5 คำ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกันต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ควรเว้นระยะพิมพ์เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด

7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษควรใช้ดังนี้ (Student Centred Learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระนี้ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัย และผลการวิจัยโดยสรุปมีความกะทัดรัด สั้น กระชับ และครอบคลุม

2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัย

3) วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์การวิจัย

4) การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) อธิบายถึงผลการสืบค้นเอกสารบทความ การวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้เห็นถึง “ช่องว่างของความรู้” (knowledge gap) ที่ยังไม่ถูกพิจารณา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สามารถเติมเต็มช่องว่างของรู้นั้นได้ การทบทวนวรรณกรรมต้องมี

การอ้างอิงอย่างครบถ้วน รวมทั้งควรมีการวิเคราะห์และจัดระบบความสัมพันธ์ของวรรณกรรมเหล่านั้นด้วย

5) **กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)** แสดงถึงแนวคิดสำคัญ หลักการสำคัญ ที่กำหนดขึ้นจากการประมวลมาจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอเป็นแผนภาพที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา

6) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

7) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

8) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ซึ่งให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิดและงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ ซึ่งให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

9) **องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย (Body of Knowledge)** ระบุข้อค้นพบที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากผลการวิจัย

10) **สรุป (Conclusions)** สรุปในภาพรวมของบทความ โดยนำเสนอประเด็นสำคัญ ผลการวิจัย และแสดงผลลัพธ์ว่าผลการวิจัยความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป

11) **ข้อเสนอแนะ (Suggestion)** ระบุข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

12) **เอกสารอ้างอิง (References)** ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเนื้อหาของบทความเท่านั้น (ใช้ระบบ APA 6th)

บทความพิเศษ บทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ บทความวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)** สรุปประเด็นเนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญ เน้นประเด็นสำคัญของงานที่ต้องการนำเสนอ โดยเขียนให้สั้น กระชับ มีความยาวไม่เกิน 250-300 คำ โดยบทคัดย่ออาจจะประกอบด้วยเนื้อหาสามส่วน คือ เกริ่นนำถึงวัตถุประสงค์ สิ่งที่ทำ (วิธีในการศึกษา) สรุปผลสำคัญที่ได้ ซึ่งอ่านแล้วต้องเห็นภาพรวมทั้งหมดของงาน

2) **บทนำ (Introduction)** เป็นการกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (review) และต้องมีการอ้างอิงที่มาของข้อมูลตามรูปแบบที่วารสารกำหนด

3) **เนื้อเรื่อง (Content)** แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ

4) สรุป (Conclusion) สรุปโดยเลือกประเด็นสำคัญของบทความมาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ซึ่งอาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป

5) องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ (Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลมาจากประเด็นที่ศึกษา การสังเคราะห์ออกมาในลักษณะ แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

6) เอกสารอ้างอิง (Reference) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเนื้อหาของบทความเท่านั้น (ใช้ระบบ APA 6th)

ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือ หรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมด ก่อนส่งต้นฉบับผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้องของการอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จนกว่าการอ้างอิงเอกสารได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA 6th Edition) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บเปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุล ของผู้เขียนและเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง กำกับท้ายเนื้อความที่ใช้อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิง บทความทุกรายการและเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถา ให้อ้างอิงชื่อคัมภีร์ เล่มที่ ข้อ เครื่องหมายทวิภาค (:) และหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (พระไตรปิฎกภาษาไทย/1516281-282), (พระไตรปิฎก พร้อมอรรถกถาแปล/15/255-319)

2) ผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างชื่อผู้แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ธนู ทดแทนคุณ, 2562)

3) ผู้แต่งสองรายให้อ้างชื่อของผู้แต่งสองรายเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (จิตาภา เร่งมีศรีสุข และชนิดาภา กระแจะจันทร์, 2561) หากมีเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1

รายการ ให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นระหว่างรายการอ้างอิง เช่น (สัมพันธ์ สุขใส, 2560; สมพงษ์ เกษานุช, 2561)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างอิงชื่อของผู้แต่งรายแรกเว้นวรรคหนึ่งครั้งเพิ่มคำว่า และ คณะ เช่น (จิตาภา เร่งมีศรีสุข และคณะ, 2558)

5) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงตามลำดับพยัญชนะตัวแรกของชื่อผู้แต่งเช่นเดียวกับลำดับการอ้างอิงในส่วนเอกสารอ้างอิง

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อสกุล ตามด้วยตัวอักษรย่อชื่อต้น โดย เว้น 1 ระยะ และ อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี) ทั้งนี้การกลับชื่อสกุลให้ใช้ตามความนิยมของคนในชาตินั้น โดยใช้เครื่องหมายจุลภาค คั่นระหว่างชื่อสกุลและอักษรย่อชื่อต้น อักษรย่อชื่อกลาง หากกรณีที่มีผู้แต่งมีคำต่อท้าย เช่น Jr. หรือคำอื่น ๆ ให้ใส่คำดังกล่าวต่อท้ายอักษรย่อชื่อต้นหรืออักษรย่อชื่อต้น (ถ้ามี) โดยคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (Hanegraaff, W., 2003)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงให้ขึ้นต้นด้วยชื่อสกุล ตามด้วยตัวอักษรย่อชื่อต้น และใช้เครื่องหมาย "&" ระหว่างคนที่ 1 และคนที่ 2 โดยเว้น 1 ระยะ ก่อนและหลัง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค และปีที่พิมพ์ เช่น (Cadigan, J. & Shupp, R., 2000) และให้ใช้เครื่องหมาย อัฒภาค (;) คั่นกลางระหว่างเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 เอกสาร เช่น (Cadigan, J., 2013; Hanegraaff, W., 2003)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อสกุล ตามด้วยตัวอักษรย่อชื่อต้น ของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al, และปีที่พิมพ์ (Hanegraaff, W. et al., 2008)

4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงชื่อผู้แต่งตามลำดับพยัญชนะภาษาอังกฤษ (A-Z)

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิมพ์รายการสำนักพิมพ์/โรงพิมพ์

กรณีเป็นสำนักพิมพ์หรือบริษัทให้คงไว้เฉพาะชื่อ ดังตัวอย่าง

- 1) บริษัท เอ็ม อี เค จำกัด ใช้ เอ็ม อี เค
- 2) สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ใช้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 3) กรณีที่เป็นโรงพิมพ์ให้ใช้รูปแบบเต็ม เช่น โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ:

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ./ (ครั้งที่พิมพ์)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จิตาภา เร่งมีศรีสุข. (2561). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร:
เอ็น เค การพิมพ์.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ)./ชื่อหนังสือ./ (เลขหน้าที่อ้างอิง)./
สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

สัมพันธ์ สุกใส. (2561). การพัฒนาทรัพยากรบุคคล. ใน จิตาภา เร่งมีศรีสุข (บรรณาธิการ). *การบริหาร
องค์กรสู่ความเป็นเลิศ*. (หน้า 112-115). กรุงเทพมหานคร: เอ็น เจ ที ปริ้นติ้ง.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ ปีที่./ (ฉบับที่)./ เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่
ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง:

สมพงษ์ เกษานุช. (2560). กระบวนการพัฒนาชุมชนสู่ความยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.
วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3 (1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ ใน/ชื่อสารานุกรม./ (เล่มที่อ้าง./ หน้า/เลขหน้าที่อ้าง)./สถานที่พิมพ์:/
สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

สนิท อาจพันธ์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน *สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีต เขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ*
, (เล่ม 2, หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ปริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

Sturgeon, T. (1995). Sciencefiction. In *The encyclopaedia America*, (Vol. 24, pp. 390-392). Danbury, CT: GrolierPress.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./,ปีที่ (ฉบับที่),/เลขหน้า.

ตัวอย่าง:

ธนู ทดแทนคุณ. (12 กันยายน 2561). มาตรฐานการเขียนหนังสือราชการ. *มติชน*, น. 15.

(7) รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน./ (ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง./ใน รายงานการวิจัย./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือหน่วยงาน.

ตัวอย่าง:

สมพงษ์ เกษานุช. (2561). การพัฒนาชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. ใน รายงานการวิจัย. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

(8) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน. (ปี ที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทหรือปริญญาตรีบัณฑิต)./สถานที่พิมพ์./ชื่อสถาบัน.

ตัวอย่าง:

สมพงษ์ เกษานุช. (2561). กลยุทธ์การบริหารจัดการชุมชนเพื่อหนุนเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

(9) สัมภาษณ์

รูปแบบ :

ชื่อ นามสกุลผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ (วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์)./ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์./ (ชื่อ/นามสกุล/ผู้สัมภาษณ์).

ตัวอย่าง :

วาสนา มะลินิน. (12 กันยายน 2562). ระบบการพัฒนานักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ ใน มทร.สุวรรณภูมิ ศูนย์นนทบุรี. (สมพงษ์ เกษานุช ผู้สัมภาษณ์).

(10) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่เผยแพร่) ./ ชื่อบทความ ./ สืบค้น/วันที่/เดือน/ปี./ จาก/แหล่งที่มาของข้อมูล (URL).

ตัวอย่าง :

วิทยา พัฒนเมธาดา. (2560). *การจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management)*. สืบค้น 12 กันยายน 2561. จาก <http://www.kansuksa.com/31/>.

หมายเหตุ: / = เว้นวรรค 1 ครั้ง

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

กรีช แรงสูงเนิน. (2554). *การวิเคราะห์ปัจจัยด้วย SPSS และ AMOS เพื่อการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2551). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ครูเชียงใหม่ราย. (2560). *สื่อการสอน*. สืบค้น 1 มกราคม 2560. จาก <http://www.kru Chiangrai.net/tagสื่อการสอน/>.

จรรย์ แสงบุญ. (2552). *การจัดการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จิราภา เต็งไตรรัตน์. (2554). *จิตวิทยาทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: อรรถศาสตร์.

จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพอยท์.

จามจรี จำเมือง. (2553). *ผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.

ทัศนีย์ ศุภเมธี. (2542). *พฤติกรรมการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบันราชภัฏธนบุรี.

ทิภาวรรณ เลขวัฒน์ และสุนทรี จันทร์สำราญ. (2557). การประเมินผลในชั้นเรียนเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่องผู้เรียน (Classroom Assessment for Student Diagnostic). *วารสารชุมชนนักวัดและประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งประเทศไทย*, 1(1), 12-25.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). นนทบุรี: เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์.

- นิติดา บุรณจันทร์. (2550). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์การของโรงเรียนอาชีวศึกษา เอกชน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Glickman, C.D. (2004). *Supervision and Instructional Leadership : A Developmental Approach*. Boston: Allyn and Bacon.
- Lunenburg, F. C. & Ornstein, A. C. (1996). *Educational administration*. (2nd ed.). Belmont, CA: Wadsworth.
- McEwan, E. K. (2003). *Ten traits of highly effective principals : From good to great performance*. Thousand Oaks, CA: Sage.

4. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

4.1 ส่งผ่านระบบออนไลน์ของวารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ (THAIJO) โดยสมัครสมาชิก และส่งบทความผ่านระบบได้ที่ <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/art/index>

4.2 ส่งด้วยตนเองหรือทางไปรษณีย์ เอกสารประกอบด้วย

- 1) ต้นฉบับ จำนวน 3 ชุด จำแนกเป็น
 - ต้นฉบับที่ไม่ระบุชื่อผู้แต่ง จำนวน 2 ชุด
 - ต้นฉบับที่ระบุชื่อผู้แต่ง จำนวน 1 ชุด เอกสารต้องระบุรายละเอียด ผู้เขียนบทความ Author (s) ได้แก่ ชื่อ ตำแหน่ง และสังกัด หรือวุฒิการศึกษาสูงสุด อย่างใดอย่างหนึ่งโดยให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เฉพาะผู้รับผิดชอบบทความ (Corresponding Author) ให้ระบุที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ E-mail ที่สามารถติดต่อได้ ในกรณีที่ต้นฉบับดังกล่าวมาจากหรือเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หรือหลักสูตร การศึกษาโปรแกรมชื่อหลักสูตร สาขา และสถาบันการศึกษาให้ชัดเจน
- 2) แผ่นซีดีบรรจุข้อมูลต้นฉบับ จำนวน 1 แผ่น (ระบุชื่อบทความและชื่อผู้เขียน)
- 3) แบบเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ
 - แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อได้รับการตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ
 - แบบฟอร์มสมัครสมาชิกวารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ
- 4) ส่งต้นฉบับบทความเพื่อเสนอตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ มายัง

กองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
เลขที่ 60 หมู่ 3 ถนนสายเอเชีย (กรุงเทพฯ-นครสวรรค์) ตำบลหันตรา
อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000
โทร. 035-709208, โทรสาร. 035-709208

4.3 ส่งทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ แนบไฟล์ต้นฉบับ (File attachment) ในรูปแบบ MS Word และ PDF ส่งมายัง E-mail: journalartmutsb2560@gmail.com เมื่อได้รับการยืนยันจากกองบรรณาธิการ พิจารณาให้ตีพิมพ์ลงในวารสารแล้ว ผู้เขียนจะต้องส่งแผ่นซีดีบรรจุข้อมูลต้นฉบับจำนวน 1 แผ่น มายังกองบรรณาธิการเพื่อเข้าสู่กระบวนการตีพิมพ์ต่อไป

5. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ราชวมงคลสุวรรณภูมิ

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร รูปแบบไฟล์ภาพในสกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp. ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 15 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตาราง และเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไขถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่าน หรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

6. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืน เพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการ หรือบทความวิจัย ไม่ตรงกับแนวทางของวารสารศิลปศาสตร์ราชวมงคลสุวรรณภูมิ หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ เมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารบทความลงตีพิมพ์ผลงาน จำนวน 1 ฉบับ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารศิลปศาสตร์ราชวมงคลสุวรรณภูมิ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (ตัวพิมพ์ใหญ่: 18 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt), เบอร์โทรศัพท์ (มือถือ), ID Line

Received เดือน วัน, ปี; Revised เดือน วัน, ปี; Accepted เดือน วัน, ปี

บทคัดย่อ (250-300 คำ)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1)..... 2).....
และ 3) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย.....
เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่
ผลการวิจัยพบว่า

1).....

2).....

3)

คำสำคัญ:,, (3-5 คำ)

Abstract (250-300 words)

This Article aimed to study 1) 2)
and 3) the sample was..... They was selected by
the instrument for collecting data was Analysis data by Descriptive
statistics and Content Analysis. The research results were found as follows;

1).....

2).....

3)

Keywords:,, (3-5 words)

บทนำ

ย่อหน้าแรก เขียนอธิบายประเด็นวิจัย ปรากฏการณ์ ความน่าสนใจ ความสำคัญ โดยนำข้อมูลงานวิจัยที่ตีพิมพ์เพื่อที่จะบ่งชี้สถานการณ์ปัจจุบันขององค์ความรู้ (knowledge) หรือการทำงานของนักปฏิบัติ (practice) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมาพอสังเขปเพื่อชี้ให้เห็นว่าที่ผ่านมามีการค้นพบอะไรบ้างและค้นพบโดยใครบ้างเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการนำเสนอให้เห็นว่ายังมีช่องว่าง (gap) ของงานวิจัย (อ้างข้อมูลตัวเลขจากหน่วยงานราชการ/บทความวิจัยที่ตีพิมพ์ 1-2 ปี/เจ้าของทฤษฎี)

ย่อหน้าที่สอง พื้นที่วิจัย ปัญหา ความต้องการ หรือลักษณะกลุ่มที่เป็นเป้าหมายของการวิจัยเป็นอย่างไร นักวิจัยได้มีประสบการณ์หรือมีส่วนร่วมในพื้นที่นั้นอย่างไรบ้าง มีงานวิจัยที่เกี่ยวกับพื้นที่กลุ่มเป้าหมายอย่างไร

ย่อหน้าที่สาม เขียนแนะนำวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของงานวิจัยซึ่งจะเป็นเหมือนเข็มทิศบอกแนวทางการทำวิจัย [how?, where?, when?] นักวิจัยชี้ให้เห็นระเบียบวิธีวิจัยที่จะใช้เพื่อทำให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยที่วางไว้พอสังเขป

บทความวิจัยนี้นำเสนอ (โครงสร้าง และเนื้อหาของบทความที่จะนำเสนอ โดยปกติจะเขียนตามวัตถุประสงค์ หรือประเด็นตามหัวข้อบทความ และประโยชน์ที่จะเกิดแก่วงวิชาการหรือสังคม)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษา.....
2. เพื่อศึกษา
3. เพื่อศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

เขียนควรอธิบายถึงผลการสืบค้นเอกสาร บทความ การวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้เห็นถึง “ช่องว่างของความรู้” (knowledge gap) ที่ยังไม่ถูกพิจารณา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สามารถเติมเต็มช่องว่างของความรู้นั้นได้ การทบทวนวรรณกรรมต้องมีการอ้างอิงอย่างครบถ้วน รวมทั้งควรมีการวิเคราะห์และจัดระบบความสัมพันธ์ของวรรณกรรมเหล่านั้นด้วย

1.

2.
3.

(สรุปผลการทบทวนวรรณกรรม เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้เขียนนำเอาทฤษฎี /แนวคิดที่ทบทวนมาใช้ในการวิจัยอย่างไร ในประเด็นไหน)

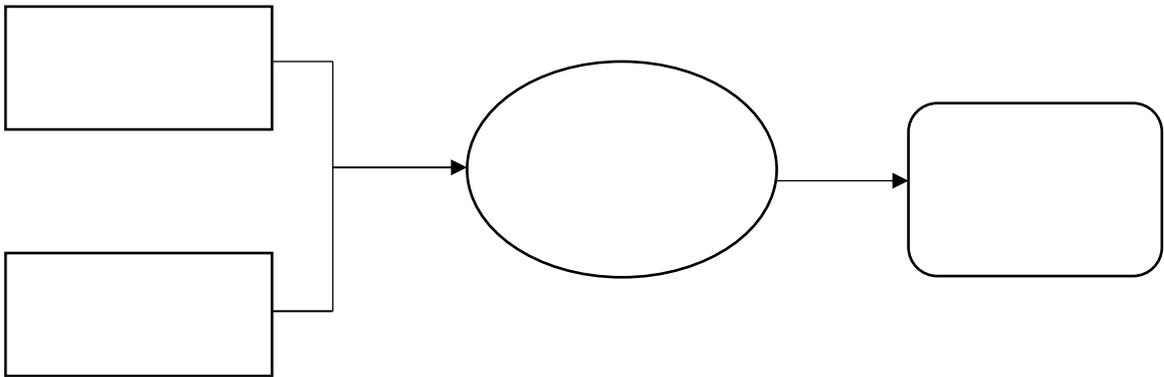
กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิง ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของ ประกอบด้วย โดยมีรายละเอียดดังนี้

เขียนตัวแปรอิสระ

กระบวนการ/เครื่องมือ/พื้นที่/กลุ่มเป้าหมาย

ตัวแปรตาม

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการเขียนแบบที่ 1

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัย (เชิงปริมาณ/เชิงคุณภาพ/ผสมวิธี) พื้นที่วิจัย คือ ประชากร คือ จำนวน คน (อ้างอิง) กลุ่มตัวอย่าง คือ จำนวน คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบ.....(อธิบายการคัดเลือกอย่างละเอียด) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถาม (อธิบายลักษณะ องค์ประกอบ และสร้างตามแนวคิดของใคร ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย) ใช้ศึกษา..... 2) แบบสัมภาษณ์ (อธิบายลักษณะ องค์ประกอบ และสร้างตามแนวคิดของใคร ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย) ใช้ศึกษา..... 3) แนวทางการสนทนากลุ่ม (ประเด็นการสนทนา องค์ประกอบ และสร้างตามแนวคิดของใคร) รวบรวมข้อมูลโดย ระหว่างเดือน ถึงเดือน พ.ศ. นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติ.....(สถิติพื้นฐาน/สถิติ

อ้างอิง สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

วิธีการเขียนแบบที่ 2

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัย (เชิงปริมาณ/เชิงคุณภาพ/ผสมวิธี) พื้นที่วิจัย คือ โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการณ์การประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการรุ่นใหม่

(กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ ลักษณะของเครื่องมือ คุณภาพของเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาศักยภาพและโอกาสทางธุรกิจผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพของผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่

(กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ ลักษณะของเครื่องมือ คุณภาพของเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้)

ขั้นตอนที่ 3 การเพิ่มศักยภาพและโอกาสทางธุรกิจผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพของผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่

(กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ ลักษณะของเครื่องมือ คุณภาพของเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้)

วิธีการเขียนแบบที่ 3

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย..... โดยใช้วิธีการ..... ดังนี้

1) การศึกษาในเชิง..... หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม ภาพถ่าย เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึง.....ดังนี้

(1)

(2)

(3)

ฯลฯ

2) การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบความสัมพันธ์ กระบวนการสร้าง ทั้งในระดับนโยบาย ประชาชน ชุมชน องค์กร/สถาบันการศึกษา ในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษา โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

(1) ทำการศึกษาและคัดเลือกองค์กร ชุมชน องค์กรนโยบายในประเทศ โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของเรื่อง คือเกี่ยวกับกระบวนการ.....

(2) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับ

.....
.....

(3) ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์แนวคิด รูปแบบ การจัดการ และแนวทางการพัฒนา
ความสัมพันธ์ การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ และกระบวนการบริหารจัดการเกี่ยวกับ.....
ในลักษณะของการวิเคราะห์เชิงลึก โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ
ศึกษาวิจัย

(4) สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนาม
โดยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ คือแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์
กระบวนการ..... ทั้งนี้ เน้นการนำผลการศึกษาวิจัยมาเผยแพร่ให้
..... และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของในระดับประเทศได้รับทราบ

(5) วิเคราะห์รูปแบบและแนวทางการ.....

.....

(6) สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) มีคุณสมบัติดังนี้

1) เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ.....

2) มีประสบการณ์ในการทำงานด้าน.....อย่างน้อย 5 ปี

3) มีการศึกษาและทำงานวิจัยด้าน.....อย่างต่อเนื่อง

4) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา..... มีอะไรบ้าง มีกระบวนการอย่างไร

5) การเก็บรวบรวมข้อมูล

6) การวิเคราะห์ข้อมูล

7) การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตารางที่ 1 แสดง.....

หัวข้อที่ 1	หัวข้อที่ 2	หัวข้อที่ 3
.....
.....
.....
โดยรวม	

จากตารางที่ 1

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า.....

ภาพที่ 1 แสดง.....

จากภาพที่ 1

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า.....

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า
..... ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ.....
..... ซึ่งสอดคล้องกับ (เอกสารสนับสนุน : อ้างอิงผลการวิจัย/แนวคิด/ทฤษฎี).....
.....
.....
.....
.....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า
..... ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ.....
..... ซึ่งสอดคล้องกับ (เอกสารสนับสนุน : อ้างอิงผลการวิจัย/แนวคิด/ทฤษฎี).....
.....
.....
.....
.....

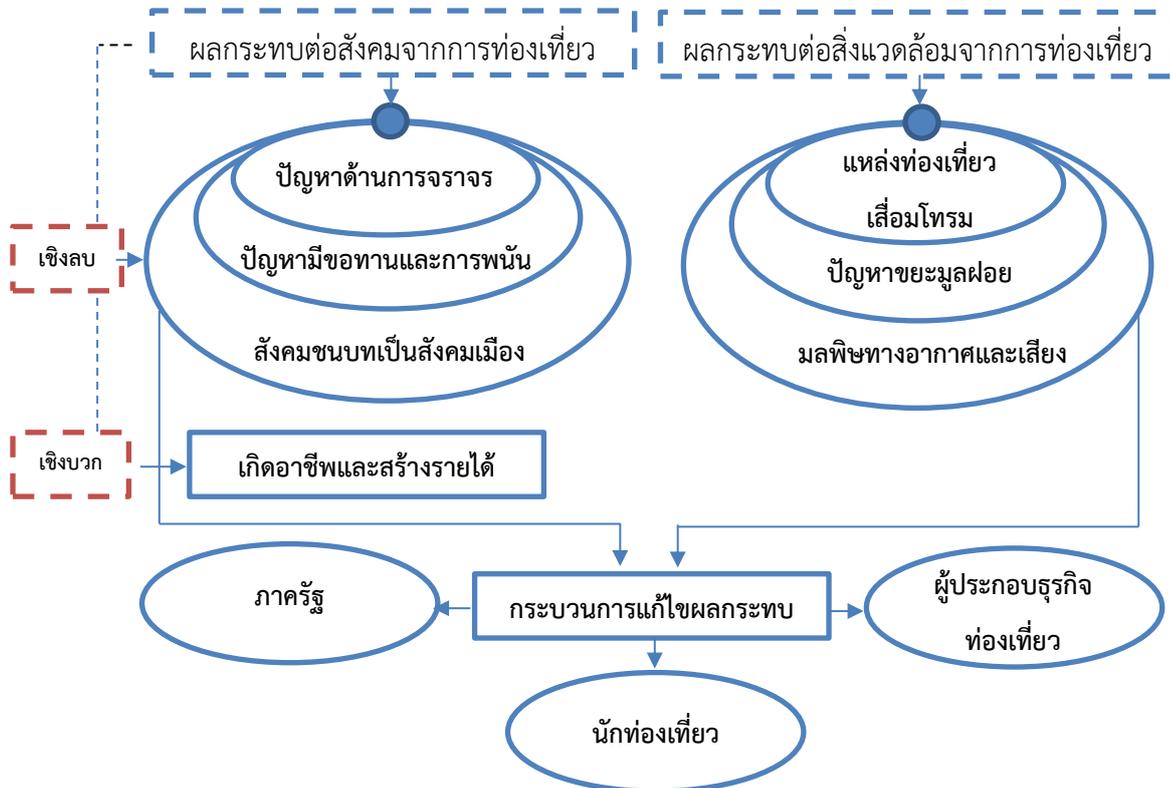
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า
..... ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ.....
..... ซึ่งสอดคล้องกับ (เอกสารสนับสนุน : อ้างอิงผลการวิจัย/แนวคิด/ทฤษฎี).....
.....
.....
.....
.....

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ระบุงค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการวิจัย การสังเคราะห์ออกมาในลักษณะ แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....
.....
.....
.....
.....

ตัวอย่าง: การเขียนองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาผลกระทบทางสังคมของประชาชนจากการจัดการท่องเที่ยวสมัยใหม่ กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงผลกระทบทางสังคมของประชาชนจากการจัดการท่องเที่ยวสมัยใหม่

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อทั้งสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยผลกระทบทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาด้านการจราจร ปัญหาที่มีขอตานและการพนัน และสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง ส่วนผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ปัญหาขยะมูลฝอย และปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง แต่อย่างไรก็ตามการจัดการท่องเที่ยวยังส่งผลกระทบต่อสังคมในภาพรวมโดยเฉพาะการก่อให้เกิดอาชีพและสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ ดังนั้นการกำหนดมาตรการหรือแนวทางการแก้ไขผลกระทบให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยวสมัยใหม่ จึงเป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว ที่ต้องกำหนดมาตรการเพื่อนำสู่การปฏิบัติร่วมกัน เพื่อสร้างความตระหนักและรักษาไว้ซึ่งมรดกอันล้ำค่าของโลก สู่การพึ่งพาอาศัยกันระหว่างมรดกทรัพยากรและการดำรงอยู่ของคนในสังคมอย่างสมดุลและยั่งยืน

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความ

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า
ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า
ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

1.3 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า
ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ (องค์ความรู้) ที่สำคัญ คือ สามารถนำไป
ประยุกต์ใช้กับ โดยควรให้ความสำคัญกับ สำหรับประเด็นในการ
วิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

เอกสารอ้างอิง (ตัวอย่าง)

กรีซ แรงสูงเนิน. (2554). *การวิเคราะห์ปัจจัยด้วย SPSS และ AMOS เพื่อการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร:
ซีเอ็ดยูเคชั่น.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2551). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows*. กรุงเทพมหานคร:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ครูเชียงราย. (2560). *สื่อการสอน*. สืบค้น 1 มกราคม 2560. จาก <http://www.kru.chiangrai.net/tagสื่อการสอน/>.

จรัญ แสงบุญ. (2552). *การจัดการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอแม่แจ่ม
จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จิราภา เต็งไตรรัตน์. (2554). *จิตวิทยาทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: ธรรมศาสตร์.

- จันทรานี สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บิ๊คพอยท์.
- จามจรี จำเมือง. (2553). *ผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- ทัศนีย์ ศุภเมธี. (2542). *พฤติกรรมการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- ทิภาวรรณ เลขวัฒน์ และสุนทรี จันท์สำราญ. (2557). การประเมินผลในชั้นเรียนเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่องผู้เรียน (Classroom Assessment for Student Diagnostic). *วารสารชุมชนนักวัดและประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งประเทศไทย*, 1(1), 12–25.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). นนทบุรี: เอส.อาร์.พรีนติ้ง แมสโปรดักส์.
- นิธิตา บุรณจันทร์. (2550). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์การของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Glickman, C.D. (2004). *Supervision and Instructional Leadership: A Developmental Approach*. Boston: Allyn and Bacon.
- Lunenburg, F. C. & Ornstein, A. C. (1996). *Educational administration*. (2nd ed.). Belmont, CA: Wadsworth.
- McEwan, E. K. (2003). *Ten traits of highly effective principals: From good to great performance*. Thousand Oaks, CA: Sage.

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (ตัวพิมพ์ใหญ่: 18 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt), เบอร์โทรศัพท์ (มือถือ), ID Line

Received เดือน วัน, ปี; Revised เดือน วัน, ปี; Accepted เดือน วัน, ปี

บทคัดย่อ (250-300 คำ)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ วิธีที่ใช้ในการศึกษา (ถ้ามี).....
มีข้อค้นพบหรือข้อสรุปสำคัญที่เกิดจากการศึกษา.....
.....
.....

ซึ่งจะเป็นประโยชน์/สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อ.....
.....

(บทคัดย่อในบทความวิชาการ เป็นการสรุปประเด็นเนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญ เน้นประเด็นสำคัญของงาน
ที่ต้องการนำเสนอจริง ๆ ควรเขียนให้สั้น กระชับ มีความยาวไม่เกิน 250-300 คำ โดยบทคัดย่ออาจจะ
ประกอบด้วยเนื้อหาสามส่วน คือ เกริ่นนำถึงวัตถุประสงค์ สิ่งที่ทำ (วิธีในการศึกษา) สรุปผลสำคัญที่ได้
ซึ่งอ่านแล้วต้องเห็นภาพรวมทั้งหมดของงาน)

คำสำคัญ:,, (3-5 คำ)

Abstract (250-300 words)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords:,, (3-5 words)

บทนำ

ย่อหน้าแรก เขียนเชิงหลักการและเหตุผล (rationale) หรือความเป็นมาหรือภูมิหลัง (Background) หรือความสำคัญของเรื่องที่เขียน (justification) หัวข้อนี้จะทำให้ผู้อ่านได้ทราบเป็นพื้นฐานไว้ก่อนว่าเรื่องที่เลือกมาเขียนมีความสำคัญหรือมีความเป็นมาอย่างไรเหตุผลใดผู้เขียนจึงเลือกเรื่องดังกล่าวขึ้นมาเขียน ในการเขียนบทนำในย่อหน้าแรกซึ่งถือว่าเป็นการเปิดตัวบทความทางวิชาการ และเป็นย่อหน้าที่ดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน.....

ย่อหน้าที่ 2, 3, ... อารยะวัตถุประสงค์ ขอบเขตของเรื่องที่จะนำเสนอ หรือกำหนดคำจำกัดความหรือนิยามต่าง ๆ ที่ผู้เขียนเห็นว่าควรระบุไว้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน ตลอดจนทั้งประโยชน์ที่เกิดจากบทความนี้.....

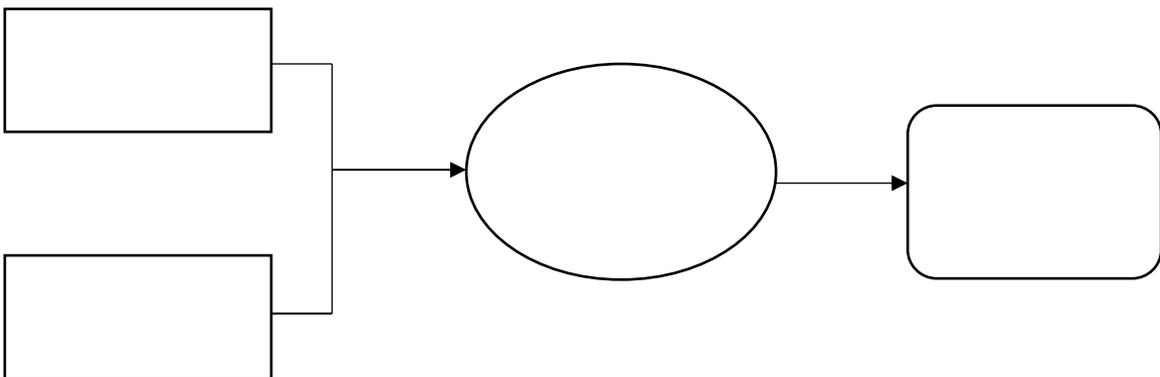
(เป็นการกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (review) ไม่เกิน 2 หน้ากระดาษ และต้องมีการอ้างอิงที่มาของข้อมูลตามรูปแบบที่วารสารกำหนด)

เนื้อหา

1. เนื้อหาหัวข้อที่ 1 (18 pt)

1.1 หัวข้อย่อยที่ 1 (16 pt)

.....(อ้างอิงที่มาของข้อมูล: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))

แผนภาพที่ 1 แสดง.....

(ที่มา: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))

1.2 หัวข้อย่อยที่ 2 (16 pt)

.....
.....(อ้างอิงที่มาของข้อมูล: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))

ตารางที่ 1 แสดง.....
(ที่มา: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))

หัวข้อที่ 1	หัวข้อที่ 2	หัวข้อที่ 3
.....
.....
โดยรวม	

จากตารางที่ 1

2. เนื้อหาหัวข้อที่ 2 (18 pt)

2.1 หัวข้อย่อยที่ 1 (16 pt)

.....
.....
.....
.....(อ้างอิงที่มาของข้อมูล: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))

ภาพที่ 1 แสดง.....

(ที่มา: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))

.....
.....
.....
.....

.....(อ้างอิงที่มาของข้อมูล: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))

2.2 หัวข้อย่อยที่ 2 (16 pt)

.....
.....
.....
.....

.....(อ้างอิงที่มาของข้อมูล: ชื่อผู้แต่ง, xxxx (ระบุปี พ.ศ./ค.ศ.))

สรุป

.....
.....
.....
.....
.....

.....สรุปในลักษณะที่เป็นการย่อ ประมาณ 4-5 บรรทัด โดยเลือกประเด็นสำคัญของบทความมาเขียน
รวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ซึ่งอาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้
อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นที่ท้าทายกระตุ้นให้
ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป.....

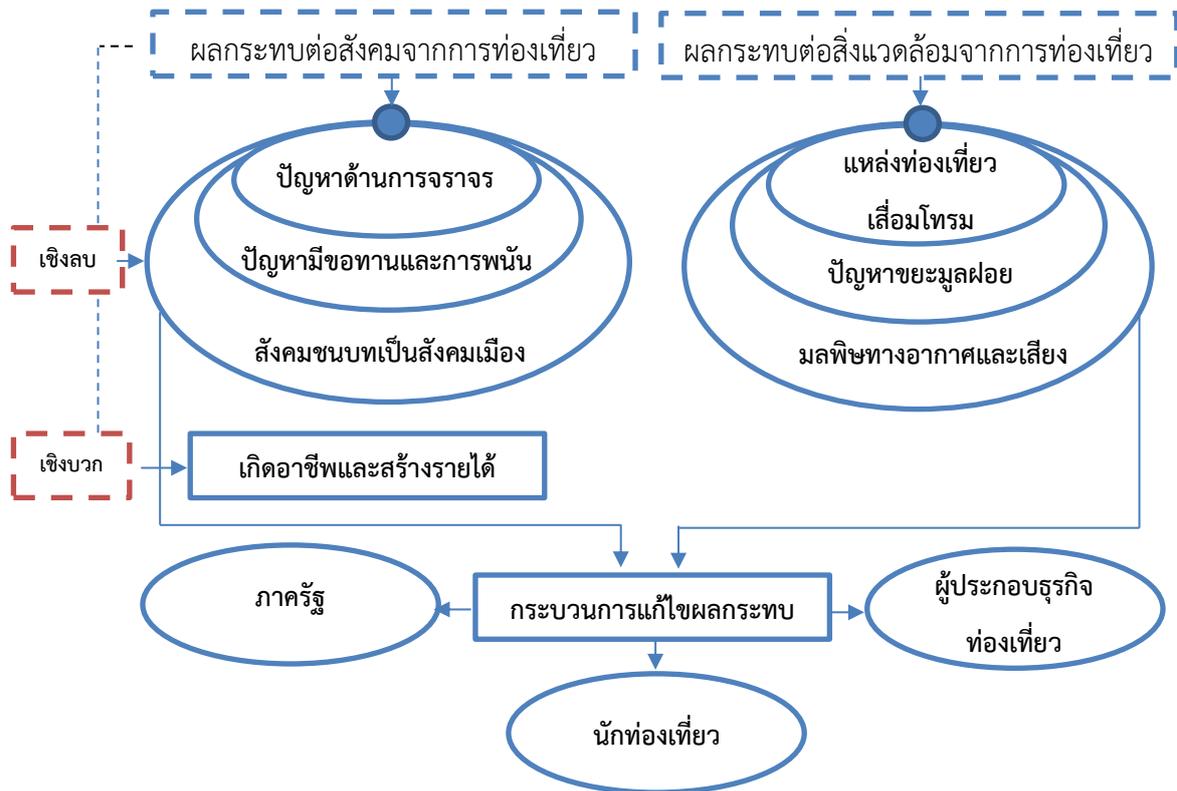
องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

ระบุงค์ความรู้อันเป็นผลมาจากประเด็นที่ศึกษา การสังเคราะห์ออกมาในลักษณะ แผนภาพ
แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....
.....
.....
.....

ตัวอย่าง: การเขียนองค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

จากการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องผลกระทบทางสังคมของประชาชนจากการจัดการท่องเที่ยวสมัยใหม่ในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงผลกระทบทางสังคมของประชาชนจากการจัดการท่องเที่ยวสมัยใหม่

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อทั้งสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยผลกระทบทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาด้านการจราจร ปัญหาที่มีขอตานและการพ่น และสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง ส่วนผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ปัญหาขยะมูลฝอย และปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง แต่อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวยังส่งผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมในภาพรวมโดยเฉพาะการก่อให้เกิดอาชีพและสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ ดังนั้นการกำหนดมาตรการหรือแนวทางการแก้ไขผลกระทบให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยวสมัยใหม่ จึงเป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว ที่ต้องกำหนดมาตรการเพื่อนำสู่การปฏิบัติร่วมกัน เพื่อสร้างความตระหนักและรักษาไว้ซึ่งมรดกอันล้ำค่าของโลก สู่การพึ่งพาอาศัยกันระหว่างมรดกทรัพยากรและการดำรงอยู่ของคนในสังคมอย่างสมดุลและยั่งยืน

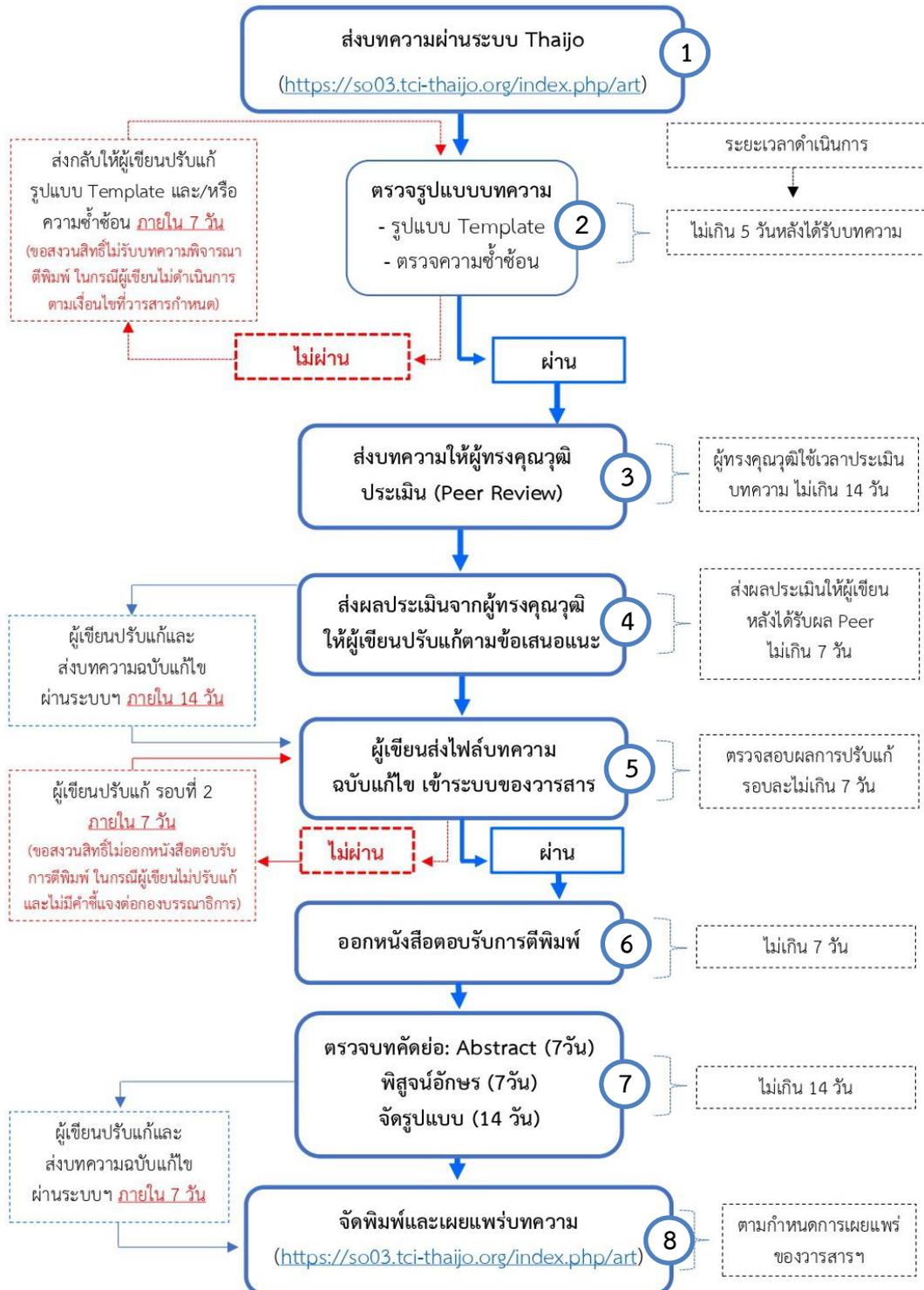

เอกสารอ้างอิง (ตัวอย่าง)

- กรีซ แร่งสูงเนิน. (2554). *การวิเคราะห์ปัจจัยด้วย SPSS และ AMOS เพื่อการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2551). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ครูเชียงราย. (2560). *สื่อการสอน*. สืบค้น 1 มกราคม 2560. จาก <http://www.kru.chiangrai.net/tagสื่อการสอน/>.
- จรรย์ แสงบุญ. (2552). *การจัดการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิราภา เต็งไตรรัตน์. (2554). *จิตวิทยาทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: ธรรมศาสตร์.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพอยท์.
- จามจรี จำเมือง. (2553). *ผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมีนคงการพิมพ์.
- ทัศนีย์ ศุภเมธี. (2542). *พฤติกรรมกรรมการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- ทิภาวรรณ เลขวัฒน์ และสุนทรี จันทร์สำราญ. (2557). การประเมินผลในชั้นเรียนเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่องผู้เรียน (Classroom Assessment for Student Diagnostic). *วารสารชุมชนนักวัดและประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งประเทศไทย*, 1(1), 12-25.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). นนทบุรี: เอส.อาร์.พรีนติ้ง แมสโปรดักส์.
- นิธิตา บุรณจันทร์. (2550). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์กรของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Glickman, C.D. (2004). *Supervision and Instructional Leadership: A Developmental Approach*. Boston: Allyn and Bacon.
- Lunenburg, F. C. & Ornstein, A. C. (1996). *Educational administration*. (2nd ed.). Belmont, CA: Wadsworth.
- McEwan, E. K. (2003). *Ten traits of highly effective principals: From good to great performance*. Thousand Oaks, CA: Sage.

กระบวนการพิจารณาบทความ
วารสารศิลปศาสตร์ราชวมงคลสุวรรณภูมิ

หมายเหตุ: ระยะเวลาของกระบวนการพิจารณาบทความตั้งแต่ผู้นิพนธ์ส่งบทความเข้าระบบขั้นตอนที่ 1-6 ใช้ระยะเวลาประมาณ 2 เดือน ในการออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์ (ผู้นิพนธ์ต้องปรับแก้บทความตามเวลาที่กำหนด)